

HOTĂRÂREA Nr. _____
Din _____ 2009
privind aprobarea „Strategiei Culturale a Municipiului Arad”

Consiliul Local al Municipiului Arad,

Având în vedere:

- Hotărârea nr. 26/28.02.2008, privind aprobarea Strategiei de Dezvoltare a municipiului Arad 2007-2013/2014-2020
- inițiativa Primarului Municipiului Arad, Domnul Gheorghe Falcă, exprimată în expunerea de motive nr. _____
- raportul nr. _____ al Direcției Strategii Publice și Comunicare;
- rapoartele Comisiilor de specialitate ale Consiliului Local al Municipiului Arad.

În temeiul drepturilor conferite prin art. 36 alin (2) lit. „b”, alin. (4) lit. „e” și art. 45 din Legea nr.215/2001, privind administrația publică locală, republicată, adoptă prezenta

HOTĂRÂRE

Art.1. Se aprobă Strategia Culturală a Municipiului Arad, conform anexei care face parte integrantă din prezenta hotărâre.

Art.2. Prezenta hotărâre se va duce la îndeplinire de către Primarul Municipiului Arad prin aparatul de specialitate al primarului, de către instituțiile sociale și de cultură de sub autoritatea Consiliului Local Municipal și se va comunica de către serviciul Administrație Publică Locală.

PREȘEDINTE DE ȘEDINȚĂ

SECRETAR
Doina Paul

EXPUNERE DE MOTIVE

Având în vedere prevederile Legii nr. 315/28 iun. 2004, privind dezvoltarea regională în România, ale Hot. Nr. 775/14 iul. 2005 pentru aprobarea Regulamentului privind procedurile de elaborare, monitorizare și evaluare a politicilor publice la nivel central și a H.G. nr. 870/2006 privind aprobarea Strategiei pentru îmbunătățirea sistemului de elaborare, coordonare și planificare a politicilor publice la nivelul administrației publice centrale, precum și adoptarea Hotărârii nr. 26/28.02.2008 a Consiliului Local al municipiului Arad, privind aprobarea Strategiei de Dezvoltare a municipiului Arad 2007-2013/2014-2020 și urmare a elaborării acesteia, se impune necesitatea elaborării și adoptării strategiilor sectoriale pentru Municipiul Arad.

Referitor la proiectul de hotărâre privind aprobarea **Strategiei Culturale a Municipiului Arad**, beneficiar Municipiul Arad, elaborată de aparatul de specialitate din cadrul Primăriei Municipiului Arad, cu concursul consultantului de specialitate – dr. Corina Răceanu, MA - Institutul Intercultural Timișoara,

Având în vedere că au fost îndeplinite condițiile stabilite prin Regulamentul Strategiei Sectoriale pe domeniul cultural, considerăm că obiectivele strategice propuse îndeplinesc condițiile prevăzute pentru adoptarea unei hotărâri prin care să se aprobe „**Strategia Culturală a Municipiului Arad**”, beneficiar Municipiul Arad.

PRIMAR

Ing. Gheorghe Falcă

RAPORT

privind aprobarea „Strategiei Culturale a Municipiului Arad”

Având în vedere H.C.L.M. nr. 26/28.02.2008, privind aprobarea Strategiei de Dezvoltare a Municipiului Arad 2007-2013/2014-2020, și urmare a elaborării acesteia, se impune necesitatea elaborării și adoptării strategiilor sectoriale pentru Municipiul Arad.

Prezenta documentație privind „*Strategia Culturală a Municipiului Arad*” s-a întocmit în conformitate cu Regulamentul Strategiei Sectoriale pe domeniul cultural, beneficiar Municipiul Arad, elaborată de aparatul de specialitate din cadrul Primăriei Municipiului Arad, cu concursul consultantului de specialitate – dr. Corina Răceanu, MA - Institutul Intercultural Timișoara.

Procesul de elaborare al **Strategiei Culturale a Municipiului Arad** s-a bazat în primul rând pe rezultatele cercetării sociologice asupra consumului cultural, aplicată populației municipiului dar și pe consultarea activă a diverselor grupuri interesate: factori de decizie politică și administrativă, actori culturali. Scopul procesului strategic a fost acela de a realiza o imagine corectă a potențialului cultural arădean și de a propune un set de obiective, prin atingerea cărora, cultura să poată contribui, alături de dezvoltarea economico-socială, la creșterea și diversificarea ofertei culturale, la creșterea calității vieții arădenilor și la o prezență mai activă în spațiul cultural internațional.

Misiunea Strategiei Culturale a Municipiului Arad, vizează dezvoltarea unei oferte culturale atractive, accesibile și diversificate, prin valorificarea potențialului cultural arădean, a memoriei și identității culturale locale, pentru stimularea participării populației și racordarea la valorile culturale europene.

Obiectivele strategice au fost definite și prioritizate plecând de la rezultatele obținute în urma cercetării sociologice aplicate asupra populației municipiului pentru identificarea consumului cultural, precum și în urma analizei și armonizării acestora cu propunerile de dezvoltare viitoare ale entităților participante la procesul strategic (Primăria Municipiului Arad, instituții culturale, fundații și asociații, uniuni). Obiectivele strategice definite sunt:

- Creșterea participării locuitorilor la acțiunile culturale care au loc în Municipiul Arad;
- Stimularea ofertanților culturali pentru păstrarea, dezvoltarea și promovarea diversității culturale și artistice, a interculturalității;
- Păstrarea, conservarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural arădean;
- Promovarea culturii arădene în circuitul național și internațional de valori.

Aceste obiective stau la baza identificării și implementării acelor măsuri active care să contribuie la definirea unei politici culturale locale ce urmărește să armonizeze, în egală măsură, atât cerințele culturale ale locuitorilor orașului Arad, cât și diversele nevoi de exprimare artistică și culturală a entităților ce generează viața culturală arădeană.

Față de cele de mai sus:

PROPUNEM:

Aprobarea „**Strategiei Culturale a Municipiului Arad**”, beneficiar Municipiul Arad, elaborată de aparatul de specialitate din cadrul Primăriei Municipiului Arad, cu concursul consultantului de specialitate – dr. Corina Răceanu, MA - Institutul Intercultural Timișoara.

Viceprimar,
Levente Bognar

Administrator Public,
Claudia Macra

Șef Serviciu Strategii Publice,
Sorin-Petru Muntean

Șef Birou Activități Culturale,
Daniela Andreica

Strategia Culturală a
Municipiului Arad
2009-2013

CUPRINS

Cuvânt înainte

- i. Primar
- ii. Viceprimar
- iii. Președinte Comisie Cultură

Cuprins

1. Introducere

2. Metodologie

3. Viziune/Misiune

4. Analiza mediului extern

- 4.1. Așezare geografică
- 4.2. Populația: structură etnică și confesională, evoluții demografice
- 4.3. Mediul economic
- 4.4. Mediul politic, administrativ, legislativ
- 4.5. Influența domeniilor sinergetice: turism, educație, mass-media
- 4.6. Concluzii

5. Potențialul cultural

- 5.1. Scurtă istorie culturală
- 5.2. Patrimoniu cultural imobil
- 5.3. Patrimoniu cultural mobil
- 5.4. Artele spectacolului
- 5.5. Lectura publică
- 5.6. Artă vizuală
- 5.7. Artă de amatori
- 5.8. Multiculturalitatea: cultura și tradițiile minorităților naționale

6. Obiectivele strategice

7. Planul de acțiune

- 7.1. Creșterea participării locuitorilor la acțiunile culturale care au loc în municipiul Arad
- 7.2. Stimularea ofertanților culturali pentru păstrarea, dezvoltarea și promovarea diversității culturale și artistice, a interculturalității, în municipiul Arad
- 7.3. Păstrarea, conservarea și punerea în valoare a

patrimoniului cultural arădean

7.4. Promovarea culturii arădene în circuitul național
și internațional de valori

8. Implementare, monitorizare și evaluare

9. Rezumat în română/engleză

Anexe:

Anexa 1. Listă parteneri

Anexa 2. Echipa de proiect, experți, consilieri CC

Anexa 3. Bibliografie

Anexa 4. Raport de cercetarea sociologică privind
analiza consumului cultural în municipiul Arad

1. Introducere

Conștientă de importanța și necesitatea articulării unei viziuni și a unei strategii pe termen scurt, mediu și lung, Municipality Arad s-a angajat într-un proces de planificare strategică pentru a crește capacitatea de a ne dezvolta ca și comunitate, într-o manieră mai organizată și mai eficientă.

În vederea realizării acestui demers, în anul 2002, este elaborat Planul Strategic al Municipiului Arad, aprobat prin Hotărârea nr. 124 din 30 Aprilie 2002 a Consiliului Local al Municipiului Arad, iar mai apoi, în anul 2004, este elaborată Strategia de Dezvoltare Durabilă a Municipiului Arad. Referitor la aceste strategii, trebuie menționat faptul că proiectele propuse au fost realizate în proporție de 80%.

Următorul pas l-a constituit elaborarea, în anul 2008, a „Strategiei de dezvoltare a municipiului Arad 2008-2013 și 2013-2020”, aprobată prin Hotărârea nr. 26 din 28 februarie 2008 Consiliului Local al Municipiului Arad. Importanța elaborării acestei strategii este dublă. Pe de o parte, a reprezentat o încununare a eforturilor depuse până la acel moment în domeniul planificării strategice.

Pe de altă parte, a reprezentat un punct de pornire în scopul identificării și promovării unei viziuni strategice în ceea ce privește dezvoltarea viitoare a Aradului, precum și în vederea stabilirii pașilor care trebuie urmați pentru a realiza această viziune. În acest sens, în cadrul celor cinci axe strategice, au fost elaborate planurile de acțiune pe termen scurt, mediu și lung, urmând ca acestea să fie completate și actualizate prin strategiile sectoriale.

În acest context, în cadrul axei Strategice 4 – Dezvoltarea Comunitară, un capitol important îl reprezintă cultura, fapt motivat de tradiția culturală bogată a Aradului, de mărimea și importanța acestuia în regiune.

Pornind de la obiectivul strategic asumat la capitolul cultură, respectiv *Promovarea Aradului ca pol cultural regional în zona transfrontalieră*, lucrarea de față a fost elaborată, pe de o parte, din necesitatea de a pune în aplicare strategiile sectoriale în toate domeniile esențiale de acțiune, pentru completarea Strategiei de dezvoltare a municipiului Arad. Pe de altă parte, ea a fost concepută ca un mecanism viabil și eficient prin care să poată fi implementată într-o manieră solidă, politica culturală locală.

Cultura reprezintă unul dintre cele mai importante domenii în care se manifestă spiritual uman. Tocmai ca urmare a acestui adevăr, de-a lungul timpului, diferiți gânditori au încercat să definească acest domeniu al activității umane. Nicolae Iorga spunea despre cultură că *e suflet omenesc în veșnică acțiune, tot mai departe și mai sus*. Victor Hugo este și mai explicit în privința culturii: *Creșterea*

intelectuală și morală nu este mai puțin necesară decât bunăstrea materială. A ști este o nevoie vitală, a gândi este o necesitate, adevărul este hrană, ca și pâinea. O minte nehrănită cu știință și cu înțelepciune slăbește. Să ne fie milă de spiritele înfometate, cum ne e de trupurile neprihănite. Dacă există ceva mai sfâșietor decât un trup care se prăpădește din lipsă de pâine, e un suflet care stinge din lipsă de lumină.

Cultura, în sensul ei cel mai larg poate fi definită ca fiind o serie de caracteristici distincte ale societății sau ale unui grup social, în termeni materiali, spirituali, intelectuali sau emoționali. Ea include nu numai arta și literatura, ci și modele de viață, tradiții, credințe etc. Cultura este mecanismul prin care ne definim identitatea ca indivizi, comunități sau națiuni; ea este un element esențial al dezvoltării economice și al regenerării sociale și reprezintă un indicator al calității și bunăstării individuale. De aceea, definirea unei strategii culturale a municipiului Arad este extrem de importantă și constituie unul dintre pilonii centrali ai dezvoltării viitoare, de ansamblu, a orașului de pe Mureș.

Prima Strategie Culturală a Municipiului Arad, strategie sectorială elaboartă în perioada imediat următoare celei generale, a fost realizată în sistem participativ, prin dialog și consultanță cu toți ofertanții culturali interesați. În cadrul Strategiei au fost definite un set de obiective programatice care să vizeze: punerea în valoare a ofertei instituțiilor culturale locale, încurajarea calității, unicității acestora, dar și a caracterului lor de complementaritate; o mai bună armonizare între oferta și cererea culturală; organizarea de evenimente culturale de calitate și cât mai variate; păstrarea și valorizarea identității culturale a Aradului prin promovarea moștenirilor culturale, a valorilor prezentului, dar și construcția unui viitor armonios; sprijinirea creativității tinerilor; o bună corelare cu celelalte domenii prioritate regăsite în Strategia de Dezvoltare a Municipiului Arad 2008 – 2013, 2013-2020” prin optimizarea relației cu educația, turismul, mass-media și cultele; eficientizarea modului în care sunt cheltuite fondurile publice alocate culturii și nu în ultimul rând, o promovare „agresivă” a culturii în detrimentul „non-culturii”.

Atingerea acestor obiective cuprinse în document va contribui la obținerea unor rezultate palpabile, precum: formarea, informarea și educarea publicului participant la actul cultural; condiții optime afirmării artistului și a operei sale; înscrierea Aradului ca o prezență activă pe harta culturală națională și central-europeană; cuprinderea orașului nostru în circuitele naționale și internaționale dedicate turismului cultural; definirea rolului important pe care îl are cultura în dezvoltarea orașului; posibilitatea cuantificării impactului actului cultural.

Plecând de la misiunea noastră, întreg procesul strategic inițiat a plecat de la dorința clar definită de a cunoaște nevoile culturale ale comunității și a armoniza oferta culturală într-o relație favorabilă atât pentru dezvoltarea atât a cetățeanului, cât și a artistului, a creatorului de frumos.

2. Metodologie

2. Metodologie

Definiția termenilor

„Planificarea culturală nu înseamnă “planificarea culturii”, ci, mai degrabă, asigurarea că “elementul cultural”, considerațiile culturale, resursele culturale, sunt acolo în fiecare etapă a procesului de planificare și dezvoltare. Este un mecanism crucial pentru implicarea cetățenilor în dezvoltarea unei reale și tangibile politici culturale. Deci care este efectiv definiția planificării culturale? Lăsați-mă să închei spunând: ***planificarea culturală reprezintă o folosire strategică și integrală a resurselor culturale în dezvoltare comunitară.*** (Mercer, C., 2006)”¹

Scopul procesului strategic parcurs la Arad, atins prin elaborarea Strategiei culturale a fost, ținând cont de rezultatele cercetării sociologice asupra consumului cultural aplicată populației municipiului și prin consultarea activă între diverse grupuri interesate - factori de decizie politică și administrativă și actorii culturali, acela de a realiza o imagine actuală a potențialului cultural arădean și de a propune un set de obiective care să determine acele condiții astfel încât cultura să poată contribui, cu succes, la dezvoltarea socială și economică a comunității.

Un set de definiții date culturii au stat la baza fundamentării acestui demers strategic. Astfel, din perspectiva recentă a Comisiei Europene, “**cultura** se află în inima dezvoltării și a civilizației umane. Cultura este aceea care face oamenii să spere și să viseze prin stimularea simțurilor și oferind noi moduri de a vedea realitatea. Ea aduce oameni împreună prin dialog și pasiune înflăcărată, într-un mod care unește și nu divide. *Cultura ar trebui văzută ca un set de trăsături distincte spirituale și materiale care caracterizează o societate sau un grup social. Ea îmbrățișează literatura și artele precum și modul de viață, sistemele de valori, tradițiile și credințele.*”²

“Cultura nu poate fi înțeleasă decât ca element al ansamblului vieții sociale. Ea reprezintă o rezultată a schimbului realizat între procesele vieții sociale, în intercondiționarea lor reciprocă (de acumulare, cunoaștere, reflectare, creație și valorizare)»³.

Argumentele care au stat la baza definirii locului și importanței culturii pentru dezvoltarea comunității arădene au fost:

¹ Pascual i Ruiz, J., Dragojevic, S., Dietachmair, P. - Guide to Citizen Participation in Local Cultural Policy Development for European Cities.” European Cultural Foundation, Interarts Foundation, Ecumest Association, Smart Printing SRL, București, 2007.

² Commission of the European Communities – Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on a European agenda for culture in a globalizing world, Brussels, 10.05.2007

³ Bondrea, A. - Sociologia Culturii, Editura Fundației România de Măine, București, 1993.

- cultura este purtătoare, pe plan regional, național și internațional, a imaginii comunității care o generează, oferind o identitate proprie acelei comunități;
- cultura este un factor de coeziune socială, de incluziune socială, un mijloc de democratizare a societății;
- cultura dezvoltă sentimentul de mândrie și de apartenență al individului la comunitatea din care face parte și asigură un climat favorabil dezvoltării acestuia;
- cultura este un factor de dezvoltare individuală, de dezvoltare civică dar și de dezvoltare economică (prin creativitate și inovare) generând astfel dezvoltare colectivă. Generează efecte economice atât directe – prin industriile creative, cât și indirecte prin acțiunea domeniilor sinergetice care valorifică produsul cultural - turismul, media, educație etc.
- contribuie la creșterea atractivității locului pentru investițiile străine deoarece oferta culturală asigură multiple posibilități de petrecere a timpului liber pentru investitori și/sau familiile lor.

Context

Abordarea strategică a sferei culturale pentru municipiul Arad este rezultanta răspunsului la cerințele contextului actual internațional, național, regional și local. La începutul procesului strategic, asupra administrației publice locale arădene a fost identificată acțiunea unui grup de **factori externi**, care au impus o reacție directă, factori precum:

- *legislativi*: necesitatea respectării legislației în vigoare privind finanțarea activității organizațiilor neguvernamentale – Legea 350/2005; aplicarea Ordonanței 2/2008 pentru modificarea și completarea Ordonanței 51/1998 privind îmbunătățirea sistemului de finanțare a programelor și proiectelor culturale; Legea 353/2007 pentru aprobarea Ordonanței 21/2007 privind instituțiile și companiile de spectacole sau concerte, precum și desfășurarea activității de impresariat artistic;
- *economici*: instabilitate în dezvoltarea economică; creșterea bunăstării și implicit a consumului;
- *financiar*: existența resurselor din fonduri europene și naționale accesibile culturii;
- *sociale*: modificări demografice; modificări ale stilului de viață: creșterea timpului liber, creșterea consumului cultural, diversificarea nevoilor culturale; creșterea gradului de educație etc,

dar și **factori interni**:

- necesitatea elaborării strategiilor sectoriale ca parte a celei de dezvoltare;
- necesitatea modernizării gestionării sferei culturale;

- necesitatea introducerii transparenței, negocierii și dialogului în inițierea și implementarea politicilor publice locale;
- controlul folosirii eficiente și eficace a banilor publici;
- stimularea și încurajarea nevoilor de exprimare artistică, în egală măsură cu stisfacerea și stimularea nevoilor culturale;
- necesitatea asigurării unui cadru adecvat păstrării, promovării și dezvoltării caracteristicilor culturale proprii ale comunității.

Procesul strategic

Fiind construită în urma unui **proces consultativ**, de comunicare și de negociere între factorii de decizie politică și administrativă – care gestionează sfera culturală și actorii vieții culturale, strategia dezvoltată este o strategie pe termen mediu 2009-2013, de **tip participativ, interactiv**, acest tip fiind ales deoarece această abordare îi poate conferi succes și deschidere către nevoile comunității.

Sistemul participativ a creat cadrul de exprimare, prin contribuțiile avute, unor categorii însemnate de instituții, asociații și fundații, uniunii și, implicit, de persoane competente, cu diferite responsabilități și puncte de vedere diferite privind viitorul cultural al municipiului Arad. Parteneriatul strategic constituit pentru procesul de elaborare a strategiei a determinat semnarea unui număr de 21 acorduri de parteneriat și participarea activă a entităților interesate (Anexa 1) pe tot parcursul procesului cu materiale elaborate în acest sens (analizele de potențial și planurile de acțiune proprii).

Instrumentele aplicate pe parcursul proiectului pentru identificarea misiunii, a potențialelor și pentru definirea obiectivelor strategice au fost:

- consultări publice,
- anchetă sociologică aplicată populației municipiului Arad,
- work-shop-uri pe domeniile culturale,
- analize PEST și SWOT realizate de instituții, asociații și fundații, uniunii, pentru a identifica acțiunea factorilor din mediul extern și cel intern care se pot constitui în oportunități sau riscuri pentru organizație, sau care creează atuuri sau determină probleme entității culturale,
- sinteze – planuri de acțiune propuse de grupul interesat constituit ca partener în elaborarea, implementarea și evaluarea strategiei,
- dezbateri în cadrul Comisiei pentru Cultură a Consiliului Local Arad.

Au avut loc *consultările publice* la care au fost invitate să participe toate categoriile de entități sau persoane interesate de dezvoltarea vieții culturale arădene, cu scopul de a se coagula grupurile interesate: autorități publice, instituții culturale, ONG-uri active în sfera culturală, uniuni; de a inventaria și radiografia starea actuală a domeniului și obstacolele existente în direcția dezvoltării; de a identifica și armoniza posibile obiective de dezvoltare a culturii și artei în Arad.

Ancheta sociologică (Anexa 4) a fost aplicată unui grup de 384 de subiecți din municipiul Arad, având o marjă de eroare de +/-5%. Structura eșantionului păstrează profilul populației de bază pe două cote interconexate: gen (masculin – feminin) și vârstă (18-40 și 41-...). Fiecare subiect a completat un chestionar sociologic format din 28 de itemi, chestionar care și-a propus să obțină o imagine detaliată a consumului cultural, a nevoilor și tendințelor pe care le manifestă populația arădeană la acel moment (martie 2008). Concluziile au fost folosite ca fundament și bază de discuție pentru elaborarea viitoarei strategii.

Șapte *work-shop-uri* au fost realizate pentru a defini misiunea strategiei, pentru a identifica potențialele și obiectivele strategice de dezvoltare pe domenii culturale: patrimoniul cultural mobil și imobil; patrimoniului cultural imaterial: artă de amatori, cultura și tradițiile minorităților naționale; artele spectacolului; arte vizuale; lectură publică.

Fiecare entitate culturală care s-a alăturat procesului strategic, pe baza unui format unitar stabilit (analize SWOT și analize PEST) a elaborat și transmis propria analiză de potențial și plan de acțiune, documente care au stat la baza prezentei strategii.

Realizarea procesului strategic pe durata unui an a fost determinată de acțiunea unei serii de factori externi care au adus sincope în evoluția proiectului, precum: alegerile locale, stagiunea închisă pe perioada verii, plecarea în turnee internaționale a unor instituții, necesitatea explicării și reexplicării procesului de planificare strategică pentru unele entități culturale, reacție întârziată a acestor entități, factori care au fost eliminați prin colaborarea susținută cu factorii de decizie de la nivel administrativ și politic – domnul viceprimar Bognar Levente și domnul președinte al Comisiei pentru Cultură Dacian Țolea, prin implicarea activă a Direcției de Strategii Publice și Comunicare și perseverența echipei de proiect (Anexa 2).

Realizarea prezentei strategii a necesitat o amplă analiză și “inventariere” a valorilor culturale arădene, fiind în egală măsură un exercițiu de dialog democratic, de cunoaștere și de respect reciproc și de voință politică și administrativă asumată în scopul creșterii calității vieții culturale în municipiul Arad.

Consultant,

Dr. Corina Răceanu
Institutul Intercultural Timișoara
Membră Team Europe Romania
Membră United Experts

3. Viziune/Misiune

3. Viziune:

Aradul să devină, până în anul 2013, un important pol cultural regional.

Misiune:

Dezvoltarea unei oferte atractive, accesibile și diversificate, prin valorificarea potențialul cultural arădean, a memoriei și identității culturale locale, pentru stimularea participării populației și racordarea la valorile culturale europene.

4. Analiza mediului extern

4. Mediul extern

4.1. Așezarea geografică

Orașul Arad este localizat în extremitatea vestică a țării, la aprox. 50 km de graniță, în câmpia aluvionară a Aradului, parte a Câmpiei de Vest. Este primul oraș important din România la intrarea dinspre Europa Centrală, fiind situat pe malul Râului Mureș, în apropierea ieșirii acestuia din culoarul Deva-Lipova.

Orașul se află la o altitudine de 108,5 m și se întinde pe o suprafață de 5830 ha, fiind amplasat la intersecția unor importante rețele de comunicații rutiere, respectiv Coridorul european rutier IV cu traseul șoselei rapide ce va lega Ucraina cu Serbia. Situarea la intersecția drumurilor europene E 68/60 la 594 km de București (E) și 275 km de Budapesta (V), precum și E 671 la 50 km de Timișoara (S) și 117 km de Oradea (N), constituie un factor favorizant pentru dezvoltarea sa economică și urbană.

Municipiul Arad este principala poartă de intrare în România, cel mai important nod rutier și feroviar din vestul țării. Astfel, Aradul se află situat la 17 km de Curtici - cel mai mare punct vamal pe căi ferate din vestul țării. De asemenea, Aradul beneficiază de un acces extrem de facil în ceea ce privește punctele de frontieră pe cale rutieră, cât și pe cale ferată și aeriană. Cele mai apropiate puncte de frontieră sunt pe cale

rutieră, respectiv: localitatea Turnu la o distanță de 20,3 km de orașul Arad, orașul Nădlac la o distanță de 54 km de orașul Arad, precum și Vârșand la o distanță de 68 km.

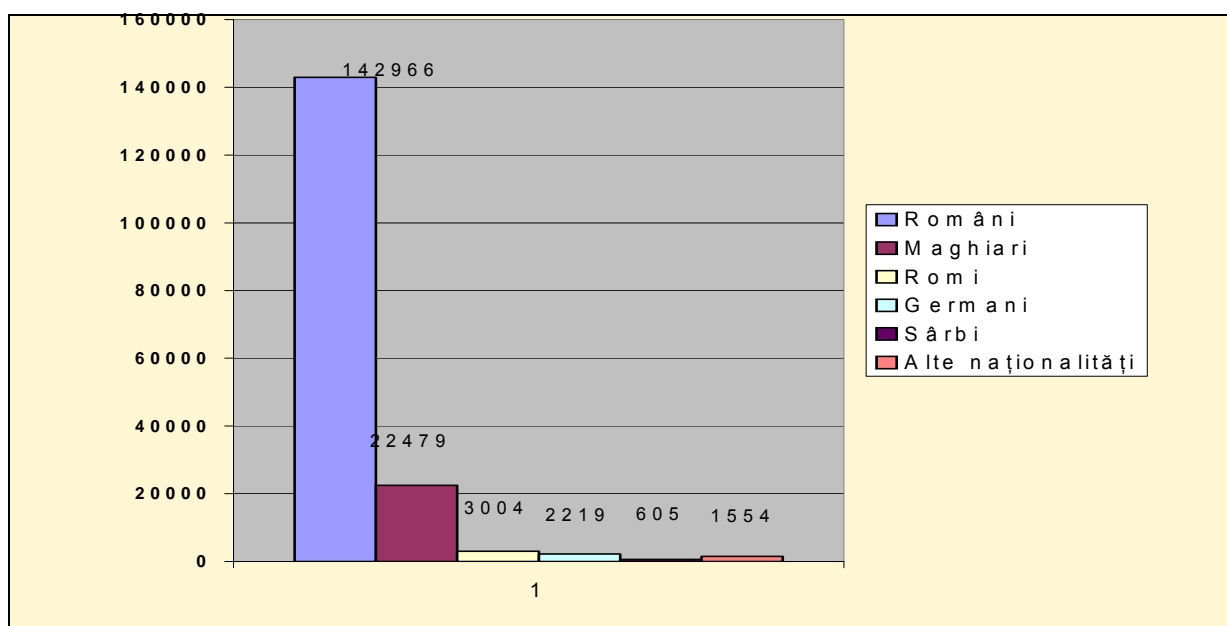
Un important punct de frontieră este cel pe cale aeriană care se găsește chiar în Municipiul Arad, respectiv Aeroportul Internațional Arad, acesta având o pistă de 2.000 metri care permite un transport modern și sigur, atât pentru călători, cât și pentru mărfuri.

4.2. Populația

Conform recensământului populației efectuat în anul 2002, Aradul avea o populație de 172.827 locuitori. Cifrele au suferit sensibile modificări ulterioare, datorate emigrărilor și dinamicii populației în teritoriu.

Ca urmare a evoluției istorice a regiunii Banat și a orașului Arad, populația acestuia are următoarea componență etnică (date obținute la recensământul populației și locuințelor din 2002): 142.966 români (82,72%), 22.479 maghiari (13,01%), 3.004 romi (1,74%), 2.219 germani (1,28%), 605 sârbi (0,4%), 450 slovaci (0,26%), 251 bulgari (0,14%), 179 italieni (0,10%), 157 evrei (0,09%), 114 ucraineni (0,06%), 59 cehi (0,03%), 55 altă etnie din afara Europei (0,03%), 44 turci (0,02%), 35 altă etnie din Uniunea Europeană (0,02%), 28 polonezi (0,02%), 24 ruși (0,01%), 24 sloveni (0,01%), 19 șvabi (0,01%), 16 altă etnie din celelalte țări ale Europei, 14 chinezi, 13 secui, 11 ceangăi, 9 tătari, 9 greci, 9 sași, 8 croați, 6 lipoveni, 6 armeni, 5 ruteni, 2 aromâni, 1 macedonean, 6 de etnie nedecarată, fiecare etnie cu câte sub 0,01%, totalizând 0,1%.

Populația stabilă pe etnii:

Această structură a populației oferă orașului Arad un caracter multietnic și multi-confesional. Populația orașului a fost și este alcătuită din români, maghiari, germani, evrei, sârbi și în mod firesc coexistă la Arad biserica ortodoxă, cu cele două comunități ortodoxe – sârbă și română, biserica catolică, biserica greco-catolică, biserica reformată, biserica evanghelică luterană, cultul mozaic, dar și importante comunități neo-protestante.

Catedrala ortodoxă

Catedrala romano-catolică

Biserica evanghelică luterană

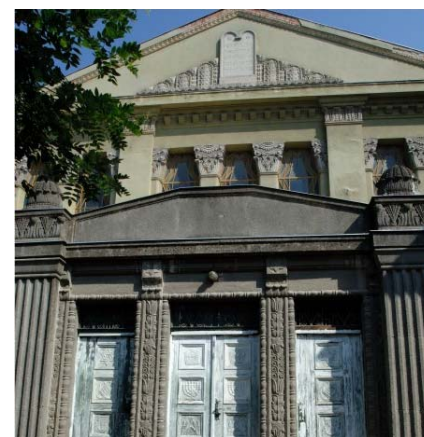
Conform ultimului recensământ din 2002, reprezentarea populației pe culte este următoarea: ortodox 125.595 (72,67%), romano-catolic 20.971 (12,13%), reformat 5.406 (3,13%), greco-catolic (unit cu Roma) 1.834 (0,11%), baptist 7.831 (4,53%), penticostal (biserica lui Dumnezeu apostolică), 7.523 (4,35%), adventist de ziua a șaptea 836 (0,50%), unitarian 91 (sub 0,5%), musulman 90 (sub 0,5%), creștin după evanghelie 99 (sub 0,5%), evanghelic de confesiune augustină 157 (sub 0,5%), creștin de rit vechi 65 (sub 0,5%), evanghelic-lutheran sinodo-presbiterian 532 (0,30%), evanghelic 140 (sub 0,30%), mozaic 169 (sub 0,5%), alte 843 (0,49%), fără nici o opțiune 285 (sub 0,5%), atei 180 (sub 0,5%), nedeclarat 175 (sub 0,5%).

Biserica baptistă Maranata

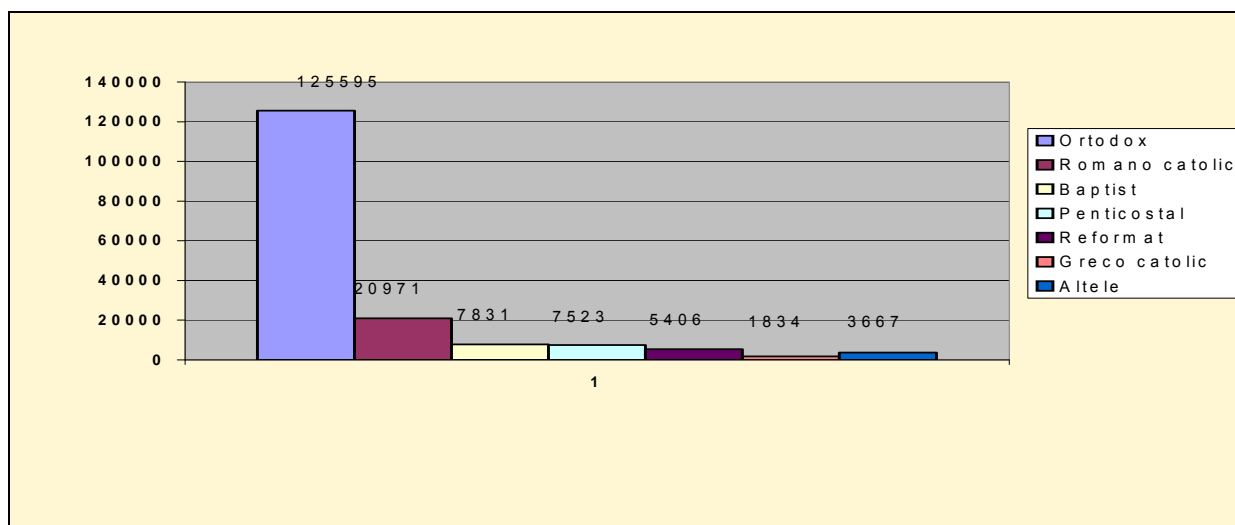

Biserica penticostală Betania

Sinagoga Ortodoxă

Astăzi, cele mai reprezentative culte religioase sunt: ortodox (72,7%), romano-catolic (13,1%), baptist (4,5%), penticostal (4,4%), reformat (3,1%), greco-catolic (1,1%).

Estimarea evoluției populației

Orașul Arad a prezentat o creștere spectaculoasă a populației până în anul 1990, când a atins o cifră de peste 200.000 de locuitori. În ultimii ani însă, populația orașului prezintă o descreștere accentuată, la data de 01.07.2008 înregistrându-se un număr de 166.237 locuitori. Administrația publică dorește să ducă o politică de revitalizare demografică, intenționând prin crearea unui cadru socio-economic favorabil dezvoltării orașului, să atragă un aflus de populație atât din zona de influență locală cât și din alte regiuni.

Migrația populației

Raportul de cercetare sociologică a consumului cultural în municipiul Arad, realizat în luna martie 2008, a evidențiat faptul că, la nivelul eșantionului, 70,1 % dintre arădeni sunt născuți în municipiu, în timp ce 29,9 % s-au născut în alte regiuni, stabilindu-se ulterior în Arad.

În ultimii ani s-a putut constata o tendință accentuată de imigrare a populației către Arad, datorată faptului că municipiul dispune de un potențial economic foarte atractiv. Numărul mare de salariaților ce se deplasează pentru locul de muncă dinspre alte localități înspre municipiu, reprezintă un fenomen care se datorează în special restructurării economiei și creșterea calității vieții în mediul urban.

În ceea ce privește fenomenul de navetism, acesta este influențat în special de următorii factori:

- sectorul economic, cu preponderență cel industrial, atrage o parte a forței de muncă specifice, dinspre localitățile din sfera de influență a municipiului înspre municipiu;
- sectoarele învățământ și sănătate, deplasează în teritoriu forță de muncă specifică (în localitățile din sfera de influență a municipiului), deoarece aceste domenii de activitate au o slabă acoperire în mediul rural;
- sectorul administrativ și cel informațional, captează un transfer de forță de muncă înalt specializată, bilateral, între municipiile Arad și Timișoara.

4.3. Mediul economic

Zona industrială

Creșterea economică durabilă și îmbunătățirea standardului de viață al populației sunt determinate de dezvoltarea competitivității economiei în contextul provocărilor mondiale și a integrării europene (globalizarea economiei, deschiderea piețelor internaționale, schimbările tehnologice rapide), provocări ce trebuie să fie transformate în

oportunități de către mediul economic local. Analiza factorilor de competitivitate și identificarea problemelor cu care se confruntă municipiul, în scopul găsirii soluțiilor optime pentru rezolvarea acestora, reprezintă o necesitate pentru evaluarea potențialului economic viitor al urbei.

Datorită deschiderii și implicării active a administrației publice locale și a Camerei de Comerț în politica de dezvoltare economică locală și a orientării acesteia spre atragerea investițiilor străine, municipiul Arad cunoaște după 1989 o dezvoltare susținută, mult peste cea națională. Succesul investițiilor în noi capacități de producție industriale efectuate de investitori străini și autohtoni, a contribuit la relansarea economică a Aradului.

Autoritățile locale sunt responsabile la scară largă de bunăstarea orașului și trebuie să mențină sau să îmbunătățească această bunăstare prin procesul de dezvoltare comunitară. Alte aspecte ale dezvoltării comunitare, ca, de exemplu, dezvoltarea socială, culturală sau recreativă, depind, cel puțin parțial, de sănătatea economică a orașului. Astfel, autoritățile locale încearcă să întărească capacitatea economiei locale de a genera bunăstare, de a crea valori, de a

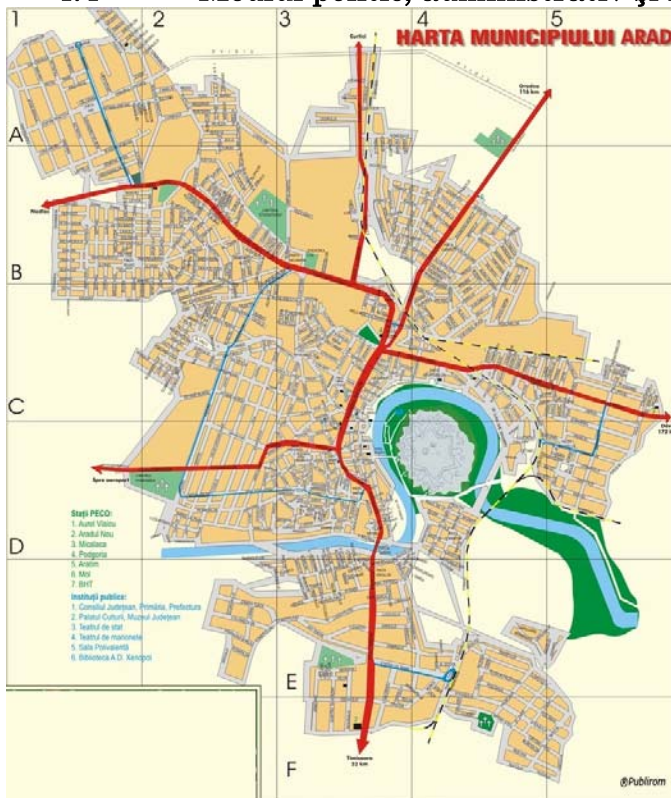
îmbunătăți productivitatea și de a concura pe plan global. În acest sens, oamenii de afaceri, precum și o serie de societăți comerciale care își au sediul ori activează în Arad, s-au implicat și continuă să se implice ocazional prin sprijinul financiar acordat unor importante manifestări culturale.

Schimbările rapide de dinamică economică obligă sectorul public să influențeze pozitiv componentele fundamentale ale activității economice și să sprijine sectorul privat în eforturile sale orientate spre piață. În concluzie, orașele trebuie să își folosească toate resursele umane, financiare, organizaționale, fizice și naturale pentru crearea unei zone economice locale sustenabile, impulsionând dezvoltarea investițiilor și a inițiativei private, cu efecte benefice pentru economia locală.

Zona industrială

4.4 Mediul politic, administrativ și legislativ

Harta municipiului Arad

Politica culturală a factorilor de decizie care gestionează domeniul cultural trebuie să fie construită printr-un proces participativ și transparent, bazat pe comunicare și negociere a intereselor fundamentale ale artistului și ale comunității. Politica trebuie să fie conectată la valorile comune europene, naționale, regionale dar, în același timp, să reflecte diversitatea culturală *specifică* a comunității pentru care este dezvoltată.

Autoritățile locale trebuie să integreze cultura și arta, în programele lor în politicile locale de dezvoltare pentru: învățământ, urbanism, turism, mediu, transporturi, economie, înscriind astfel componenta

cultură în programele de dezvoltare ale

interferează. Acest lucru determină obținerea de plus valoare socială și economică, precum și șansa să beneficieze de resurse financiare suplimentare.

Municipalitatea arădeană se implică puternic în activitatea culturală locală, în special prin susținerea financiară a instituțiilor majore de cultură ale municipiului, respectiv Filarmonica de Stat, Teatrul Clasic Ioan Slavici, Teatrul de Marionete și Casa de Cultură a Municipiului, sau prin sprijinirea cultelor religioase. De asemenea, în vederea finanțării unor proiecte culturale, Consiliul Local numește în fiecare an, prin intermediul unei Hotărâri adoptate în baza Legii 350/2005, comisii de evaluare a proiectelor culturale, sportive, de învățământ, tineret și recreative pentru atribuirea de finanțări nerambursabile. O altă importantă direcție de intervenție a Primăriei Arad o constituie conservarea, restaurarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural imobil din dorința de a perpetua valorile de patrimoniu ce definesc caracteristica urbană a orașului Arad.

Alături de aceste acțiuni, Primăria Municipiului Arad este implicată în colaborări culturale și proiecte cu finanțare europeană:

■ *Acordurile de înfrățire dintre orașul Arad și orașele Pecs, respectiv Gyula*, în cadrul Programului „Strângeri de mâini”, aflat în acest an la cea de-a 14-a ediție, acorduri concretizate prin multitudinea de colaborări care implică toate instituțiile culturale majore din cele trei orașe. Menționăm că Aradul a susținut orașul Pecs în demersurile sale pentru obținerea titlaturii de „Capitală Culturală Europeană – 2010”, în programul căreia va fi prezent ca și Partener Asociat pentru a promova cultura arădeană.

■ *Arad – Szeged Patrimoniu Cultural European*, finanțat în cadrul programului PHARE CBC/Ro/Hu/Fondul de proiecte mici, unde Primăria a fost partener de proiect.

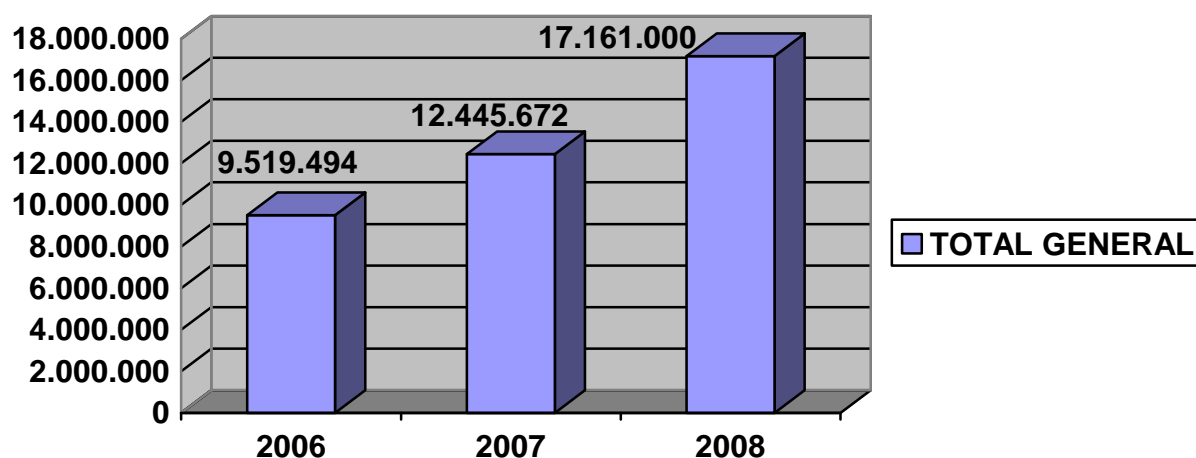
■ *Arta fără frontiere – Oroshaza Ungaria – Arad România*, finanțat în cadrul programului INTERREG III A, municipiul Arad fiind partener asociat.

■ *Hist Urban – Revitalizarea orașelor istorice – Identitate Culturală Europeană*, finanțat în cadrul programului INTERREG III B CADSES. Prin intermediul proiectului s-a propus demararea unui amplu proces pentru salvarea patrimoniului arhitectonic al municipiului Arad prin utilizarea experienței europene. În acest sens, au fost inventariate 50 clădiri din centrul istoric vechi, cu prezentarea unui scurt istoric al clădirii, starea tehnică și imagini cu starea actuală a clădirilor. Costurile acestui proiect au fost acoperite în procent de 80,48 % de către Uniunea Europeană și Guvernul României și 19,52 % de către Consiliul Local Municipal Arad

În perioada 2006-2008, din bugetul local au fost alocate următoarele sume (în Lei) pentru domeniile aferente sferei culturale:

Transferuri către instituții publice, din care:	2006	2007	2008
CASA DE CULTURA A MUNICIPIULUI ARAD	718.068	2.306.304	3.515.000
TEATRUL CLASIC IOAN SLAVICI ARAD	2.263.000	2.918.000	3.108.000
TEATRUL DE MARIONETE ARAD	878.988	1.253.623	1.555.000
FILARMONICA DE STAT ARAD	2.732.000	3.146.000	4.315.000
TOTAL Instituții Publice	6.592.056	9.623.927	12.493.000
Cofinanțare proiect Hist Urban	10.189	34.163	316.000
Acțiuni cultural-artistice și sportive	1.117.800	1.727.582	1.252.000
Susținerea cultelor religioase	1.799.449	1.060.000	3.100.000
TOTAL GENERAL	9.519.494	12.445.672	17.161.000

Evoluția finanțărilor în ultimii trei ani se prezintă astfel:

4.4. Influența domeniilor sinergetice: turism, educație, mass-media

- **Turismul**

Municipiul Arad este localizat în județul Arad, în partea de vest a României. Caracteristicile geografice ale zonei au favorizat existența unor zone de agrement variate. Turismul reprezintă una dintre activitățile economice cu cel mai semnificativ potențial pentru a genera creșterea economică, având o importanță deosebită în ceea ce privește oferta de locuri de muncă destinate tinerilor. Dezvoltarea destinațiilor turistice este strâns legată de mediul natural al acestora, de caracteristicile culturale, interacțiunea socială, securitatea și

bunăstarea populației. Aceste caracteristici fac din turism motorul principal al conservării și dezvoltării destinațiilor.

În municipiul Arad se găsesc un număr de 27 de hoteluri și 19 pensiuni, având o capacitate de 2.400 locuri de cazare, iar anual orașul este vizitat de un număr de aproximativ 310.000 turiști.

Printre cele mai importante evenimente culturale artistice care se desfășoară în orașul de pe râul Mureș și care au un potențial turistic important, putem aminti: Festivalul Național de Teatru Clasic; Festivalul de Teatru Liceal Francofon AMIFRAN; Zilele Aradului; Supermaratonul Arad-Bekescsaba; Festivalul de Teatru de Cameră și Underground; Ziua Europei; Festivalul de Teatru Euromarionete; Primăvara Arădeană; Balul de Cristal; Târgul Meșterilor Populari.

În afara acestor manifestări, bogatul patrimoniu cultural material (mobil și imobil) se constituie în atracții turistice importante, în puncte de reper pe harta turistică a orașului și regiunii Aradului, prin valorizarea:

■ *monumentelor istorice*: Complexul Muzeal Arad; Palatul Cultural Arad; Muzeul Sever Bocu-Lipova; Muzeul Ioan Slavici și Emil Monția-Șiria; Muzeul Sabin Drăgoi-Petriș; Muzeul Adam Muler Guttenbrun-Zăbrani; Tabăra de sculptură Căsoaia; Cetatea de Piatră-Șiria; Cetatea de Piatră-Șoimos; Cetatea Aradului; Castelul Macea - însoțit de o frumoasă grădină botanică; Castelul Săvârșin;

■ *edificiilor religioase*: Catedrala Ortodoxă Română; Catedrala Romano Catolică; Biserica Roșie; Biserica Ortodoxă Sârbă; Mănăstirea „Simion Stîlpcul” din Gai; Biserica Catolică și Casa Parohială din Aradul Nou; Biserica Romano Catolică din Vinga; Episcopia Română; Sinagoga; Mănăstirea Hodoș-Bodrog, Mănăstirea Ortodoxă Sîrbă - Bezdin, Mănăstirea și Schitul de la Feredeș, Mănăstirea Maria Radna; Biserici din lemn din sec. XVIII în zona Hălmagiu, Valea Mureșului, poalele Munților Codru Moma.

■ *monumentelor de for public*: Parcul Reconcilierii cu ansamblul format din Statuia Libertății și Monumentul Revoluției de la 1848, Monumentul celor 13 Generali (obiective vizitate de către un număr mare de turiști români și străini); Monumentul Ostașului Român; Monumentul Eroilor de la Păuliș; Statuia „Sfânta Treime” din fața Teatrului Ioan Slavici, Statuia „Sfântul Ioan de Nepomuk”.

■ *locurilor de agrement*: Ștrandul Neptun, Malul Mureșului, Pădurea Ceala, Parcul Natural Lunca Mureșului.

Aradul reprezintă, de asemenea, un punct de pornire pentru vizitarea unor obiective cu potențial natural și recreativ, dintre care amintim: Podgoria Aradului cu vinuri caracteristice apreciate, Munții Zărandului sau Stațiunea Moneasa.,

Nu în ultimul rând, trebuie amintit și turismul de afaceri, reprezentat de numeroșii investitori străini, precum și de partenerii firmelor din Arad, persoane care pot participa la viața culturală arădeană ca importanți consumatori culturali.

Aradul, prin potențialul său hotelier, poate constitui un pol de concentrare și dispersie a fluxurilor turistice spre alte zone cu potențial turistic din județ sau din regiune.

- **Educația**

În plan local, educația se realizează atât în unități de stat, cât și în unități de învățământ privat. În **învățământul preuniversitar** din municipiul Arad funcționează următoarele unități:

- învățământ preșcolar 15 unități cu personalitate juridică și 32 de structuri
- învățământ primar 1 școală cu clasele I-IV
- învățământ gimnazial 17 școli generale
- învățământ liceal 20 licee și grupuri școlare
- învățământ liceal 1 unitate învățământ privat
- învățământ profesional 1 unitate învățământ privat
- învățământ postliceal 1 unitate învățământ de stat
1 unitate învățământ privat
- învățământ special 2 unități cu personalitate juridică

Numărul de elevi din unitățile școlare de stat din municipiul Arad din cadrul învățământul preuniversitar arădean, corespunzător anului școlar 2008-2009 este de 29.176 elevi.

Universitatea „Aurel Vlaicu” din Arad este o instituție de învățământ superior de Stat, acreditată, care continuă tradiția învățământului universitar arădean și care promovează și respectă convențiile europene privind învățământul superior. În anul Universitar 2008-2009, numărul de studenți înmatriculați la Universitatea Aurel Vlaicu este de 14.405. Numărul de absolvenți în anul 2008 a fost de 5.242, dintre care licențiați 5.010, procentul de promovabilitate fiind de 95,27%.

Sediul central Universitatea Aurel Vlaicu

Universitatea „Aurel Vlaicu” este structurată pe opt facultăți și anume: Facultatea de Inginerie, Inginerie Alimentară, Turism și Protecția Mediului, Științe Umaniste și Sociale, Științe Economice, Teologie, Științe Exacte, Științe ale Educației și Asistență Socială, Educație Fizică și Sport. La aceste facultăți, studenții pot opta pentru cele 34 specializări licență, 26 specializări masterat (Legea 84/1994), 6 specializări masterat (Legea 288/2004), cu forme de învățământ: zi, învățământ la distanță. Durata studiilor este cuprinsă între 3-6 ani pentru studiile de licență, respectiv 2-4 semestre pentru studiile de masterat.

În anul 2008 au fost înființate două noi specializări de licență: Design și Poliție comunitară, iar Universitatea a obținut statutul de instituție organizatoare de studii universitare de doctorat în domeniul filologie.

Festivitate de absolvire Universitatea de Vest Vasile Goldiș

Inginerie, Facultatea de Științe Juridice, Facultatea de Educație Fizică și Sport, Facultatea de Științe ale Naturii, Facultatea de Medicină, Farmacie și Medicină Dentară, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației.

Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” a fost înființată în anul 1990, având ca patron spiritual ilustra personalitate istorică Vasile Goldiș, ideologul Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918.

Oferta academică a Universității este structurată pe nouă facultăți și anume: Facultatea de Științe Umaniste, Politice și Administrative, Facultatea de Științe Economice, Facultatea de Informatică, Facultatea de

În cadrul acestor facultăți, studenții pot alege între 31 specializări licență, 41 specializări masterat, precum și un program de doctorat, Universitatea fiind instituție organizatoare de studii doctorale în medicină, cu 8 profesori conducători de studii doctorale. În decursul anului 2008, în cadrul Facultății de Inginerie, a fost înființată o nouă specializare, și anume Peisagistică. Formele de învățământ sunt: zi, învățământ la distanță sau fără frecvență, iar durata studiilor este cuprinsă între 3-6 ani pentru studiile de licență, respectiv 2-4 semestre pentru studiile de masterat. Pe lângă aceste facultăți, din anul 2007, Universitatea de Vest “Vasile Goldiș” din Arad deschide un nou an universitar cu specialitatea *Facultatea de Conservare și Restaurare de Arhitectură*.

Pe lângă facultățile enumerate mai sus, Universitatea „Aurel Vlaicu”, oferă din anul 2008 și o specialitate cu profil cultural și anume *Arte Plastice, Decorative și Design*.

Liceul de Artă „Sabin Drăgoi” reprezintă pentru arădeni o instituție importantă de învățământ artistic pentru tineret și adulți, în domeniile muzicii vocale și instrumentale, pentru muzica clasică, populară și ușoară, pentru arte plastice și coregrafie (dans clasic și dans modern). Liceul, care reprezintă singura instituție specializată de educație culturală din Arad, a pornit în anul 1958 sub titulatura „Școala Generală de Muzică și Arte Plastice”, iar din 1969 „Liceul de Muzică și Arte Plastice”. În 2008, liceul a sărbătorit 50 ani de existență, pe fondul valoroasei tradiții al vechiului Conservator de Muzică al Aradului inaugurat la 1833, acum 175 ani.

În domeniul muzical, oferta liceului cuprinde următoarele specializări: studii teoretice, interpretare instrumentală (pian, vioară, violă, contrabas, flaut, oboi, clarinet, trombone, corn, tubă), interpretare vocală clasică, jazz, muzică ușoară. În domeniul plastic se poate alege între: pictură, sculptură, grafică, textile, design, arhitectură. Începând cu anul 2004, liceul deschide și specializarea teatru. La nivelul anului 2008, în cadrul liceului sunt școlarizați peste 900 elevi cuprinși în toate cele trei cicluri de învățământ preuniversitar.

Liceul de Artă “Sabin Drăgoi”, prin programul Phare CBC RO-HU, a inițiat proiectul „Conviețuiri culturale și identitate” în colaborare cu Școala de Muzică din Battonya și Liceul Bela Bartok din Bekescsaba, proiect ce aduce în județ un număr mare de elevi și profesori din Ungaria.

Școala populară de artă din Arad este o instituție de cultură cu profil de învățământ artistic, care funcționează sub autoritatea Consiliului Județean Arad, menită să realizeze educația artistică a unui public larg, cu aptitudini în domeniu artistic.

În prezent, Școala Populară de Artă Arad, organizează cursuri la 18 discipline, cuprinzând: canto clasic, canto muzică ușoară, canto popular, pian, vioară, acordeon, chitară, chitară clasică, orgă electronică, percuție, instrumente de suflat, pictură, grafică, design vestimentar, design grafic-grafică asistată de calculator, actorie și balet. Numărul elevilor, la începutul anului școlar 2008-2009, a fost de 413, cursurile fiind conduse de 25 profesori.

Pe lângă activitatea didactică, și în strânsă legătură cu aceasta, instituția desfășoară și o activitate artistică. Manifestările culturale, în număr de peste 60 în cursul unui an școlar, se desfășoară pe două paliere valorice: nivelul general-obligatoriu și producția artistică de vârf. În școală funcționează două grupuri folclorice: „Sânzienele” și „Lioara”, participante la numeroase spectacole și

festivaluri, pe plan local și național, dar și la emisiuni de folclor realizate de TVR, Prima Tv, Favorit Tv, Etno Tv, Radio România.

Palatul copiilor din Municipiul Arad este soluția importantă pentru educația culturală și pentru petrecerea timpului liber pentru copiii și adolescenții cu vârsta cuprinsă între 5 și 18 ani. Cu o tradiție de peste 50 de ani de la înființare, cu profesori experimentați și pasionați, cele peste 30 de cursuri din diverse domenii de interes sunt astfel gândite încât să suscite interesul oricărui tânăr.

Cursurile sunt împărțite în diverse domenii, cum ar fi: cultură și civilizație, pian, taraf-vioară, muzică populară, artă decorativă, teatru, teatru de marionete, desen, pictură, pictură pe sticlă, ceramică, dansuri populare, sportive și moderne.

Toate aceste instituții prezentate sunt în egală măsură producători, dar și consumatori de cultură. Prin evenimentele culturale generate, prin educația culturală oferită dar și prin, în unele cazuri, numărul mare de tineri care le frecventează, aceste instituții pot contribui major la diversificarea vieții culturale a orașului Arad.

- **Mass-media**

Istoria presei arădene constituie un capitol deosebit de consistent în cultura și spiritualitatea acestui colț de țară. Documentele de arhivă sau colecțiile ziarelor ce se păstrează în marile biblioteci din spațiul Centrul European ne arată că începuturile presei arădene datează din cel de al patrulea deceniu al secolului al XIX-lea.

Astăzi, Aradul, ca orice comunitate urbană a mileniului III, are toate mijloacele mass media și de informare publică, de la presă scrisă până la posturi de radio și televiziunea sau publicații on-line.

Cel mai vechi cotidian arădean este „Jurnal Arădean”, fost „Adevărul”, fost „Flacăra Roșie”, care apare împreună cu „Arad Express” și portalul „Arad Online” – www.aradon.ro. Alături de acesta, mai apar următoarele cotidiene locale: „Glasul Aradului” (împreună cu ediția online www.glasularadului.ro) „Observator” (www.observator.info), „Adevărul de seară”, cotidianul regional maghiar cu sediul în Arad „Nyugati Jelen” (www.nyugatijelen.com), precum și săptămânalul „Flacăra Roșie” (www.flacara-rosie.ro). De asemenea, mai trebuie menționate portalurile: „News-Ar, Agenția de Știri a Județului Arad” – www.news-ar.eu și „Virtual Arad” – www.virtualarad.net. În domeniul literar-artistic și cultural apar revistele „Arca” și suplimentul acesteia – „Monitorul cultural”.

În domeniul **audio-vizualului**, pe raza Municipiului Arad, emit trei posturi de televiziune și anume Info TV, Televiziunea Arad și ProTV Arad, două dintre acestea, având și portal, respectiv www.infotv.ro și

www.radioteleviziuneaarad.ro. În privința posturilor de radio, Pro FM Arad, Radio Arad și Radio 21 Arad transmit zilnic jurnale de știri și programe locale, iar Radio CNM Arad emite local 24 ore. Vis-a-vis de acest domeniu, trebuie remarcată emisiunea culturală săptămânală „Confesiuni în premieră”, realizată de către postul Info TV, precum și alte emisiuni ocazionale pe teme culturale.

4.6. Concluzii privind influențe ale mediului extern asupra sferei culturale.

Aceste concluzii au fost exprimate de ofertanții culturali în cadrul work-shop-urilor realizate pe domenii culturale.

Oportunități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> - poziționarea geografică favorabilă ce a determinat existența unor relații culturale permanente în zona central europeană, - poartă de intrare în țară, nod feroviar și rutier ce oferă conexiuni multiple și multiple influențe culturale. 	<ul style="list-style-type: none"> -vecinătatea unor poli culturali de atracție - Timișoara și Szeged.
<ul style="list-style-type: none"> - populație prin structura ei, prin coexistența și toleranța reciprocă a determinat apariția unui spațiu caracteristic – multicultural și multiethnic, - diversitate culturală. 	<ul style="list-style-type: none"> -schimbări demografice rapide, migrația populației, ce determină posibila pierdere, slăbire, diluare, transformare a identității locului, -sosirea unor noi grupuri de populație care nu se integrează și nu se regăsesc în cultura și civilizația locului, lipsa educației culturale/estetice/sociale față de păstrarea, protejarea, valorificarea și respectarea valorilor de patrimoniu.
<ul style="list-style-type: none"> - dezvoltarea urbană este caracterizată prin existența unui patrimoniu urban valoros, - zonificare urbană de calitate (centrul, cetatea, locuințe, parcuri, zone verzi, piețe publice, monumente de for public, incinte industriale). 	<ul style="list-style-type: none"> - concentrarea spațiilor destinate culturii în centrul care devine astfel pol cultural, - lipsa unor spații culturale în cartiere, - reducerea spațiului verde, a parcurilor și implicit a posibilității realizării de evenimente culturale în spații neconvenționale, accesibile întregii populații.

<ul style="list-style-type: none"> - mediul economic, prin dinamica dezvoltării sale, aduce resurse financiare sporite la bugetul oraşului, ceea ce determină, în mod direct resurse sporite alocate culturii, - sursă sporită pentru sponsorizarea evenimentelor culturale majore, - poate genera noi poli de dezvoltare, poate aduce un important potenţial financiar necesar pentru revitalizarea şi refuncţionalizarea patrimoniului imobil al oraşului, - dezvoltarea activităţilor de servicii turistice, creşterea numărului şi a calităţii operatorilor turistici. 	<ul style="list-style-type: none"> - intervenţia agresivă în centru pentru spaţii cu noi destinaţii comerciale, ce determină modificări dramatice în structura urbană, aglomerare, poluare, degradarea patrimoniului, - politicile de sponsorizare ale mediului economic sunt punctuale, sprijinind cu preponderenţă acţiuni de masă, uneori cu intervenţii nedorite în calitatea actului cultural, - lipsa culturii responsabilităţii sociale, - lipsa unui real parteneriat public-privat pentru valorizarea şi restaurarea patrimoniului cultural, - intervenţii agresive, neprofesioniste pe clădiri monumente istorice, - inexistenţa unei colaborări între agenţii economici din turism şi mediul cultural.
<ul style="list-style-type: none"> - mediul politic manifestă interes pentru dezvoltarea sferei culturale. 	<ul style="list-style-type: none"> - lipsa unei consecvenţe în viziune şi implicit în deciziile luate pentru dezvoltării sferei culturale, - lipsa unei strategii culturale care să definească priorităţile culturale arădene, - nivelul insuficient al bugetelor locale alocate sectorului cultural, - lipsa de continuitate şi contradicţii ale decidenţilor politici datorită schimbărilor politice prin alegeri.
<ul style="list-style-type: none"> - mediul administrativ manifestă interes pentru dezvoltarea sferei culturale, - generare, la nivelul administraţiei publice, de proiecte majore pentru colaborări culturale internaţionale şi pentru salvarea şi promovarea patrimoniului cultural, - existenţa în cadrul Primăriei a unui birou activ în domeniul cultural. 	<ul style="list-style-type: none"> - insuficienta motivaţie a personalului specializat, - lipsa de personal specializat pentru patrimoniu cultural imobil, - lipsa unui regulament local al zonelor protejate, - lipsa unei corelaţii fundamentale între organigramă şi nevoile de management cultural; - lipsa sistemului de evaluare calitativă şi de impact al actului managerial cultural.

<p>- mediul legislativ la nivel național crează premisele dezvoltării sferei culturale,</p> <ul style="list-style-type: none"> - existența unor hotărâri locale favorabile pentru aplicarea legislația ce sprijină finanțarea evenimentelor culturale ale sectorului organizațiilor neguvernamentale. 	<ul style="list-style-type: none"> - lipsa prevederilor privind normele de aplicare a legislației, mai ales pentru patrimoniu cultural imobil, - lipsa pârghiilor și a capacității administrației publice de a aplica sistemului coercitiv în situații de intervenții ilegale pe patrimoniu, - incoerență legislativă cu repercusiuni la nivelul activității instituțiilor culturale, - lipsa capacității administrației publice locale și centrale de a aplica legislație pe patrimoniu existent.
<ul style="list-style-type: none"> - mediul educațional oferă existența unei rețele școlare dense la nivel preuniversitar și universitar, - potențial ridicat pentru atragerea de noi consumatori culturali – tineri, din mediul educațional, - mediul educațional – ofertant cultural. 	<ul style="list-style-type: none"> - lipsa unui parteneriat viabil între mediul cultural și cel educațional, pentru dezvoltarea comună a unor proiecte de educație culturală sau a unor evenimente culturale și artistice care să atragă tânăra generație.
<ul style="list-style-type: none"> - existența a numeroase și diverse resurse media locale (TV, radio, presă scrisă și online) care pot disemina informații referitoare la evenimente/acțiuni culturale sau genera acest tip de evenimente. 	<ul style="list-style-type: none"> - lipsa posibilităților de îmbunătățire a formării profesionale pentru jurnaliști care reflectă actul cultural, - lipsa unei comunicări permanente între partenerii media și sectorul cultural.

5. Potențialul cultural

5.1. Scurtă istorie culturală a orașului Arad

Prin poziția sa geografică, orașul Arad, situat de-a lungul Mureșului, o importantă cale de comunicație în antichitate și evul mediu, iar mai apoi de-a lungul căii ferate care lega occidentul de orient, a fost și un spațiu cultural semnificativ.

Din antichitate, se regăsesc urme ale culturilor epocii pietrei și a bronzului, dar și ale culturii geto-dace, iar mai apoi a celei daco-romane. Prezența civilizației românești la începutul evului mediu este confirmată de prezența elementului românesc autohton.

După cucerirea Transilvaniei de către regalitatea maghiară, Aradul a mai dobândit o componentă culturală, și anume cea feudală maghiară și romano-catolică, care au coexistat cu cea românească și ortodoxă.

Cucerirea și perioada de stăpânire otomană de după 1556, nu a lăsat din păcate, prea multe urme în ceea ce privește viața culturală a orașului.

După intrarea Aradului sub stăpânire habsburgică, autoritățile vor iniția un proces de colonizare. În urma acestuia sau a așezării benevole, s-a conturat o structură etnică din care nu lipsesc elemente maghiare, germane, sârbe, evreiești și desigur românii autohtoni. Această multiculturalitate, precum și apropierea de atmosfera culturală pe care o răspândeau Viena, iar mai apoi Budapesta după 1867, au contribuit la crearea unei identități culturale a orașului de pe Mureș, începând chiar cu secolul al XVIII-lea. Din aceste motive, regăsim toate curentele care s-au manifestat în diversele componente ale vieții spirituale.

În secolul al XVIII-lea Aradul este la rândul lui marcat de stilul baroc, dar și de efervescenta de idei generată de iluminism. Indiferent de domeniul în care se regăsește, stilul baroc se caracterizează prin utilizarea exagerată a mișcării și a clarității, respectiv a bogăției folosirii detaliilor ce simbolizează lucruri ce se pot interpreta cu ușurință și lipsă de ambiguitate. Toate aceste elemente sunt folosite de către artiștii genului baroc pentru a produce momente de tensiune, dramă, exuberanță și grandoare privitorului, ascultătorului și/sau participantului la actul de cultură. La Arad, barocul are un caracter mai modest și era prezent în arhitectură prin casele care au aparținut unor familii nobiliare, Bohus și Edelspacher, capela Sfântul Florian, statuia Trinității, fosta clădire a primăriei din actuala Piață Avram Iancu, biserica romano-catolică din incinta cetății, biserica episcopală ortodoxă sârbă, română și altele.

Către sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului următor, apar în cultura Aradului elemente ale curentului neoclasic, caracterizat prin revirimentul stilului clasic grec și roman. Prezența acestuia este ilustrată de clădirea teatrului vechi, ridicat în 1817 de către negustorul evreu Iacob Hirschl. Și tot lui,

respectiv acestui Mecena, i se datorează prezența în peisajul cultural al Aradului a curentului empire, ilustrat prin casa sa, situată chiar lângă teatru. Acest stil îl mai regăsim și în cazul unei alte case, cea a lui Tedesco Philip, care s-a inspirat cu siguranță după cea a lui Iacob Hirschl.

Obținerea în anul 1834 a statutului de „oraș liber regesc” a stimulat și dezvoltarea culturală a Aradului. Inaugurarea în anul 1858 a gării și cuplarea orașului la calea ferată care îl lega de Viena și de aici și de alte centre importante ale Europei, dar și de București, a fost un factor care a favorizat circulația umană, dar și a valorilor culturale.

Pe la mijlocul secolului al XIX-lea, s-a manifestat la Arad curentul neorenascentist, bogat reprezentat de arhitectura liceului Moise Nicoară, actuala clădire a Primăriei, iar din 1874 de clădirea noului teatru din piața Avram Iancu.

La sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX, Aradul intră în era curentului secession. Mobilierul, artele vizuale, fierul forjat, diferitele lucrări în metal, sticla, ceramica, ceasurile, bijuteriile și, bineînțeles moda feminină, sunt tot atâtea direcții diferite de manifestare plenară. Pentru exemplificare, amintim doar Palatul Szantay și clădirea care adăpostește Biblioteca județeană și Muzeul de Artă.

Dinamismul și efervescenta culturii arădene este ilustrat de ridicarea Palatului Cultural, care din perspectiva stilurilor arhitectonice reprezintă o îmbinare a tuturor stilurilor, care s-au manifestat la Arad de-a lungul timpului până la data inaugurării în anul 1913. Ridicat dintr-o necesitate de exprimare spirituală a orașului, Palatul Cultural era sediul a trei importante instituții culturale: filarmonica, muzeul și biblioteca. Prezența acestor instituții de cultură la începutul secolului XX confirmă dimensiunea culturală a orașului.

O altă instituție care făcea și face parte din peisajul cultural al Aradului a fost teatrul. Se pare că arădenii au fost iubitori ai Thaliei, încă din secolul al XVIII-lea. Numai prin aceasta se pot explica turneele organizate și la Arad, alături de alte orașe cu viață culturală activă, de trupe de teatru din Viena, Graz, Praga. Se pare că la mijlocul secolului al XVIII-lea exista la Arad o stradă care purta numele de „Theater gasse”, ceea ce indică prezența unei clădiri unde se juca teatru.

Ridicarea primului teatru în anul 1817 și apoi a noului teatru în anul 1874, confirmă necesitățile culturale ale orașului, dar și exigențele spectatorilor. Pasiunea locuitorilor orașului pentru teatru nu a fost împiedicată nici de cele două incendii din 1883 și 1954, care au distrus teatrul, ridicat de fiecare dată pe același loc. Remarcăm cu acest prilej, turneele teatrale ale unor mari artiști cum ar fi Mihail Pascaly, Matei Millo, I. D. Ionescu, Constantin Petrescu, Victor Antonescu, Iancu Brezeanu, Aradi-Tanner, Aradi Gero etc.

Vocația culturală a Aradului este confirmată și de locul pe care l-au avut artele plastice în istoria sa culturală. În acest caz vorbim de o istorie de peste 300 de ani, primele manifestări datând din prima jumătate a secolului al XVIII-lea. Începuturile sunt legate de aducerea la Arad a statuii Sf. Ioan Nepomuk în anul 1749. În a doua jumătate a secolului XVIII, Aradul a dobândit o viață artistică proprie, prin așezarea aici a câtorva artiști care devin cetățeni ai orașului. Este vorba de pictori portrețiști care au pictat în maniera școlii vieneze.

În secolul al XIX-lea, viața artistică arădeană este legată tot de activitatea unor artiști care au trăit vremelnice aici. Îl amintim aici doar pe Munkácsy Mihaly. În anul 1862 asistăm și la întemeierea învățământului artistic, când a fost înființată o școală de desen și pictură. Toți artiștii din această perioadă erau influențați de academismul budapestan și münchenez.

În perioada interbelică, în anul 1927 a fost deschisă o expoziție permanentă de pictură, cu lucrări aparținând unor artiști consacrați de dincolo de Carpați. Se realiza astfel nucleul muzeului de artă. Expoziția cuprindea lucrări semnate de Theodor Aman, Nicolae Grigorescu, Nicolae Tonitza, Ștefan Dumitrescu, Sabin Pop, Romul Ladea și alții. În aceeași perioadă, expozițiile de artă, mai ales de pictură, se succed cu regularitate, fiind o dovadă a faptului că publicul arădean era consumator și cumpărător de artă. Printre artiștii arădeni se remarcă Iulian Toader, Cornel Minișan, Alexandru Pataki, sculptorul Gheorghe Groza. În anul 1936 s-a constituit la Arad gruparea artistică *Pro Arte*, inițiată de Marcel Olinescu, care a și-a pus amprenta asupra vieții artistice a orașului.

După instaurarea regimului comunist, viața artistică s-a desfășurat în jurul școlii populare de artă de unde s-au format și cu ajutorul studiilor efectuate mai ales la Cluj, un nucleu de artiști importanți. Valoarea vieții artistice arădene este confirmată și prin efervescența Uniunii Artiștilor Plastici din Arad, recunoscută și prin faptul că actualul președinte al Uniunii Artiștilor Plastici din România este un artist arădean.

O altă componentă importantă care dă consistență trecutului cultural al Aradului a fost muzica. Dintr-un document din anul 1816, rezultă că la acea dată erau la Arad muzicanți care erau organizați într-o breaslă. În lipsa altor documente, este de presupus că viața muzicală a orașului datează înainte de acest an, avându-și începuturile tot în secolul al XVIII-lea. Probabil că în casele aristocraților și a burgheziei arădene se cânta muzică, chiar dacă la nivel diletant.

La Arad, chiar înaintea Budapestei, a fost înființat în anul 1833 un Conservator, care de obicei erau precedate de constituirea unor asociații a iubitorilor de muzică. Gustul arădenilor pentru muzică este demonstrat de faptul că printre persoanele fondatoare cel mai des amintite de către documente, era un negustor, un comerciant și un învățător.

Alături de concertele susținute de Conservator, arădenii au avut ocazia să audieze concertele lui Franz List în anul 1846 și Johann Strauss –fiul în anul 1847, Johannes Brahms și Joseph Joachim în 1879, Anton Rubinstein în 1867, Pablo de Sarasate și Henryk Wieniawski în 1877, ca să amintim pe cei mai importanți. Activitatea concertistică a fost completată mai ales în deceniile 8-9 a secolului XIX de spectacolele de operă și operetă, susținute de trupe maghiare și germane, sau de concertele unor soliști de la Viena.

Muzica românească a fost prezentă mai ales prin intermediul unor concerte corale, cum a fost cel din anul 1895, susținut de „Asociația meseriașilor români Crucea Albă” au fost interpretate lucrări compuse de Iacob Mureșianu, Ciprian Porumbescu și Ioan Vidu. În anul 1912 a concertat la Arad soprana Dora Lepa, de la Conservatorul din București, fostă elevă a Conservatorului din Arad. Tot în același an, a fost interpretată pentru prima dată la Arad, de către orghestra Societății Filarmonice, lucrarea lui George Enescu „Rapsodia Română”.

Gustul pentru muzică a publicului arădean a determinat constituirea în anul 1890 a Societății Filarmonice. La activitatea muzicală a orașului a contribui și mișcarea corală, desfășurată în cadrul Liceului Pedagogic și în cadrul diferitelor asociații.

În primele decenii ale secolului al XX-lea viața muzicală a Aradului a înregistrat o sumedenie de turnee a unor interpreți prestigioși dintre care amintim pe Richard Strauss, Bela Bartók, George Enescu, Pablo Casals, Kun Lászlo, Carl von Garaguly, Traian Grozăvescu, Ernest von Dohnányi, Zoltán Kodály. Să amintim cu acest prilej și contribuția la dezvoltarea vieții muzicale a Aradului și a României, a trei compozitori arădeni: Ion Vidu, Sabin V. Drăgoi, Emil Monția.

După al Doilea Război Mondial, în anul 1948 a fost înființată Filarmonica de Stat din Arad, care a sărbătorit în anul 2008, 60 de ani de activitate prodigioasă. Tot în anul 1948 se constituie instituția profesionistă de spectacol Teatrul Român de Stat Arad.

Viața culturală asociativă

Întreaga efervescentă ce caracteriza viața culturală arădeană a secolului al XIX-lea și până la începutul celui de-al Doilea Război Mondial a fost rezultatul activității asociative, ca formă de exprimare a culturii diferitelor grupuri de populație ce formau mozaicul uman arădean.

În anul 1830 lua ființă primul *Cazinou orășenesc*. Acest club avea o compoziție multietnică. Pacea multilingvistică, dominată de limba administrativă latină, n-a mai durat multă vreme. Începuse ceea ce un scriitor francez observase cu relevanță și anume, “lupta limbilor” în estul Imperiului habsburgic.

Conservatorul de muzică lua ființă în 1833, în același an cu *Asociația iubitorilor de muzică*, având menirea să ofere elevilor un standard înalt de pregătire. Absolvenții vor pune bazele unor formații instrumentale de cameră și corale, de exemplu în 1864 - Ansamblul coral. În anul 1890 ia ființă *Societatea filarmonică din Arad* care avea să anime viața muzicală atât prin orchestra proprie cât și prin personalitățile invitate să concerteze în Arad. Un moment important îl constituie și înființarea *Asociației naționale arădene pentru cultura poporului român*.

Între 1830-1840, pe fondul divergențelor de folosire a limbii în timpul slujbei în cele două biserici greco-răsăritene din centrul urban, majoritatea românofonă s-a separat de minoritatea de expresie slavono-sârbă, excluzând din biserică cu hramul Sfântul Ioan Botezătorul limba de cult sârbească. Ca atare, *Comunitatea românilor greco-răsăriteni* din oraș, obținând aprobări oficiale, a început să-și țină adunările la sediul Oficiului parohial la începutul deceniului următor, în edificiul aflat în zona unde astăzi se află Liceul Moise Nicoară.

Introducerea treptată a limbii maghiare în administrația comitatensă și a orașului liber regesc în acest deceniu frământat – mai ales după primirea, în anul 1834, a Diplomei de eliberare economică a orașului Arad, din partea împăratului Francisc I, supranumit protector al artelor și al culturii – a avut rezonanță în mediile etno-identitare din oraș. Începând cu anul 1840 luau ființă *societățile de lectură* ale principalelor etnii din oraș. Cea de expresie românească s-a autointitulat "*Societate cititoare*". Cea de expresie maghiară, "*Societatea de lectură*", a fost înființată în anul 1840. Acestea au constituit nucleul viitoarelor "Asociațiuni culturale" ale diferitelor etnii și clase socio-profesionale.

Reuniunile de binefacere ale femeilor de expresie maghiară încep să prindă contur înainte de anul 1848. *Reuniunea femeilor române* începea să se organizeze în cursul deceniului al nouălea al secolului al XIX-lea.

Începând din anul 1858, societățile culturale ale elevilor de la Gimnaziul regesc își tipăresc producția literară, separat, în limba română și limba maghiară.

Clubul intelectualilor români, neaprobat oficial în timpul "Erei Bach", a funcționat între anii 1851-1860. El a constituit nucleul *Asociațiunii Naționale Arădene pentru cultura și conversarea poporului român*, înființată în toamna anului 1861 și inaugurată oficial în primăvara anului 1863. Activitatea ei a fost valorificată în periodicul "Ziridava" al Muzeului Județean Arad. Primul ei sediu propriu l-a constituit "Casa Diecezană", construită în anul 1875 în proximitatea Bisericii ortodoxe române din actuala piață a Catedralei.

Asociațiile muncitorești cu profil de autoeducare au apărut începând din anul 1861. Filiala Asociației generale a muncitorilor, înființată în anul 1870, a îmbrățișat de la început folosirea limbilor germană, maghiară și română.

Clubul intelectualilor maghiari s-a transformat într-o asociație culturală arădeană în anul 1869. În anul 1881 a apărut *Societatea culturală maghiară "Kölcese"*.

Lipsa *edificiilor proprii* ale asociațiilor a fost suplinită de inițiativa particulară. Spectacolele de teatru, balurile, recitalurile corale, muzicale și literare s-au desfășurat la hoteluri, restaurante, cafenele sau săli de închiriat (ultimul caz fusese cel al sălii lui Krispin, azi clubul de tenis de masă de pe str. Eminescu 28). Locuința lui Georgiu Dogariu de pe str. Eminescu a adăpostit activitățile culturale de expresie românească cât și bunurile mobile ale *Asociațiunii culturale românești* (1871-1875). De-abia în cea de-a doua jumătate a secolului al XIX-lea au fost edificate lăcașuri de acest gen. Exemple ar fi noul sediu al teatrului orășenesc (1874), "Casa Națională" din cartierul Pârneava (1902), Căminul muncitorilor (1912) și Palatul Cultural (1913). Acesta din urmă a adăpostit de la bun început "Societatea Filarmonică", înființată în 1890, colecțiile și expozițiile muzeale (aduse de la Liceu și de la Teatrul orășenesc), cât și Biblioteca orășenească (înființată oficial în anul 1913 prin grija Societății "Kölcese").

Implicarea activă a comunităților reprezentative arădene: română, maghiară, germană, sârbă, iudaică etc., a făcut posibilă existența unei vieți culturale active, ca formă de reprezentare și menținere a spiritului de apartenență națională a membrilor lor.

Rolul cultural al orașului în regiune

La începutul secolului al XIX-lea Aradul avea *trei instituții culturale singurale în regiune care focalizau atenția asupra sa: Preperandia*, prima școală românească de învățători din Transilvania deschisă în 1812, *teatrul lui Jacob Hirschl* din 1817, cel mai vechi edificiu din piatră existent până în zilele noastre. Primul *conservator de muzică* înființat în 1833, fiind al 5-lea în Europa, devansând pe cel de la Pesta a condus la înființarea Asociației Filarmonice și la permanentizarea concertelor simfonice. Spectacolele unor trupe ambulante în limbile română, maghiară, germană, precum și interesul față de aceste spectacole sunt dovezi grăitoare pentru multiculturalitatea acestui oraș care deja pe atunci dădea semne tot mai puternice de a deveni un puternic centru cultural în zonă. Existența unui grup etnic sârbesc numeros, la început mai mult pe postură de grăniceri, iar apoi și ca ctitor de biserică și școală, creșterea numărului de evrei cu o stare socială consolidată a condus la implicarea tot mai puternică a acestor etnii în viața culturală a Aradului. La Arad a activat timp de câteva decenii rabinul erudit și reformator Chorin Aron, ctitor de sinagogă.

Statutul de oraș liber regesc a înlesnit dezvoltarea impetuoasă a orașului sub toate aspectele: economico-urbanistic, dar și pe plan social. Aradul avea bănci, mori, tren electric, fabrică de vagoane și automobile, seminar teologic românesc înaintea multor orașe din Transilvania, dar și din imperiu. Spiritul comunitar se

manifestă prin înființarea Asociației pentru Promovarea Culturii Românești din 1868, Asociația Culturală „Kölcsey”, cotidienele și periodicele ce apăreau în Arad în limbile română, maghiară și germană, care atrăgeau un număr mare de intelectuali. Ziarul Tribuna, apoi Românul în frunte cu Vasile Goldiș, milita pentru unitatea românilor de pretutindeni și atrăgea în jurul său un mare număr de intelectuali români de dincolo de Carpați, pregătind Marea Unire.

La finele secolului al 19-lea, Aradul, nu numai că se erija în postura de important centru economic și cultural în zonă, dar și exercita efectiv această misiune prin viața culturală activă ce se desfășura aici. Putem afirma că valoarea și originalitatea Aradului sunt determinate de conviețuirea permanentă a mai multor etnii și culturi, în păstrarea (în mare parte) a moștenirii bogate și a diversității acestor culturi, în conviețuirea și intrerpătrunderea spiritualității acestora.

5.2. Patrimoniul cultural imobil

Pe parcursul evoluției sale istorice, Aradul a acumulat un bogat patrimoniu cultural construit ce poartă amprenta specifică stilurilor central europene. Spațiu multicultural și multietnic, Aradul își definește caracteristica patrimonială prin aportul tuturor etniilor, patrimoniul fiind creația reprezentativă și durabilă a acestora, realizată fie din dorința de a fi util, fie pentru a îmbrăca armonios spațiul public.

Legea nr. 422/2001 – Legea monumentelor istorice, definește monumentele ca fiind *“bunuri imobile, construcții și terenuri pe teritoriul României semnificative pentru istoria culturii și civilizației naționale și universale”*. Diversitatea patrimoniului arădean corespunde clasificăției prezentei legi putând fi grupat atât în ▪ *monumente*- construcții care constituie mărturie cultural- istorice: clădiri, palate, cetăți, fortificații, biserici, mănăstiri, lucrări de for public, lucrări artistice comemorative, funerare, poduri, patrimoniul industrial; ▪ cât și în *ansambluri* de construcții urbane care constituie o mărturie cultural-istorică.

Orașul Arad are un centru istoric valoros și bogat, care îi asigură un loc caracteristic între orașele mijlocii din spațiul Europei Centrale și de Est. Pentru a înțelege acumularea în timp a acestor valori de patrimoniu este necesară o scurtă parcurgere a etapelor istorice și a stilurilor arhitectonice caracteristice Aradului.

Aradul este amplasat pe malurile râului Mureș. Nucleul inițial a localității (sec.VI) se afla pe locul actualului cartier Drăgășani. În urma distrugerii de către turci, în anul 1551, a vechii cetăți Orod, de pe teritoriul actual al comunei Vladimirescu, aceștia au ridicat o fortificație pe malul drept al Mureșului, pe locul actualei fabrici de textile.

În jurul acestei cetăți se va ridica așezarea civilă a vechiului oraș, care se dezvoltă în perioada ocupației otomane (1551- 1687). Aradul devine, pe lângă un important punct strategic și un centru comercial renumit, având administrație proprie.

După retragerea stăpânirii turcești, cetatea Aradului trece în stăpânirea Imperiului Habsburgic (1687), fapt ce determină ca Aradul să devină cel mai dezvoltat centru strategic, comercial, politic și social al zonei. Între anii 1763-1783 se construiește în bucla Mureșului, în afara perimetrului urban, noua cetate a Aradului, cu fortificații de tip Vauban, existentă și astăzi.

❖ *Cetatea Aradului*

Actuala Cetate a Aradului este unul din cele mai importante și mai bine conservate monumente istorice existente, la momentul actual, în zona de vest a țării. Ridicată în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, cetatea a fost considerată ca fiind una dintre cele mai impresionante fortificații militare ale timpurilor respective.

O dată cu încheierea războaielor austro-turce din prima jumătate a veacului al XVIII-lea și după ocuparea Transilvaniei, a Banatului și a altor teritorii de către Imperiul Habsburgic, s-a preconizat construirea unor fortificații militare, în regiunile pe atunci abia ocupate, pentru asigurarea dominației în aceste zone. De asemenea, Cancelaria de la Viena a întocmit un plan strategic ce prevedea ridicarea unei centuri de cetăți între zona interioară apropiată graniței imperiului spre sud și est. Din rândul acestor cetăți au făcut parte fortificațiile de la Oradea, Timișoara și Arad.

Planul Cetății Aradului a fost aprobat personal de împărăteasa Maria Tereza și de fiul ei Iosif al II-lea. Noua cetate a Aradului, în conformitate cu planul imperial, trebuia să înlocuiască vechea cetate și să o susțină din punct de vedere al tehnicii militare contemporane. Ca loc de construire a fost aleasă o peninsulă a Mureșului (pe malul stâng) pe care orașul a cedat-o autorităților militare. Lucrările au durat 20 de ani, cu mici întreruperi cauzate mai ales de lipsa forței de muncă, astfel încât cetatea a fost terminată în 1783. Edificarea cetății, după planurile generalului austriac Ferdinand Philipp Harsch, a început în vara anului 1763, după sistemul fortificațiilor Vauban, fiind o construcție în formă de dublă stea cu 6 colțuri, cu ziduri puternice de apărare, cazemate și alte construcții militare. Cele trei clădiri din interiorul fortăreței sunt construite în stil baroc autentic. Dintre acestea, biserica multi-confesională a Garnizoanei reprezintă edificiu caracteristic, silueta ei dominând panorama cetății.

După terminarea lucrărilor, în cetate au fost amplasate diferite unități militare, în felul acesta Aradul devenind un centru militar-politic al dominației austriece în zonă. Cetatea și-a menținut funcția militară până în zilele noastre.

În urma dezvoltării demografice, a existenței numeroșilor meșteșugari, a comerțului înfloritor cu cereale, vite și alte produse, pe la 1765, în centrul așezării se conturează strada principală, viitorul bulevard central al orașului.

Din anul 1834, Aradul a fost declarat oraș liber regesc, ceea ce a favorizat dezvoltarea sa pe toate planurile. Crește spațiul construit cu noi clădiri, cuprinzând pe lângă vechiul nucleu din sec. XVIII, actuala zonă centrală și cartierele: Pârneava, Șega, Mureșel și Gai.

Între anii 1870-1914 se construiesc masiv clădiri civile impunătoare, instituții, clădiri pentru comerț, cultură, etc. Strada principală devine bulevard, se extinde rețeaua de apă și canalizare. Se deschid noi școli și instituții de cultură și artă. Bulevardul este marcat de marile edificii publice: Teatrul, clădirea Primăriei, Banca Națională, Palatul Cenad, Palatul CFR, cinematografe, Catedrala Catolică, biserici, școli, hoteluri, spitale. În același timp se construiesc bazele actualelor diguri, pentru a proteja orașul aflat în plină dezvoltare, de revărsările râului Mureș (1789- 1888).

În perioada interbelică, țesutul urban se extinde prin înglobarea localităților Micălaca, Poltura, Grădiște și Bujac, având în vedere că în aceste zone s-au construit masiv case. Datorită dezvoltării economice accentuate, în această perioadă, numărul întreprinderilor mari crește de la 38 la 142, ceea ce explică valoarea și diversitatea patrimoniului industrial cu care Aradul se poate mândri.

Stiluri

Prezentarea succintă a evoluției istorice a orașului, realizată anterior, ne oferă posibilitatea de a înțelege importanța și valoarea patrimoniului, cu preponderență acumulat în centrului istoric vechi al orașului, caracterizat de bulevarde și străzi mărginite de construcții vechi valoroase arhitectural și istoric,

precum și de o serie de piețe urbane care fac legătura cu diferitele zone ale centrului vechi.

Construcțiile realizate în secolele XVIII, XIX și începutul secolului XX aparțin diferitelor stiluri arhitectonice precum: baroc, neoclasic, secesion, eclectic, interbelic. În zona centrală a Aradului, dar mai ales în P-ța Avram Iancu și B-dul Revoluției, datorită dezvoltării treptate, apare un fenomen caracteristic arădean: foarte multe clădiri, construite inițial în stilul vremii își modifică fațada, după schimbarea proprietarului și/sau după apariția unui alt stil (modern pentru perioada respectivă, de exemplu stilul secesion), ca urmare a unor intervenții precum supraetajare sau mansardare. Astfel, în Arad, în multe cazuri, nu putem vorbi de stiluri nealterate cum ar fi de exemplu eclecticul deoarece sunt folosite foarte multe elemente ale altor stiluri precum baroc, empir, neorenascentist, stilul clasicist în compoziția unor fațade. Un alt factor care a determinat actuala imagine arhitectonică a orașului este faptul că majoritatea arhitecților erau locali. Tot aici trebuie subliniat că în multe cazuri constructorii, împreună cu proiectantul, foloseau aceleași șabloane, aceleași mulaje la mai multe clădiri, uneori cu mici diferențe la elementele stilistice ale fațadelor.

- **Stilul baroc**, caracterizat de monumentalitatea clădirilor și excesivitatea decorării interioare și exterioare a acestora, a fost generat în Italia la sfârșitul anilor 1600, devenit predominant în arhitectura europeană în secolele al XVII-lea și al XVIII-lea, cu extensie până în preajma începutului secolului XX. Stilul baroc sugerează mișcarea, energia, tensiunea. Clădirile prezintă linii curbe iar suprafețele sunt decorate. Acest stil este cel mai vechi stil care poate fi întâlnit în arhitectura Aradului, fiind adus de la Viena (barocul vienez) de către stăpânirea habsburgică. Un exemplu în Arad, de baroc provincial este Casa Hirschl situată pe str. Gheorghe Lazar nr. 1-3 și Biserica din cetete.

- **Stilul clasicist** își are centrul de iradiere în Franța și a orientat creația artistică europeană între secolele al XVII-lea și al XVIII-lea, pornind de la modelele artistice (arhitectură, sculptură, literatură) ale Antichității. În Arad clădirea situată în P-ța Avram Iancu nr. 11 poartă urmele stilului, deși o serie de ornamente au fost rase, iar cele rămase sunt simplificate. Un alt exemplu este clădirea situată pe Str. Mihai Eminescu nr. 2.

- **Stilul neoclasicist** Stilul neoclasic se caracterizează în principal printr-o întoarcere la forme greco-romane. Presupune dezvoltarea de noi principii destul de repede transformate în reguli rigide – claritatea expunerii, simplitatea structurii prin intermediul ordinii și simetria proporțiilor. Operele de arhitectură neoclasică oscilează între măreția sobră a arhitecturii romane și grația eleganței grecești. Coloana înlocuiește pilastrul în ritmul uniform și repetitiv al coloanelor susținând fațade, adesea imense. Este un stil nobil, caracterizat prin ordine, rațiune, disciplină, fiind totodată un stil elevat, academic. Exemple concludente în arhitectura orașului Arad sunt Teatrul Vechi și Hotel Crucea Albă.

❖ *Teatrul Clasic
"Ioan Slavici"*

A fost construit inițial în stil eclectic, după care în 1960 fațada principală este remodelată având înfățișarea actuală în stil atipic neoclasic, clădirea fiind terminată în 1874. Construcția s-a realizat din fondurile municipalității, pentru a găzdui teatrul orășenesc. La premiera de inaugurare a participat însuși împăratul Franz Iosif. Inițial, intrarea era situată pe strada Vasile Goldis,

sala având o capacitate de 1200 de locuri. Înspre bulevard funcționa, până în anii 1940, cafeneaua orășenească. Incinta teatrului a găzduit până în 1912 și colecția muzeului arădean. Clădirea a fost afectată de două incendii de proporții care au determinat remodelarea acesteia atât în interior cât și în exterior.

Datorită incendiului din anul 1882, clădirea a fost reconstruită după planurile arhitectului Andor Halmay. Dificultățile financiare ale vremurilor a dus la găsirea unei soluții – obținerea unui împrumut de la bursa de la Viena, ce urma să fie restituit prin contribuțiile benevole ale locuitorilor orașului. Teatrul a devenit mult mai mic, dar mai modern. Tavanul sălii de spectacol, a fost pictat de Gyongyossy Rudolf pe baza schițelor arhitectului Lotz Karoly. Până la cel de al doilea război mondial, teatrul a funcționat cu o secție de proză și una muzicală.

În urma celui de al doilea incendiu din 1955, teatrul a suferit modificări esențiale: intrarea principală a fost mutată spre bulevard, sala de spectacol a fost micșorată, i s-a adăugat o sală de studio la etajul 2. Intrarea principală a devenit somptuoasă, peste cele șase coloane cu capiteluri corintice s-a ridicat timpanonul cu basoreliefurile realizate de sculptorii arădeni Valeriu Brudașcu, Ioan Tolan și Emil Vitroel. În holul reprezentativ al teatrului se află busturile lui Ioan Slavici, BP.Hașdeu și Lucian Blaga. Actualmente, prin iluminat arhitectural realizat, clădirea reușește să-și dezvăluie frumusețea și pe timp de noapte, devenind un reper marcant pentru centrul orașului Arad.

- **Stilul eclectic** apare în Arad în a doua jumătate a secolului al XIX-lea fiind preferat de către burghezia financiară care își ridică somptuoase sedii de *bănci și palate* în această manieră (clădirea Cenad, sediul Băncii Naționale, Banca de Credit, Palatul Hermann Gyula, Palatul Neuman, Palatul Andrenyi etc.), importante *sedii administrative* (Palatul

Administrativ, Colegiul Național Moise Nicoară, Colegiul Național Elena Ghiba Birta, Liceul Pedagogic, Sediul Central al Universității Aurel Vlaicu, Sediul Universității de Vest Vasile Goldiș, Fosta Prefectură, Palatul Justiției, Clădirea Bibliotecii Județene și a Secției de Artă a Muzeului, etc), *biserici* (Biserica Romano-Catolică, Biserica Evanghelică Lutherană), sau importante *fabrici* (Fabrica de Vagoane, Fabrica de Spirt și Drojdie, Clădirea Căminului Muncitorilor, Camera de Comerț și Industrie etc.).

Compoziția fațadelor este bogată și variată, folosind multe elemente decorative ale stilului romanic și renesanțist, plastica este reliefată cu puternice jocuri de umbre. De obicei clădirile au un plan dreptunghiular (acolo unde amplasamentul permite), având un regim de înălțime de parter și două etaje și cu o curte interioară de aceeași formă. În acest caz, în Arad nu putem vorbi clar de un stil eclectic autentic. Prin îmbinarea curentelor și mai ales prin aportul meșterilor locali s-au format mai multe subdivizii de stil: un fel de eclectic timpuriu (pentru Arad), eclectic cu multe elemente empirice și de un eclectic care preia din abundență elemente baroce clasiciste și neorenesanțiste. Clădiri reprezentative acestor subdiviziuni se găsesc în principal pe B-dul Revoluției și în P-ța Avram Iancu.

❖ *Biserica Romano-Catolică și Palatul Minorităților*

În anul 1751 începe construirea bisericii Sf. Anton din Padova. Biserica era construită la colțul străzii Lucian Blaga cu Bulevardul Revoluției, modestă ca dimensiuni.

În 1902, concomitent cu demolarea bisericii vechi, neîncăpătoare, începe execuția noului ansamblu al Ordinului Minorităților, după planurile arhitectului Emil Tabacovici. Sfințirea bisericii a avut loc în anul 1911, biserica fiind construită în stil eclectic, purtând elemente de stil clasicist, baroc și neorenescentist.

Intrarea principală este încadrată de patru coloane masive cu capiteluri corintice. Pe deasupra intrării se află o copie a statuii Pieta a lui Michelangelo. Nava

bisericii are o lungime de 43 de m și o lățime de 17 m, crucea de pe cupolă se află la 56 m de înălțime. Deasupra altarului de marmură albă se află pictura artistului György Vastagh, reprezentând patronul bisericii -Sfântul Anton de Padova. Deasupra altarelor laterale din dreapta navei se află picturile de stil baroc din vechea biserică -opera pictorului Ferdinand Schissler. Vitraliile sunt adevărate capodopere ale epocii fiind montate în anul 1905, iar clopotele au fost turnate în atelierelor din Arad.

Biserica a fost restaurată de frații Miltaller în perioada 1965-1966, iar altarul și statuile au fost restaurate și aurite de sculptorul Soos Istvan. Biserica adăpostește originalul celei mai vechi statui din Arad - statuia Sf. Nepomuk, lucrare în stil baroc în anul 1726, Sfântul fiind considerat protectorul Banatului.

- **Stilul secesion**

Caracteristica principală a arhitecturii maghiare de la sfârșitul secolului al XIX-lea este multicoloratura. În acea perioadă, majoritatea orașelor europene erau dominate în principal de un singur stil contemporan, dar nuanțat pe regiuni, cum ar fi în Anglia - *Modern Style*, Franța - *Art-Nouveau*, Germania – *Jungen Stil*, Olanda - *De Stijl*, Austria și Ungaria – *Secession*.

În Budapesta, pe lângă linia principală a stilului și-a făcut prezența influența maghiară definită de multe elemente populare, cu o geometrie aparte ce se răspândește rapid în marile orașe maghiare, purtând amprenta proprie pentru fiecare regiune. În Arad, cei câțiva arhitecți veniți din capitală și-au pus amprenta proprie pe clădirile nou construite. Arhitecții și constructorii locali au preluat aceste elemente prelucrând după modelele străine (din cărți, reviste, broșuri și cataloage), dar impunându-și propriile idei, caracteristice arhitecturii locale. Astfel, se poate citi pe fațadele orașului atmosfera și mâna creatorului de imagine caracteristică unei zone. În majoritatea cazurilor stilurile “proprii” nu au depășit limitele caracteristice stilului, iar acolo unde totuși s-a întâmplat, a

devenit o amprentă locală. La limita secolului al XIX-lea, liniile principale ale marilor orașe europene sunt dominante de elemente “historice”, dar stilul Secession se impune mult mai puternic.

Edificiile din Arad, construite în stil secession au fost destinate fie ca spațiu de locuit și aici merită a fi amintite somtuasele *palate* precum Palatul Bohus (vezi foto), Palatul Reinhardt, Palatul Szabo Albert, Palatul Rozsnyai, Palatul arh. Szantay Lajos, Palatul doamnei Suci Maria, Palatul Kelemen, Vila prefectului Urban Ivan, casa dr. Ștefan Cicio Pop, *sedii cu destinație de utilitate publică* precum: Palatul Cultural, Gara nouă a Aradului, Spitalul de copii, Școala de fete, Grupul școlar industrial “Aurel Vlaicu”, clădiri cu *destinație comercială* precum: Magazia și Antrepozitul baronului Andrenyi Karoly, case de raport sau *ale cultelor*: Clădirea Diecezanei, Palatul parohiei greco-catolice, Palatul Sârbesc, Sinagoga Israelită Ortodoxă.

Câteva dintre caracteristicile arhitecturii orașului Arad sunt determinate de: folosirea elementelor bizantine; introducerea elementelor noi nemaiîntâlnite în alte zone (elemente istorice); suprafețe mari de fațade ornamentate cu elemente florale (frunze), dar care nu provin din arhitectura populară stilizată.

Linia principală a secessionului nu a lăsat amprente puternice în arhitectura locală. Fațadele au fost refăcute de mai multe ori în stiluri caracteristice momentului intervenției sau într-un amestec ce conferă “izul local”. Un exemplu concludent îl reprezintă Palatul Micul Neuman – partea dinspre Bulevard a fost refăcută de mai multe ori, inițial a avut o fațadă eclectică fără turn, după aceea cu turn (după cum apare în mai multe cărți poștale). După un incendiu, toată fațada dinspre Bulevard a fost refăcută în stil secession. Un alt exemplu îl reprezintă clădirea din P-ța. Avram Iancu nr. 9 – inițial fațada a fost gândită în stil eclectic; din 1900 se schimbă în stil secession, după care a fost modificată într-un fel de eclectic, iar în 1980 este restaurată și refăcută după fotografii, în stil secession.

Principalii arhitecți care și-au adus contribuția la modelarea actualei înfățișări a Aradului, mai ales a centrului, sunt: Fenyves Karoly (cel care a proiectat și sinagoga din orașul Pancevo), Emil Tabacovici, Steiner Jozsef, Szantai Gyula.

Prezentarea patrimoniului cultural imobil ar fi incompletă dacă nu am trece succint în revistă **monumentele de for public** care îmbracă orașul, semne ale memoriei colective, a unei istorii generatoare a multietnicității și multiculturalității locului.

❖ *Parcul Reconcilierii Româno-Maghiare* (vezi foto) a fost inaugurat la 25 aprilie 2004 în prezența delegațiilor guvernamentale ale celor două state, fiind destinat comemorării celor care s-au jertfit pentru idealurile Revoluției din 1848. Realizat în parteneriat între Ministerul Culturii și Cultelor, administrația publică locală, ONG-uri din România și Ungaria, orașe partener și înfrăție, și alte organizații, parcul reprezintă un loc de atracție pentru turiști și un spațiu neconvențional valorificat de instituțiile culturale arădene pentru prezentarea unor evenimente culturale emblematice precum Gala de operă “open air”.

În parc sunt amplasate două monumente reprezentative:

Statuia Libertății (vezi foto)

A fost inaugurată în 1890 într-o altă locație decât cea actuală, fiind opera cunoscutului sculptor Gzörgy Zala din Budapesta. Statuia principală simbolizează libertatea, grupurile statuare secundare prezintă patru temetici legate de libertate, luptă, dăruire, moarte, iar cele 13 bazoreliefuri îi reprezintă pe cei 13 generali maghiari executați la 06 oct. 1849.

Monumentul Revoluției de la 1848 (vezi foto)

Inaugurat în 2004, este opera sculptorului bucureștean Ioan Bolborea și simbolizează Revoluția română de la 1848 din cele trei principate, marcată prin basoreliefurile închinare fruntașilor mișcării: Nicolae Bălcescu, Mihail Kogălniceanu, Avram Iancu. Un alt moment important prezentat pe Arc este momentul reconcilierii între Avram Iancu și Lajos Kossuth.

Alte monumente de for public importante și reprezentative pentru patrimoniul arădean sunt:

❖ *Statuia Sfântului Ioan de Nepomuk* - statuie barocă realizată într-un atelier vienez, opera unui sculptor anonim, a fost ridicată în Arad în anul 1729, fiind amplasată inițial pe malul Mureșului. Astăzi, pentru a fi protejată, se află în biserica romano catolică a minorităților fiind înlocuită de o copie executată de artistul plastic arădean Mihai Takács.

❖ *Statuia Sfintei Treimi* (din piatră) - statuie barocă de proveniență austriacă, ridicată în anul 1746 în memoria epidemiei de ciumă din anii 1738-1739 ce se află actualmente amplasată în Aradul Nou din 1874.

❖ *Statuia Sfintei Treimi* – comandată de municipalitate în anul 1900 sculptorului József Róna și care simbolizează creștinismul victorios. A fost amplasată inițial în fața noului teatru orașenesc, înlăturată de comuniști în 1962 și reamplasată pe poziția originală în anul 2007, prin efortul autorităților publice locale.

❖ *Monumentul de la Subcetate* închinat celor 13 generali martiri ai revoluției maghiare de la 1848, *Crucea Rafiroiuri* dedicată memoriei preoților martiri ortodoxi români din 1918-1919, *Monumentul memorial al profesorului Teodor Ceonte*.

❖ *Busturi ale unor personalități* sunt numeroase, fiind închinată memoriei unor cunoscuți scriitori, profesori, politicieni, avocați, ziariști precum: George Coșbuc, A.D.Xenopol, Gheorghe Popa de Teiuș, Mircea V. Stănescu, Ioan Rusu Șirianu, Dr. Petru Pipoș, Fabian Gabor etc.

Această bogăție acumulată în timp, construită *prin contribuția tuturor grupurilor etnice reprezentative ale orașului*, formează astăzi un patrimoniu ce trebuie să fie protejat, conservat, restaurat, uneori refuncționalizat, astfel încât să continue să reziste trecerii timpului, ca repere emblematice ale orașul Arad.

Grija față de patrimoniul construit nu a fost, din păcate, mulți ani – cu precădere în perioada comunistă și în perioada de tranziție o prioritate a autorităților locale sau a cetățenilor. În ultimii ani, fața orașului a început să se schimbe datorită creșterii interesului și implicării Primăriei, dar și a unor organizații neguvernamentale, prin intervenții menite să pună în valoare patrimoniul construit al orașului, să crească grija și respectul cetățenilor față de clădirile de patrimoniu, prin acțiuni de cunoaștere și promovare a valorilor de patrimoniu, prin atragerea de resurse externe, prin proiecte de regenerare urbană sau prin aderarea la rețelele internaționale care au misiunea de protecție și promovare a valorilor de patrimoniu.

În acest context, putem aminti Proiectul *HistUrban-Revitalizarea orașelor istorice*, care a avut ca principal rezultat focalizarea atenției locuitorilor orașului, a autorităților locale, față de responsabilitățile care le revin pentru salvarea, păstrarea și reabilitarea moștenirii urbane în fața tendințelor de dezvoltare economică rapidă. Inventarierea unei zone ce cuprinde 50 de clădiri din zona centrului istoric al municipiului, elaborarea unui plan de reabilitare cu prioritățile actuale din punctul de vedere al gradului de degradare, realizarea de

proiecte de reabilitare și formarea de specialiști în conservarea monumentelor istorice au fost principalele rezultate ale proiectului Hist Urban, proiect finanțat de Uniunea Europeană prin programul INTERREG III B CADSES. Municipiul Arad a dezvoltat proiectul în parteneriat cu alți 18 parteneri din Europa Centrală și de Est în domeniul reabilitării moștenirii culturale arhitecturale.

Din anul 2003, Aradul face parte din rețeaua AVEC - Alliance de Ville Europeennes de Cultures/ **Alianța Orașelor Europene de Cultură** – organizație neguvernamentală cu sediul în Franța , care prin “Charta” adoptată, promovează valorile culturale de patrimoniu din orașele și teritoriile membre, ducând la o dezvoltare viabilă a acestora. Ținând cont de necesitatea elaborării unui plan concret de

măsuri în privința conservării și valorificării patrimoniului cultural al municipiului Arad, de demarare a unor acțiuni bine structurate în această direcție, pe baza unei viziuni pe termen lung, de importanța sincronizării acestor măsuri cu demersurile existente pe plan european în acest domeniu, Consiliul Local al Municipiului Arad și-a exprimat intenția de a adera la valorile acestei asociații, astfel că din anul 2003 este membru activ al AVEC.

Rețeaua AVEC reunește orașe și regiuni istorice care dețin un patrimoniu remarcabil și care intenționează să folosească acest patrimoniu ca un vector al dezvoltării pe termen lung. Pe această bază, membrii rețelei stabilesc acest parteneriat pentru a realiza studii și schimburi de experiență, implementează programe și instrumente de îmbogățire a acestui patrimoniu. Apartenența la această rețea este benefică atât pentru realizarea demersurilor amintite cât și, în egală măsură, pentru dezvoltarea pe plan internațional a imaginii orașului Arad ca oraș interesat de valorile sale de patrimoniu.

Asociația Pro Urbe

Nu numai interesul și implicarea factorilor de decizie locali pot contribui la salvarea patrimoniului local ci, în mare măsură, interesul cetățenilor îngrijorați de soarta acestuia. Astfel, personalități proeminente din toate domeniile de activitate, din toate mediile, formatori de opinie, din dragoste și respect față de valorile de patrimoniu ale orașului, au pus bazele Asociației Pro Urbe Arad în anul 2005.

Misiunea asociației este să stopeze declinul alarmant al calității vieții în Arad, să salveze mărturiile de perenitate, arhitectura și tradițiile, deoarece, ca de altfel în toată țara, și în Arad s-au demolat edificii importante, iar spațiile verzi și parcurile s-au micșorat metru cu metru. Această misiune este dusă la îndeplinire prin acțiunile realizate de asociație precum: acțiuni de apărare a „zonei protejate”

de zelul demolator al celor ce ar trebui să o protejeze; emisiuni permanente la televiziunea locală, difuzate miercuri și sâmbătă având menirea de a educa cetățenii în vederea creșterii respectului și responsabilității acestora față de clădirile de patrimoniu; frecvența apariției în cotidienele locale pentru promovarea punctelor de vedere Pro Urbe - www.prourbe.ro, mai ales critici asupra modului de aprobare a intervenției asupra patrimoniului; asistență tehnică acordată cetățenilor; acțiuni de protejare a spațiilor verzi ale orașului; conferințe, dezbateri, ateliere care au menirea de a contribui la salvarea și protejarea valorilor de patrimoniu ale orașului.

5.3. Patrimoniul cultural mobil

Patrimoniul cultural mobil arădean este pus în valoare prin existența unui puternic și relevant actor cultural: Complexul Muzeal Arad, dar și prin exponatele de patrimoniu existente în muzee și colecții ale mediului universitar și ecleziastic.

În municipiul Arad există următoarele muzee și colecții de artă:

- Complexul Muzeal Arad, cu cele trei secții (istorie, științele naturii și artă)
- Colecția de Artă „Doina și Baruțu Arghezi”
- Muzeul Memorial „Vasile Goldiș”
- Colecția muzeală a Mănăstirii Sf. Simion Stâlpnicul din Arad

Complexul Muzeal Arad

Instituție cu o vechime de peste 100 de ani, Complexul Muzeal Arad reprezintă una din instituțiile emblemă arădene care are menirea de a păstra, promova și valorifica valorile de patrimoniu către publicul larg arădean și nu numai. Obiectivul vizat de Strategia de dezvoltare a Complexului Muzeal Arad este optimizarea activității instituției în vederea îndeplinirii misiunilor fundamentale ale muzeului în societatea contemporană.

Conceptul de muzeu a fost definit, de-a lungul timpului, în funcție de evoluția generală a societății. O lapidară scanare a definițiilor muzeului din ultima jumătate de secol (spre exemplu, redefinirile din statutele ICOM din 1946 până astăzi⁴), scoate în evidență trendul de a lărgi sfera de acoperire a conceptului, atât în privința patrimoniului, cât și a funcțiilor muzeului.

⁴ ICOM – International Council of Museums, organism din cadrul UNESCO, înființat în 1946, are peste 16.000 de membri, iar Comitetului Național Român ICOM peste 100. În intervalul 1946 – 2007 conceptul de muzeu a fost definit și redefinit în statutele ICOM de 8 ori (1946, 1956, 1961, 1974, 1989, 1995, 2001, 2007). Pentru date suplimentare vezi <http://icom.museum>

În România, muzeul este definit prin Legea nr. 311/2003 Legea muzeelor și colecțiilor publice ca instituția publică de cultură, aflată în serviciul societății, care colecționează, conservă, cercetează, restaurează, comunică și expune, în scopul cunoașterii, educării și recreării, măturii materiale și spirituale ale existenței și evoluției comunităților umane, precum și al mediului înconjurător. Prin includerea măturii spirituale ca obiect al activității muzeului se introduce conceptul de patrimoniu imaterial în definiția muzeului. Această prevedere legislativă a fost modificată și completată prin Legea 12/2006. La acest cadru general se mai adaugă un set de prevederi reglementate prin hotărâri de guvern și ordine ale ministrului care întregesc actualul cadru legislativ național.

Funcțiile muzeului sunt definite prin aceeași lege după cum urmează: a) constituirea, conservarea și restaurarea patrimoniului muzeal; b) evidența, protejarea și dezvoltarea patrimoniului muzeal; c) punerea în valoare a patrimoniului muzeal în scopul cunoașterii, educării și recreării. Dintre acestea, funcția educativă este de maximă actualitate pe plan mondial. În accepțiunea legii menționate, *patrimoniul muzeal* reprezintă totalitatea bunurilor, a drepturilor și obligațiilor cu valoare patrimonială ce aparțin unui muzeu sau, după caz, unei colecții publice.

Aceste prevederi legislative naționale sunt armonizate cu prevederile convențiilor și tratatelor internaționale la care România a aderat privind muzeele și protecția patrimoniului cultural. Relevante pentru evoluția actuală a muzeelor sunt statutele și programele ICOM precum și cele ale NEMO (Networking of European Museum Organisations)⁵. Complexul Muzeal Arad este membru fondator al RNMR (Rețeaua Națională a Muzeelor din România)⁶ prima și singura asocierie independentă a muzeelor din România, înființată în 2006, afiliată NEMO.

Județul Arad beneficiază de o Strategie culturală pentru perioada 2003 - 2007, aprobată prin hotărârea nr. 70/2003 a Consiliului Județean Arad, care oferă cadrul și instrumentele necesare dezvoltării unei inițiative culturale moderne și eficiente la nivel județean, în perspectiva integrării României în Uniunea Europeană, Strategie reper ce stă și la baza conducerii activității Complexului Muzeal Arad, instituție subordonată Consiliului Județean Arad. Din studiul sociologic comandat de C.C.J.A. în vederea fundamentării strategiei culturale, reiese faptul că pentru o largă majoritate de arădeni, cultura este o valoare fundamentală, fapt care reprezintă un indice potențial, stimulator pentru inițiativa culturală. Este, în același timp, semnificativ faptul că dintre evenimentele propuse de instituțiile culturale publice din Arad, cele asociate muzeului suscită cel mai larg interes (25% din ansamblul populației). Din statisticile proprii, combinate cu analiza sociologică comandată de C.C.J.A., rezultă că peste 90% din vizitatorii muzeului aparțin grupei de vârstă foarte tinere (până la 18 ani) și tinere (între 18 și 25 de ani). La evenimentele culturale

⁵ Pentru informații suplimentare vezi www.ne-mo.org

⁶ Pentru informații suplimentare vezi www.muze.org

organizate sau co-organizate de muzeu, fie în spațiul pavilionar fie în for public, prezența grupei de vârstă asociate vieții active (18 - 55 de ani) este cea mai semnificativă (circa 70%).

Un demers recent realizat pentru cunoașterea opiniei vizitatorilor îl reprezintă proiectul Focus Muzeu. Acest proiect s-a desfășurat în intervalul martie - octombrie 2008. Proiectul, derulat de 12 muzee din țară membre RNMR, finanțat de către AFCN și sponsori precum Logframe, RomSysData, Colias, a vizat cunoașterea opiniei vizitatorilor asupra expozițiilor permanente. Muzeul arădean se particularizează clar prin următoarele concluzii:

1. structura publicului vizitator: peste 90% aparțin grupei de vârstă sub 25 de ani;
2. cea mai mare parte a publicului asociază vizita la muzeu cu activitatea educațională instituționalizată (programa școlară, universitară);
3. principala nemulțumire a fost formulată tranșant: "expozițiile sunt lipsite de viață".
4. există o acută percepție a evoluției ascendente a muzeului în ultimii ani, afirmată explicit de respondenți și dovedită de succesul major al unor acțiuni precum "Noaptea muzeelor", "Festivalul de muzică veche în cetățile Aradului" și inaugurarea rezervației arheologice Frumușeni - Mănăstirea Bizere.

Aceste concluzii sunt puncte nodale de la care pleacă viitoarele obiective de dezvoltare ale Complexului Muzeal Arad.

Scurt istoric al muzeului

Muzeul din Arad a fost deschis în 1893 ca expoziție de Relicve ale Revoluției de la 1848, etalată în holul de la etajul II al Teatrului de Stat. Două decenii mai târziu, muzeul a fost mutat în nou construitul Palat Cultural (1913), împreună cu filarmonica și biblioteca orașului. Aici au fost amenajate, alături de vechea expoziție de relicve, săli de expunere pentru colecția de arheologie și istorie medievală precum și o galerie de artă europeană. În perioada interbelică au fost adăugate o expoziție de etnografie și două camere memoriale dedicate oamenilor politici arădeni Vasile Goldiș și Ștefan Cicio-Pop (1934). În perioada 1920 - 1944, Palatul Cultural, subordonat primăriei, a avut doar patru angajați, în frunte cu directorul, eminentul om de cultură dr. Nichi Lazăr.

După preluarea puterii de către comuniști, colecțiile și expozițiile de bază au fost reorganizate în spiritul noii ideologii, în 1954-1955 fiind redeschise secția de istorie veche, "Muzeul Revoluției de la 1848" și galeria de artă, iar în 1956, expoziția de etnografie. În intervalul 1958 - 1988 au fost amenajate secții ale muzeului în județ: Lipova (Muzeul orășenesc -1958), Șiria (Muzeul Memorial I. Slavici și E. Monția - 1960), Săvârșin (Muzeul de Artă și Etnografie - 1988) și Miniș (Muzeul Viei și Vinului - 1988).

În urma unei reamenajări radicale, care a durat mai bine de doi ani, expoziția permanentă de arheologie și istorie din cadrul Palatului Cultural, a fost redeschisă în martie 1979. A fost, la vremea respectivă, unul din cele mai moderne muzee din țară. Galeria de artă a fost mutată într-un nou sediu, pe care îl ocupă și astăzi, unde a fost vernisată în anul 1984.

În urma schimbărilor politice din decembrie 1989, expozițiile de bază au fost eliberate de balastul ideologic. În 1992 a fost deschisă secția de științe ale naturii și un an mai târziu cea de istorie interbelică. Galeria de artă, remodelată în întregime, a fost vernisată, în forma ei actuală, în 1998. La finele anului 2003, a fost vernisată expoziția permanentă "Arad - Decembrie 1989", reorganizată în totalitate în 2004.

După o renovare radicală, în primăvara anului 2004, a fost redeschisă sala "Clio" care găzduiește expoziții temporare organizate de muzeu, biblioteca județeană, Cenaclul de Arte Plastice "I. Andreescu" Arad, Fotoclub Arad și de alți parteneri ai muzeului.

În cadrul muzeului de artă, au fost amenajate (2008), la standarde moderne, sălile de expoziții temporare "Ovidiu Maitec" și "Ione Munteanu" care gazduiesc expoziții de anvergură națională și internațională.

Activitatea editorială a muzeului a început în anul 1967, odată cu apariția primului număr al revistei *Ziridava* (ajunsă la numărul 25, în anul 2008), care cuprinde rezultatele muncii de cercetare a specialiștilor muzeului. Din 1992, se editează revista *Studii și Comunicări de Artă și Arhitectură*, din 1995 *Armonii Naturale*, cuprinzând cercetări în domeniul științelor naturii, iar din 1999 *Zărandul*, revistă de cercetări etnologice. La acestea se adaugă cele 10 volume din seria *Minorități*, în care sunt publicate lucrările prezentate la simpoziunile internaționale de antropologia minorităților, manifestări organizate de către muzeu începând cu 1999.

În anul 2007, muzeul a inițiat programul editorial "Personalități arădene", derulat împreună cu Biblioteca Județeană "A.D. Xenopol". Până în prezent, în virtutea acestuia, au fost publicate patru volume. La acestea se adaugă diferite lucrări de autor, relevante pentru istoria locală, cataloage de expoziție, broșuri, pliante, vederi și afișe.

În 1990, a fost înființat atelierul multimedia *Kinema Ikon* care, începând cu anul 1994, editează propria sa revista *Intermedia* și produse hypermedia. *Kinema Ikon* și Călin Man (membru al atelierului) au reprezentat România la A 50-a Bienală de Artă Contemporană de la Veneția (2003).

În 2008, muzeul arădean a deschis pentru public rezervația arheologică "Frumușeni - Mănăstirea Bizere", în virtutea unui concept novator privind valorificarea complexă a unui sit arheologic. În același an, muzeul și-a îmbogățit patrimoniul cu Casa memorială și colecția de artă Eugen și Eugenia Popa din Săvârșin, datorită unei donații, îndelung negociate.

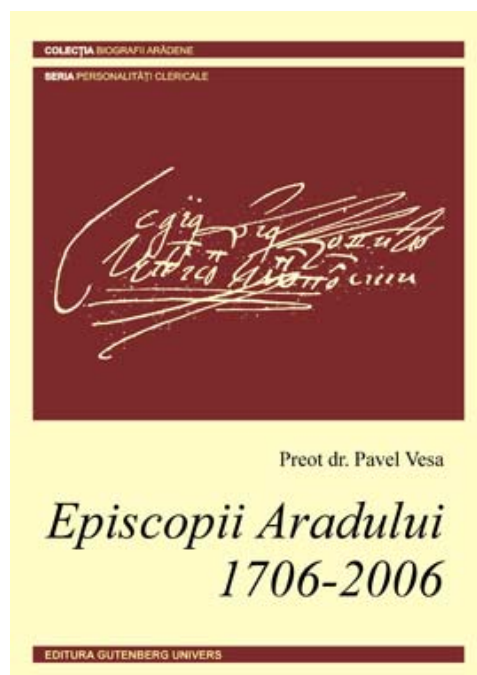
Astăzi, Complexul Muzeal Arad are 74 de angajați și deține un patrimoniu de peste 120.000 de piese muzeale.

Spiritul novator, devenit un atribut esențial al muzeului, a contribuit semnificativ la constituirea primei asocieri libere a muzeelor din România. În primăvara anului 2005, Complexul Muzeal Arad a găzduit întâlnirea directorilor de muzee din Transilvania, Crișana și Banat, una din cele care au pus bazele Rețelei Naționale a Muzeelor din România care, astăzi, derulează unele din cele mai importante proiecte naționale și internaționale pentru muzeele din România.

Din dorința de a-și integra valorile de patrimoniu în circuitul internațional, după 1990, Complexul Muzeal Arad a semnat protocoale de colaborare cu Muzeul Șvabilor Dunăreni – Germania, Muzeul Bekescsaba, Muzeul din Szeged, Muzeul Militar Budapesta, etc. Aceste acorduri preved realizarea de schimburi regulate de publicații, schimburi de specialiști, teme comune de cercetare, publicarea în comun a unor studii și realizarea unor expoziții pe diferite teme. Schimburile de specialiști cât și temele de cercetare au acoperit aproape toate domeniile de activitate: arheologia, arta, științele naturii și etnografia.

Muzeografii cercetători din cadrul muzeului au participat, în cadrul unor programe, la documentare într-o serie de instituții de profil din Ungaria, Slovacia,

Austria, Germania, Italia și Anglia. La rândul lor și cercetătorii din aceste țări au participat la documentare și manifestări științifice și culturale organizate de Complexul Muzeal Arad.

Complexul Muzeal Arad are organizate mai multe secții cu expoziții permanente, astfel:

- Secția de arheologie și istorie
 - Secția de științe ale naturii
 - Secția de artă
-
- **Secția de arheologie și istorie**

Secția de arheologie și istorie cuprinde 15 săli de expoziție, situate la primul și al doilea etaj al Palatului Cultural (intrarea dinspre Bd. Dragalina). Cele peste 2000 de exponate ilustrează evoluția zonei arădene, în contextul istoriei României, de la primele urme ale prezenței umane și până la instalarea regimului comunist.

Cele mai semnificative piese ale colecției de arheologie sunt etalate în primele șapte săli. Majoritatea provin din cercetările arheologice efectuate de specialiștii și colaboratorii instituției pe parcursul ultimului secol. Unelte cioplite din silex și opal, descoperite pe valea superioară a Crișului Alb (Iosășel-Gurahonț) și pe terasele dealurilor care mărginesc cursul inferior al Mureșului (Conop, Zăbrani, Cladova) reprezintă cele mai vechi urme ale prezenței umane în zona noastră. Ele datează de acum aproximativ 100.000 de ani.

Mult mai numeroase sunt descoperirile din epoca neolitică (mileniile V - IV î.d.Hr.). Ele provin de pe întreg teritoriul județului de astăzi și ilustrează atât progresele tehnice cât și creșterea demografică înregistrate în zona noastră. Sunt expuse unelte din piatră șlefuită, os, corn precum și vase din lut ars, descoperite la Pecica, Sânpetru German și Sântana. Remarcabil este un fragment de vas, ornamentat cu o figurină feminină - "Venus de la Sânpetru German" (a doua jumătate a mileniului IV î.d.Hr.).

Cel mai important sit de epoca bronzului (mileniile III - II î.d.Hr.) din vestul României, Pecica-"Șanțul Mare", este reprezentat printr-o diversitate de piese: vase din lut, unelte și arme din piatră, os, corn și bronz (inclusiv forme de turnare), obiecte de podoabă, accesorii

vestimentare și jucării. Deasemenea, sunt expuse și piesele recuperate din depozitul de bronzuri descoperit cu ocazia excavării fundației pentru hotelul “Astoria” din Arad, precum și cele din situl de la Vârșand (între acestea, și vestitul car miniatural din lut). Toate acestea ilustrează înaltul nivel de civilizație la care au ajuns primele generații de indo-europeni așezați în zona Mureșului inferior.

Câteva piese de excepție încearcă să sugereze o imagine asupra societății primei vârste a fierului (Hallstatt) (prima jumătate a mileniului I î.d.Hr.) din Câmpia Aradului: o cunună de laur, provenind dintr-un mormânt, descoperit acum peste 100 de ani în preajma așezării fortificate de la Sântana (cea mai mare din sud-estul Europei, acoperind o suprafață de 78 ha), o spadă de fier, precum și o urnă funerară, descoperită pe teritoriul municipiului Arad. La acestea se adaugă piese comune de inventar gospodăresc: vase, râșnițe, unelte etc.

Sala dedicată celei de a doua jumătăți a mileniului I î.d.Hr. (a doua vârstă a fierului - Latène) grupează cele mai relevante descoperiri aparținătoare civilizațiilor dacică și celtică. Sunt expuse ceramică, unelte, arme și accesorii vestimentare provenind din necropola celtică din Aradul Nou (mijlocul secolului IV î.d.Hr.), inclusiv inventarul unui mormânt de druid, precum și diverse piese din așezările și fortificațiile dacice de pe valea Mureșului inferior și a Crișului Alb (Vărădia de Mureș, Săvârșin, Pecica, Berindia, Clit). Rețin atenția în mod deosebit monedele de argint (imitații după tetradrahme macedoniene) din tezaurul descoperit la Șilindia (627 de piese, însumând peste 11 kg). Materialul complementar întregeste imaginea asupra ascensiunii puterii dacilor în prima jumătate a sec. I î.d.Hr., care a culminat cu domnia lui Burebista (cca 80 - 44 î.d.Hr.).

Războaielor daco-romane (101-102, 105-106) le este alocată o sală specială. Cele mai semnificative piese, prelevate în timpul cercetărilor arheologice de la Pecica “Șanțul Mare”(sit cunoscut deja pentru descoperirile de epoca bronzului), presupusa Ziridava, pomenită de Ptolemeu, ilustrează nivelul civilizației materiale atinse de societatea dacică din zona Mureșului inferior în preajma cuceririi romane. Hărți și replici după piese originale explică sugestiv desfășurarea și importanța războaielor dacice.

Perioada provinciei romane Dacia (106 - 271) este ilustrată de o hartă murală, macheta unui castru român, precum și de numeroase piese originale, provenind de la Apulum (Alba Iulia), Micia, Aradul Nou, Lipova, Olari, Aquincum (Budapesta) etc. Zona arădeană nu a fost parte integrantă a provinciei. Aici au continuat să locuiască, sub atenta supraveghere romană, comunități de daci și sarmați.

În epoca marilor migrații (sec. III - X), teritoriul dintre Tisa, Crișul Alb și Mureș a fost dominat succesiv de către sarmați, goți, huni, gepizi, avari și slavi. Vestigii

aparținătoare acestor neamuri (ceramică, arme, accesorii vestimentare, podoabe) sunt expuse alături cele ale populației romanice, autohtone. Atrage atenția replica unui cuptor de ars ceramică din așezarea de meșteri olari de la Ceala. Aceasta a funcționat în perioada secolelor III - V, producând veselă pentru toate comunitățile așezate în Câmpia Aradului (sarmați, daci, germanici).

O amplă frescă prezintă situația geopolitică a spațiului intracarpatic de la cumpăna veacurilor X - XI. Materialul arheologic etalat ilustrează primele incursiuni militare maghiare (inventarul mormintelor de cavaleri unguri de la Șiclău) și rezistența formațiunilor politico-militare românești (descoperirile din cetatea de pământ de la Arad-Vladimirescu).

Primele informații scrise despre realitățile din zona arădeană sunt cuprinse în Legenda Sfântului Gerard (1035), paginile referitoare la acestea fiind expuse, în facsimil, alături de obiecte de podoabă, piese de cult și ceramică din perioada secolelor XI - XIII.

Primele două săli de la etajul doi al expoziției sunt dedicate secolelor XIV - XVII, o perioadă frământată, pe parcursul căreia părțile arădene s-au aflat succesiv în stăpânirea regatului maghiar, a principatului autonom al Transilvaniei (1541-1552, 1595-1599, 1601-1615), a Înaltei Porți otomane (1552-1595, 1615-1687), a voievodului român Mihai Viteazul (1599-1601) pentru a fi, în cele din urmă, cucerite de către trupele habsburgice (1687).

În prima sală sunt prezentate ocupațiile locuitorilor zonei arădene printr-o serie de piese originale, documente, stampe și machete: un plug de lemn, o monoxilă descoperită în mîlul Crișului Alb, unelte de pescuit (plasă, trident, ostie), câni de breaslă din cositor și faianță, diplome și sigilii de breaslă, macheta unei mori pe apă etc. În continuare, sunt evocate principalele evenimente politice ale perioadei, cu ajutorul a numeroase hărți murale, stampe, documente, machete și piese originale (arme, armuri, truse de paradă).

Intrarea în prima sala de epocă modernă este marcată de portretele lui Horia, Cloșca și Crișan, conducătorii celei mai mari răscoale populare (1784) din secolul european al luminilor. Documentele expuse circumscriu aria de raspândire a răscoalei pe valea inferioară a Mureșului și a Crișului Alb. Alăturat, sunt etalate numeroase piese meșteșugărești, documente și planuri care dau măsura dezvoltării economice a zonei. Steagul, stema, cornul de vânătoare și diploma de oraș liber regesc (1834) marchează eliberarea orașului de aservirea medievală.

Principalul punct de atracție din cadrul segmentului de expoziție dedicat istoriei moderne îl constituie piesele legate de Revoluția europeană de la 1848/49. Este vorba, în primul rând, de obiectele personale ale celor 13 generali din statul major al armatei revoluționare maghiare care au fost executați sub zidurile

cetății Aradului în 6 octombrie 1849. Un abundent material complementar contextualizează evenimentele desfășurate în zona arădeană.

Două momente politice de importanță majoră pentru istoria poporului român - unirea principatelor române Moldova și Țara Românească (1859) și cucerirea independenței (1877) - sunt ilustrate sugestiv prin hărți, documente, fotografii și arme.

Avântul dezvoltării economice, emulația mișcării culturale și politice locale din a doua jumătate a secolului XIX pot fi intuite cu ajutorul numeroaselor fotografii de epocă, documente și obiecte tridimensionale expuse în culoarul de acces spre sala Memorandului. Traveea care prezintă organizarea mișcării muncitorești arădene subliniază corelarea ei cu mișcarea socialistă europeană, iar macheta avionului "Vlaicu 2" amintește de zborul demonstrativ din 1912 de la Arad al inginerului inventator Aurel Vlaicu.

Sala Memorandului cuprinde fotografii și documente care evocă protestul politic al românilor la curtea de la Viena (1892) cu privire la drepturile lor naționale. În continuare, ampla prezentare a primului război mondial, împreună cu mișcarea voluntarilor și a emigrației române au darul să pregătească vizitatorul pentru înțelegerea procesului istoric al prăbușirii imperiilor țarist și austro-ungar.

Sala Unirii ilustrează desăvârșirea procesului de constituire a statului național român, subliniind rolul marcant al Aradului în cursul lunii noiembrie 1918 pentru organizarea Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia din 1 decembrie 1918. Steaguri, arme, decorații, acte oficiale ale Gărzilor și Consiliilor naționale române din această perioadă oferă o imagine sugestivă asupra mecanismului realizării marii uniri.

Ultimele două săli ale expoziției de istorie sunt dedicate perioadei 1919-1947 în care este prezentată dezvoltarea economică, politică și culturală a zonei arădene în contextul evoluției istorice a regatului României.

UNIREA DE LA 1 DECEMBRIE 1918
90 DE ANI
Sesiune de comunicări științifice

Arad - Cuvin
14-16 noiembrie 2008

31 octombrie 2008 - 31 ianuarie 2009

Complexul Muzeal Arad / Secția Științele Naturii
Palatul Cultural (Piața G. Enescu 1 - intrarea dinspre parcul copiilor)

- **Secția de științe ale naturii**

Cele patru săli de expoziție ale secției de științe ale naturii (accesul dinspre Parcul Copiilor) se bucură de cel mai mare aflux de public.

În prima sală sunt ilustrate cunoștințele noastre despre univers prin colaje fotografice sugestive reprezentând galaxii, supergalaxii, supernove și sistemul nostru solar. O serie de machete ale unor rachete și nave cosmice punctează cele mai importante etape ale evoluției astronauticii în a doua jumătate a secolului XX.

Sectorul central al expoziției este ocupat de către colecția mineralogică și cea ecologică. Sunt etalate eșantioane care ilustrează toate clasele de minerale specifice vestului și nord-vestului României. Fauna și flora caracteristice județului Arad sunt prezentate într-o dioramă organizată în funcție de formele de relief: zona de șes (baltă, stepă, câmpie), de deal și de munte completată cu reconstituirea unui ecosistem de peșteră.

Piesecele cele mai semnificative ale colecției paleontologice, majoritatea provenind din zona arădeană, sunt expuse împreună cu un bogat material complementar, menit să ofere o imagine sintetică asupra evoluției vieții pe pământ. Ultima sală se află în curs de reamenajare, ea urmând să adăpostească un *vivarium*.

- **Secția de artă**

Din 1984, Galeria de Artă a Complexului Muzeal Arad funcționează la etajul II al clădirii situate pe strada Gh. Popa de Teiuș, nr. 2 - 4 unde poate fi vizitată expoziția permanentă și, în paralel, diferite expoziții de artă, cu caracter temporar.

Expoziția permanentă, reorganizată în anul 1998, este reprezentativă pentru profilul colecției de artă și pune în valoare, printr-o prezentare care combină diacronicul cu sincronul, cele mai semnificative piese ale acesteia. Parcursul expunerii se desfășoară cronologic, cu repere limitate în intervalul secolelor XVI-XIX pentru arta europeană și secolele XIX-XX pentru arta românească.

Pictura europeană este reprezentată prin cele mai valoroase lucrări care aparțin *școlilor italiana, flamanda, olandeză din secolele XVI-XVII*, realizate de Jacob Gillig, Bartholomeus van der Helst, Jan Steen, Solomon van Ruysdael, David Teniers cel Batrân, Gerrit Lundens, Jacopo Palma il Giovani sau pictori din școala lui Guido Reni, Corregio, Jan Weenix. Arta secolului XVIII este punctată prin gravurile lui Johann Elias Ridinger, pânzele lui Alessandro Magnasco, Lacroix Marseille, Christian Brandt. Un spațiu considerabil este rezervat diferitelor centre de influență artistică din secolul al XIX-lea. Maniera de lucru cultivată și exersată în

mediul Academiilor din Paris, München, Düsseldorf, Drezda, Viena, Budapesta este ilustrată prin lucrări semnate Alexander Wagner, Johann A. Gebhardt, Joseph Dannhauser, Hugo Mühlig, Hans Thorma, Olga Wisinger, Markó Károly, Aggházy Gyula, Benczur Gyula, Liezenmeyer Sándor, Barabás Miklos, Munkácsy Mihály, Lotz Károly.

Existența unei importante *colecții de artă decorativă*, a permis reconstituirea unor interioare de epocă: Rococo, Empire, Biedermeier, dar și o prezentare comparativă a pieselor de mobilier caracteristice stilurilor europene: Renaștere, Baroc, Ludovic al XV-lea, Ludovic al XVI-lea, Régence, Empire, Biedermeier, grupate pe criterii funcționale (stocare, etalare, ședere). Colecția de porțelan și faianță este reprezentată printr-o micro-expoziție care prezintă creația unor centre europene din intervalul secolelor XVIII-XIX: Meissen, Viena, Elbogen, Schlagenwald, Sévres, Napoli, Urbino, Wegwood, Herend, Cluj. Pandantul acestei colecții este cea de covoare orientale (Anatolia, Caucaz, Persia, India) sau lucrate în ateliere transilvane, în aceeași perioadă a secolelor XVIII - XIX.

Galeria de artă românească se axează pe prezentarea principalelor momente ale dezvoltării picturii românești. Este accentuat aportul personalităților reprezentative pentru începuturile picturii de șevalet, respectiv cel al pictorilor academiști: C. D. Rosenthal, Gheorghe Tătărescu, Constantin Lecca, Misu Popp, a pașoptiștilor: Barbu Iscovescu, Ion Negulici, sau cel al primilor peisagiști: Carol Popp de Szatmari, Henric Trenk. Căutările acestei prime generații de artiști sunt sintetizate prin opera fondatorului de școală Theodor Aman, iar mai apoi sunt continuate, însă la un alt nivel, de pictorii întemeietori de tradiție artistică și în egală măsură inovatori ai limbajului plastic autohton: Nicolae Grigorescu, Ion Andreescu, Ștefan Luchian.

Alături de creația unor artiști marcanti ai primei jumătăți de secol XX, care prin

activitatea lor au integrat, la timpul respectiv, pictura românească în circuitul valorilor europene: Theodor Pallady, Gheorghe Petrașcu, Nicolae Tonitza, sunt expuse lucrări al căror subiect este peisajul în creația lui: Jean Al. Steriadi, Dumitru Ghiță, Camil Ressu, Nicolae Dărăscu, Iosif Iser, Vasile Popescu, Samuel Mützner. Un segment aparte și ilustrativ pentru

premisele oferite evoluției artelor plastice din zona de vest a României la sfârșit de secol XIX cu prelungiri în primele două decenii ale secolului următor, îl constituie spațiul în care sunt expuse lucrările unor reprezentanți ai Centrului Artistic de la Baia Mare: Réti István, Krizsán János, Nagy Oszkár, Perlrott-Csaba Vilmos, Ziffer Sándor - artiști a căror influență este recognoscibilă în pictura arădenilor Petru Feier și Nicolae Chirilovici, amândoi prezenți în contextul dat. Arta românească contemporană este prezentă printr-un clișeu selectiv, cu referire la tendințele și personalitățile relevante pentru fenomenul artistic al sfârșitului de secol XX: Ovidiu Maitec, Horia Bernea, Constantin Flondor, Marin Gherasim, Mihai Sârbulescu, Ioana Bătrânu, Onisim Colta.

❖ Colecția de artă „Doina și Baruțu T Arghezi”

Un obiectiv major al Universității de Vest "Vasile Goldiș" este și valorificarea patrimoniului cultural al Aradului, cu efect direct asupra creșterii performanței în învățământ, în formarea unor specialiști în domeniul propriu de pregătire, dar și cu o viziune largă asupra actului de cultură în general. Prin această misiune asumată, Aradul traiește un moment cultural de mare intensitate: Fundația Universității "Vasile Goldiș", împreună cu Fundația Culturală „Doina și Baruțu T. Arghezi” au pus bazele unui lăcaș de artă și cultură universală: "Colecția de artă ARGHEZI". Generoasă față de fenomenul artistic și cultural, Fundația și-a deschis porțile pentru a găzdui în spațiile sale o expoziție permanentă bazată pe o bogată colecție din toate sferile artei universale, cu obiecte reprezentative mai ales pentru arta decorativă, începând din secolul al XVI-lea și până azi, din Europa până în China.

Donația "Doina și Baruțu T. Aghezi" cuprinde o serie de obiecte de artă de cele mai diferite genuri: covoare și piese de mobilier, din secolele XVI, XVII, XVIII, XIX și XX, în majoritate de proveniență europeană: Franța, Italia, Spania, Germania, Austria, Danemarca, Elveția, Portugalia, România, dar și din China sau Orient. Piesele decorative din sticlă (cristal, murano, florentină, pastă, opaline), cele din porțelan, faianță și gresie, sunt obiecte de referință pentru meșterii creatori, țara sau epoca pe care o reprezintă.

De o varietate excepțională, acestea sunt în majoritate obiecte decorative, dar se pot admira și obiecte uzuale: servicii și pahare de masă, căni, platouri etc. Semnătura creatorului sau marca manufacturii care le-a executat certifică valoarea exponatului: Ginari, Lalique, Bohemia, Murano, Sevres, Limoges, Meissen, Rouen, Langental, Sarreguemines, Vieux Paris, Lille, Bavaria, Rosenthal, Nyon, Doccia.

Colecția este bogată și în tablouri care aparțin școlilor de pictură franceză, românească și helvetică, fiind executate în tehnici diverse: ulei, acuarelă, aquaforte, guasă, pe pânză, carton sau hârtie, lemn, sticlă, cu subiecte variate: scene de gen, peisaje, portrete, naturi statice.

Alături de acestea, câteva miniaturi, aplice, panouri decorative executate în porțelan, fldeș, sedef, metal emailat și argint, completează armonios spațiul expozițional. Argintăria cuprinde peste 150 de piese, distincte prin formă, dimensiuni, utilitate (tăvi, sfeșnice, căni, pahare, casete etc). Exponatele, care datează din secolul al XVII-lea până în secolul XX, dovedesc iscusința vechilor meșteri, preocuparea permanentă a omului pentru estetică, pentru frumos și armonie în viața de zi cu zi. Proveniența este majoritar europeană: ateliere din Austria, Franța, Germania, România și Marea Britanie, marcate Berndorf, Beard, Wiert, Cristoff etc.

Covoarele expuse sunt de dimensiuni mici, din mătase. Sunt expuse covoare de rugăciune, manufacturate în atelierele europene. Piese de mobilier vechi întregesc expoziția, adăugând o notă de bogăție. Dulapurile, scaunele, celelalte obiecte de mic mobilier, ilustrează stilurile franceze - Louis XIII, Louis V și Louis XVI, englezesc - Chippendale, german.

Exponatele prezentate oferă o imagine sugestivă a varietății formei de manifestare a artei, a specificului fiecăre țări și a varietății gustului pentru diferite piese de decor în diferite epoci. Prin valoarea sa patrimonială expoziția stă cu mândrie alături de marile colecții de artă din România. Întreaga donație, de peste 650 de piese, a fost primită și expusă generos în spațiile Universității de Vest "Vasile Goldiș" din Arad, care contribuie astfel la îmbogățirea patrimonial cultural arădean prin găzduirea acestei noi și bogate colecții de artă.

❖ Muzeul Memorial Vasile Goldiș

În data de 30 noiembrie 2003, pe fațada palatului „Românul”, într-o atmosferă de sărbătoare, Președintele României, în prezența Rectorului Universității de Vest Vasile Goldiș prof. univ. dr. Aurel Ardelean, a altor personalități și oficialități locale, a studenților, a dezvelit o placă comemorativă

amplasată în onoarea marelui profesor, jurnalist și om politic Vasile Goldiș – ideologul Marii Uniri; se inaugura astfel Muzeul Memorial „Vasile Goldiș”, edificiu cultural de excepție al Aradului contemporan.

Cu multă acuratețe, echipa din cadrul Universității de Vest “Vasile Goldiș” Arad, care s-a angajat în acest demers cultural, a încercat, prin amenajarea propusă, trecere de la simpla evocare și reconstituire, la reiterarea prin reactualizare a unui timp istoric, a unei ambianțe, a aceluși „modus vivendi” propriu fiecărei „zone” istorice. S-a încercat să se surprindă viața care a conturat marile momente trăite în Palatul Românul, atunci când aici se plămădea strategia Marii Uniri, acel “ceva” din stilul de viață al celor care au trăit acolo, din zbaterile care au constituit viața culturală de la redacția unei publicații care a făcut istorie. Cei care trec pragul acestei case să fie captivați de ideea acestei reiterări: a unor vremuri pe care personalități de excepție le-au modelat, ieșind de sub povara timpului.

Obiectele expuse - acte de studii: foia matricolă din învățământul secundar, diploma de maturitate, diploma de profesor, diploma de absolvire a studiilor superioare; acte personale: pașaport, livret militar, diverse adeverințe; acte care dovedesc demersul civic al lui Vasile Goldiș; sentința de divorț de primul mariaj; o bogată corespondență - printre cei care se regăsesc în aceste mesaje nume celebre: I. L. Caragiale, O. Goga, N. Titulescu etc. Fotografii de epocă originale, deosebit de valoroase, publicații conduse de Goldiș sau la care acesta a colaborat; cărți din biblioteca acestuia, unele purtând semnătura lui, atestă climatul zilnic al unei epoci de excepție. Spiritul epocii este susținut și prin refacerea unor spații caracteristice acelei perioade (sufragerie, respectiv biroul redacțional) și prin expunerea în vitrine elegante, perfect și individual luminate, a unor imagini și documente de epocă în condiții grafice de excepție.

Toate aceste exponate (documente, piese de mobilier) au fost achiziționate în timp, de la diferite persoane preocupate de strângerea de documente, respectiv de la urmași ai lui Vasile Goldiș. Inițiativa strângerii documentelor - cea mai mare parte a acestora sunt inedite - aparține rectorului instituției, iar investiția este cu mult depășită de valoarea istorică și sentimentală a acestora. În ceea ce privește investiția în clădirea care adăpostește Muzeul, o clădire reprezentativă pentru Arad - Palatul Românul - aceasta este importantă, fiind o investiție privată, realizată într-o clădire cu valoare de simbol pentru comunitatea arădeană.

De la inaugurare și până astăzi, Muzeul Memorial, parte a Universității de Vest „Vasile Goldiș”, a devenit un loc vizitat de numeroși elevi, care împreună cu profesorii lor pot străbate, într-un mediu ambiant încărcat de istorie o pagină glorioasă a istoriei naționale și locale. Aici poți întâlni simboluri ale istoriei locale, generația de aur a Aradului, posibile modele pentru noi toți cei de astăzi. Nu întâmplător sălile muzeului au devenit locul în care se organizează periodic manifestări culturale de excepție: sesiuni de comunicări, conferințe de presă, concursuri.

❖ Colecția muzeală a Mănăstirii Sf. Simion Stâlpcul din Arad

Organizată într-o clădire din incinta Mănăstirii, construită în 1762, monument arhitectonic și istoric, fostă reședință episcopală, expoziția a fost înființată în 1967 și pune în valoare icoane pe sticlă provenind din Făgăraș (pictate de Savu Moga) și din Bihor, icoane pe lemn din secolul al XVIII-lea, iconostas din Densus (1789), piese de mobilier bisericesc, obiecte de cult, cărți vechi bisericești.

Mănăstirea Gai

Biserica din zid este ctitorită de Episcopul de Arad Sinesie Jivanovici (1751-1768), având arhitectură și decorațiuni în stil baroc.

Prin întregul său ansamblu, complexul de la Gai reprezintă, prin bogăția și valoarea exponatelor, un punct de mare atracție și interes de pe teritoriul municipiului Arad. În complexul muzeal din această mănăstire se află una dintre cele mai frumoase icoane din sud-vestul României, cele mai reprezentative icoane a celui mai mare zugrav brâncovenesc din Banat și anume Nedelcu Popovici și a lui Ștefan Tenețchi.

Cele mai reprezentative icoane din această mănăstire sunt făcute de Ștefan Tenețchi în 1767. Dintre aceste **icoane** putem aminti următoarele: Tablou de epocă „Portretul

Episcopului Sinesie Jivanovici” – care este și înmormântat în altarul acestei mănăstiri; „Artemis” (biserica purtătoare) – este donat de către Constantin Brâncoveanu în 1698; icoane pictate pe lemn în stil brâncovenesc din secolul al XVIII-lea; icoane cu picturi naive pe lemn, cu origine din Munții Apuseni; icoane cu picturi naive din Sibiu, Alba și Cluj; „Uși Împărătești” în stil bizantin din Zimbru în 1783; „Veșmântul Sf. Sava” – Mitropolit al Ardealului din secolul al XVII-lea; „Crucea de la Catedrala Ortodoxă Română” din Arad (Piața Catedralei), dăruită în 1777. Icoanele numără astăzi 111 exponate, dintre care 45 sunt pictate pe sticlă. Ca importanță științifică și artistică se impun lucrările semnate de către Ștefan Raetchi. Cele 12 praznicare și 15 icoane de dimensiuni mari se pot vedea în expoziția permanentă.

În afara icoanelor putem aminti și valoroasa colecție de **carte veche bisericească** reprezentată prin lucrări precum: „Evanghelia” din 1690; „Acatistier” din 1558; „Coresi” din 1567; „Noul Testament” din 1648, fiind prima încercare în limba română de către Simion Ștefan; „Carte românească de învățătură” din 1643.

Complexul poate reprezenta pentru fiecare dintre noi un loc de meditație și odihnă spirituală, fiind în egală măsură, un spațiu cultural atractiv.

5.4. Artele spectacolului

Artele spectacolului este un domeniu cultural reprezentativ pentru cultura municipiului Arad, datorită actorilor culturali care-l promovează precum și a ofertei diversificate adresată spectatorilor. Cele trei instituții profesioniste de spectacole: **Teatrul Clasic „Ioan Slavici”**, **Filarmonica de stat din Arad**, **Teatrul de Marionete din Arad**, atât prin activitatea curentă, cât și datorită festivalurilor naționale și internaționale pe care le inițiază, atrag și satisfac nevoia culturală a zeci de mii de spectatori arădeni, anual. În egală măsură, artiștii arădeni sunt ambasadori ai artei interpretative românești în străinătate, prin participarea cu succes la numeroase acțiuni și evenimente culturale de calitate.

Arta teatrală

❖ Teatrul Clasic „Ioan Slavici”

Funcționează într-una dintre cele mai impunătoare clădiri de patrimoniu ale municipiului Arad. Prin mărime și amplasament, clădirea, simbol al bunăstării economice și al dorinței de cultură manifestată de autoritățile locale la sfârșitul secolului al XIX-lea, domină centrul orașului.

Edificiul, în stil neoclasic, a fost construit între anii 1872-1874, planul de arhitectură fiind gândit pentru a asigura 1250 de locuri situate pe trei etaje, galerie și 92 de loje, beneficiind, încă din concept, de o acustică excepțională. Pentru decorarea sălii au fost aduși artiști și meseriași din Viena și Budapesta, alături de cei din Arad. Gândit din proiect nu numai ca un spațiu cu destinație integrală teatrală, ci și cu spații pentru locuințe, diverse prăvălii și un restaurant, edificiul s-a dovedit încă de la început ca fiind insuficient pentru activitatea teatrală. Iluminatul cu gaz se pare că a fost sursa incendiului din 18 februarie 1883. După acest nefericit incident, Consiliul Orășenesc a hotărât reconstrucția teatrului pe vechiul amplasament, fiind modernizată sala ca acces și dispunerea locurilor, precum și introducerea iluminatului cu electricitate.

Până la cel de-al Doilea Război Mondial, sala a fost un spațiu unic ce a facilitat spectatorilor arădeni întâlnirea cu numeroase trupe ale asociațiilor teatrale locale sau internaționale, reprezentațiile lor îmbogățind viața culturală arădeană.

În anul 2008, teatrul serbează a șazecea aniversare a actualei forme de organizare instituțională, anul 1948 fiind anul în care se constituie instituția profesionistă de spectacol Teatrul Român de Stat Arad, numit apoi Teatrul de Stat Arad. În anul 2006, Consiliul Local al Municipiului Arad a hotărât schimbarea denumirii instituției în cea actuală: Teatrul Clasic „Ioan Slavici”.

Actuala formă arhitecturală a teatrului se datorează celui de-al doilea incendiu devastator ce a avut loc în anul 1957 și care a distrus o mare parte din clădirea teatrului, care era de curând renovată. Proiectul de refacere a Teatrului a fost atribuit cunoscutului arhitect specializat în construcția de teatre, profesorul Alexandru Iotzu de la Academia de Arhitectură din București, care a reușit să impună proiectul prin care întreaga clădire era destinată activității teatrale. Numeroase au fost modificările interioare propuse pentru optimizarea spațiului de joc și de producție. Intervenția pe fațada exterioară, în stil neoclasic, a fost proiectată de Cristea Miloș. Frontonul a fost decorat cu un basorelief realizat de sculptorii arădeni Valeriu Brudașcu, Ioan Tolan și Emil Vitroel.

La terminarea lucrărilor, orașul beneficia de cea mai modernă sală de spectacole din țară, la care s-a adăugat, din 1967, sala Studio care, din 2002, devine o sală multifuncțională destinată spectacolelor experimentale și de studio. În perioada 2004 – 2007, la Teatrul „Ioan Slavici” Arad au fost finanțate de către municipalitate, lucrări de refacere a fațadelor și de iluminat arhitectural astfel încât frumusețea și eleganța fațadei să fie pusă în valoare.

Trupa de teatru formată din 28 de actori, doi regizori și trei scenografi, permite teatrului să abordeze un repertoriu distinct pe cele două săli. În sala Mare sunt prezentate cu preponderență spectacole din dramaturgia clasică, iar sala Studio este locul în care publicul se întâlnește cu dramaturgia contemporană și teatrul experimental. În ultimii ani se asigură o ofertă de calitate și diversă care își propune să atragă un număr cât mai mare de spectatori (2005 – 25.120 spectatori, 2006 – 26.310 spectatori, 2007 – 25.126 spectatori), din dorința de a crește prestigiul și prezența instituției în mentalul colectiv arădean, să contribuie la fidelizarea și atragerea de nou public, mai ales tânăror și copii, teatrul tinzând să devină o carte de vizită de prestanță, valoroasă, a Aradului în țară și străinătate.

Colaborarea națională și internațională, atât cu personalități teatrale importante, cât și cu instituții de valoare, reprezintă o preocupare constantă a teatrului în ultimii ani. Spectacolele puse în scenă de Mihai Măniuțiu sau Radu Afrim au adus atât aprecierea publicului arădean, cât și pe cea a specialiștilor în domeniu, reflectată de nominalizările și premiile, U.N.I.T.E.R. obținute în ultimii doi ani. De remarcat este prezența, în anul 2007, a Teatrului Clasic „Ioan Slavici” la Gala

Premiilor Uniter Sibiu 2007 cu patru nominalizări: Cel mai bun spectacol – Iubirea Fedrei; Cel mai bun actor în rol principal – Zoltan Lovas; Cea mai bună actriță în rol principal – Irina Wintze, Cea mai bună scenografie – Doru Păcurar pentru scenografia spectacolului Iubirea Fedrei de Sarah Kane în regia lui Mihai Măniuțiu.

Partenerii internaționali ai teatrului în acest moment sunt: Teatrul Dramatic din Voxjo-Suedia, Teatrul Național din Pecs-Ungaria, Teatrul Katona Josef-Ungaria, Teatro Di RIFREDI din Florența – Italia, Teatrul Morlachi din Perugia – Italia, Teatrul Gavella din Zagreb – Croația, Teatrul Național San Galen - Elveția. Extinderea acestor parteneriate cu teatre din Serbia, Slovenia și Ungaria din Bekescsaba și Szeged, reprezintă o prioritate viitoare.

Turneele realizate în spațiul scandinav: Suedia și Danemarca, turneul din Elveția cu spectacolul “Decalog”, parteneriatul cu Pecs, Ungaria și imaginea favorabilă creată acolo, prezența neîntreruptă în ultimii doi ani la festivalul de la Zsambek (Ungaria), turneele din București care au făcut de fiecare dată în ultimii trei ani săli pline, îndreptățesc afirmația că teatrul are un important potențial creat la nivel local, național și internațional.

- *Festivalul Național de Teatru Clasic*

Unic în România, **Festivalul Național de Teatru Clasic** a fost lansat în anul 1995 luându-se în considerație structura publicului arădean, un public educat, cu tendințe conservatoare, tematica festivalurilor de teatru profesionist în țară, tradiția culturală a locului.

Obiectivele urmărite de teatru prin organizarea acestui festival sunt: prezentarea publicului arădean de spectacole ale dramaturgiei clasice remarcabile, de cea mai bună calitate, realizate în stagiunea curentă; crearea unui spațiu de exprimare pentru teatru printr-un târg de teatru la care să fie invitați directori ai unor festivaluri internaționale de teatru din Europa, și prezentarea în acest context valoros a unei producții a teatrului arădean.

Finanțarea primelor ediții a fost asigurată de către Consiliul Județean Arad, Ministerul Culturii și UNITER, iar din 1998 rolul de finanțator principal a revenit Consiliul Local al Municipiului Arad, în parteneriat cu Ministerului Culturii și Cultelor, UNITER și Fundația Culturală „ART CLASIC” Arad.

La început desfășurat pe parcursul a 8 zile cu 8 reprezentații, festivalul a ajuns la cea de-a XIV-cea ediție în anul 2008, să se manifeste pe parcursul a 14 zile, atât prin susținerea unor reprezentații ale unor teatre importante care să satisfacă nevoia de frumos a spectatorilor, a unor dezbateri pe diferite teme, cât și prin realizarea, de către personalități culturale importante, pe parcursul mai multor

zile, de workshop-uri pentru dezvoltarea profesională a artiștilor. Ediția a XIV-a a adus pe scena teatrului 7 trupe importante din străinătate precum: Teatrul Strabile dell'Umbria din Italia, Teatrul "Le grand R" din Franța, Teatrul Național din Pecs, precum și din țară: Teatrul Național București, Teatrul „Toma Caragiu”, Teatrul "Odeon" București, Teatrul Maria Filotti Brăila.

Cele mai mari spectacole prezentate, cei mai mari regizori și actori prezenți, oferă festivalul publicului din Arad, care s-a format la cea mai înaltă școală a spectacolului de teatru, devenind un public cunoscător, rafinat și exigent.

❖ Teatrul de Marionete din Arad

Înființat în anul 1951, Teatrul de Marionete din Arad este singurul teatru de păpuși (păpuși cu fire) din provincie și unul dintre puținele teatre de gen din lume. Acest lucru îi acordă specificitate și o anumită unicitate, chiar și în plan mondial, iar prin rezultatele obținute demonstrează că merită a fi încurajat și dezvoltat.

Activitatea teatrului a fost marcată prin prezentarea a peste 250 de titluri de spectacole semnate de importanți directori de scenă, scenografi, artiști păpușari. Actualmente teatrul dispune de o trupă de 11 actori păpușari, 21 de persoane angajate ca personal tehnic, atelier sau administrativ și 2 persoane de conducere.

Repertoriul variat aduce în fața micilor spectatori la sală sau în turneu (2005 – 14.800 spectatori, 2006 – 18.485 spectatori, 2007 – 20.256 spectatori) producții de animație realizate după cele mai cunoscute basme ce hrănesc și bucură copilăria: Albă ca Zăpada, Cenușăreasa, Dumbrava minunată, Muzicanții din Bremen etc. Cuprinderea în repertoriu a spectacolelor tradiționale, de marionete cu fire lungi, gen de teatru ce devine din ce în ce mai rar în lume, va permite participarea teatrului la tot mai multe evenimente internaționale de gen.

Diversificare ofertei, dar și a spectatorilor, a fost realizată prin producerea de spectacole de tip acrobatic cu păpuși gigant împreună cu Filarmonica Arad și cu Trupa Urania. Astfel, în anul 2008 s-a produs spectacolul „Petrică și lupul”. Acest spectacol poate fi reprezentat și în perioadele în care teatrul este plecat în turneu în străinătate sau la festivaluri în țară.

Spectacolele realizate în ciclul „Teatrul mic pentru cei mici” de către cunoscutul regizor Victor Ioan Frunză și scenografa Adriana Grand, un concept de teatru ambulant de marionetă, au calitatea de a putea fi jucate în spații nonconvenționale, de a fi relativ ușor transportabil și prezentat și în alte locuri decât în scena clasică a Teatrului de Marionete. Acest ciclu va fi tradus și subtitrat în mai multe limbi deoarece experiența de 2 ani de participare la Avignon ne spune ca spectacolele acestui ciclu pot fi excelent exploatate în străinătate. Teatrul de Marionete va continua să prezinte la târgul de teatru de la Avignon producțiile sale „Teatrul mic pentru cei mici”. Aradul a reușit performanța de a deschide, în 2008, propria sală la Avignon împreună cu Casa de Cultură a Municipiului Arad.

O preocupare constantă a instituției o constituie înscrierea Teatrului de Marionete în programul multor festivaluri de teatru din țară (Festivalul Guliver de la Galați, Festivalul de teatru de păpuși din Sibiu, Cluj-Napoca, Sighișoara etc.) și din străinătate (Avignon – Franța, Bekescsaba și Pecs – Ungaria, Republica Moldova etc.), precum și de realizare a spectacolelor în coproducții cu parteneri din străinătate cu scopul de a accesa fonduri europene. Producții proprii și cele în coproducție cu alte teatre vor fi prezentate în festivaluri internaționale permițând intrarea teatrului pe piața europeană.

Anul 2008 a însemnat debutul acestui proiect. „Gigantea” a fost primul spectacol coprodus cu Compania Les 3 Cles din Paris. Premiera a avut loc în 21 noiembrie 2008 la Nîmes. O nouă coproducție a fost angajată în 2008 și urmând să aibă premiera în 2009 „Les autotamponeuses” împreună cu Theatre de la Mezzanine de la Paris. Această coproducție înseamnă o șansă acordată celor 7 actori ai teatrului care vor repeta la Arad și la Paris pentru acest spectacol care se va prezenta în ambele țări.

- *Festivaluri organizate*

Festivalul internațional de arta animației- “Euromarionete”. Este un festival bianual, ediția din anul 2007 a Festivalului Euromarionete a avut ceva special: a fost pregătit aproape în întregime pe internet. Toate trupele străine sau europene, prezente la festival, au răspuns unei prime invitații lansate pe Net, de colectivul de organizatori. Unii participanți au venit de departe, alții din Europa, din țară de la Cluj sau Bajamont, de la Galați sau Cham.

„...de-a fir-a-păr” **Festival Internațional de Povestiri cu Marionete**. Prima ediție a acestui festival unic în România fost lansată în mai 2008 din dorința de a readuce Teatrul de Marionete Arad în lumea internațională a teatrelor de gen. Pe durata a 11 zile au fost prezentate spectacole de marionete la fire lungi, scurte și medii ale unor trupe din țară și din străinătate: România, Germania, Spania, Cehia.

Din dorința de a asigura accesul nediscriminatoriu la cultură al tuturor copiilor din municipiul Arad, teatrul a lansat o stagiune permanentă în limba maghiară realizată cu sprijinul financiar al Consiliului Local Municipal și al Primăriei Municipiului Arad, respectiv al Ministerului Culturii și Cultelor.

Prin frumusețea, ingeniozitatea și bucuria dăruită micilor spectatori, prin participarea sau inițierea de evenimente naționale și internaționale, teatrul a reușit să devină un reper al culturii arădene atât la nivel local, cât și la nivel național și internațional.

🎭 Artă muzicală

❖ Filarmonica de stat din Arad

Muzica, fiind un limbaj universal, oferă prin ea însăși o mare oportunitate de comunicare și de dezvoltare într-o lume care tinde spre unitate în diversitate și în același timp spre păstrarea identității culturale autohtone în peisajul multicolor oferit de deschiderea tot mai mare spre lume.

Tradiția muzicală este, alături de nevoia contemporana de muzică a societății civice din Arad, argumentul suprem care justifică existența în Arad a Filarmonicii de Stat, instituție de prestigiu internațional. După Paris, Praga, Bruxelles, Viena și Londra, se înființează la Arad, în 1833, al șaselea Conservator Muzical European. Peisajul cultural al orașului se completează în 1890 prin

înființarea Societății Filarmonice din Arad „Aradi Philharmonia Egyesült” urmând ca la 1 octombrie 1948 să se înființeze Filarmonica de Stat Arad.

La Arad au evoluat în concerte excepționale unele dintre marile personalități muzicale ale vremii precum: Franz Liszt, Johann Strauss, Johannes Brahms, George Enescu, Bela Bartok etc. Această moștenire spirituală de mare valoare a fost conservată de-a lungul timpului de către o pleiadă întregă de personalități care au contribuit substanțial la continuitatea și progresul civilizației spirituale în Arad până în zilele noastre.

Filarmonica de stat din Arad, în configurația actuală, datează din anul 1948 când susținerea materială a orchestrei simfonice a municipiului a fost preluată de către stat, dată la care a fost înființat și corul profesionist al instituției. Pentru câteva decenii, în cadrul instituției a ființat și o orchestră populară cu soliști, care a fost desființată înainte de 1989.

Din punct de vedere istoric și în același timp contemporan, misiunea asumată de Filarmonică, de la înființare pâna astăzi, a fost aceea de conservare a tradiției muzicale locale, naționale, universale, de promovare a valorilor autohtone și de implementare a acestora în circuitul de valori europene și internaționale prin intermediul artei interpretative muzicale românești, fiind în final purtătoarea imaginii, tradiției și valorilor asumate de comunitate.

Amplasată într-o zonă ultracentrală, pe malul Mureșului, în Palatul Cultural – o bijuterie de arhitectură secesion construit în anul 1913 cu destinație culturală, fiind dată în folosință Societății filarmonice din Arad, Muzeului și Bibliotecii, Filarmonica poate deveni un loc de întâlnire pentru toți iubitorii de cultură de bună calitate, un fel de “mall cultural” cu porțile deschise tuturor celor dispuși să se desăvârșească din punct de vedere spiritual. Atât amplasamentul, cât și frumusețea și calitatea excepțională a Palatului și a sălii de concerte - având cea mai bună acustică în această regiune a Europei, îi conferă Filarmonicii un real potențial.

Alături de acesta, un alt potențial cultural artistic de valoare îl constituie corpul artistic al Filarmonicii alcătuit din Orchestra Simfonică și Corul Academic, ambele formații bucurându-se de un înalt prestigiu câștigat pe parcursul timpului atât acasă în Arad și în țară, cât și pe multe dintre importante scene ale lumii, în cadrul turneelor din Europa și SUA. Orchestra arădeană a fost prezentă și a obținut succese binemeritate în Austria, Elveția, Germania, Italia, Olanda, Spania, Serbia, Ungaria și Statele Unite. În anul 2006, Orchestra Filarmonicii de stat din Arad a susținut primul turneu de concerte pe tot teritoriul SUA, concertând timp de 50 de zile în 24 de state.

Orchestra simfonică arădeană este o prezență ritmică, anuală, în viața culturală a Italiei de nord, a Germaniei și a Ungariei. Orchestra simfonică a Filarmonicii a

fost cea care a susținut Concertul festiv de la Budapesta, din anul 2007, dedicat Aderării României la Uniunea Europeană. Tot în cadrul colaborărilor inițiate s-a realizat primul proiect cultural româno-americo-canadian transmis direct prin internet “Triplexul Montreal, New-York, Arad” la care au participat: Orchestra de cameră a Filarmonicii din Arad, Formație de muzică contemporană de la N.Y. University USA și Academia de Dans din Montreal (Canada).

Colaborarea cu mari artiști de renume mondial, care au fost oaspeți ai scenei de concerte arădene și care au elogiât de fiecare dată calitatea înaltă a actului artistic îndeplinit de Filarmonica de Stat Arad, a oferit posibilitatea publicului de a se întâlni cu valori muzicale certe.

Artiști instrumentiști arădeni, membri ai ansamblului simfonic, cu palmares solistic impresionant înobilează și îmbogățesc peisajul cultural muzical arădean purtând prin măiestria lor mesajul valoric al artei muzicale interpretative pe toate meridianele lumii. Printre aceștia se numără pianistul Sorin Dogariu, solistul Filarmonicii, flautistul Constantin Talmaciu, contrabasistul Cosmin Puican, fagotistul Sandu Moldovan și mulți alții.

Activitatea Filarmonicii se prezintă publicului prin concertele simfonice, vocal-simfonice, corale, recitaluri, serate de muzică și poezie etc., săptămânale sau mai multe spectacole pe săptămână, fiecare având alt program și alți protagoniști, grupate în stagioni de concert. În afara de aceste concerte săptămânale, Filarmonica organizează și concerte extraordinare precum și concert-lectie pentru educația muzicală a publicului tânăr, fiind recunoscut faptul că educația muzicală dezvoltă printre altele și aptitudini și abilități cognitive în afara domeniului muzical, formând viitorul public fidel al instituției.

Realizarea unor evenimente culturale muzicale gen “Festivalul Arădean de Muzică Vineză”, “Concurs internațional pentru Pian”, Opera în concert, Gala de operă open-air etc., evenimente care includ Aradul între orașele cu repere culturale de nivel înalt, oferă perspective dezvoltării spirituale a societății și formării unui spirit specific unei comunități de nivel European în Arad.

Evenimente și programe implementate cu succes precum “Festivalul muzicii sacre”, “Festivalul muzicii pentru chitară clasică”, “Muzică în cetățile Aradului”, participarea la festivalurile municipale “Primăvara arădeană” și “Zilele Aradului, organizarea întâlnirilor zonale ale fanfarelor de amatori

din vestul României etc., precum și locațiile alternative în care sunt prezentate unele dintre concerte: Domul Minorit, Biserica Roșie, Sinagoga Neologă, Sala festivă a Palatului de Justiție, dar și în spații libere pe scene construite special în Piața Avram Iancu, Parcul Reconcilierii, sau pe pontonul de pe cursul râului Mureș, sunt exemple grăitoare ale ofertei muzicale diversificate cu care își întâmpină publicul acolo unde se află el, Filarmonica.

O categorie aparte în oferta culturală o constituie muzica înregistrată pe CD. Astfel, de-a lungul anilor, Orchestra simfonică a Filarmonicii arădene a realizat mai multe înregistrări speciale pentru CD la comanda diversilor beneficiari din Elveția, Germania, România.

Alături de obiectivul principal cultural artistic muzical, atragerea unui public tot mai numeros spre sala de concerte reprezintă un scop important pe care instituția și-l propune. Astfel, s-a constatat că diversificarea repertoriului și a formelor de abordare a “spectacolului” muzical atrage din ce în ce mai multa lume. În acest sens, o oportunitate majoră o constituie existența în Arad a celorlalte instituții culturale profesionale, fapt ce oferă posibilitatea realizării de evenimente sincretice sau de interferențe culturale foarte apreciate de public.

Respectând tradiția cultural muzicală a Aradului, Primăria Municipiului Arad, prin subvenția acordată Filarmonicii de Stat, face posibil accesul publicului (contribuabilului) la actul artistic muzical profesionist, asumându-și în acest fel rolul formativ și educativ, devenind astfel un factor decisiv de dezvoltare a calității vieții în Arad. Pe lângă acest sprijin constant, în ultimii ani, Filarmonica a inițiat, câștigat și derulat proiecte cu finanțare din fonduri comunitare sau naționale (PHARE CBC, ICR București și ICR Budapesta, Ministerul Culturii și Cultelor).

Filarmonica de Stat Arad “rezonează” alături de toate celelalte instituții culturale arădene, fiind parte din patrimoniu cultural local, regional, național și universal, destinat eternității. Filarmonica poate deveni un brand al Aradului deoarece mesajul actual purtat de instituție poate fi definit ca fiind acela de: purtător de imagine a tradiției culturale muzicale și multietnice din Arad.

5.5. Lectură publică

❖ Biblioteca Județene „A.D. Xenopol” Arad

Nucleul primei biblioteci publice din Arad a fost constituit în anul 1881, în cadrul Societății culturale “Kölcsey” care

oferea numai membrilor săi cele 1.523 volume pe care le posedă.

Despre o bibliotecă publică a orașului se poate vorbi începând cu anul 1913, când aceasta începe să funcționeze în clădirea Palatului Cultural. După două schimbări de sediu, începând cu anul 1984, biblioteca se stabilește în actuala clădire de pe strada Gh. Popa de Teiuș, la numărul 2-4. Construcția în stil eclectic, cu elemente decorative interioare sécession, datează de la începutul secolului al XX-lea. În 1995, biblioteca primește definitiv numele pe care îl poartă astăzi, respectiv Biblioteca Județeană "A.D. Xenopol" Arad.

Fondul de carte veche, de patrimoniu, aproximativ 22.000 volume (în limbile latină, maghiară, franceză, germană, ebraică, greacă), 632 de manuscrise și 22 de incunabule, provenit în cea mai mare parte din biblioteca Ordinului Minorităților și a Gimnaziului Regal Superior (1873), azi liceul "Moise Nicoară", înscrie biblioteca arădeană în rândul deținătorilor de valori bibliofile importante. Acestea li se adaugă bibliotecile unor personalități de marcă ale vieții românești: A.D. Xenopol, Vasile Goldiș, Iosif Moldovan, Coriolan Petran și un însemnat număr de periodice.

În prezent, biblioteca deține aproximativ 500.000 de publicații în limba română și în limbi străine - engleză, franceză, germană, maghiară, precum și alte documente audio - vizuale (albume, partituri, discuri, CD-uri, DVD-uri, casete audio). Colecțiile au caracter enciclopedic, adresându-se tuturor categoriilor socio-profesionale și de vârstă, oferind informații în diferite domenii: filosofie, psihologie, drept, economie, literatură beletristică, istorie, geografie, științe exacte ș.a.

Serviciile bibliotecii asigură condiții optime pentru studiu, documentare-cercetare sau recreere. Fondul de publicații este structurat pe următoarele secții, destinate relațiilor cu publicul:

- **Secția colecții speciale** pune la dispoziție, la cerere, pentru studiu, peste 20.000 U.B.-uri de secolul XV-XVIII în limbile franceză, latină, greacă, germană, ebraică, maghiară etc. Număr de volume: 21.522; cărți străine: 20.678; manuscrise și cărți românești: 611; incunabule: 22; hărți și atlase vechi: 34; cărți rare și periodice apărute între anii 1481 – 1800 în limbile latină, franceză, germană, maghiară, italiană, greacă veche, engleză, poloneză, ebraică.

- **Secția împrumut adulți** oferă prin acces liber la raft cărți din toate domeniile cunoașterii. Conform datelor din 2007 secția avea un număr de 109.306 volume; ofertă de carte: literatură de referință, de specialitate (drept, economie, sociologie, psihologie, pedagogie, știință, tehnică, critică și estetică literară, istorie, geografie) și literatură beletristică; număr de cititori: 3.556; frecvența anuală: 41.982.

- **Secția pentru copii** asigură micilor cititori o lectură instructivă, într-o ambianță plăcută, atât în sala de lectură cât și în **LUDOTECA**. Conform datelor din 2007, secția avea un număr de 51.243 volume; oferta de carte este formată din: literatură pentru copii, beletristică (enciclopedii, atlase, dicționare pentru copii și tineret), religie, istorie, geografie, chimie, fizică, matematică, științe sociale, etc.; documente multimedia: CD-uri, casete audio și video (în limba română și engleză); număr de cititori: 1.810; frecvența anuală: 25.237.

- **Secția de artă și multimedia** găzduiește cartea de artă, documente audio-vizuale, colecții electronice, dar și manifestări culturale de microgrup: expoziții de carte, de pictură, audiții muzicale, vizionări de filme documentare, conferințe, dezbateri, lansări de carte, întâlniri cu personalități culturale, serate literar - muzicale etc. Conform datelor din 2007, secția avea un număr 19.115 volume din care 12.500 lucrări de muzicologie și teorie muzicală, istoria muzicii, monografiile etc.

- **Sala de lectură** dispune de un fond specializat pe domenii: literatură de referință (enciclopedii, lexicoane, dicționare) și periodice destinate consultării, cercetării sau documentării. Conform datelor din 2007, sala dispune de un număr de 156.859 volume; oferta de carte cuprinde câteva colecții: 1. Fondul documentar – publicații apărute între anii 1800 – 1950 (cărți, ziare, reviste, etc), 2. Publicații arădene – ziare, reviste, monografiile apărute din 1800 până astăzi, 3. Colecții uzuale – lucrări de referință (dicționare, enciclopedii, lexicoane, ghiduri, etc.) și cărți din domeniile: literatură, lingvistică, istorie, geografie, informatică, teologie, științe sociale, științe economice, medicină, drept, etc.

- **Serviciul de informare bibliografică** elaborează bibliografii la cerere, sinteze ale bibliografiei locale.

Biblioteca, prin cele cinci filiale aflate în cartierele Sânicolaul Mic, Aradul Nou, Micălaca, Aurel Vlaicu și Gai, satisface nu numai nevoia de lectură a populației municipiului Arad, dar și a populației din județ. Biblioteca are o audiență în creștere. Acest lucru se observă din evoluția numărului de participanți la programele, proiectele și activitățile culturale. Astfel, în anul 2007, însușirea a

realizat următorii indicatori de performanță: participanți la programe culturale: 1898, vizite la bibliotecă: 106.724, vizite virtuale: 2.018, ludotecă: 1.206.

Activitatea bibliotecii este realizată de 49 de angajați dintre care: 37 de specialitate, 10 personal auxiliar și 2 personal de conducere. În ultimii 6 ani se înregistrează o reală tendință de întinerire a personalului de specialitate prin schimbarea generației. Astfel, din totalul angajaților, 40% reprezintă angajați sub 35 ani. De remarcat existența a doi specialiști în carte veche care activează la secția “Colecții speciale”. De asemenea, existența unei persoane specializate în efectuarea anumitor operații de digitizare a documentelor este importantă pentru modernizarea activității.

Bugetul anual asigurat de Consiliul Județean Arad, în creștere din 2002 până în prezent, este satisfăcător. Au fost atrase resurse financiare internaționale în cadrul a două proiecte, dintre care cel mai important este Proiectul European “ANIMALITER” implementat prin programul “Cultura 2007-2013” în perioada 2007-2009. Donațiile private de carte rămân o modalitate complementară de îmbogățire a colecțiilor.

Principalele evenimente și acțiuni realizate la nivel local, național și internațional de Bibliotecă:

1. *Convorbiri pe aceeași arcă* – întâlniri lunare ale cititorilor cu scriitorii arădeni;
2. *Noile elite* – proiect realizat în colaborare cu *Asociația Tinerilor Universitari din România*, care are ca scop cunoașterea și promovarea tinerei generații de gânditori, scriitori, esești, critici literari din țară;
3. *Ziua Xenopol. Ziua*

bibliotecii tale - zi închinată memoriei patronului spiritual al bibliotecii și altor personalități ale istoriei și culturii românești. La 4 aprilie 1995 au fost sărbătorite, pentru prima dată la Arad;

4. *Limba română fără frontiere* - întâlnirea publicului arădean cu reprezentanți ai românilor trăitori în afara granițelor României;

5. *Ziua adolescentului* – biblioteca dedică o zi din luna mai a fiecărui an adolescenților, propunând pentru aceștia dezbateri care să le incite interesul;

6. ” *Dulcea mea doamnă / Eminul meu iubit* ” - se materializează într-un concurs de scrisori de dragoste pentru tineri și adulți;

7. Partituri în expoziție – acțiune realizată în colaborare cu Filarmonica arădeană din fondul muzical al bibliotecii;

8. *Se deapănă povești cu cărți și copii și Prietena mea, cartea* – acțiuni ce-i vizează și implică pe cei mici. Acestea au loc la sala Atelier a bibliotecii;

9. *Descoperă arta și Arta ca spectacol* - audiții muzicale, întâlniri interactive multimedia, videoproiecții destinate iubitorilor de artă, se desfășoară la sala Artă și Multimedia.

10. Expoziții *ocasionale* de carte, cu lucrări ale artiștilor plastici arădeni sau din țară, cu lucrări ale elevilor, se realizează ocazional în sala Artă și Multimedia, sala Atelier, precum și în holul instituției. Enumerăm doar câteva dintre ele: Mărțișoare literare arădene, Aradul și Marea Unire, Porni Luceafărul.. , Slavici la el acasă, Personalități românești în colecțiile particulare de medalistică, Rochițe de prințese etc.

11. Ludoteca reprezintă spațiul mirific, din incinta instituției, destinat basmelor, jocului și veseliei, în care copiii petrec clipe de neuitat la acțiuni ca : Prințul și prințesa Ludotecii, Petrecere în pijama, Scaunele muzicale etc.

12. Expoziții de carte rară. Biblioteca județeană organizează bianual expoziții de carte de patrimoniu, la sala Clio a Complexului Muzeal Arad (str. Horea), pentru promovarea valorilor bibliofile ale Aradului. Până în prezent au fost vernisate 13 expoziții de carte rară dintre care amintim: De la alchimie, la chimie, Tipărituri de Strasbourg, Medicină și farmacie, Mari plasticieni – ilustratori de carte, Călători în jurul lumii, Manu propria, Biblii și cărți liturgice, Amour et érotisme au siècle des lumières.

13. Proiecte internaționale realizate. *Lecturi primejdioase*. În anul 2007 Biblioteca județeană a devenit coparticipant alături de Biblioteca Națională a Ungariei, Biblioteca Națională a Austriei, Biblioteca Națională a Franței și British Library la expoziția internațională de carte rară din Budapesta (perioada 15 sept.- 15 dec. 2007) intitulată: Lecturi primejdioase- ilustrație de carte erotică franceză din sec. al XVIII-lea.

14. Proiecte internaționale. *Animale care vorbesc*. În toamna anului 2007 Biblioteca a fost invitată să dea curs unui parteneriat într-un nou proiect internațional intitulat *Animale care vorbesc*. Acest proiect se desfășoară de-a lungul a doi ani: 2007 – 2009, structurat în mai multe etape, pe patru secțiuni: ilustrație de carte despre animale (de la cartea de patrimoniu la cea contemporană); un simpozion pe această temă, desfășurat la Varșovia, în luna mai 2008; un schimb de experiență cu bibliotecarii din toate țările participante

(Franța, Spania, Cehia, Slovacia, Polonia, Ungaria, România, Bulgaria) și un atelier de creație pentru artiști profesioniști și viitori profesioniști, găzduit de România.

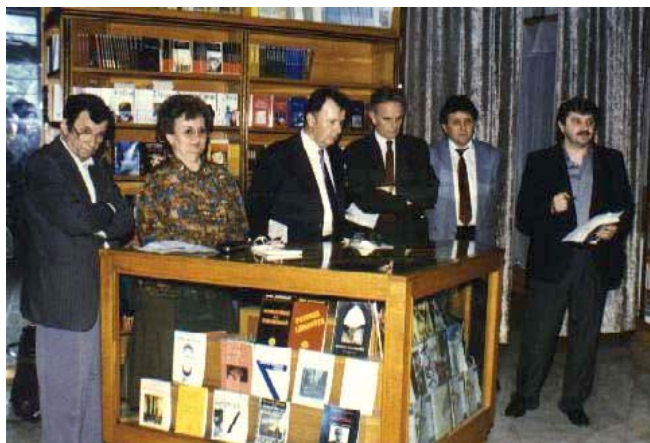
15. Lucrări editate de Biblioteca Județeană "A.D.Xenopol". În ultimii ani Biblioteca Județeană a publicat următoarele lucrări: Tipărituri de Strasbourg, Contribuții la bibliografia locală arădeană. Aparții editoriale (IV ediții), Ghidul bibliotecilor publice și al bibliotecarului Florin Bănescu - mușchetarul Câmpiei de vest, Momente din istoria lecturii publice din municipiul și județul Arad, Tipologia presei arădene, *Amour et érotisme au siècle des lumières*.

❖ Uniunea Scriitorilor din România – Filiala Arad

Filiala din Arad a Uniunii Scriitorilor din România s-a înființat în 24 iunie 1994, în prezența președintelui Uniunii Scriitorilor din România de atunci, criticul literar Laurențiu Ulici, urmare a voinței libere a scriitorilor rezidenți în Arad, Deva, Hunedoara și Oradea. Rațiunea constituirii unei filiale noi a Uniunii Scriitorilor din România la Arad n-a fost

motivată numai de existența aici, în acel moment, a unui grup valoros și numeric important de scriitori – mai mult de 20, peste prevederile statutare care condiționează înființarea unei noi filiale teritoriale - ci și a unei specificități literare din arealul vestic al țării. Era vorba întâi de existența unei anumite promoții compacte – ca generație și oarecum și ca direcție estetică – de prozatori (Florin Bănescu, Gh. Schwartz, Dorel Sibii, Horia Ungureanu, Dumitru Toma), precum și a uneia de poeți (Petru M. Haș, Mihai Traianu, Vasile Dan, Romulus

Bucur, Gh. Mocuța, Ondrej Stefanko, Ivan Miroslav Ambrus, Anoca Maria Dagmar, cărora li s-au alăturat ulterior orădenii «familisti» Ioan Moldovan și Traian Ștef, hunedoreni Paulia Popa și Nicolae Szekely), ca să-i pomenim doar pe aceștia. În anul 2007, la Filiala arădeană erau arondați 35 de scriitori.

Legăți de comunitățile în care trăiesc și scriu, scriitorii din filiala Arad provoacă prin creația lor literară, prin intervențiile publice – la Arad, la Oradea, la Deva, la Hunedoara – zone de profesionalism și excelență culturală. Lansările de carte, festivalurile literare, întâlnirile cu cititorii, revistele de cultură editate sub egida Uniunii («Familia» din Oradea, «Arca» din Arad. «Semne» din Deva), Cenaclul Uniunii Scriitorilor cu întâlnirile lui bilunare în Arad (la Casa Municipală de Cultură) sunt tot atâtea forme de vizibilitate scriitoricească. Filiala a editat un «Dicționar al Scriitorilor arădeni de azi» (1997) și o «Antologie a literaturii române arădene de azi» (2000). Gala premiilor anuale ale Filialei este un eveniment așteptat cu emoție în fiecare sfârșit de an atât de scriitori, cât și de cititorii lor.

Deși una dintre cele mai tinere din țară, Filiala arădeană a Uniunii Scriitorilor din România este una vie, valoroasă în primul rând prin calitatea literară a membrilor săi, prin dinamismul și inițiativele literare, publice (inclusiv aici, desigur, și prezența lor în media).

Revista de Cultură ARCA

Revista de Cultură ARCA a fost fondată la Arad în februarie 1990, având ca și redactor-șef fondator pe scriitorul – Vasile Dan. Revista a apărut până în anul 2001 ca instituție cu personalitate juridică a Consiliului Județean Arad. Din toamna anului 2001, revista *ARCA* este editată de Centrul Cultural Județean Arad. În istoria presei culturale a Aradului ARCA este revista de cultură cea mai longevivă, cu o apariție regulată, cu un corp redacțional constant, format din profesioniști – scriitori – cu o difuzare și receptare națională. Actualul corp redacțional este format din: Vasile Dan, redactor-șef, Romulus Bucur, redactor-șef adjunct, Ioan Matiuț, Carmen Neamțu, Onisim Colta și Călin Chendea – redactori. Formula publicistică actuală a revistei, format carte (A5), cu ediții triple (238 pagini), patru într-un an, cu album de artă în policromie (8 pagini dedicate câte unui mare artist contemporan), într-un tiraj de 1.000 de exemplare pe ediție s-a dovedit, în mare, un succes apreciat ca atare în mass-media din țară (aproape în toate revistele de cultură importante, în marile cotidiene, la televiziunile naționale – TVR 1 și 2, PRO TV, la Radio România Cultural), precum și în cea locală.

În fiecare ediție, la Revista Arca colaborează în jur de 40 de autori, unii dintre ei nume importante ale culturii române de astăzi. Revista are deschidere, criteriul colaborării la ea nefiind unul localist, ci unul valoric. Sprijinindu-se pe numele locale certe, la ARCA colaborează scriitori, esești, istorici, traducători, teologi, universitari din București, Timișoara, Brașov, Oradea, Cluj, dar și din Chișinău, din Voivodina și Gyula, din Germania și Israel.

Acest refuz al complexului provincial a impus revista ARCA în peisajul publicistic cultural din țară. Ministerul Culturii a introdus Revista ARCA în nomenclatorul revistelor protejate de minister. Miza revistei – profesionalismul cultural și deschiderea spre valorile autentice ale culturii scrise din România – se încearcă, în continuare, a fi onorată.

Revista ARCA a inițiat sau a coparticipat la manifestări cultural-literare din Arad, din țară sau din străinătate. Astfel, ARCA este co-organizatoare la festivalul internațional de poezie Lucian Blaga (luna mai, Arad – Alba-Iulia – Lancrăm), la festivalul Eminescu de la Macea (15 iunie), la festivalul-concurs Dorel Sibii (octombrie, Săvârșin), la festivalul Poesis din Satu-Mare, la Zilele Revistei FAMILIA din Oradea, la Târguri de carte (Arad, Timișoara, Oradea, București), la lansări de carte arădene, la întâlniri cu intelectuali români din Gyula (Ungaria) și Uzdin, Vîrșeț, Novi Sad (Iugoslavia), la organizarea și susținerea Cenaclului Uniunii Scriitorilor din Arad.

❖ **Direcția județeană Arad a Arhivelor Naționale**

Sediul instituției a funcționat din 1950-1971, în centrul orașului Arad, Bulevardul Revoluției nr. 90, iar din anul 1971 până în prezent, în clădirea construită special pentru a depozita documente, din str. Ceaikovski 2-4. În anul 1983, imobilul arhivelor s-a extins prin atribuirea și alipirea unei clădiri învecinate de la nr. 6 al străzii Ceaikovski. Clădirii de sediu i s-au mai anexat astfel încă 6 încăperi, suprafața de depozitare ajungând la 966 mp, pentru ca în anul 2003 să sporească cu încă 4 încăperi aflate în imobilul situat în Arad, str. Ludovic Szantay, nr. 6.

În spațiile amintite se păstrează aproximativ 6100 m.l documente din fonduri administrative (prețurile plaselor, primăriile județului Arad, Sfatul Popular al Regiunii Arad, sfaturile populare raionale, Prefectura Județului Arad și Comitetul Județean P.C.R. Arad), fonduri judecătorești (Tribunalul Județului Arad), fonduri economice (U.T.A., ARIS, C.P.L. Arad, ASTRA Arad, C.A.P.-uri, I.A.S.-uri), fonduri din ramura învățământ (Liceul Moise Nicoară, Elena Ghiba Birta), fonduri culturale (Teatrul de Stat), fonduri și colecții personale și familiale, matrice sigilare etc.

Cel mai vechi document original este: Actul de vânzare-cumpărare a localității Tothfalu, încheiat la data de 6 februarie 1406 între Gheorghe de Kusal, vânzător și Omechin Ioan, judele orașului liber regesc Baia Mare, cumpărător. Documente de importanță istorică și documentară deosebită: Colecția de diplome (1406-1915), Colecția de Hărți și planuri (1726-1951), Prefectura Județului Arad (1721-1950), Prim Municipiului Arad (1721-1975), Fond Personal Roman R. Ciorogariu, Ioan Suciu, Lupaș Octavian, Vasile Goldiș etc.

Fonduri de publicații: 12.445 u.b. Amintim doar câteva dintre cele mai valoroase publicații: Medicina Aradiensis - 1748; Psaltire-1791; Biblia - 1795; Discription du Danube - 1743; Evanghelie - 1723; Pentikostarion - 1743; ziarul „Golgotă” - 1894- număr unic etc.

Activitatea cultural-științifică: Direcția Județeană Arad a Arhivelor Naționale este o instituție culturală de seamă a municipiului și județului nostru, având atribuții legate de preluarea, păstrarea și prelucrarea tezaurului documentar pe care îl pune apoi la dispoziția cercetării științifice, contribuind astfel la progresul cultural-educativ. Fondurile și colecțiile arhivistice aflate în păstrarea Direcției Județene Arad a Arhivelor Naționale constituie, pentru numeroși cercetători din țară și de peste hotare care le-au consultat, o valoroasă bază documentară în elaborarea a numeroase cărți, studii și articole privitoare la istoria României, a Transilvaniei, istoria județului sau a municipiului. De asemenea, personalul științific al direcției și-a adus contribuția la elaborarea și editarea unui număr considerabil de lucrări referitoare la istoria Aradului.

🚩 5.6. Arte vizuale

❖ Uniunea Artiștilor Plastici din România – Filiala Arad

În 2007, Filiala Arad a U.A.P. a împlinit 50 de ani de existență și activitate artistică. Asociația „Filiala din Arad a Uniunii Artiștilor Plastici din România” este o asociație profesională de utilitate publică constituită în baza legii nr. 21/1924, prin recunoașterea formală în aplicarea alin. 2, art. 5, din Legea nr. 21/1924 de către Uniunea Artiștilor Plastici din România, (cu sediul în București), recunoscută ca persoană juridică de utilitate publică, prin Decretul nr. 266/1950 și care funcționează în temeiul Decretului-lege nr. 27/1990 și Decret nr. 294/1954, modificat prin Decret nr. 333/1958.

Asociația cuprinde 57 de membri, din care 22 de membri fondatori și ceilalți în calitate de membri asociați. Din asociație fac parte pictori, sculptori, graficieni, scenografi, realizatori de pictură religioasă, designuri etc.,

absolvenți ai unor instituții de învățământ superior de artă. Activitatea artistică susținută a acestei filiale a determinat aderarea în structura ei și a unor artiști din alte părți ale țării. Astfel, în ultimii ani, filiala a adoptat noi membri tineri absolvenți ai Facultății de Artă din Timișoara, Oradea, Cluj, Iași sau București.

Filiala și-a câștigat o poziție marcantă, un nume pe plan național, prin activitatea sa cultural-artistică susținută în fiecare an. Spațiile Galeriei de Artă Delta găzduiesc cel puțin 12 expoziții personale sau de grup, anual. Fiecare an își are salonul său de artă, la finele lui, cuprinzând ultimele realizări ale artiștilor arădeni. Astfel au fost organizate începând cu 1989 șapte ediții ale Bienalei Naționale de Sculptură Mică și șapte ediții, începând cu 1988, ale Bienalei Naționale de Desen, iar în 2007 a fost organizator principal al Bienalei Internaționale de Pictură, Sculptură și Grafică, cuprinzând lucrări semnate de artiști din România, Ungaria, Cehia și Croația, manifestare unică în această parte de Europă care a avut un succes și o anvergură fără precedent. Primăria Arad, Consiliul Municipal Arad sunt, alături de Centrul Cultural Județean, principalii finanțatori ai acestei prestigioase manifestări.

Premiile Bienalei poartă fiecare un nume de mare artist român pe care dorim să-l facem cunoscut în afara României și care a avut fiecare o strânsă legătură cu orașul Arad: Sever Frențiu (pictor), Ovidiu Maitec (sculptor), Eugen Popa (grafician). Această Bienală mai are meritul de a contribui la constituirea unui nucleu de lucrări importante pentru un viitor Muzeu de Artă Contemporană la Arad.

7 sculpturi – autor Dumitru Șerban

Dacă până în 2006, inclusiv, expozițiile filialei erau susținute exclusiv din venituri proprii, în 2007 filiala, prin unii din membrii săi, a organizat un număr de proiecte artistice finanțate, conform legii, de Consiliul Municipal Arad. Amintim aici expoziția „grup 21”, „sculptura azi.4 discursuri”, expoziția de sculptură a artiștilor Delia Brândușescu și Cosmin-Florin Moldovan „2 dintre voi”, expoziția de pictură, colaj a artiștilor Anca Adina Sabău și Giotto Doichiță, expoziția de pictură a artiștilor Stana Dana și Rața Adrian, proiectul „7 sculpturi pentru orașul meu” al sculptorului Dumitru Șerban - proiect realizat pentru spațiile publice. Operele artistului vor exprima în conținutul lor adaptarea, armonizarea

unor spații publice care să corespundă din punct de vedere estetic noilor tendințe din sculptura contemporană. Încununarea acestei succesiuni de proiecte este realizată prin cel mai amplu proiect, expoziția sculptorului Dumitru Șerban „7 sculpturi pentru orașul meu” deschisă în 2007 la Galeria Delta din Arad.

Artiștii profesioniști ai filialei duc faimă Aradului *pe plan național sau internațional* cu prilejul participării lor la expozițiilor de prestigiu, cu jurii exigente, la simpozioane naționale și internaționale de pictură, sculptură și grafică. Cei mai activi artiști, precum Dumitru Șerban, Onisim Colta, Rudolf Kocsis, Iosif Stroia, Adrian Sandu, Cosmin Moldovan, Giotto Doichiță, Maria Balea, Anamaria Șerban, Cott Lia Rodica, Corina Hrițcu, Ioana Țugulea, și mulți alții, au fost invitați sau au organizat periodic expoziții personale în Arad, în țară sau străinătate (Ungaria, Germania, Olanda, Maroc, Italia, Norvegia, Serbia, Polonia etc.). Artiștii arădeni au deschis cu expoziția lor de la Galeria Primăriei Sibiu, în ianuarie 2007, șirul de manifestări care s-au succedat în acest oraș odată cu primirea statutului de Capitală culturală europeană.

Artiști ai filialei au fost distinși cu premii de prestigiu de nivelul național și internațional. Astfel, juriul a acordat Premiul de Excelență „Ovidiu Maitec” pentru sculptură în 2007, la Bienala Internațională de Pictură, Sculptură și Grafică Arad lui Dumitru Șerban, iar lui Onisim Colta Premiul de Excelență „Eugen Popa” pentru Grafică la aceeași Bienală. De asemenea, în anul 2007 lui Onisim Colta i s-a acordat de către U.A.P. din România, Premiul pentru Grafică pentru 2006, iar lui Cosmin Moldovan Premiul pentru Sculptură (la tineret). În anul 2006, graficiana Aculina Strașnei Popa a fost distinsă cu Premiul I pentru Grafică la Simpozionul Internațional de Pictură, Sculptură și Grafică de la Pochlarn Austria, iar Adrian Sandu a câștigat premiul la ediția din 2007 a aceluiași simpozion. În anul 2007, graficiana Cott Lia Rodica a participat la Bienala Națională de Gravură Contemporană Iosif Iser, ediția a

Montare expoziție

VII-a unde a primit diploma de onoare, precum și la expozițiile de gravură mică la Donetk, Ucraina și Lodz, Polonia.

„Bienala internațională de pictură, sculptură și grafică – meeting point – Arad biennial 2007”, prima ediție, reprezintă un evenimentul expozițional important pentru viața culturală a Aradului prin noutatea și unicitatea lui, ocazie cu care ocazie au fost expuse peste 200 de lucrări, semnate de tot atâția artiști din România, Ungaria, Cehia și Croația. Printre laureații acestei Bienale se numără și doi artiști plastici arădeni, Onisim Colta și Dumitru Șerban, cărora li s-au decernat premii de excelență pentru grafică, respectiv sculptură. Prin derularea acestui proiect, organizatorii doresc instituirea unui eveniment cultural de înaltă calitate artistică, atât în beneficiul tuturor celor implicați – artiști și finanțatori, cât și al tuturor celor care iubesc arta în ce are ea mai nobil.

Această intensă activitate artistică, soldată cu realizarea unor opere de artă, cu îmbogățirea valorilor spirituale și implicit patrimoniale ale Aradului, implică un grad înalt de voluntariat, de muncă liber asumată în folosul comunității, în sens cultural și educativ implicit. Populația municipiului precum și grupurile de studenți sau elevi pot vizita și vizitează Galeriile de Artă Delta, interesul lor fiind dovada fericită a acestui fenomen. Spre deosebire de alte instituții de cultură, intrarea în galerii este la îndemâna fiecărui iubitor de artă, fiind gratuită și liberă.

Filiala UAP Arad, dincolo de activitatea constantă pe plan artistic, are în vedere și strategii culturale pe termen mediu în consonanță cu strategiile UAP din România, promovate de președintele său Dumitru Șerban.

❖ **Cenaclul de arte plastice “Ion Andreescu”**

Cenaclul “Ion Andreescu”

Cenaclul de arte plastice “Ion Andreescu” Arad s-a constituit la 12 aprilie 1954 ca prima asociație de profil din Arad, prin libera exprimare a voinței artiștilor plastici profesioniști și amatori. Întrunirea unui total de 16 membri, de vârste, experiențe artistice și pregătiri diferite, a stimulat intensificarea activității expoziționale, la început prin cele două mari expoziții, de iarnă și vară, desfășurate în spațiile improvizate oferite de

holurile Palatului Cultural și ale Teatrului de Stat Arad.

În prezent, Cenaclul de arte plastice “Ion Andreescu” Arad numără 45 de artiști din județul Arad, absolvenți ai facultăților de artă, ai Liceului de artă din Arad sau ai Școlii de artă Arad.

Cenaclul organizează anual aproximativ 6 expoziții la Sala “Clio” din cadrul complexului Muzeal Arad, conform unui protocol încheiat între Complexul Muzeal Arad, Centrul Cultural și Cenaclul de Arte Plastice “Ion Andreescu”, expoziții care prezintă lucrări de pictură, sculptură, grafică, artă fotografică. Există 3 expoziții colective tradiționale în fiecare an: “Salonul de iarnă”, “Salonul de vară” și “Salonul de acuarelă” cu participarea a cel puțin 25 de artiști la fiecare expoziție colectivă, iar celelalte trei expoziții sunt expoziții personale sau expoziții de grup.

Afiș al Salonului de iarnă

Cenaclul își propune consolidarea și intensificarea vieții artistice arădene, prin realizarea de expoziții în țară și străinătate și prin atragerea și încurajarea tinerilor înzestrați. Asociația, prin manifestările sale de bună calitate, țintește educarea publicului în vederea creșterii exigenței acestuia pentru arta plastică în general. Împreună cu Fundația Tokacs, cu sprijinul Casei de Cultură Arad și al Primăriei Arad, cenaclul a inițiat primul atelier de creație în aer liber cu ocazia Zilelor Aradului 2008, acțiune care s-a bucurat de un real succes.

❖ Fundația Takács

Atelier de pictură în aer liber

Fundația Takács a luat ființă în anul 1999, cu scopul de a promova, în formele cele mai adecvate și eficiente, arta și cultura în toate domeniile vieții sociale.

Pentru aducerea la îndeplinire a acestui scop, fundația își propune un număr impresionant de obiective, dintre care le menționăm aici pe cele organizate în domeniul artelor vizuale, precum: realizarea de relații de colaborare, în țară și în străinătate pentru promovarea artei și culturii; încurajarea și sprijinirea

creației artistice; descoperirea și susținerea tinerelor talente; a educației artistice prin cursuri de inițiere și de specializare în domeniul artei și culturii; amenajarea, dotarea și modernizarea de spații expoziționale; organizarea de evenimente culturale - expoziții, conferințe, simpozioane, schimburi de experiență în țară și străinătate și promovarea lor, în colaborare cu autorități publice și/sau alte instituții, organizații și fundații.

Fundația este cunoscută în peisajul cultural arădean prin diferite acțiuni mai mari sau mai mici, mediatizate sau nu, dar care s-au adresat în egală măsură copiilor, tinerilor, populației, cât și promovării artiștilor. Din dorința de a proteja și salva valorile de patrimoniu ale orașului, Fundația a realizat, în anul 2002, restaurarea statuii Sf. Ioan de Nepomuk amplasată apoi în cadrul bisericii Minorităților și executarea unei copii din calcar de Viștea, amplasată pe locul vechii statuii.

Restaurarea statuii Sf. Ioan de Nepomuk

O preocupare constantă a fundației a fost realizarea de cursuri de inițiere în arte plastice: pictură, grafică, desen, a copiilor din centrele de zi pentru copii din Arad, unele desfășurate chiar săptămânal. A fost acordat sprijin în formarea elevilor în artă plastică la Colegiul Național Moise Nicoară, acordând premii elevilor câștigători în cadrul Proiectului Tearul Mundi. În aceeași direcție – educație plastică pentru tineri, se numără și punerea la dispoziția spațiului expozițional propriu tinerilor talentați și sprijin în pregătirea lor în vederea dezvoltării unei profesii viitoare în domeniul artei vizuale.

Alte preocupări ale fundației sunt îndreptate spre promovarea artiștilor și a artei arădene prin realizarea de expoziții și albume ale artiștilor.

Acțiunea “Zilele picturii arădene” reprezintă un proiect ce se desfășoară anual în cadrul evenimentului de mare amploare - “Zilele Aradului”. Proiectul, realizat în 2008 împreună cu Cenaclul de arte plastice “Ion Andreescu”, sub forma unui Atelier de pictură în aer liber, desfășurat pe malul Mureșului, care a reunit 25 de artiști plastici profesioniști și neprofesioniști din Arad, dar și din Oradea și Deva, care au oferit șansa arădenilor de a se întâlni, în locul lor favorit de plimbare, cu frumusețile artei și a naturii.

❖ Asociația Foto Club Arad

Expoziție foto în aer liber

Foto Club Arad s-a constituit în anul 1968, polarizând în jurul ei un grup de fotografi arădeni, care aveau ca scop imortalizarea și promovarea valorilor municipiului și județului Arad. Clubul debutează cu o expoziție la Teatrul de Stat din Arad – un eveniment intens mediatizat în perioada respectivă, din cauza ineditului și a caracterului său novator. Urmează alte expoziții, în țară și în străinătate, unde membrii Foto Club Arad prezintă

aspecte inedite din viața Cetății, punând accentul pe moștenirea culturală și arhitecturală bogată care individualizează Aradul în peisajul public autohton.

Timp de patru decenii, la conducerea Foto Club se succed doar doi președinți: Virgil Jireghie (care preia funcția lui Francisc Kelen, destituit din cauza „originii nesănătoase”) și Nelu Scripciuc (ales în anul 2000, în urma primelor alegeri democratice din cadrul Foto Club).

Se organizează expoziții, numeroase saloane colective și personale în Sala Forum, iar mai apoi în urma unui acord cu Complexul Muzeal Arad, în Sala Clio. Colaborarea Foto Club se extinde, ajungând la Arad expoziții internaționale ale unor artiști fotografi din Argentina, Republica Moldova, Ungaria. Unul dintre cele mai interesante evenimente organizate a fost expoziția unor artiști fotografi chinezi. S-au stabilit schimburi de experiențe cu diferite cluburi din țară și din străinătate. În acest sens, s-a stabilit o legătură strânsă cu Foto Club Nufărul, din Oradea.

Foto Club s-a constituit, în anul 2005, în asociație non-profit. Tot atunci, s-a creat o colaborare cu Asociația Culturală din Oroshaza. Asociația arădeană a fost partener la un proiect finanțat de Uniunea Europeană, editând două albume, în colaborare cu fotografi din Ungaria.

În anul 2006, Foto Club editează un album jubiliar, la aniversarea a 100 de ani de la înființarea primului club foto din Arad. În anul 2007, asociația a fost autorizată de Direcția Muncii pentru a organiza un curs profesional, de calificare în meseria de fotograf. Succesul demersului este dovedit și de faptul că s-au organizat trei serii de cursuri, absolvind aprox. 50 de persoane.

În prezent, asociația are 48 de membri. Ca un element de noutate, Foto Club Arad a introdus în peisajul public local expozițiile foto în aer liber. Cele trei ediții s-au bucurat de o mare popularitate, arădenii observând prin ochii artiștilor fotografi locuri pe lângă care trec zi de zi, dar puse în valoare într-o abordare originală.

✚ 5.7. Artă de amatori

❖ Casa de Cultură a Municipiului Arad

Casa de Cultură a municipiului Arad a fost înființată în anul 1968 și reînființată în anul 1992, ca instituție de cultură din subordinea Primăriei municipiului, sub autoritatea Consiliului Local Municipal Arad, care este și principalul finanțator. În peisajul cultural arădean este singura instituție culturală de proiect, ceea ce îi oferă un puternic potențial, datorită diversității culturale pe care o oferă, de la activități culturale susținute de amatori și până la cele susținute de profesioniști, de la programe culturale din domeniul literaturii și până la cele din domeniul artei spectacolului sau a folclorului, precum și datorită dinamismului conferit de caracteristica instituției de proiect.

Casa de Cultură a municipiului Arad a dobândit un renume recunoscut la nivel național și internațional, datorită calității proiectelor culturale promovate și susținute, beneficiind de susținere constantă a ministerelor culturii din România și Franța, precum și de o susținere ocazională din partea Ministerului Culturii din Ungaria. CCM Arad este inițiatoarea unui program pentru promovarea teatrului românesc și a celui est european, intitulat „Thespis” și susținut de către ministerele culturii din România și Franța. Prin faptul că deține o sală la Avignon, Casa de Cultură poate promova teatrul din estul Europei la cel mai mare și de prestigiu festival de teatru din lume.

Din dorința de a promova cultura și arta arădeană la nivel național și internațional, Casa de Cultură este membru asociat al celei mai mari Rețele Europene a Centrelor Culturale (ENCC), cu sediul la Berlin, al Asociației “Le Rencontre”, precum și membru al Asociației Centrelor Culturale din România. În acest context, instituția a dezvoltat conexiuni culturale stabile cu instituții similare din Avignon, Nîmes, Paris (Franța), Pecs, Szeged (Ungaria), Helsinki (Finlanda), Institutul Polonez, Teatrul Tanz Varșovia (Polonia), Centrul Cultural Ceh, Centrul Cultural Francez, Ambasada Statelor Unite ale Americii, Trap Door Chicago Theater (SUA), Centrul Teatral din Kiev (Ucraina), Teatrul DAH din Belgrad (Serbia), precum și cu instituții similare sau cu alte instituții culturale din București, Târgu Mureș, Timișoara, Constanța, Galați, Botoșani, Alba Iulia, Cluj și Sighișoara.

Casa de Cultură a municipiului Arad are cea mai diversificată ofertă culturală, dintre instituțiile similare din zona de vest a României. Această afirmație poate fi susținută atât prin volumul și diversitatea ofertei curente, cât și prin calitatea și unicitatea evenimentelor culturale punctuale realizate, precum: festival de teatru underground, festival de muzică rock, festival de D.J. și grafitti, festival de muzică folk, festival de muzică jazz, festival de muzică blues, festival de film, festival al cărții și lecturii, festival de folclor, concerte de muzică clasică, bienala de artă contemporană, festival al muzicii de fanfară, festival al vinului, festival al muzicii corale.

Festival de teatru de cameră și underground

Câteva dintre evenimentele produse, organizate și promovate de către CCMA sunt emblematice pentru Arad și se caracterizează prin unicitate, nu numai la nivelul municipiului și a județului Arad, ci și în zona de vest a țării, ori chiar la nivel național; de exemplu, Festivalul de teatru de cameră și underground este unicul din România care se adresează exclusiv trupelor și producțiilor de teatru independente, Festivalul de rock este unicul din țară care se adresează exclusiv trupelor tinere sau proaspăt înființate, ori ale celor de proiect etc.

Casa de Cultură a municipiului Arad are în subordine mai multe ansambluri, orchestre sau trupe care și-au făcut cunoscut repertoriul atât pe scena locală cât și la nivel internațional: Ansamblul folcloric "Zărandul", Ansamblul folcloric "Doina Mureșului", Corul "Emil Monția", cvartetul de corzi "Virtuozii Transilvaniei", trupa de rock "Narval", Ansamblul "Rromak", Asociația Numismaților, trupa de teatru de amatori etc.

O altă componentă importantă a activității Casei de Cultură este editarea de cărți, reviste, antologii, broșuri, albume muzicale, filme documentare și artistice.

Datorită ofertei sale culturale, Casa de Cultură este principalul organizator sau principalul partener al Primăriei în organizarea majorității evenimentelor culturale desfășurate în aer liber sau în spații neconvenționale, crescând astfel accesibilitatea publicului la actul cultural.

Anual, instituția organizează peste 60 de evenimente și acțiuni culturale, peste 150 de concerte și spectacole, la care participă, în medie circa 100.000 de spectatori.

Programul cultural al CCM se adresează tuturor categoriilor de public, indiferent de vârstă, educație culturală, apartenență etnică sau religioasă. Avantajul producțiilor oferite de instituție constă în primul rând în accesibilitatea publicului, evenimentele fiind organizate în spații neconvenționale, ori în aer liber, gratuit, ori cu un bilet care să aibă un preț cât mai accesibil.

Evoluția audienței, în ultimii opt ani, a fost evidentă, numărul spectatorilor crescând de la circa 6.000 într-un an, la peste 100.000 pe perioada anului 2008. La fel și numărul evenimentelor care au crescut în aceeași perioadă de opt ani, de la 10 la 40 într-un an, fiecare dintre evenimentele organizate cuprinzând mai multe acțiuni artistice sau culturale. În acest sens, Festivalul de teatru de cameră și underground a cuprins, pe lângă cele 34 de spectacole invitate, și patru workshop-uri dedicate artei spectacolului.

Festivalul de teatru de cameră și underground. Kurbas

Creșterea audienței se datorează și acțiunilor de PR realizate, precum și utilizării mijloacelor moderne de informare precum internetul. De exemplu putem menționa Festivalul de teatru de cameră și underground, a cărei pagină web a fost, timp de două luni de zile în anul 2008, cea mai vizionată pagină din lume, pe motorul Google, devansând de departe festivalurile similare de la New York, Amsterdam și

Chicago. Un alt factor important al creșterii audienței îl reprezintă și creșterea influenței activităților organizate de către CCM Arad în viața culturală a municipiului.

Casa de Cultură a Municipiului Arad are un program coerent și atractiv și în domeniul educației culturale. În acest sens fiecare eveniment cultural organizat își propune, prin calitatea ofertei, și educarea gustului publicului pentru cultură. Instituția a promovat un program de educație culturală prin cursuri de inițiere, de la design pe calculator și de dans, până la cursuri de management cultural.

Potențialul uman a evoluat, atât din punctul de vedere al numărului de persoane angajate, cât și din punctul de vedere al calității acestuia, prin perfecționare continuă. În ultimii opt ani, tendința de evoluție a personalului a fost marcată de creșterea calității și a numărului acestuia, datorită diversificării programului cultural și al creșterii influenței instituției în viața culturală arădeană.

Potențialul financiar al instituției este unul major. Astfel, Casa de Cultură a Municipiului Arad este cea mai eficientă instituție din peisajul cultural arădean, dacă se raportează numărul de angajați la numărul și diversitatea programelor culturale, precum și resursele financiare proprii încasate (un procent de peste 35% din resurse fiind venituri proprii realizate din acțiunile culturale inițiate). Datorită acestor considerații, sprijinul financiar oferit de municipalitate a crescut an de an, astfel încât instituția să-și poată continua strategia de diversificare a ofertei sale culturale.

Casa de Cultură dorește să fie unul dintre principalii promotori culturali care, prin calitatea și diversitatea ofertei, să contribuie la revenirea Aradului la statutul de *oraș al culturii*, statut pe care l-a pierdut în ultimii cincizeci de ani.

❖ Asociația AMIFRAN

Asociația Amifran a fost înființată în anul 1993 cu scopul de a sprijini dezvoltarea teatrului francofon. Asociația este membru fondator al Asociației Internaționale ARTDRALA cu sediul la Gent, Belgia, asociație care reunește 18 țări din Europa, Maghreb și Québec, propunându-și, promovarea limbilor străine prin teatru. Din 2006, Amifran este și membru al Asociației Internaționale a Teatrelor pentru copii și tineret – ASITEJ. Ca membru ARTDRALA, festivalul AMIFRAN este locul unde trupele românești sunt promovate în festivalurile de gen din rețeaua ARTDRALA (Pecs, Moscova, Sankt Petersburg, Kozalin, Brno, Huesca, Mollet de Valles, Catania, Napoli, Sardinia, Varna, Alytus, Gent, Veghel, Agadir, etc.)

Ouverture

sprijinit participarea trupei Amifran, în ultimii 8 ani, la Întâlnirile Teatrului Tânăr European.

- *Festivalul Internațional de Teatru Amifran*

Festivalul Amifran s-a născut în anul 1993 din nevoia de a crea un cadru organizat pentru o evaluare anuală a activităților atelierelor de teatru licean francofon de pe teritoriul României.

Misiunea Festivalului Internațional de Teatru Amifran este orientată spre promovarea valorilor europene, a schimburilor interculturale, de și între copii și tineri, printr-un amplu dialog fondat pe teatru și limba franceză, precum și promovarea elevilor români în festivalurile europene de gen.

Festivalul este cel mai important proiect al Asociației Amifran Arad având ca obiective specifice: educația culturală și artistică a tinerei generații prin teatru și limba franceză; educația în spirit european, în spiritul unității în diversitate, al promovării valorilor naționale și europene.

Atingerea acestor obiective este posibilă prin multiplele și diversele acțiuni organizate în cadrul festivalului, pe parcursul a șapte zile, în luna octombrie a fiecărui an.

Festivalul are următorul format :

- prezentarea unui spectacol profesionist în deschiderea festivalului;
- prezentarea a peste 20 de spectacole ale trupelor participante;
- susținerea a cel puțin 15 ateliere de teatru și a unui spectacol al atelierelor;
- realizarea de dezbateri în jurul spectacolelor vizionate cu titlul "Tinerii au cuvântul";
- desfășurarea unui concurs de limbă, cultură și civilizație franceză având ca temă personalitatea unui dramaturg francez (2008 - Jean Cocteau- aniversarea a 45 de ani de la moarte);
- apariția cotidianului festivalului "Girouette de la nuit "editat în 6 numere;
- adiacent are loc susținerea unor concerte de muzică tânără franceză și o seară de cântec internațional.

Trupă din Serbia

Aceste activități se derulează pe scena Teatrului Clasic Arad, dar și în locațiile instituțiilor cu care se colaborează (Colegiul Moise Nicoară, Colegiul Economic Arad, Liceul Pedagogic, Colegiul Național Elena Ghiba Birta, Șc. Gen.nr.1, Liceul Agricol, Teatrul de Marionete, Colegiul Tehnic, Liceul Csiky Gergely, Școala de artă, Galeria de artă Turnul de apă, Sala de spectacole a Minorităților, etc.). Asociația Amifran participă în cadrul festivalului cu două trupe de teatru din Arad: Miniamifran (copii între 8-14 ani); Amifran (15-19 ani).

Dacă la prima sa ediție, scena festivalului a reunit 3 trupe din România (Timișoara, Baia-Mare, Arad) și 3 din străinătate (Franța, Ungaria și Bulgaria)

de-a lungul celor 16 ediții următoare, festivalul a găzduit constant 20-22 de trupe din care cel puțin 8 din străinătate.

În aceeași perioadă cu festivalul, asociația Amifran organizează, în colaborare cu Serviciul Cultural al Ambasadei Franceze la București și MECT, un stagiu de formare pentru profesorii animatori de ateliere de teatru.

Pe parcursul celor 16 ediții, festivalul a devenit tot mai cunoscut în spațiul francofon câștigând sprijinul și aprecierea unor instituții emblematice pentru francofonie atât din țară cât și din străinătate: Ambasada Franței la București, Centrul Cultural Francez Timișoara, ANRAT Paris, Ministerul Educației Naționale Franța, reprezentanți ai acestor instituții participând anual la festival. Astfel, din partea Ambasadei Franței au participat până în prezent trei ambasadori: Pierre Menat, Phillippe Etienne și Hervé Bolot.

În prezent, Festivalul Amifran a devenit un eveniment francofon de referință în calendarul vieții culturale arădene și naționale, reușind să implice anual public arădean, profesioniști din domeniul artelor spectacolului, voluntari francofili și, nu în ultimul rând, aproape o mie de tineri în dublă calitate de actori și spectatori, tineri pentru care arta de calitate și limba franceză au devenit un mod de viață.

Alte manifestări teatrale de amatori:

- Festivalul de Teatru în Limba Engleză (anual) „Teen Play”
- Teatrul Veșnic Tânăr – spectacole ale trupei de teatru de pe lângă Școala de Arte Arad

🚩 5.8. Multiculturalitate: Cultura și tradiția minorităților naționale arădene

În decursul mileniului II al erei noastre, pe teritoriul actual al municipiului Arad s-au așezat diferite comunități etnice, pe care le întâlnim și azi alături de populația majoritară română, precum: maghiarii, sârbi, germanii, evreii, rromii care au conviețuit multe secole și conviețuiesc și astăzi cu poporul român, aducând o contribuție de seama la dezvoltarea civilizației comune, contribuind la diversitatea culturală, confesională, de limbă a populației meleagurilor arădene. O lume pestriță, variată, în care fiecare etnie și-a jucat rolul sau.

Fiecare din aceste naționalități au contribuit la dezvoltarea culturii din această regiune în anumite domenii. Comunității ortodoxe sârbe datorăm cea mai veche clădire din municipiul nostru: biserica Sfinților Apostoli Petru și Pavel, clădire ridicată între 1699-1702 pentru grănicerii sârbi stabiliți în Arad împreună cu familiile lor. Clădirea constituie monument istoric și arhitectural, fiind o realizare

de seamă a stilului arhitectonic baroc, ca și parohia romano-catolică și clădirea bisericii din Aradul Nou.

Școlile confesionale elementare (romano-catolică, reformată, evanghelică - luterană, ortodoxă sârbă, ebraică), apoi gimnaziile (liceele) în limbile minorităților (maghiară, germană, o perioadă scurtă și ebraică) au fost catalizatorul dezvoltării culturale începând cu secolul al XVIII-lea, păstrând această misiune până în zilele noastre.

Societățile culturale ale naționalităților, înființate în cursul secolului al XIX-lea, au urmărit nu numai ridicarea culturală a minorităților respective și păstrarea tradițiilor lor etnice, ci și interesul întregii colectivități. Pe lângă aceste societăți au funcționat și biblioteci, ele devenind publice, la ele având acces orice locuitor al urbei. Biblioteca Societății Culturale Kölcsey formează baza fondului Bibliotecii Județene A. D. Xenopol, fondurile vechi moștenite, conținând incunabule, literatură franceză din sec. XVIII, ediții prime și rare, toate fac parte astăzi din patrimoniul național al țării. Tot societății menționate datorăm ridicarea clădirii Palatului Cultural, precum și organizarea muzeului arădean. Aceste societăți maghiare, germane, sârbe organizează și azi comemorări istorice, serate literare, spectacole culturale, festivaluri folclorice (kerwei, duminici culturale), zilele unor localități.

Încă de la începutul sec. al XIX-lea, mișcarea teatrală arădeană a fost impulsionată de un comerciant evreu, Iacob Hirschl originar din Viena și stabilit în Arad, acesta din fonduri proprii, a construit clădirea vechiului teatru în anii 1817-1818 aflată pe strada Gh. Lazăr, actual fiind cea mai veche clădire de teatru din sud-estul Europei. Sala a găzduit trupe de teatru germane și maghiare, iar în această clădire a prezentat vestite spectacole și trupele lui M. Millo și M. Pascali, sosite de dincolo de Carpați. În această trupă tânărul poet Mihai Eminescu a activat ca sufleur.

În cadrul Conservatorului de muzică înființat în 1833, ca una din primele instituții de acest gen de pe întreg continentul, apoi în Societatea Filarmonică întemeiată în 1890, au jucat un rol egal toate naționalitățile din municipiu, pentru a crea o viață muzicală echivalând nivelul european al vremii.

Fiecare din aceste comunități etnice a dăruit poporului propriu, țării, chiar umanității, personalități de seamă, dintre care putem aminti: scriitori - Eustachia Arsici, Csiki Gergely, Szantó György, Tóth Arpád, Nikolaus Schmidt; savanți - Alfred Pommersheim, Rozsnyay Mátyás; actori - Iávor Pál; muzicieni - Telmány Emil; artiști plastici - Ștefan Tenetki, Aradi Zsigmond; arhitecți - Milan Tabakovics, Anton Ziegler, Antal Czigler, Szántay Lajos; cercetători - Daniel Schemmel; inventatori - Földes Kelemen, Oskar Asboth; academicieni - Fabian Gábor; jurnaliști - Krenner Miklós, Sava Tekelia renumit jurnalist, primul președinte al "Matitei Srpska", de asemenea, constructorul de orgi Josef Dengl.

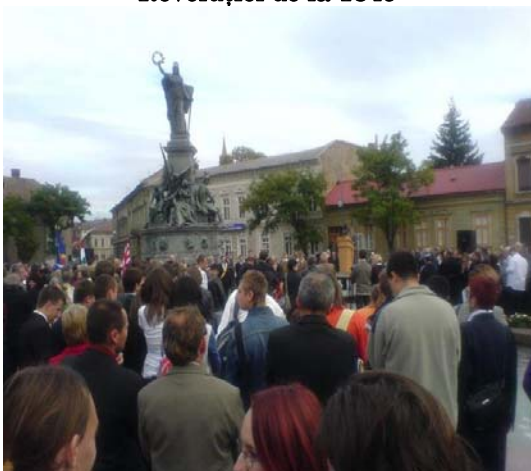
Istoricii arădeni de diferite naționalități (Márkis S., G. Kovách, E. Dörner, E. Glück) au avut o contribuție însemnată la deschiderea istoriei locale.

Presa ocupa un loc de frunte în tradiția culturală a minorităților. Primele gazete în limba germană și maghiară au apărut în prima jumătate a secolului al XIX-lea, presa prezentând o varietate tematică și de forme deosebită la începutul secolului trecut. Revistele literare apărute au avut un nivel ridicat, datorită colaborării cu personalități de seamă, cu nume sonore în literatură. Sutele de titluri de cărți editate au avut ca autori atât creatori arădeni, cât și clasicii literaturilor aparținând minorităților naționale.

Trecutul istoric, schimbările demografice, multietnicitatea și multiconfesionalitatea locului, dezvoltarea economică și socială, creșterea gradului de educație și al spiritului de apartenență, sunt factori majori care au influențat, de-a lungul timpului, așezarea mozaicului ce formează astăzi imaginea multiculturalității arădene. Această imagine este rezultatul contribuțiilor pe care le-au adus dezvoltării culturii arădene toate grupurile etnice ce conviețuiesc împreună de secole. Această tradiție o putem întâlni și azi și se manifestă prin prezența activă în spațiul cultural arădean a unor asociații sau uniuni ale minorităților naționale reprezentative.

Cultura și tradițiile reprezentative pentru cetățenii minorității maghiare sunt prezente în oferta culturală arădeană prin activitățile realizate de Asociația Statuia Libertății Arad, de EMKE - Societatea de Cultură Maghiară din Transilvania, Filiala Arad în colaborarea cu Uniunea Democrată a Maghiarilor din România, organizația Arad.

**Comemorare pentru eroii
Revoluției de la 1849**

Szabadsá Szobor Egyesület – Asociația Statuia Libertății a fost înființată în anul 2003, an care a coincis cu inițierea procedurii de reamplasare a Statuiei Libertății din Arad. Denumirea oficială a asociației este Szabadság-szobor Egyesület – Asociația Statuia Libertății Arad.

Obiectivele Asociației - pe lângă amplasarea complexului statuar și păstrarea amintirii celor 13 generali martiri executați la Arad – sunt multiple și se leagă de păstrarea identității naționale, a tradițiilor și obiceiurilor specifice ale comunității maghiare prin programe culturale, educative, conferințe, simpozioane, tabere tematice, etc.

De la înființarea sa, Asociația, prin calitatea și varietatea acțiunilor organizate, s-a constituit într-o prezență vie în peisajul socio-cultural al județului nostru. Anual se comemorează evenimentele legate de istoria comunității maghiare, cum ar fi 15 Martie, 20 August, 6 Octombrie. Aceste manifestări sau comemorări la care prin tradiție sunt prezenți foarte mulți arădeni precum și participanți din alte județe și chiar din străinătate, sunt urmate de manifestări culturale prin participarea unor formații de teatru din Cluj, Oradea, Timișoara sau chiar spectacole susținute de artiști din Budapesta, Szeged, Pécs.

Conform statutului și obiectivelor, Asociația aduce un omagiu martirilor revoluției din 1848-49 precum și personalităților marcante ale comunității noastre, prin amplasarea unor basoreliefuri, plăci comemorative, statui în lăcașe de cult sau în spații publice. În acest sens amintim basoreliefurile amplasate în holul Catedralei Minorităților, în amintirea martirilor revoluției din 1848-49: Alois Hauk, Lenkey János, Ormay-Auffenberg Norbert, cea din holul Bisericii Reformate Arad-Centru al lui Kazinczy Lajos sau placa memorială și basorelieful lui Damjanich János pe casa Csernowitz de pe strada Axente Sever. Memoria lui Fábíán Gábor, ctitorul bisericii reformate din Arad-Centru este marcată prin bustul ce i-a fost amplasat în fața bisericii amintite.

O altă preocupare a Asociației s-a materializat prin editarea unor volume legate de istoria orașului și a județului. Amintim volumele:

- Deținuții Cetății Aradului (Az aradi vár rabjai),
- Aspecte din viața lui Virágh Gedeon (Az utolsó aradi rab: Virágh Gedeon),
- In memoriam Perecsényi nagy László.

În contextul manifestărilor culturale în vederea comemorării zilei de 6 Octombrie se organizează anual, în perioada 1-7 octombrie „Zilele Culturii Maghiare”. Evenimentului îi sunt dedicate acțiuni de o largă varietate, dintre care un succes deosebit au expozițiile tematice realizate în colaborare cu Muzeul Județului Arad. Anual aceste expoziții sunt vizitate de numeroși arădeni, grupuri de turiști și elevi. Au fost expuse obiecte personale ale deținuților din Cetatea Aradului, opere ale pictorilor școlii din Baia Mare, pictură maghiară din secolul al XIX-lea, prezentarea vieții și a operelor sculptorului Zala György.

Asociația organizează diferite programe și evenimente cu scopul de community-building și păstrarea identității comune a maghiarimii din județul Arad. Concursul tradițional Gyökerek - Rădăcini are un caracter zonal, se află la a IX-a ediție și se adresează elevilor din liceele cu predare în limba maghiară a județelor limitrofe sau apropiate. Arad, a magyar Golgota - Aradul, Golgota maghiară este un concurs organizat pe categorii de vârstă care dorește să ofere elevilor din clasele V-XII prilejul de a-și etala talentul în a recita poezii, Concursul de recitare „Horváth Béla”, organizat anual la Ineu desfășurându-se sub semnul aceluiași deziderat.

Elevii de clasa a VI-a a școlilor sau secțiilor cu predare în limba maghiară participă în fiecare an la o excursie tematică la Șiria sau în Republica Ungară, la Ópusztaszer.

Cu ocazia Zilei memoriale Zala György, s-a bucurat de un deosebit succes ciclul de conferințe Aradul în revoluția din 1848 cu participarea profesorului universitar Bona Gábor, a profesorului universitar Katona Tamás și a altor personalități (Dinyés László, Vekov Károly, Murádin Jenő).

Sub semnul păstrării identității, a obiceiurilor și a tradițiilor comunității maghiare din județul Arad, Asociația “Statuia Libertății” s-a implicat în organizarea multor evenimente locale, venind astfel în întâmpinarea unor nevoi locale și dezvoltând în acest fel o relație de parteneriat cu multele organizații nonprofit, mai recent înființate în localitățile din afara municipiului Arad.

Concluzionând, prin amploarea și diversitatea acțiunilor și evenimentelor organizate, Szabadságszobor Egyesület - Asociația “Statuii Libertății” de la înființarea sa din anul 2003 s-a dovedit a fi unul dintre factorii garanți ai păstrării și dezvoltării identității, constituindu-se într-un actor important din viața comunității maghiare din județului Arad.

EMKE - Societatea de Cultură Maghiară din Transilvania, Filiala Arad se ocupă de propagarea și menținerea culturii maghiare în municipiul și județul Arad, prin organizarea unor evenimente culturale și comemorative, cu intermedierea acțiunilor culturale maghiare pentru populația română și a culturii românești pentru cetățenii de etnie maghiară.

Asociația Emke are prezidiul în municipiul Cluj Napoca și filiale în toate județele țării în care trăiesc maghiari. În Județul Arad este o filială în Arad și o subfilială în orașul Ineu.

Emke participă anual la depuneri de proiecte la Consiliul Local Arad, la Consiliul Județean Arad, la Fundația Communitas sau la orice altă solicitare de proiecte al cărui scop stabilit coincide cu planurile asociației. Acțiunile culturale realizate de asociație vizează sărbătorirea unor evenimente tradiționale (lăsarea postului, Ziua mamelor, Ziua școlii pentru grupul Școlar Csiky Gergely din Arad, Ziua Copilului, weekend din Mailat); comemorarea unor evenimente istorice (15 martie, 6 octombrie); comemorarea unor personalități culturale și științifice etc.

Are legături cu asociații similare din Arad (cu activități în limbile română, germană, slovacă sau bulgară) și cu diferite asociații culturale din Ungaria (în special din orașele Gyula, Bekes, Bekescsaba, Szeget și Pecs) din Austria - orașul Salsburg și din Slovacia - orașul Galanta.

Implicarea în viața culturală arădeană a **Cercului cultural “Banat-JA” România** în colaborare cu Forumul Democrat al Germanilor din Arad, face posibilă

prezența culturii și tradițiile seculare ale minorității germane în viața de zi cu zi a cetății.

Cercul cultural “Banat-JA” România s-a înființat în 1990 în Banat, membrii acestuia fiind tineri aparținând etniei germane din România, tineri vorbitori de limbă germană din România, precum și persoane interesate de menținerea și promovarea culturii germane în România. Scopul asociației este de a oferi o perspectivă tinerilor din România în domeniul activității de tineret, cultural, economic, social și protecția mediului, precum și de a face cunoscută munca voluntara în cadrul unei asociații în România.

Minderheiten Festival

monumentelor istorice aparținând culturii germane din România constituie de asemenea câteva dintre preocupările cercului. Colaborarea cu alte organizații și instituții din România, Austria și Germania a făcut posibilă realizarea cu succes a acestei palete largi de activități.

O serie de manifestări în țară și străinătate au făcut ca Cercul cultural “Banat-JA” România să fie cunoscut și apreciat pe plan european. Aceste acțiuni majore au fost realizate prin intermediul unor manifestări, întâlniri și seminarii culturale, științifice, economice, sportive și de protecția mediului, realizate atât în țară, cât și în străinătate. Sprijinirea și dotarea de grădinițe, școli, case de copii și centre culturale, precum și renovarea și restaurarea

Asociația are între timp 15 filiale în toată România, filiale care au program și activitate proprie. Acestea colaborează și au parteneriate în activitatea lor cu alte organizații, instituții, asociații și fundații din țară și străinătate. În cadrul formațiilor de muzică, dans și teatru ale filialelor și a cercului literar al organizației, membrii au posibilitatea să-si promoveze, dezvolte și perfecționeze aptitudinile.

Câteva exemple de proiecte de menținere și promovare a culturii și tradiției, a schimburilor culturale și de tineret, sunt: Prezentarea regiunii Banat la Bonn 1993, în Landul Saar în 1998 și în 1999 în cadrul Festivalul Regiunilor la Stuttgart; Prezentarea Ansamblului folcloric “Rapsozii Zărandului” în Germania în 1993, 1994, 1995, precum și în Danemarca în 1997; Prezentarea Bucureștiului la Bonn în 1994; Sărbătoarea portului popular german la București în 1996; Seminarul Internațional “Împreună” Arad, 1997 și 2000, cu participanți din 13

țări europene și „Împreună” 2000 la Arad cu participanți din 20 de țări europene și CSU; Schimb internațional de tineret 1997 în Slovacia, 1998 în Belgia, 1999 în România, 2000 în Germania, având participanți din Belgia, Germania, Slovacia, Republica Moldova și România; 2000: participarea la Festivalul de teatru în limba germană la Timișoara și la tabere de creație din Polonia, Ungaria și Germania; participarea în 2001 în Duderstadt, Germania, la Festivalul Internațional de Tineret pe motive etnice „Europa fără frontiere”, participarea începând din anul 2001 la Festivalul Minorităților „Proetnica” la Sighișoara, 2003 „Europa fără granițe – minoritate și majoritate”, 2005 seminar “Implicarea tinerilor etnici în viața social-cultural-economică” etc.

“Kirchweih”-ul de la Gărâna, organizat anual cu colaborarea locuitorilor comunei a devenit între timp o manifestare culturală internațională unde se întâlnesc anual tineri din întreaga Europa.

Început din octombrie 2000, continuându-se în 2001 și 2002, Pactul de Stabilitate, ca Program ce susține ideea conviețuirii minorităților în Sud-Estul Europei, se desfășoară la Arad cu participarea reprezentanților majorității și ai etniilor din Județul Arad: germani, maghiari, bulgari, slovaci, romi, sârbi, evrei. În cadrul acestui proiect se desfășoară, începând din anul 2002, și Festivalul Minorităților din Arad.

Activitățile enumerate au putut fi realizate numai prin colaborare cu alte organizații, instituții și autorități publice. Un partener important în acest sens îl reprezintă Forumul Democrat al Germanilor din Arad. Activitatea culturală de tineret FDGA este derulată în cooperare cu alte organizații de sine stătătoare ale societății civile, îndeosebi cu Cercul cultural Banat-JA România. Principalele obiective care sunt urmărite a fi atinse în activitatea culturală a FDGA în colaborare cu Cercul cultural Banat-Ja, sunt îndreptate spre: păstrarea tradițiilor și obiceiurilor comunității germane, conservarea patrimoniului cultural și dezvoltarea culturii comunității germane în contextul european; dezvoltarea ofertei culturale pentru minoritatea germană, editarea de cărți de specialitate privind etnografie și istoriografie locală, dar și promovarea interculturalității și a dialogului etnic prin realizarea și participarea la conferințe, simpozioane, festivaluri ale minorităților în Arad. Un interes deosebit se acordă activităților de educație, de formare profesională și învățământ în limba germană, la care participă și beneficiază, alături de reprezentanții minorității germane și reprezentanți ai altor minorități, precum și populația majoritară românească.

Toate aceste acțiuni sunt realizate pentru a atinge scopul principal al existenței organizației, acela ca prin intermediul limbii, literaturii, muzicii, artei și a sportului să contribuim la înțelegerea și conviețuirea armonioasă a oamenilor în România.

Posibilitatea de exprimare prin cultură și tradiții pentru minoritatea sârbă arădeană este oferită de **Uniunea Sârbilor din Arad**. Cultura sârbească, cât și limba sârbă au fost păstrate și continuate în jurul instituțiilor bisericești. Școlile sârbești au funcționat pe lângă biserici, la începutul secolului al XX-lea ele devenind de sine stătătoare. În Arad au existat două școli (una în curtea biserici sârbești din centrul Aradului și una în cartierul Gai din Arad), iar după revoluție activitățile acestor școli s-au revigorat. Din nefericire, datorită scăderii numărului de copii, în prezent doar la Felnac mai funcționează o clasă de limbă sârbă.

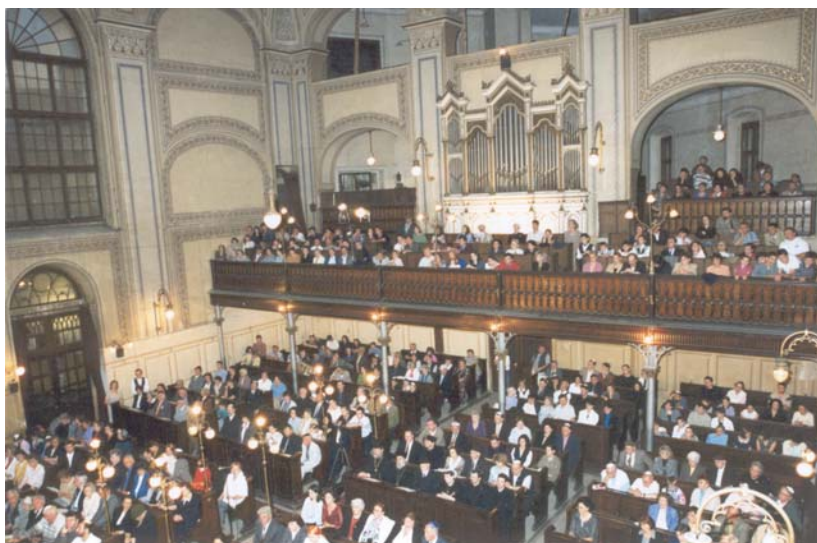
Activitățile culturale ale minorității sârbe din municipiul Arad sunt strâns legate de calendarul bisericesc și vin să exemplifice tradiția și obiceiurile caracteristice pentru a putea fi transmise generațiilor viitoare. Astfel, putem aminti activități precum: Zilele culturii sârbe din Arad ce au loc în luna septembrie; sărbătorirea Sf. Sava în 27 ianuarie; Hramul Biserici Sf. Petru și Pavel se sărbătorește în 12 iulie la biserica sârbă din centrul Aradului, și în cartierul Gai Hramul Biserici Schimbarea la față în 19 august.

Activitățile culturale se desfășoară împreună cu celelalte minorități din Arad, în principal prin participarea echipei de dansuri sârbești „Sava Tekelia” sub îndrumarea preotului paroh sârb Ognean Plavsici. Echipa de dansuri a fost înființată în 2004 fiind formată din 15 membri și are în program dansuri populare sârbești.

În numele întregii comunități de etnie sau de cultură sârbă din Arad, Uniunea derulează activități culturale tradiționale în vederea susținerii și dezvoltării caracterului multicultural al societății arădene.

Populația de origine romă este prezentă în viața culturală arădeană prin activitățile culturale realizate de mai multe organizații printre care amintim **Partida romilor pro-Europa, Filiala Arad**. Această organizație a fost înființată în 1990 (ulterior a primit numele de „pro-Europa”), având ca obiectiv buna organizare a comunității romilor.

Din dorința de a prezenta, conserva și transmite tradiția, obiceiurilor și portului țigănesc, în cadrul filialei Arad, există un departament care se ocupă efectiv de organizarea și participarea la evenimente și acțiuni culturale. Principalele manifestări culturale care se organizează anual sunt: „Ziua internațională a romilor” se sărbătorește anual la data de 8 aprilie; “Sf. Maria” și venerarea “Sf. Sava Kali” (protectoarea romilor) la data de 15 august și 8 septembrie. Manifestările culturale ale romilor se desfășoară și în cadrul programului de manifestări culturale ale minorităților din Arad alături de alte minorități precum germani, sârbi, maghiari, evrei etc.

Comunitatea Evreilor Arad este organizația fanion ce inițiază și promovează cultura iudaică în municipiul Arad. Deși drastic redusă numeric, comunitatea caută să contribuie, în măsura posibilităților, la o serie de acțiuni menite să ducă la o mai rapidă dezvoltare socio-economică a Aradului precum și la continua

îmbunătățire a relațiilor interetnice, luând deseori inițiativa organizării de acțiuni care să contribuie la atingerea acestui deziderat. Câteva din acțiunile importante inițiate de Comunitate sunt:

- Începând din anul 2000, anual are loc câte un concert în sinagogă oferit arădenilor. La aceste concerte sunt invitați soliști și instrumentiști din Israel, Anglia, Austria, Ungaria. Cu aceste ocazii Comunitatea colaborează cu instituții culturale arădene precum Filarmonica din Arad.
- Manifestare omagială în memoria Reginei Mamă Elena, cu participarea MS Regele Mihai și a Reginei Ana.
- Două expoziții organizate la sala Clio a Muzeului Județean Arad: Expoziția documentară „Viața în umbra morții” și expoziție de tablouri a artistului plastic Dvora Barzilai din Viena.
- Trei simpozioane organizate în colaborare cu Centrul de Studii Iudaice a UVVG, cu teme legate de istorie și religie.
- Activități la clubul comunității, unde se prezintă expuneri multimedia de literatură, artă, muzică, sănătate etc.

La acțiunile menționate este demn de amintit că participă toți cetățenii orașului interesați, indiferent de apartenență națională, care doresc să cunoască valorile culturii și civilizației iudaice.

O altă organizație care promovează valorile interculturalității în spațiul cultural arădean este **Fundația „Idea”**. Această organizație promovează proiecte pe plan cultural, educațional și sportiv prin potențialul uman valoros de care dispune și implicare civică, proiectând și susținând în parteneriat unele activități pentru promovarea interculturalității sau de sprijinire a unor formații corale pentru participare la festivaluri naționale și internaționale.

6. Obiectivele strategice

6. Obiectivele strategice

Obiectivele propuse în prezenta strategie au fost definite și prioritizate plecând de la concluziile obținute în urma cercetării sociologice aplicate asupra populației municipiului pentru identificarea consumului cultural, precum și în urma analizei și armonizării cu propunerile de dezvoltare viitoare ale entităților culturale participante la procesul strategic, așa cum au fost ele definite în planurile de acțiune ale acestora.

Obiectivul strategic 1.

Creșterea participării locuitorilor la acțiunile culturale care au loc în municipiul Arad.

Prin acest obiectiv, autoritatea locală își propune să asigure cadrul adecvat care să determine creșterea participării la actul cultural și artistic ca deziderat major și motivant pentru sprijinirea dezvoltării vieții culturale arădene. Promovarea participării dă *accesibilitate fiecărui cetățean*, în mod egal, să participe la viața culturală

Promovarea culturii prin activitățile artistice extrașcolare, voluntare, care oferă tinerilor posibilitatea să activeze în domenii culturale și artistice variate precum teatrul, muzica, dansul, patrimoniul, fotografia, etc., pentru încurajarea exprimării personale; informarea corectă, la timp și completă privind oferta culturală; confortul fizic care trebuie asigurat astfel încât publicul să se bucure de prezența în spațiile culturale și accesul tuturor cetățenilor la actul cultural, sunt considerate a fi modalități importante care trebuie să amplifice impactul ofertei culturale și să determine o viață culturală activă în municipiul Arad.

Obiective specifice:

- 1.1. Creșterea interesului locuitorilor pentru actul cultural și artistic, încurajarea educației culturale.
- 1.2. Creșterea gradului de informare a locuitorilor municipiului privind oferta culturală, instruire și educare.
- 1.3. Îmbunătățirea calității infrastructurii și a facilităților de vizionare, vizitare și /sau documentare.
- 1.4. Sprijinirea acțiunilor socio-culturale realizate în beneficiul tuturor cetățenilor municipiului Arad.

Obiectivul strategic 2.

Stimularea ofertanților culturali pentru păstrarea, dezvoltarea și promovarea diversității culturale și artistice, a interculturalității, în municipiul Arad

Acest obiectiv strategic își propune să asigure suport și să sprijine, prin diferite mijloace și instrumente, dezvoltarea, întreținerea și expansiunea ofertei de bunuri culturale și servicii, asigurând accesul universal la ele; să promoveze diversitatea culturală și să încurajeze dialogul intercultural caracteristic spațiului arădean; să investească în dezvoltarea resurselor umane ca factor primordial al calității și unicității actului cultural și să verifice modul în care a fost gestionat sprijinul financiar disponibilizat pentru dezvoltarea culturii.

Obiective specifice:

- 2.1. Creșterea calității, diversității, noutății și atractivității ofertei culturale.
- 2.2. Sprijinirea afirmării interculturalității spațiului arădean.
- 2.3. Stimularea performanțelor resurselor umane active în mediul cultural arădean.
- 2.4. Evaluarea calității și a impactului în gestionarea actului cultural.

Obiectivul strategic 3.

Păstrarea, conservarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural arădean.

Cercetarea sociologică a demonstrat că cetățenii arădeni prețuiesc și se mândresc cu valorile de patrimoniu care definesc orașul. Intervenția minimă a statului în protejarea și conservarea patrimoniului vine însă uneori prea târziu sau deloc, ceea ce a dus la deteriorarea unor edificii și a determinat, implicit, excluderea lor din circuitele turistice naționale și internaționale. În acest context, autoritățile locale și reprezentanții societății civile manifestă interes și trebuie să inițieze politici și practici locale de salvare și protejare a patrimoniului cultural, tangibil și intangibil, mobil și imobil, ca simbol definitoriu al caracteristicilor socio-istorice de dezvoltare ale Aradului.

Obiective specifice:

- 3.1. Revitalizarea integrată a patrimoniului cultural imobil.
- 3.2. Punerea în valoare a patrimoniului cultural mobil al municipiului Arad.
- 3.3. Promovarea patrimoniului cultural arădean pentru dezvoltarea turismului cultural.

Obiectivul strategic 4.

Promovarea culturii arădene în circuitul național și internațional de valori.

Încurajarea schimburilor culturale la nivel național și internațional - atât prin fonduri alocate direct acestor schimburi, cât și prin parteneriatele culturale semnate în acest scop cu alte autorități locale sau instituții, pleacă de la principiul că acestea încurajează dialogul între culturi, că ele reprezintă mijloace

utile pentru promovarea unei imagini atractive a orașului, cultura depășind granițele geografice, politice, economice sau sociale care ne despart.

Obiective specifice:

- 4.1. Prezența cu acțiuni culturale de înaltă ținută artistică la nivel național și internațional.
- 4.2. Realizarea de evenimente culturale de anvergură națională și internațională în Arad
- 4.3. Parteneriate culturale prin încurajarea producțiilor naționale și internaționale și participarea în rețele culturale internaționale.
- 4.4. Sprijin în accesarea de fonduri extrabugetare - din finanțări naționale și internaționale pentru proiecte culturale realizate în parteneriat cu Primăria
- 4.5. Afirmarea imaginii culturale a municipiului Arad prin identificarea și promovarea unui simbol (marcă) cultural – eveniment unic cu impact major național și internațional.

Obiectivele prezentate își propun identificarea și implementarea acelor măsuri active care să contribuie, în fapt, la definirea unei politici culturale locale care să armonizeze, în egală măsură, atât cerințele culturale ale locuitorilor orașului Arad, cât și diversele nevoi de exprimare artistică și culturală ale entităților ce generează viața culturală arădeană.

7. Planul de acțiune

1. Creșterea participării locuitorilor la acțiunile culturale care au loc în municipiul Arad.

<i>Obiective specifice</i>	<i>Măsură / Proiect</i>	<i>Resurse necesare, lei</i>	<i>Perioada de timp</i>	<i>Responsabili/ Parteneri</i>	<i>Indicator de rezultat</i>
1.1. Creșterea interesului locuitorilor pentru actul cultural și artistic prin educație culturală.		1.053.800	2009-2013	Instituții de învățământ, Instituții culturale, ONG-uri, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	
	1.1.1 Dezvoltarea de către actorii culturali a unor programe de educație culturală pentru școli și alte tipuri de instituții, organizații, populație.	895.000	2009-2013	Instituții de învățământ, Instituții culturale, ONG-uri, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr.programe; - nr. organizații; -nr.participanți;
	1.1.1.1 Înființarea Universității Populare;	700.000	2009-2013	Casa de Cultură a Municipiului Arad / Consiliul Local al Municipiului	-nr.de programe realizate; - nr. de ore de curs realizate; -nr.de tineri

				Arad, Primăria Municipiului Arad	participanți;
	1.1.1.2 Spectacole lectură la sala Studio a Teatrului Clasic Ioan Slavici Arad pentru liceele din Arad;		2009-2013	Teatrul Clasic Ioan Slavici Arad, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr.spectacole; -nr.licee participante; -nr.elevi;
	1.1.1.3 Elaborarea unui nou program de concerte educative pentru toate categoriile de vârstă (lansarea programului “Vitamina FA”, pentru copii, preșcolari, școlari, liceeni și studenți);	100.000	2010-2012	Instituții culturale de învățământ muzical, Filarmonica de Stat Arad, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr.concerte; -nr.preșcolari; -nr. elevi; -nr. studenți;
	1.1.1.4 Înființarea unei grădinițe “de concert”, pentru educația de bază a copiilor în timpul participării părinților la concertele Filarmonicii;	50.000	2009	Filarmonica de Stat Arad, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr.copii; -nr.evente;
	1.1.1.5 Montarea de spectacole cu distribuție mică pe teme legate de învățământ pentru școli și grădinițe;	45.000	2009	Teatrul de Marionete Arad, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria	-nr.spectacole; -nr.spectatori; -nr.premiere;

				Municipiului Arad	
	1.1.2 Realizarea de lecții de educație culturală prin patrimoniu, educație prin artă în cadrul disciplinelor școlare.	63.800	2009-2013	Instituții de învățământ, Instituții culturale, ONG-uri, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	- nr. de școli; - nr. de ore;
	1.1.2.1 Realizarea curriculumului „Educație pentru patrimoniu local” în școlile arădene;	30.000	2009-2013	Inspectoratul Școlar Județean Arad, Complexul Muzeal Arad, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr.școli; -nr.elevi; -nr.ore predate;
	1.1.2.2 Realizarea proiectului “Educație și artă”, în sprijinul dezvoltării societății bazate pe cunoaștere;	33.800	2009-2011	Liceul de Artă, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr.școli; -nr.elevi; -nr.ore predate;
	1.1.3 Sprijin pentru activitatea trupelor, ansamblurilor, formațiilor, cenaclurilor copiilor și tinerilor din Municipiul Arad.	95.000	2009-2013	Instituții culturale, ONG-uri, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Mun. Arad	-nr. de trupe; -nr. de membri; - nr. de acțiuni culturale realizate;

	1.1.3.1 Festival coral "Doru Șerban";	5.000	2009-2013	Filarmonica de Stat Arad, Centrul Cultural Județean Arad, Liceul de Artă "Sabin Drăgoi" Arad, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr.concerte; -nr.participanți;
	1.1.3.2 Concursuri Internaționale: de pian "Sofia Cosma"; de artă grafică "Fantasticul din mine și din afara mea";	10.000	2009-2013	Filarmonica de Stat Arad, Centrul Cultural Județean Arad, Liceul de Artă "Sabin Drăgoi" Arad, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr.participanți; -nr.concursuri;
	1.1.3.3 Concursul județean de desen "Crăciun fericit" și "Paște Fericit";	10.000	2009-2013	Liceul de Artă "Sabin Drăgoi" Arad, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr.participanți; -nr.concursuri;

	1.1.3.4. Festivaluri internaționale de muzică, dans și folclor pentru copii („Ghiocelul de argint”, „Așa-i jocul pe la noi”);	20.000	2009-2013	Palatul Copiilor Arad, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr.participanți; -nr.eventimente;
	1.1.3.5.Concursul internațional de artă vizuală „Culorile Mureșului” ed.VIII;	10.000	2009-2013	Palatul Copiilor Arad, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr.eventimente; -nr.participanți;
	1.1.3.6.Festivalul internațional de teatru liceean francofon „Amifran”;	30.000	2009-2013	Asociația Amifran Arad, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr.trupe participante; -nr.spectatori;
	1.1.3.7.Ateliere de animație culturală pentru elevii de gimnaziu;	10.000 anual	2010-2013	Asociația Amifran Arad, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr.eventimente; -nr.participanți;
1.2.Creșterea gradului de informare a locuitorilor municipiului Arad privind oferta culturală, instruire și educare.		2.068.000	2010-2013	Instituții culturale, ONG-uri, / Consiliul Local al Mun. Arad, Primăria Mun. Arad	

	1.2.1 Dezvoltarea de spații/facilități destinate promovării evenimentelor culturale.	120.000	2010-2013	Instituții culturale, ONG-uri, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	- nr. de puncte de afișaj nou create; - nr. de mp.;
	1.2.1.1 Montarea de spații de afișaj ale Primăriei;	70.000	2009-2013	Info Tour Arad, Casa de Cultură a Municipiului, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr. spații; -nr. mp.;
	1.2.1.2 Realizarea, sub formă de fluturași și diseminarea în număr mare în oraș, a Agendei lunare privind evenimentele culturale arădene, ca material promoțional al ofertei culturale realizate de toți actorii culturali din municipiu;	50.000	2009-2013	Info Tour Arad, Casa de Cultură a Municipiului, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	- nr. de exemplare; - nr. de apariții; - nr. evenimente promovate.
	1.2.1.3 Colaborarea ofertanților culturali cu Centrul de Informare Turistică pentru diseminarea informațiilor culturale;		2009	Info Tour Arad, Instituții culturale, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr. colaborări; - nr. de evenimente.

	1.2.2. Sprijinirea elaborării de materiale promoționale și de specialitate pentru promovarea culturii arădene precum și a acțiunilor culturale care au loc în municipiul Arad.	1.948.000	2009-2013	Instituții culturale, ONG-uri, Uniunea Artiștilor Plastici Arad, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr.materiale promoționale; - nr. materiale de specialitate elaborate.
	1.2.2.1 Editarea de publicații pentru promovarea culturii arădene: pliante, broșuri, afișe etc.;	100.000	2009-2013	Instituții culturale, ONG-uri, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr publicații; -nr.exemplare;
	1.2.2.2.Editarea unor publicații de specialitate (cărți, albume, dicționare, CD, DVD); a) Editarea unui album cu toți pictorii care au activat în județul Arad; b) Tipărirea unui document, dicționar al artiștilor arădeni;	1.000.000 8.000 20.000	2009-2013	Filarmonica de Stat Arad, Casa de Cultură a Municipiului Arad, Complexul Muzeal Arad, Fundația Takacs Uniunea Artiștilor Plastici din România Filiala Arad	-nr publicații; -nr.exemplare;

	1.2.2.3 Realizarea de filme documentare și artistice despre și pentru cultura arădeană;	800.000	2009-2013	Instituții culturale, ONG-uri, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	- nr. filme; - nr.apariții pe posturi TV;
	1.2.2.4. Apariția unei publicații "AradArt";	15.000	2009-2013	Uniunea Artiștilor Plastici Arad, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr.apariții; - nr. de exemplare.
	1.2.2.5 Susținerea realizării unei pagini web profesioniste;	5.000	2009-2013	Uniuni Artiștilor Plastici-Filiala Arad, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	- nr. de accesări.
	1.2.3. Promovarea produsului și serviciului cultural prin intermediul tehnologiei informației.		2009-2013	Ministerul Comunicațiilor și Tehnologiei Informației, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	- nr. de operatori; - nr. de organizații; - nr. de accesări.

	1.2.3.1. E.cultură;		2009-2013	Ministerul Comunicațiilor și Tehnologiei Informației, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr.operatori; -nr.de accesări; -nr.organizații prezentate;
	1.2.3.2. Rețele de comunicare și baze de date;		2009-2013	Ministerul Comunicațiilor și Tehnologiei Informației, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr.de accesări; -nr.organizații prezentate;
1.3.Îmbunătățirea calității infrastructurii și a facilităților de vizionare, vizitare și / sau documentare.		84.199.656	2009-2013	Instituții culturale, ONG-uri, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	
	1.3.1.Restaurarea și refuncționarea infrastructurii culturale.	83.229.656	2009-2013	Instituții culturale, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	- nr. de obiective restaurate; - nr. de obiective refuncționalizate; - nr. de mp. modernizați.

1.3.1.1 Modernizarea spațiului de joc-scenă-sală la Teatrul Clasic Ioan Slavici Arad;	24.474.058	2009-2013	Teatrul Clasic Ioan Slavici Arad, Sponsorii, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	- nr. mp.; - nr. echipamente noi; - durata proiectului de modernizare.
1.3.1.2 Reamenajarea funcțională după modelul original a spațiilor din Palatul Cultural aflate în administrarea Filarmonicii;	18.755.598	2009-2011	Filarmonica de Stat Arad, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr.de spații reamenajate; - nr. de mp. - nr. de dotări noi.
1.3.1.3 Preluarea și amenajarea cu destinație culturală a cinematografelor arădene;	40.000.000	2009-2013	Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr.spații amenajate; - nr. mp. amenajați; - nr.de entități culturale beneficiare.
1.3.2 Identificarea și introducerea în circuitul cultural a noilor spații.	20.000	2009-2013	Instituții culturale, ONG-uri, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	- nr. de spații culturale nou create.
1.3.2.1 Crearea de noi spații culturale în Municipiu Arad: expoziționale, de spectacole, de concerte, etc.		2009-2013	Instituții culturale, ONG-uri, / Consiliul Local al	-nr.spații nou create; - nr. de mp.

				Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	
	1.3.2.2 Acordarea de spații de expunere suplimentare;	10.000	2009	Casa de Cultura Arad, Cenaclul de Arte plastice "Ion Andreescu" Arad, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr.spații; - nr. de beneficiari.
	1.3.2.3 Amenajarea de spații de studiu noi la mansarda Filarmonicii (deasupra scenei și redarea spațiilor dezafectate de la subsolul);	10.000	2009-2013	Filarmonica de Stat Arad, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr.spații noi obținute; - nr. de mp.
	1.3.3 Dezvoltarea de facilități pentru parcare, spații care să faciliteze accesul și confortul publicului inclusiv a celui cu handicap locomotor.		2009-2013	Instituții culturale, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr.spații; - nr. mp.
	1.3.3.1 Oferirea unor facilități în vederea atragerii și accesibilizării tuturor categoriilor de public în vederea participării la concerte (transport, parcare, lift, rampă, etc.);		2009-2013	Filarmonica de Stat Arad, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Mun. Arad	-nr.concerte; -nr.participanți; -nr.spectatori;

	1.3.3.2 Realizarea proiectului de extindere a Bibliotecii și crearea unor noi filiale în cartierele Grădiște, Alfa și Aradul Nou;		2009-2013	Biblioteca Județeană „A.D. Xenopol” Arad, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr.filiale create; - nr. de spații acordate;
	1.3.4 Dotarea instituțiilor proprii cu echipamente și mijloace moderne necesare unei activități culturale de calitate.	950.000	2009-2013	Instituții culturale, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr.echipamente noi; - nr. de alte dotări noi.
	1.3.4.1 Întregirea parcului de instrumente ale Filarmonicii;	800.000	2009-2011	Filarmonica de Stat Arad, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr.de instrumente noi;
	1.3.4.2 Achiziționarea de ținută de scenă pentru personalul artistic al Filarmonicii;	60.000	2009-2013	Filarmonica de Stat Arad, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Mun. Arad	-nr.costume noi;
	1.3.4.3 Dotarea Filarmonicii cu aparatură tehnică performantă de specialitate;	15.000	2009-2011	Filarmonica de Stat Arad, / Consiliul Local al Mun. Arad, Primăria Mun. Arad	-nr.aparatură nouă;

	1.3.4.4 Dotarea cu un mijloc de transport propriu pentru deplasările orchestrei și a corului;		2009-2013	Filarmonica de Stat Arad, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad, Consiliul Județean Arad	- nr. mijloc de transport.
	1.3.4.5 Dotarea instituției cu un autoturism;	55.000	2009-2013	Filarmonica de Stat Arad, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	- nr. mijloc de transport.
	1.3.4.6 Introducerea internetului la filialele din municipiu ale Bibliotecii în vederea interconectării acestora cu sediul central pentru accesarea bazei de date;	20.000	2009-2013	Biblioteca Județeană „A.D. Xenopol” Arad, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr.filiale; - nr. de accesări.
1.4.Sprijinirea acțiunilor socio-culturale realizate în beneficiul tuturor cetățenilor Municipiului Arad.		500.000	2009-2013	Instituții culturale, de învățământ, sociale, ONG-uri, Mediul de Afaceri, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	

	1.4.1 Acțiuni socio-culturale realizate pentru grupuri defavorizate.		2009-2013	Instituții culturale, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr.acțiuni socio-culturale; - nr. de participanți.
	1.4.2 Acțiuni socio-culturale realizate în spitale, penitenciare.		2009-2013	Instituții culturale, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr.acțiuni socio-culturale; - nr. de participanți.
	1.4.3 Acțiuni socio-culturale realizate în parteneriat cu reprezentanții cultelor religioase din Arad.		2009-2013	Instituții culturale, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Mun. Arad	-nr.acțiuni socio-culturale; - nr. de participanți.
	1.4.4 Acțiuni socio-culturale de caritate realizate cu reprezentanții mediului de afaceri.		2009-2013	Instituții culturale, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Mun. Arad	-nr.acțiuni socio-culturale; - nr. de participanți.
Total obiectiv strategic „Creșterea participării locuitorilor la acțiunile culturale care au loc în municipiul Arad”.		87.821.456	2009-2013	Instituții culturale,ONG-uri, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	

2. Stimularea ofertanților culturali pentru păstrarea, dezvoltarea și promovarea diversității culturale, artistice și a interculturalității în municipiul Arad

<i>Obiective specifice</i>	<i>Măsura / proiect</i>	<i>Resurse necesare, lei</i>	<i>Perioada de timp</i>	<i>Responsabili / Parteneri</i>	<i>Indicator de rezultat</i>
2.1. Creșterea calității, diversității, noutății și atractivității ofertei culturale.		14.663.000	2009-2013	Instituții de cultură, ONG-uri / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	
	2.1.1. Diversificarea ofertei culturale armonizând atât nevoile publicului cât și pe cele de afirmare ale artiștilor.	3.038.000	2009-2013	Ministerul Culturii și Cultelor, Sponsori / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr. de noi montări noi; - nr. de evenimente noi; - nr. de artiști promovați; - nr. de participanți; - nr. apariții media.
	2.1.1.1. Organizare simpozioane de artă, promovarea tinerelor talente în cadrul Uniunii Artiștilor Plastici;	4.500 lei / artist	2009-2013	Uniunea Artiștilor Plastici- Filiala Arad / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr. simpozioane; - nr. artiști promovați; -nr. participanți; - nr. apariții media.

2.1.1.2. Menținerea unui ritm expozițional constant la Galeria Delta, bazat pe expoziții de grup sau personale;	6.500 personale 12.000 de grup.	2009-2013	Uniunea Artiștilor Plastici-Filiala Arad / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr.expoziții; -nr.artiști promovați; - nr. apariții media.
2.1.1.3. Satisfacerea nevoii de muzică pentru comunitatea arădeană prin organizarea de concerte simfonice, vocal-simfonice, de muzică de cameră, operă, operetă, musicall, jazz;	400.000 / an	2009-2013	Casa de Cultură a Municipiului Arad, Sponsori, Filarmonica de Stat Arad / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr.concerte; -nr.auditori; - nr. apariții media.
2.1.1.4. Îmbogățirea repertoriului teatrului cu producții noi pentru creșterea accesul publicului la marea dramaturgie clasică universală;	160.000	2009-2010	Teatrul Clasic "Ioan Slavici" Arad / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	- nr. premiere; - nr. spectacole; - nr. spectatori; - nr. apariții media.
2.1.1.5. Realizarea de spectacole pentru copii;	520.000	2009-2013	Teatrul de Marionete Arad, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	- nr. premiere; -nr. spectacole - nr.spectatori; - nr. apariții media.
2.1.1.6. Diversificarea ofertei prin montarea unui spectacol acrobatic cu păpuși gigant;	240.000	2009-2013	Teatrul de Marionete Arad, parteneri externi / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr.spectacole; -nr.spectatori; - nr. apariții media.

	2.1.1.7 Diversificarea ofertei prin spectacole multilingv;	900.000	2009-2013	Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr.spectacole; -nr.spectatori; - nr. apariții media.
	2.1.1.8 Sprijinirea afirmării culturii scrise prin încurajarea afirmării scriitorilor arădeni;	50.000	2009-2013	Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr.autori; -nr.cărți; - nr. apariții media.
	2.1.1.9 Promovarea lecturii prin organizarea de târguri de carte, lansări de carte, lectură publică, etc.	50.000			-nr.de acțiuni; - nr. apariții media.
	2.1.1.10 Continuarea proiectului "Fire pe celuloid". Realizarea unor filme pornind de la piese puse în scenă în cadrul proiectelor realizate de Teatrul de Marionete;	650.000	2009-2013	Ministerul Culturii și Cultelor, Arts Film București, Teatrul de Marionete Arad, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr.filme; - nr. apariții media.
	2.1.1.11.Promovarea mișcării de amatori în toate domeniile culturale;	20.000	2009-2013	Complexul Muzeal Arad, Casa de Cultură a Municipiului Arad, Centrul Cultural Județean Arad sponsori / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr.vizitatori; -nr.spectatori; -nr.auditori; - nr. de artiști amatori promovați, - nr. apariții media.

2.1.1.12.Expoziții dedicate unor artiști plastici marcanți ai Aradului (incluzând editare catalog/album);	20.000	2009-2013	Complexul Muzeal Arad / Primăria Municipiului Arad, C.C.J.A., sponsori	-nr.vizitatori - nr. de expoziții; -nr.artiști promovați. - nr. apariții media.
2.1.1.12 Amplificarea programului „Noaptea muzeelor”;	5.000	2009-2013	Complexul Muzeal Arad,Centrul Cultural Județean Arad sponsori / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr.vizitatori; - nr. de evenimente; - nr. apariții media.
2.1.2. Încurajarea coproducțiilor, colaborărilor și cooperărilor locale, naționale și internaționale în realizarea de acțiuni culturale majore, emblematice, pentru municipiul Arad.	485.000	2009-2013	Instituții culturale locale și internaționale / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr. acțiuni culturale realizate în colaborare la nivel național; - nr. acțiuni culturale realizate în colaborare la nivel internațional; - nr. de participanți; - nr. apariții media.

2.1.2.1.Colaborări ale Teatrului “Ioan Slavici” Arad cu nume importante din regia românească de teatru și colaboratori externi importanți;	140.000	2009-2011	Teatrul Clasic Ioan Slavici Arad , Teatrul Național Pecs / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr.premiere; -nr.spectatori; -nr.spectacole; - nr. de colaboratori invitați; - nr. apariții media.
2.1.2.2.Colaborări ale instituțiilor culturale arădene în vederea realizării unor producții comune;	95.000	2009-2011	Teatrul Clasic Ioan Slavici Arad, Filarmonica de Stat Arad, Casa de Cultura a Municipiului Arad / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	- nr.eventimente ; - nr.participanți ; -nr.producții comune; - nr. apariții media.
2.1.2.3.Proiect “Gala de operă open air “ în colaborare cu CCMA si CCJA, MFE;	50.000	2009-2013	Filarmonica de Stat Arad, Casa de Cultură a Municipiului Arad, Centrul Cultural Județean Arad, MFE / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr. spectacole; - nr.spectatori; - nr. apariții media.
2.1.2.4.Producție de operă, operetă sau musical, în colaborare Filarmonică - Teatrul Clasic „Ioan Slavici” Arad;	50.000	2009-2012	Filarmonica de Stat Arad, Teatrul Clasic Ioan Slavici Arad / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr.producții; -nr.spectatori; - nr. apariții media.

2.1.2.5.Producție de concerte cu ocazii speciale, sărbători și tradiții;	150.000	2010	Filarmonica de Stat Arad / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr.concerte; -nr.spectatori; - nr. apariții media.
2.1.3.Realizarea de acțiuni culturale în spații neconvenționale, venind în întâmpinarea nevoilor culturale ale publicului.	70.000	2009-2013	Instituții culturale, ONG-uri, uniunii / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	- nr. de spații neconvenționale utilizate; - nr. de evenimente realizate; - nr. de participanți; - nr. apariții media.
2.1.3.1.Realizarea de expoziții în aer liber și ateliere de creație organizate cu diferite ocazii de către Fundația Takacs;	10.000	2009	Fundația Takacs / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr.expoziții; -nr.ateliere creație; - nr. apariții media.
2.1.3.2.Dezvoltarea proiectului “Atelier în aer liber”, de către Cenaclul de Arte Plastice “Ion Andreescu” Arad;	20.000	2009-2011	Cenaclul de Arte Plastice “Ioan Andreescu” Arad / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	- nr. de expoziții; - nr. de artiști; - nr. apariții media.
2.1.3.3.Lectură în aer liber. Amenajarea unui pavilion de lectură în curtea interioară a bibliotecii;	5.000	2009	Biblioteca Județeană „A.D. Xenopol” Arad / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	- nr. de cărți lecturate; - nr. de evenimente; - nr. apariții media.

2.1.3.4.Expoziții temporare în for public și în spații neconvenționale;	5.000	2009-2013	Complexul Muzeal Arad,Centrul Cultural Județean Arad, Sponsorii/ Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr.vizitatori; - nr. de expoziții; - nr. apariții media.
2.1.3.5.Târgul meșterilor populari;	30.000	2009-2013	Complexul Muzeal Arad, Centrul Cultural Județean Arad, sponsori / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr.vizitatori; -nr.artizani participantii; - nr. de produse expuse; - nr. apariții media.
2.1.4. Realizarea unor evenimente culturale și artistice în cartiere.	820.000	2009-2013	Instituții culturale, ONG-uri, uniunii / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	- nr. de evenimente; - nr. de spații; - nr. de participanți; - nr. apariții media.
2.1.4.1.Participarea în cadrul proiectului “Zilele Aradului”;	15.000	2009-2013	Filarmonica de Stat Arad, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	- nr.eventimente; - nr. de participanți; - nr. apariții media.

2.1.4.2. Concerte și spectacole în aer liber în cartierele orașului;	800.000	2009-2013	Casa de Cultura a Municipiului Arad, Teatrul de Marionete Arad / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	- nr. evenimente; - nr. participanți; - nr. apariții media.
2.1.4.3. Colaborarea în realizarea unor proiecte expoziționale și manifestări științifice cu ocazia „Zilelor Aradului”;	5.000	2009-2013	Complexul Muzeal Arad, Centrul Cultural Județean Arad, Sponsori / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	- nr. evenimente; - nr. participanți; - nr. apariții media.
2.1.5. Creșterea atractivității spațiului public prin ambientarea acestuia.	10.250.000	2009-2013	Instituții culturale, ONG-uri / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	- nr. de lucrări amplasate; - nr. de artiști. - nr. apariții media.
2.1.5.1. Ambientarea unor spații din Arad- parcuri, spații publice din fața unor instituții, intrările în Arad, punctele geritoriale prin contracte cu artiști din Arad, țară și străinătate;	5.000.000	2009-2013	Uniunea Artiștilor Plastici-Filiala Arad / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr. contracte; -nr. lucrări artistice amplasate;
2.1.5.2. Realizarea în Arad a unor monumente comemorative (Monumentul Unirii);	5.000.000	2009-2013	Primăria Municipiului Arad	-nr. monumente comemorative amplasate;

	2.1.5.3. Construcția unui pavilion din lemn în Parcul Eminescu destinat susținerii de concerte în aer liber pentru publicul doritor de astfel de concerte;	250.000	2009-2013	Filarmonica de Stat Arad / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr.concerte; - nr. participanți; - nr. mp. - durata execuției.
2.2. Sprijinirea afirmării interculturalității spațiului arădean.		1.086.000	2009-2013	Organizații ale minorităților din Arad / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	
	2.2.1. Încurajarea acțiunilor culturale realizate de organizațiile minorităților naționale în domeniul culturii și artei;	798.000	2009-2013	Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad;	- nr. de acțiuni; - nr. de participanți; - nr. de organizații; - nr. apariții media.
	2.2.1.1. Înființarea unor trupe de teatru amator sau profesioniste în limba minorităților (maghiară, germană, sârbă, romă, etc.);	120.000	2009-2010	Asociația Statuia Libertății Arad, Cercul Cultural Banat-Ja România, Asociația EMKE, Uniunea sârbilor Arad, Forumul Democrat al Germanilor-Filiala Arad, Comunitatea Evreilor Arad, Partida Romilor Pro Europa	- nr. de trupe; - nr. de artiști amatori; - nr.spectacole; - nr.spectatori;
	2.2.1.2. Spectacole, concerte, festivaluri, expoziții, concursuri ale minorităților (maghiară, germană, sârbă, romă, ebraică etc.);	120.000			- nr. evenimente - nr. participanți; - nr. apariții media.

2.2.1.3. Înființarea sau reînființarea unor formații de muzică și de dans ale minorităților în vederea promovării folclorului specific;	18.000		Arad, Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	- nr.formații; - nr. evenimente; - nr. participanți; - nr. apariții media.
2.2.1.4. Sărbătorirea unor evenimente tradiționale ale minorităților din municipiul Arad;	320.000	2009-2013		- nr. evenimente; - nr. de participanți; - nr. de evenimente realizate în comun; nr. apariții media.
2.2.1.5 Comemorarea unor evenimente și personalități istorice reprezentative ale minorităților din Arad;	50.000			- nr. evenimente; - nr. participanți; - nr. apariții media.
2.2.1.6 Organizarea de tabere de creație și lingvistice ale minorităților din municipiul Arad;	20.000			- nr. evenimente; - nr. participanți;
2.2.1.7 Editarea unor cărți, monografii, albume ale unor personalități culturale ale minorităților din municipiu;	50.000			- nr.publicații; - nr. de exemplare; - nr. apariții media.

2.2.1.8 Colaborări ale organizațiilor minorităților cu instituții, ONG-uri, uniunii, alte entități locale, naționale și internaționale, pentru păstrarea și promovarea tradițiilor și patrimoniului cultural ale minorităților din municipiul Arad;	100.000			-nr. evenimente; -nr. participanți;
2.2.2 Încurajarea dialogului intercultural prin sprijinirea acțiunilor realizate în comun.	288.000	2009-2013	Organizații ale minorităților naționale din Arad, Instituții de educație, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	- nr. de evenimente comune; - nr. de participanți; - nr. apariții media.
2.2.2.1 Infiintarea unui centru intercultural;	300.000	2009-2013	Organizații ale minorităților naționale din Arad, Instituții de educație, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	- nr. de organizații membre; - nr. de proiecte comune realizate; - data înființării.
2.2.2.2. Organizarea „Festivalului minorităților” cu participarea minorităților din țările învecinate având ca scop promovarea culturii acestora în rândul populației;	195.000	2009-2013	Cercul Cultural Banat-Ja România, Partida Romilor Pro Europa Arad / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Mun. Arad	- nr. participanți; - nr. evenimente; - nr. apariții media.

	2.2.2.3.Valorificarea și promovarea patrimoniului cultural al municipiului în rândul populației prin simpozioane despre contribuția minorităților la dezvoltarea Aradului;	15.000	2009-2013	Forumul Democrat al germanilor-Filiala Arad / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr. simpozioane; -nr. participanți;
	2.2.2.4 Sprijinirea proiectelor care promovează interculturalitatea prin acțiuni realizate în mediul educațional arădean;	40.000	2008-2009	Reprezentanți ai mediului educațional / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr. proiecte; -nr. copii și tineri participanți;
	2.2.2.5.Organizarea workshop-ului internațional anual “Interculturalitatea în lumea contemporană”;	8.000	2009-2013	Fundația Ideea / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	- nr.participanți; - nr. organizații implicate.
	2.2.2.6.Organizarea și desfășurarea “Congresului multiculturalității”;	10.000	2011	Fundația Ideea / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	- nr.participanți; - nr. organizații implicate.
	2.2.2.7 Dialog interconfesional – Organizarea Consiliului Internațional al Creștinilor și Evreilor;	10.000	2009	Comunitatea Evreilor Arad, Universitatea de Vest Vasile Goldiș Arad, Universitatea Aurel Vlaicu Arad / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr.seminarii; -nr. participanți; - nr. culte partenere.
	2.2.2.8.Organizarea de manifestări care evidențiază caracterul multicultural al zonei arădene;	10.000	2009-2013	Complexul Muzeal Arad / Consiliul Local al Municipiului Arad,	-nr. manifestări; -nr.

				Primăria Municipiului Arad	participanți;
2.3 Stimularea performanțelor resurselor umane active în mediul cultural arădean.		2.100.000	2009-2013		
	2.3.1.Realizarea de workshop-uri de formare profesională artistică în cadrul unor evenimente culturale emblematic.	100.000	2009-2013	Instituții culturale / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr. evenimente; -nr. workshop-uri; - nr. de participanți.
	2.3.1.1.Invitarea unor personalități marcante din lumea culturală și artistică pe scena de concert și pentru realizarea de workshops în vederea prezentării și creerii de modele pentru tinerii artiști arădeni;	100.000	2009-2013	Filarmonica de Stat Arad, Teatrul Clasic Ioan Slavici Arad, Teatrul de Marionete Arad, Casa de Cultură a Municipiului Arad / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr. participanți; - nr.workshop-uri; -nr.concerte;
	2.3.2.Realizarea de tabere de creație, ateliere artistice, studiouri.		2009-2013	Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr.tabere creație; -nr.ateleire artistice; -nr.studiouri; - nr. artiști participanți.
	2.3.2.1.Obținerea unor studiouri de creație (colonie) pentru artiști, în administrarea FUAPA;		2009-2013	Uniunea Artiștilor Plastici-Filiala Arad / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr.studiouri; - nr. artiști beneficiari.

	2.3.3. Instituirea unui premiu anual ProArt în cultură.		2009-2013	Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	- nr. premii acordate;
	2.3.3.1 Acordarea de premii anuale personalităților culturale și artistice din toate domeniile, care au contribuit la creșterea prestigiului cultural al municipiului Arad;		2009-2013	Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad, sponsori	-nr. premii acordate;
	2.3.4. Formarea profesională în domeniul managementului de proiect, marketing și PR.	100.000	2009-2013	Instituții culturale / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	- nr. de ore de formare; - nr. programe de formare; - nr. de angajați formați
	2.3.4.1 Introducerea în organigrama instituțiilor culturale a posturilor specifice marketing, PR, atragere de fonduri;		2009-2013	Filarmonica de Stat Arad Teatrul Clasic Ioan Slavici Arad, Teatrul de Marionete Arad, Casa de Cultură a Municipiului Arad, Complexul Muzeal Arad / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr. posturi;
	2.3.4.2. Participare la programe de formare profesională specifice domeniilor enunțate anterior;	100.000	2009-2013	Filarmonica de Stat Arad Teatrul Clasic Ioan Slavici Arad, Teatrul de Marionete Arad, Casa de Cultură a Municipiului Arad, Complexul Muzeal Arad / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr. programe; - nr. de ore de formare.
	2.3.5. Sprijinirea angajării, menținerii și afirmării artiștilor tineri.	1.900.000	2009-2013	Instituții culturale / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	- nr. de artiști tineri angajați; - nr. facilități create.

	2.3.5.1.Atragerea tinerilor artiști prin oferirea de facilități de locuințe;	1.200.000	2009-2013	Filarmonica de Stat Arad, Teatrul Clasic Ioan Slavici Arad,	-nr.de artiști;
	2.3.5.1. Asigurarea pregătirii profesionale permanente a personalului din instituțiile culturale;	600.000	2009-2013	Teatrul de Marionete Arad, Casa de Cultură a Municipiului Arad / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr.persoane; - nr. de cursuri; - nr. de ore.
	2.3.5.3.Punerea în valoare a performanțelor actorilor și muzicienilor în recitaluri dedicate, îmbogățirea mijloacelor de exprimare artistică;	100.000	2009-2013	Teatrul Clasic "Ioan Slavici" Arad, Filarmonica de Stat Arad / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	- nr.spectacole; - nr.spectatori; - nr.artiști tineri promovați. - nr.apariții media.;
2.4 Evaluarea calității și impactului în domeniul managementului actului cultural.		50.000	2009-2013	Instituții culturale, ONG-uri/ Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	
	2.4.1 Elaborarea strategiilor instituționale pe termen mediu și lung.		2009-2013	Filarmonica de Stat Arad, Teatrul Clasic Ioan Slavici Arad, Teatrul de Marionete Arad, Casa de Cultură a Municipiului Arad / Consiliul Local al Municipiului Arad,	- nr. de instituții; - nr. de strategii
	2.4.2. Auditul performanțelor manageriale: buna gestiune a resurselor, performanțe și impact cultural.	50.000	2009-2013		- evaluarea indicatorilor de performanță contractuali.

	2.4.3 Implicarea pentru atragerea de resurse suplimentare în vederea susținerii actului cultural și artistic arădean.		2009-2013	Primăria Municipiului Arad	<ul style="list-style-type: none"> - volumul de resurse suplimentare; - nr. de proiecte realizate cu finanțare atrasă; - nr. sponsori.
	2.4.4 Actualizarea regulamentului de finanțare a acțiunilor culturale în Arad.		2009	Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	<ul style="list-style-type: none"> - condiții de participare; - proces de evaluare.
	2.4.5 Evaluarea calității și impactului actului cultural și artistic.		2009-2013	Filarmonica de Stat Arad, Teatrul Clasic Ioan Slavici Arad, Teatrul de Marionete Arad, Casa de Cultură a Municipiului Arad, ONG-uri / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Mun. Arad	<ul style="list-style-type: none"> - Audit instituțional
	2.4.6 Eficientizarea actului administrativ în administrația locală, pentru domeniul cultural.		2009-2013	Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	<ul style="list-style-type: none"> - nr. de contracte, - volumul finanțarilor; - gradul de îndeplinire a indicatorilor contractuali.
Total obiectiv strategic „Stimularea ofertanților culturali pentru păstrarea, dezvoltarea și promovarea diversității culturale, artistice și a interculturalității în mun. Arad”.		17.899.000	2009-2013	Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Mun. Arad	

3. Păstrarea, conservarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural arădean.

<i>Obiective specifice</i>	<i>Măsură / Proiect</i>	<i>Resurse necesare, lei</i>	<i>Perioada de timp</i>	<i>Responsabili / Parteneri</i>	<i>Indicator de rezultat</i>
3.1. Revitalizarea integrată a patrimoniului cultural imobil.		67.000.000	2009-2013	Instituții Culturale, Ministerul Culturii și Cultelor, Ministerul Apărării Naționale, Ministerul Finanțelor Publice, Organisme ale fondurilor Structurale, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	
	3.1.1 Elaborarea unui plan strategic pentru zona protejată a municipiului Arad (Inventariere, conservare, restaurare, valorificare).		2009-2013	Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	- plan
	3.1.2 Reabilitarea și refuncționalizarea ansamblului urban al mun. Arad		2009-2013	Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria	- nr. imobile reabilitate/ refuncționaliz

				Municipiului Arad	ate
	3.1.3 Restaurarea și reabilitarea valorilor emblematică de patrimoniu ale municipiului Arad.	67.000.000	2009-2013	Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	- nr. monumente; - nr. mp.restaurați; - nr. de luni de restaurare.
	3.1.3.1.Preluarea Cetății Aradului în patrimoniul istoric al municipiului Arad;		2009-2013	Ministerul Culturii și Cultelor, Ministerul	-HCLA - contract.
	3.1.3.2.Realizarea unui studiu de fezabilitate integrat pentru restaurarea și refuncționalizarea Cetății Aradului, astfel încât să devină un pol cultural și turistic atractiv;		2009-2013	Finanțelor Publice, Organisme ale fondurilor Structurale,Casa de Cultură a Municipiului Arad,	- studiu de fezabilitate.
	3.1.3.3.Restaurarea și refuncționalizarea Cetății Aradului;	60.000.000	2009-2013	/ Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	- nr. de spații culturale nou create; - nr. de spații pentru timpul liber nou create; - nr. de luni de restaurare necesare.
	3.1.3.4 Preluarea în patrimoniul municipiului Arad a Teatrului Vechi și a Casei Hirschl;		2009-2013	Ministerul Culturii și Cultelor, Fonduri	- HCLA - contract.
	3.1.3.5 Restaurarea și refuncționalizarea clădirii Teatrului Vechi și a Casei Hirschl;	5.000.000	2009-2013	Structurale, Casa de Cultură a Municipiului Arad,	- studiu de fezabilitate
	3.1.3.6 Preluarea în patrimoniul Municipiului Arad a Turnului de Apă și		2009-2013	/ Consiliul Local al Municipiului Arad,	- HCLA

a Vămii Vechi;			Primăria Municipiului Arad	
3.1.3.7 Reconversia Turnului de Apă și a Vămii Vechi în spații cu destinație culturală;		2009-2013		- nr. mp. restaurați;
3.1.3.8 Restaurarea și refuncționalizarea clădirii Preparandiei;	2.000.000	2009-2013		-nr. mp. restaurați; - nr. de luni de restaurare.
3.1.4 Restaurarea și reabilitarea în parteneriat a patrimoniului ecleziastic.		2009-2013	Primăria Municipiului Arad, Consiliul Local al Municipiului Arad	-nr.de edificii de cult restaurare; - nr. de mp. restaurați.
3.1.5 Restaurarea și reabilitarea monumentelor de for public.			Primăria Municipiului Arad, Consiliul Local al Municipiului Arad	- nr.monument e restaurate.
3.1.6 Elaborarea de reglementări pentru protejarea patrimoniului cultural construit și urmărirea respectărilor împotriva intervenției negative, a distrugerii și demolării nejustificate.		2009-2013		- HCLA; - nr. de amenzi aplicate.
3.1.7 Utilizarea spațiilor publice pentru realizarea de evenimente culturale în vederea creșterii participării locuitorilor și turiștilor la viața cetății.			Primăria Municipiului Arad, Consiliul Local al Municipiului Arad	-nr.spații; -nr. participanți; - nr. apariții media.

	3.1.8 Creșterea gradului de conștientizare a cetățenilor asupra propriului rol în păstrarea, conservarea și restaurarea bunurilor de patrimoniu.				- nr. de dezbate realizate; - nr. de materiale promoționale realizate; - nr. de apariții media.
	3.1.9 Crearea unui consorțiu local în vederea păstrării și valorificării patrimoniului cultural imobil		2009-2013	Ordinul Arhitecților din România, Pro Urbe, Mediul de afaceri, Camera de Comerț, cetățeni, mediul universitar, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	- HCLA; - nr. de parteneri; - nr. de acțiuni realizate; - nr. de apariții media.
	3.1.10 Inventarierea și protejarea patrimoniului industrial al municipiului Arad.		2009-2013	Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	- nr. monumente inventariate; - nr. monumente trecute pe listă monumentelor istorice.
3.2. Punerea în valoare a patrimoniului cultural mobil al municipiului Arad.		630.000	2009-2013	Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	
	3.2.1. Redarea valorilor reprezentative ale memoriei colective locale.	330.000	2009-2013	Casa de Cultură a Municipiului Arad, / Consiliul Local al	- nr. de evenimente; - nr. de

				Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	participanți; - nr. de apariții media.
	3.2.1.1 Înființarea Muzeului municipiului Arad (colecții, memoriale, personalități, colecții donate, patrimoniu tehnic specific arădean etc.);		2009- 2013	Instituții naționale și europene și sponsori. Complexul Muzeal Arad, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad.	-nr.secții; - nr. exponate; - nr. de parsonal; - nr. de mp. de expoziții.
	3.2.1.2 Dezbateri, conferințe, seminarii, work-shopuri, filme, seriale TV, documentare, etc. privind Patrimoniul Cultural Imobil;	100.000	2009- 2013	Asociația Pro Urbe, Direcția Județeană a Arhivelor Statului, Complexul Muzeal Arad, Instituții locale, naționale și internaționale, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad.	-nr. evenimente; -nr. participanți; - nr. apariții media.
	3.2.1.3 Cercetarea surselor istorice în vederea întocmirii unui studiu al valorilor de patrimoniu arădene (listele evenimentelor, a edificiilor și a personalităților istorice, marcarea cu plăci comemorative);	50.000	2009- 2010	Asociația Pro Urbe Muzeul Județean, Biblioteca Județeană, Arhivele Naționale, Inspectoratul pentru Cultură și	-nr. evenimente; -nr. edificii; -nr. personalități; - nr. plăci amplasate.

				Patrimoniu, Comisia Monumentelor Istorice, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	
	3.2.1.4 Completarea listelor patrimoniului imobil arădean cu noi edificii de valoare patrimonială;	100.000	2009- 2010	Asociația Pro Urbe, Direcția pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național a județului Arad, Proiect Hist Urban, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad.	-nr.noi edificii introduse pe liste;
	3.2.1.5.Expoziții, colecționari arădeni (inclusiv publicații);	30.000	2009- 2013	Complexul Muzeal Arad,Centrul Cultural Județean Arad sponsori, / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr.vizitatori; -nr.de expoziții.
	3.2.1.6.Expoziții permanente dedicate istoriei, școlii,tehnicii,sportului;	50.000	2009- 2013	Complexul Muzeal Arad / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr.vizitatori; -nr.expoziții.

	3.2.2 Realizarea de expoziții sau alte evenimente pentru celebrarea personalităților culturale reprezentative arădene.	50.000	2009-2013	Instituții naționale și europene și sponsori. Casa de Cultura a municipiului Arad / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr.expoziții; -nr. personalități celebrate.
	3.2.2.1. "Personalități arădene", program editorial și expozițional	50.000	2009-2013	Complexul Muzeal Arad, Centrul Cultural Județean Arad / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad, sponsori	-nr.vizitatori; - nr. expoziții; - nr.volume; - nr. apariții media.
	3.2.3. Sprijin pentru promovarea patrimoniului cultural eclesiastic.	50.000	2009-2013	Casa de Cultură a Municipiului Arad / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad.	-nr.materiale de promovare tipărite; - nr. de culte beneficiare.
	3.2.4. Conservarea patrimoniului cultural mobil.	200.000	2009-2013	Filarmonica de Stat Arad / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad.	- nr. de bunuri de patrimoniu; - nr. de evenimente.
	3.2.4.1 Înregistrări ale unor piese – creații ale unor compozitori autohtoni;	100.000	2009-2013		-nr. înregistrări; -nr. compozitori;

	3.2.4.2 Înregistrarea unor evenimente muzicale de elită;	100.000			-nr. înregistrări.
3.3. Promovarea patrimoniului cultural arădean pentru dezvoltarea turismului cultural.		460.000	2009-2013	Casa de Cultură a Municipiului Arad / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad.	
	3.3.1. Încurajarea dialogului între actorii culturali și ofertanții de servicii turistice – formarea unei rețele arădene pentru dezvoltarea turismului cultural.	20.000	2009-2013	Primăria Municipiului Arad, Consiliul Local al Municipiului Arad.	-nr. parteneriate; -nr.membri; - nr. de evenimente; - nr. apariții media.
	3.3.2. Elaborarea, marcarea și promovarea circuitelor turistice în Arad.	70.000	2009-2013	Asociația Pro Urbe, Complexul Muzeal Arad / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad.	- nr. de circuite marcate; - nr.publicații pt. promovare.
	3.3.3. Participarea la târguri naționale și internaționale pentru promovarea turismului cultural.	200.000	2009-2013	Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad.	-nr. evenimente.
	3.3.4. Dezvoltarea unui parteneriat cu mediul de afaceri pentru promovarea culturii arădene în misiunile comerciale realizate în afara granițelor.	70.000	2009-2013	Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad.	-nr. evenimente; - nr. de misiuni comune.

	3.3.5. Participarea în rețelele europene specifice pentru promovarea turismului cultural.	100.000	2009-2013	Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad,	-nr.rețele; - nr. de proiecte în parteneriat; - nr. apariții media.
	Total obiectiv strategic „Păstrarea, conservarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural arădean.	68.090.000	2009-2013	Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad.	

4. Promovarea culturii arădene în circuitul național și internațional de valori.

<i>Obiective specifice.</i>	<i>Măsura / Proiect</i>	<i>Resurse necesare, lei</i>	<i>Perioada de timp</i>	<i>Responsabili / Partenei</i>	<i>Indicator de rezultat</i>
4.1 Prezența Aradului cu acțiuni culturale de înaltă ținută artistică la nivel național și internațional.		2.800.000	2009-2013	Instituții culturale locale și internaționale / Consiliul Local al Municipiului Arad, Ministerul Culturii și Cultelor, Primăria Municipiului Arad, Parteneri Externi	
	4.1.1 Participarea la festivaluri și concursuri naționale și internaționale.	2.700.000	2009-2013	Filarmonica de Stat Arad, Teatrul Clasic Ioan Slavici Arad, Teatrul de Marionete Arad, Casa de Cultură a Municipiului Arad, Uniunea Artiștilor Plastici Arad, Ministerul Culturii și Cultelor, parteneri externi / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr.festivaluri; -nr.concursuri; -nr.premii; -nr. apariții media.
	4.1.2 Organizarea de turnee și concerte la nivel regional, național și internațional.	100.000	2011	Casa de Cultură a Municipiului Arad, Filarmonica de Stat Arad, alte instituții culturale, sponsori, Ministerul Culturii și Cultelor, parteneri externi/ Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr.turnee; -nr.concerte; - nr. spectacole; -nr.participanți; - nr. apariții media.

4.2 Realizarea de evenimente culturale de anvergură națională și internațională în Arad.	2.000.000	2009-2013	Instituții culturale, ONG-uri, uniunii / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr.eventimente; - nr. de participanți; - nr. de apariții media.	
	4.2.1 Festivaluri, expoziții, concursuri, conferințe, congrese, ateliere, etc., organizate de instituții.	2.000.000	2009-2013	Filarmonica de Stat Arad, Teatrul Clasic Ioan Slavici Arad, Teatrul de Marionete Arad, Casa de Cultură a Municipiului Arad, Uniunea Artiștilor Plastici Arad, ONG-uri, Ministerul Culturii și Cultelor, parteneri externi / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr.festivaluri; -nr.expoziții; -nr.conferințe; -nr.concursuri; -nr.participanți; - nr. apariții media.
4.3 Parteneriate culturale prin încurajarea producțiilor naționale și internaționale și participarea în rețele culturale internaționale.	1.700.000	2009-2013	Instituții culturale / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad		
	4.3.1 Producții, coproducții, schimburi de spectacole, concerte, expoziții.	1.700.000	2009-2013	Teatrul Clasic Ioan Slavici Arad, Teatrul de Marionete din Arad, Complexul Muzeal Arad, Instituții și organizații din Ungaria, Franța, Elveția, Croația, Italia și altele / Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr.producții; - nr. coproducții; -nr.spectatori; -nr.spectacole; -nr.expoziții; - nr. de participanți; - nr. apariții media.
4.4 Sprijin în accesarea de fonduri extrabugetare- din finanțări naționale și internaționale pentru proiecte culturale realizate în parteneriat cu Primăria.	50.000	2009-2010	Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad		

4.5 Afirmarea imaginii culturale a municipiului Arad prin identificarea și promovarea unui simbol (marcă) cultural-eveniment unic cu impact major național și internațional.		20.000	2009-2010	Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	
	4.5.1 Lansarea solicitării conceptului pentru identificarea simbolului (marcii) cultural al municipiului Arad.	5.000	2009-2013	Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	- nr. apariții media;
	4.5.2 Consultări, dezbateri, concurs.	10.000	2009-2013	Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	-nr. proiecte propuse; - nr.concurenți; -nr.eventimente; - nr. apariții media.
	4.5.3 Identificarea simbolului (mărcii) cultural arădean – eveniment unic cu impact major la nivel național și internațional	5.000	2010	Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad	- eveniment simbol
Total obiectiv strategic “Promovarea culturii arădene în circuitul național și internațional de valori”.		6.500.000	2009-2013	Consiliul Local al Municipiului Arad, Primăria Municipiului Arad.	

Obiectiv strategic	Suma/Obiectiv strategic	Perioada de timp
I. Creșterea participării locuitorilor la acțiunile culturale care au loc în municipiul Arad.	87.821.456	2009-2013
II. Stimularea ofertanților culturali pentru păstrarea, dezvoltarea și promovarea diversității culturale , artistice și a interculturalității în municipiul Arad.	17.899.000	2009-2013
III. Păstrarea,conservarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural arădean.	68.090.000	2009-2013
IV. Promovarea culturii arădene în circuitul național și internațional de valori.	6.570.000	2009-2013
TOTAL GENERAL OBIECTIVE STRATEGICE	180.380.456	2009-2013

8. Implementarea, monitorizarea și evaluarea

8. Implementarea, monitorizarea și evaluarea

❖ *Implementarea*

Prezenta Strategie culturală a municipiului Arad reprezintă suma maximă a nevoilor culturale identificate, a “viselor” definite pentru următorii cinci ani, de entitățile culturale partenere. Dacă elaborarea unei strategiei trebuie să parcurgă un proces de corelare, între ceea *ce este de dorit* a fi realizat cu ceea *ce este posibil* în condițiile resurselor existente, și ceea *ce este probabil*, în condițiile previzionate, implementarea reprezintă procesul de transformare a resurselor disponibile în rezultate astfel încât strategia să-și atingă obiectivele propuse.

Responsabilitatea procesului de implementare a strategiei îi revine Primăriei Arad care, în acest sens, constituie o *Unitate de implementare* (UI) în cadrul Biroului activități culturale în colaborare cu Direcția Strategii Publice și Comunicare, unitate care răspunde de implementarea prezentei strategii.

Principalele instrumente care vor fi utilizate în procesul de implementare, reglementate prin lege, vor fi:

- *solicitarea publică de proiecte culturale* (pentru finanțarea evenimentelor culturale realizate în parteneriat cu ONG-uri, uniuni sau alte instituții culturale, educaționale etc.) care definește anual volumul resurselor alocate și obiectivelor strategice și/sau obiectivele specifice din prezenta strategie ce urmează a fi finanțate în anul respectiv;
- *contractele de management* încheiate cu directorii instituțiilor culturale din subordine pe baza strategiilor culturale proprii corelate cu obiectivele strategice ale prezentei strategii.

❖ *Monitorizarea și evaluarea*

Monitorizarea și evaluarea se realizează pe tot parcursul procesului de implementare și la sfârșitul lui, prin compararea cantității și calității rezultatelor obținute cu cele planificate prin prezenta strategie.

În vederea realizării acestor deziderate se constituie la nivelul Primăriei Arad un *Grup de monitorizare și evaluare* (GME) format din reprezentanți ai: administrației publice locale, Comisiei pentru cultură, ONG-urilor culturale, uniunilor de creație, instituțiilor culturale. Acest grup se va întâlni de minim 2 ori pe an: înainte de lansarea solicitării publice de proiecte – pentru a prioritiza obiectivele strategice și/sau specifice alese pentru solicitarea publică de proiecte culturale din anul respectiv, și după aprobarea rezultatelor exercițiului financiar anual al Consiliului Local Arad – pentru a urmări măsura în care au fost atinse rezultatele planificate și a defini eventualele corecții necesare pentru anul financiar următor.

Primăria Arad poate apela la experți sau poate constitui comisii consultative de experți care să evalueze anual impactul gestionării resurselor alocate fie la nivelul instituțiilor din subordine, fie la nivelul altor entități finanțate în parteneriat prin proiecte culturale.

❖ *Măsurarea performanțelor*

Proiectele care vor fi depuse spre finanțare vor fi elaborate ca răspuns al obiectivelor propuse de strategie, urmând să fie evaluate în cadrul unui proces transparent care să țină cont de indicatori precum: *relevanța, performanțele, impactul, vizibilitatea, singularitatea și noutatea lor.*

Indicatorii de evaluare pentru activitățile instituțiilor din subordine sunt cei definiți prin lege și stipulați în contractul de management al directorului instituției culturale. Abaterile constatate vor impune luarea unor măsuri de corecție agreeate de comun acord prin contractele de finanțare semnate între părți.

9. Rezumat

9. Rezumat

Municipiul Arad, așezat în extremitatea vestică a țării este principala poartă de intrare în România dinspre Europa Centrală, dar și cel mai însemnat nod rutier și feroviar din această parte de țarii.

Încă din mileniul 2 al erei creștine, pe actualul teritoriu al orașului Arad s-au așezat, alături de populația românească autohtonă, diferite comunități etnice, care conviețuiesc pașnic și astăzi. Maghiarii, germanii, sârbii, evreii, rromii, au contribuit împreună, alături de români, la dezvoltarea civilizației acestei așezări caracterizată de diversitate culturală, confesională și de limbă.

Trecutul istoric, schimbările demografice, multietnicitatea și multiconfesionalitatea locului, dezvoltarea economică și socială, creșterea gradului de educație și al spiritului de apartenență, sunt factori majori care au influențat, de-a lungul timpului, ceea ce astăzi formează imaginea multiculturalității arădene.

Procesul de elaborare al **Strategiei culturale** s-a bazat în primul rând pe rezultatele cercetării sociologice asupra consumului cultural, aplicată populației municipiului, dar și pe consultarea activă a diverselor grupuri interesate: factori de decizie politică și administrativă, actori culturali. Scopul procesului strategic a fost acela de a realiza o imagine corectă a potențialului cultural arădean și de a propune un set de obiective, prin atingerea cărora, cultura să poată contribui, alături de dezvoltarea economico-socială, la creșterea și diversificarea ofertei culturale, la creșterea calității vieții arădenilor și la o prezență mai activă în spațiul cultural internațional.

Misiunea **Strategiei culturale a municipiului Arad** vizează *dezvoltarea unei oferte culturale atractive, accesibile și diversificate, prin valorificarea potențialului cultural arădean, a memoriei și identității culturale locale, pentru stimularea participării populației și racordarea la valorile culturale europene.*

Viața culturală este activă și diversă fiind definită de oferta culturală realizată fie de instituții culturale importante, ce marchează peisajul cultural arădean, precum: Teatrul Clasic "Ioan Slavici" Arad, Filarmonica de Stat Arad, Teatrul de Marionete Arad, Complexul Muzeal Arad, Biblioteca Județeană "A.D.Xenopol" Arad, Casa de Cultură a Municipiului Arad, fie de activitatea culturală a uniunilor de creatori: Uniunea Artiștilor Plastici din România - Filiala Arad, Uniunea Scriitorilor din România – Filiala Arad precum și de bogata activitate culturală realizată de fundațiile și asociațiile culturale arădene.

Obiectivele strategice au fost definite și prioritizate plecând de la rezultatele obținute în urma cercetării sociologice aplicate asupra populației municipiului pentru identificarea consumului cultural, precum și în urma analizei și

armonizării acestora cu propunerile de dezvoltare viitoare ale entităților participante la procesul strategic (Primăria Arad, instituții culturale, fundații și asociații, uniunii). Obiectivele strategice definite sunt:

1. *Creșterea participării locuitorilor la acțiunile culturale care au loc în municipiul Arad;*
2. *Stimularea ofertanților culturali pentru păstrarea, dezvoltarea și promovarea diversității culturale și artistice, a interculturalității;*
3. *Păstrarea, conservarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural arădean;*
4. *Promovarea culturii arădene în circuitul național și internațional de valori.*

Aceste obiective stau la baza identificării și implementării acelor măsuri active care să contribuie la definirea unei politici culturale locale ce urmărește să armonizeze, în egală măsură, atât cerințele culturale ale locuitorilor orașului Arad, cât și diversele nevoi de exprimare artistică și culturală a entităților ce generează viața culturală arădeană.

Putem astfel afirma că valoarea și originalitatea arealului cultural arădean este determinată de conviețuirea permanentă a mai multor etnii și culturi, a căror moștenire spirituală, păstrată până în zilele noastre, a conferit culturii o unitate în diversitate, care se sincronizează cu moștenirea culturală europeană, căreia îi adaugă accente specifice.

Abstract

The City of Arad, located on the Western part of the country is the main entrance gate from the Central Europe to Romania but also the main road and railway junction in the region..

Since the second millennium of the Christian Age, different ethnic communities have been settled amidst the Romanian people and they are still living together. Hungarians, Germans, Serbians, Jewish and Roma people , together with the Romanians have developed the civilization of Arad, giving its distinctive features, its cultural, religious and linguistic diversity .

The historical past, demographic changes, ethnic and religious diversity, economic and social development, the raising level of educational attainment and the sense of belongingness are the major aspects which have generated the multicultural dimension of the City of Arad during ages.

The first step of the Cultural Strategy relied on the sociological research results concerning the cultural consumption, through an effective consulting of the inhabitants and different stakeholders, such as political, administrative representatives and cultural actors. The main purpose is to diagnose the cultural potential and to propose some objectives in order to enable the culture to contribute, among economic and social activities, to Arad's wide recognition within EU area.

The mission of the Cultural Strategy of the City of Arad is: *to develop an attractive, accessible and diverse cultural offer, taking into account the cultural potential , to preserve the memory and the local cultural identity in order to stimulate citizens involvement and to synchronize Arad's creative endeavors with European cultural values*

The strategic objectives were defined and prioritized according to the results of the sociological research on cultural consumption and of the analysis which has been harmonized with the cultural entities' suggestions according to their the future projects :

1. Increasing the involvement of the inhabitants in cultural activities which take place in Arad
2. Stimulating the cultural officers' interest in preserving , developing and promoting the cultural artistic diversity , as well as the intercultural environment.
3. Preserving, conserving and reconsidering the local cultural heritage

4. Promoting the culture of the City of Arad in the national and international artistic world

All these objectives are useful in identifying and implementing some active measures, to enable the local cultural policy to meet cultural needs and to stimulate the artistic entities in promoting their own discourse, accordingly.

We may admit that the value and the originality of the cultural milieu of the City of Arad are determined by constant togetherness of many ethnic cultures with their perennial spiritual heritage, offering a sort of “unity in diversity” able to be synchronized with European cultural heritage, adding, meanwhile, a distinctive touch.

Résumé

Le municipe d'Arad, situé dans l'extrémité de l'Ouest du pays, est la principale porte d'entrée en Roumanie du côté de l'Europe de l'Ouest mais aussi le plus important noeud routier et ferroviaire de cette partie du pays.

Encore du deuxième millénaire de l'ère chrétienne, sur le territoire actuel de la ville d'Arad se sont installés, à côté de la population roumaine autochtone, des différents communautés ethniques qui vivent ensemble et aujourd'hui. Des hongrois, des allemandes, des serbes, des juifs, des gitans ont contribué ensemble au développement de la civilisation de cet habitat, caractérisé par une diversité culturelle, confessionnelle et de langue.

Le passé historique, les échanges démographiques, la pluriethnicité et la pluriconfessionnalité de l'endroit, le développement économique et social, l'augmentation du degré de l'éducation et de l'esprit d'appartenance sont des facteurs majeurs qui ont influence, au long du temps, ce qui aujourd'hui forme l'image de la multiculturalité de la ville d'Arad.

Le processus de l'élaboration de la stratégie culturelle s'est basé, premièrement sur les résultats de la recherche sociologique sur le consommateur culturel, appliqué sur la population du municipe mais aussi s'est basée sur la consultation active des divers groupes intéressés des facteurs de décision politique et administrative, des acteurs culturels. Le but du processus stratégique est de réaliser une image correcte du potentiel culturel de la ville d'Arad et de proposer un set d'objectifs, par lesquels, la culture peut contribuer à côté du développement économique/social à l'imposition de la communauté dans l'espace de l'Union Européenne.

La mission de la Stratégie culturelle du municipe Arad vise le développement d'une offre culturelle attractive, accessible et diversifiée par la valorisation du potentiel culturel de la ville d'Arad, de la mémoire et de l'identité culturelle locale, pour stimuler la participation de la population et pour la jonction aux valeurs culturelles européennes.

Les objectifs stratégiques ont été définies et prioritisés en partant des résultats obtenus suite de la recherche sociologique appliquée sur la population du municipe pour l'identification du consommateur culturel et aussi suite de l'analyse et de l'harmonisation avec les propositions prochaines de développement des entités culturelles participantes au processus stratégique, telle qu'elles ont été définies, dans les plans d'action de celles-ci:

1. l'augmentation de la participation des habitants aux actions culturelles qui se déroulent dans le municipe Arad,
2. la stimulation des acteurs culturels pour la conservation, le développement et la promotion de la diversité culturelle et artistique, de l'interculturalité;

3. la garde, la conservation et la mise en valeur du patrimoine culturel de la ville d'Arad<
4. la promotion de la culture locale dans le circuit national et international des valeurs;

Tous ces objectifs servent a l'identification et l'implémentation des mesures actives qui contribuent á la définition de la politique culturelle locale qui désire harmoniser également, les nécessités culturelles des habitants de la ville d'Arad mais aussi les diverses besoins d'exprimassions artistiques et culturelles des entités qui produisent la vie culturelle de notre ville.

Ainsi, on peut affirmer que la valeur et l'originalité de la culture de la ville d'Arad sont déterminées par la cohabitation permanente des plusieurs ethnies et cultures, dont l'héritage spiritual, garde jusqu'au nos jours, ont conféré a la culture une unité dans la diversité, qui se synchronise avec l'héritage culturel européen, auquel ajoute des accents définitoires.

Anexa 1.

Lista organizațiilor semnatare a acordului de parteneriat și care și-au adus contribuția la elaborarea Strategiei culturale a municipiului Arad

Nr. crt.	Denumire instituții culturale, fundații și asociații, uniuni, instituții de educație	Nume și prenume reprezentant legal
1.	Casa de Cultură a Municipiului Arad	Ovidiu Balint
2.	Filarmonica de Stat Arad	Rodica Mihaela Tălmăciu
3.	Teatrul Clasic "Ioan Slavici" Arad	Laurian Oniga
4.	Teatrul de Marionete Arad	Radu Dinulescu
5.	Biblioteca Județeană "A.D.Xenopol" Arad	Florin Didilescu
6.	Complexul Muzeal Arad	Peter Hügel
7.	Uniunea Artiștilor Plastici din România-Filiala Arad	Onisim Colta
8.	Asociația Pro-Urbe	Bujor Buda
9.	Cenaclul de Arte Plastice "Ion Andreescu"	Maria Furnea
10.	Fundația Takacs	Mihai Takacs
11.	Fundația "Idea"	Dorin Herlo
12.	Foto Club Arad	Nelu Scripciuc
13.	Forumul Democrat al Germanilor din Arad	Michael Szellner
14.	Uniunea Sârbilor din Arad	Jarco Simion
15.	Cercul cultural "Banat-Ja" România – Filiala Arad	Adelheid Maria Simon
16.	Asociația Statuia Libertății	Andrei Gheorghe Kiraly
17.	Societatea de Cultură Maghiară din	Maria Matekovits

	Transilvania-EMKE Arad	
18.	Comunitatea Evreilor din Arad	Ionel Schlesinger
19.	Partida Romilor Pro-Europa din Arad	Simion Stan
20.	Asociația Amifran	Florin Didilescu
21.	Liceul de Artă "Sabin Drăgoi" Arad	Silvia Demian
22.	Palatul Copiilor Arad	Ioana Lung
23.	Direcția județeană Arad a Arhivelor Naționale	Eugeniu Criste

Mulțumim tuturor organizațiilor și persoanelor care și-au adus contribuția la elaborarea Strategiei culturale a municipiului Arad.

Anexa 2.

Echipa

Coordonatori ai Strategiei culturale a municipiului Arad:

Levente Bognar – viceprimar al municipiului Arad

Dacian Țolea – președinte al Comisiei de Cultură a Consiliului Local Municipal
Arad

Claudia Macra – administrator public al municipiului Arad

Consultant:

Dr. Corina Răceanu, MA
Institutul Intercultural Timișoara

Biroul Activități Culturale:

Daniela Andreica – coordonator proiect

Nora Groșan – membră

Silvia Carina Popovici – membră

Karina Gligor – membră

Direcția Strategii Publice și Comunicare:

Sorin P. Muntean – coordonator

Teodora Diana Luca – membră

Cristian Todinca – membru

Anexa 3.

Bibliografie

Băcanu, B. – Practici de management strategic: metode și studii de caz, Editura Polirom, Iași, 2006.

Bondrea, A. - Sociologia Culturii, Editura Fundației România de Mâine, București, 1993.

Commission of the European Communities – Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on a European agenda for culture in a globalizing world, Brussels, 10.05.2007.

Council of Europe - In from the margins: a contribution to the debate on culture and development in Europe, Council of Europe Press, Strasbourg, 1997.

Lanevski, G., Ujj, J. - Arad, Patrimoniul Cultural Construit, Editura Brumar, Timisoara, 2008.

Ministerul Culturii și Cultelor – Planul Național de Dezvoltare 2004-2007, cap. II Cadrul normativ de elaborare și implementare a politicilor și strategiilor culturale, www.cultura.ro.

Matarasso, F. – Towards a Local Cultural Index. Measuring the Cultural Vitality of Communities, Russell Press, Nottingham, 1999.

Pascual i Ruiz, J., Dragojevic, S., Dietachmair, P. - Guide to Citizen Participation in Local Cultural Policy Development for European Cities.” European Cultural Foundation, Interarts Foundation, Ecumest Association, Smart Printing SRL, București, 2007.

Tomi, I. – Filarmonica de Stat Arad: monografie, Editura Gutenberg Univers, Arad, 2008.

Truță, H., Demșea, D. - Monumente de for public, însemne memoriale, construcții decorative și parcuri din județul Arad, Editura Nigredo, Arad, 2007.

Colectiv de autori - Aradul, monografia orașului de la începuturi până în 1989, Editura Nigredo, Arad, 1999.

*** Advice on local implementation of the Agenda 21 for culture”, [www. cities-localgovernments.org](http://www.cities-localgovernments.org).

*** Strategia de dezvoltare a municipiului Arad în perioada 2008-2013; 2013-2020.

*** Strategia culturală a județului Timiș 2002-2005, Editura Solness, Timișoara, 2002.

*** "HIST .URBAN -Concept de reabilitare a clădirilor din centrul istoric Arad " proiect elaborat de S.C. RENOVATIO NOVA SRL, Arad, finanțat din proiectul Hist Urban -Revitalizarea orașelor istorice, în cadrul Programul UE, INTERREG III B CADSES, Beneficira Primaria Municipiului Arad, 2008.

Legea nr. 422/2001 Legea monumentelor istorice.

Legea nr.311/2003 Legea muzeelor și colecțiilor publice.

Legea 350/2005 Legea privind finanțarea activități organizațiilor neguvernamentale.

Legea 353/2007 pentru aprobarea Ordonanței 21/2007 privind instituțiile și companiile de spectacole sau concerte, precum și desfășurarea activității de impresariat artistic.

Ordonanța 2/2008 pentru modificarea și completarea Ordonanței 51/1998 privind îmbunătățirea sistemului de finanțare a programelor și proiectelor culturale.

Materiale elaborate pentru Strategie de următorii autori:

Demșea, D. - Introducere cu caracter istoric

Pădureanu, C. - O scurtă istorie culturală

Puskel, P. - Rolul cultural al Aradului

Ujj, J. - Introducere - Cultura și tradiția minorităților naționale arădene

Materiale elaborate de echipa de proiect și de reprezentanții tuturor organizațiilor culturale partenere conform Anexei 1 și 2.

Anexa 4.

Primăria
Municipiului Arad

Institutul Intercultural
Timișoara

**Analiza consumului cultural
în Municipiul Arad**

Raport de cercetare sociologică

Sociolog: Conf.univ.dr.Bogdan NADOLU

Coordonator: Dr.Corina RĂCEANU

Arad, martie 2008

PREZENTARE PROIECT

În perioada 1-15 martie 2008 Primăria Municipiului Arad în colaborare cu Institutul Intercultural Timișoara a inițiat și derulat un proiect de cercetare sociologică privind analiza consumului cultural în municipiul Arad. Demersul de tip cantitativ a vizat obținerea unei imagini de ansamblu asupra principalelor dimensiuni aferente cererii de conținuturi culturale, în perspectiva elaborării unei strategii culturale dedicate pentru arealul de referință.

Pentru realizarea acestui proiect au fost delimitate o serie de obiective distincte (adaptate la specificul cercetării și scopul întregii acțiuni):

O1. Evaluarea consumului cultural la nivelul municipiului Arad.

Acest prim obiectiv a vizat cuantificarea consumului cultural pentru principalele instituții și activități specifice disponibile în municipiul Arad.

O2. Determinarea gradului de accesibilitate al ofertei culturale disponibile în municipiul Arad.

Prin acest al doilea obiectiv s-au urmărit câteva repere semnificative privind accesibilitatea ofertei culturale locale, sub aspectul costurilor, promovării, condițiilor specifice de consum și a modelului de utilizare a timpului liber disponibil.

O3. Identificarea elementelor culturale locale cu funcție de reper identitar.

Pentru atingerea acestui obiectiv au fost prevăzute o serie de întrebări directe și indirecte aferente identificării conținuturilor culturale (instituții, personalități, activități etc.) cele mai relevante pentru municipiul Arad.

O4. Cuantificarea orizontului de așteptări față de viața culturală locală, cristalizate la nivelul populației.

Acest ultim obiectiv a urmărit identificarea principalelor așteptări resimțite la nivelul populației în legătură cu oferta culturală actuală precum și cu perspectivele de dezvoltare ale acesteia.

Aceste obiective principale au definit arealul tematic abordat în cadrul demersului de față, asigurând obținerea unor date deosebit de relevante pentru o diagnoză culturală complexă pe baza căreia se pot formula în continuare măsuri și acțiuni strategice. Ancheta sociologică realizată asupra cererii culturale din municipiul Arad are un caracter explorativ, chestionarul fiind construit în acest sens pe baza dezvoltării obiectivelor proiectului. Întrebările elaborate se grupează în următoarele dimensiuni:

- ***consum cultural:*** frecvența participării la activitățile de profil, motivația participării/neparticipării; preferințe în domeniu (genuri);

evaluarea activității instituțiilor de profil - calitate, cantitate, prețuri, ofertă, surse de informare asupra ofertei culturale, evaluarea vieții culturale în general și a evoluției acesteia în ultimul an;

- ***timp liber disponibil:*** durată, modalități de petrecere, orientare spațiu domestic vs. spațiu public;
- ***repere culturale cu funcție identitară:*** nominalizare, spații publice reprezentative;
- ***așteptări și perspective dezirabile asupra vieții culturale:*** extinderea scenei culturale în spații neconvenționale, îmbunătățiri dezirabile, evaluarea acțiunilor specifice turismului cultural.

Aceste dimensiuni se regăsesc în cadrul chestionarelor aplicate pe parcursul a 28 de itemi simpli și complecși (întrebări tabelare sau întrebări cu mai multe subcomponente) totalizând un număr de aproximativ 100 răspunsuri (date brute) oferite de către fiecare subiect.

Pentru aplicarea chestionarelor sociologice a fost construit un eșantion reprezentativ pentru municipiul Arad (pe cote interconexate) de 384 subiecți cu o marjă de eroare de +/-5%. Structura eșantionului păstrează profilul populației de bază pe două cote interconexate: gender (masculin – feminin) și vârstă (18-40 și 41-...).

Pentru selectarea efectivă a subiecților, pentru toate cele trei straturi investigate s-a folosit o modalitate mixtă, pe lângă respectarea distribuției pe cote operându-se și o serie de restricții în alegerea respondenților: o singură persoană dintr-o familie, evitarea selecției a două adrese sau scări de bloc consecutive, maxim 3 chestionare pe o scară de bloc, maxim 15 chestionare pe o stradă (continuându-se cu alternarea de străzi stânga-dreapta-stânga-dreapta șamd).

Aplicarea chestionarelor s-a realizat cu ajutorul unei echipe de operatori, instruiți în acest sens, cu respectarea strictă a tuturor precizărilor deontologice în domeniu. În conformitate cu obiectivele stabilite rezultatele obținute în urma prelucrării chestionarelor au fost interpretate și prin raportare la *Barometrul de consum cultural 2005* elaborat de Centrul de studii și cercetări în domeniul culturii (instituție subordonată Ministerului Culturii și Cultelor). Analiza integrată și comparativă a datelor culese permite pe lângă formularea unei imagini detaliate de ansamblu privind consumul cultural în municipiul Arad și identificarea principalelor tendințe existente în acest areal.

PREZENTARE REZULTATE

În conformitate cu structura chestionarului aplicat, rezultatele și concluziile obținute au fost grupate pe instituții culturale, păstrând însă în general și ordinea itemilor incluși. Pe lângă prelucrările statistice specifice au mai fost elaborate o serie de analize comparative cu rezultatele *Barometrului cultural* realizat în decembrie 2005 de către Ministerul Culturii. Pentru fiecare instituție în parte au fost realizate mai multe analize statistice necesare pentru evidențierea unei imagini de ansamblu relevante și detaliate. Principalele concluzii se regăsesc sintetizate și într-un capitol distinct de la finalul acestei lucrări.

TIMP LIBER

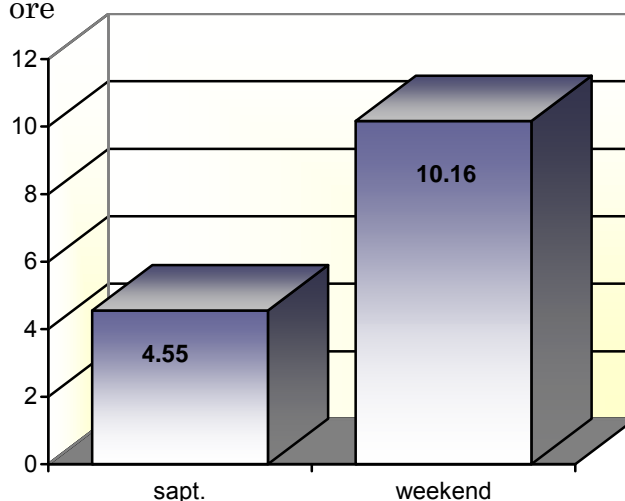
În legătură directă cu problematica aferentă consumului cultural a fost investigată și distribuția timpului liber precum și principalele modalități de utilizare a acestuia.

TIMP LIBER DISPONIBIL

În deschiderea chestionarului a fost utilizată o secțiune tematică pregătitoare, focalizată pe evaluarea timpului liber disponibil și identificarea principalelor stiluri de utilizare a acestuia (activități specifice, orientare public-privat, tendințe). Astfel, o primă întrebare formulată în cadrul chestionarelor aplicate a vizat estimarea de către subiecți a timpului liber disponibil, în valori medii zilnice, diferențiate pe parcursul săptămânii (luni-vineri) și la sfârșitul acesteia (weekend):

Q1. De cât timp liber dispuneți pe zi?

- a. în timpul săptămânii: 4,55 ore
- b. la sfârșitul săptămânii: 10,16 ore

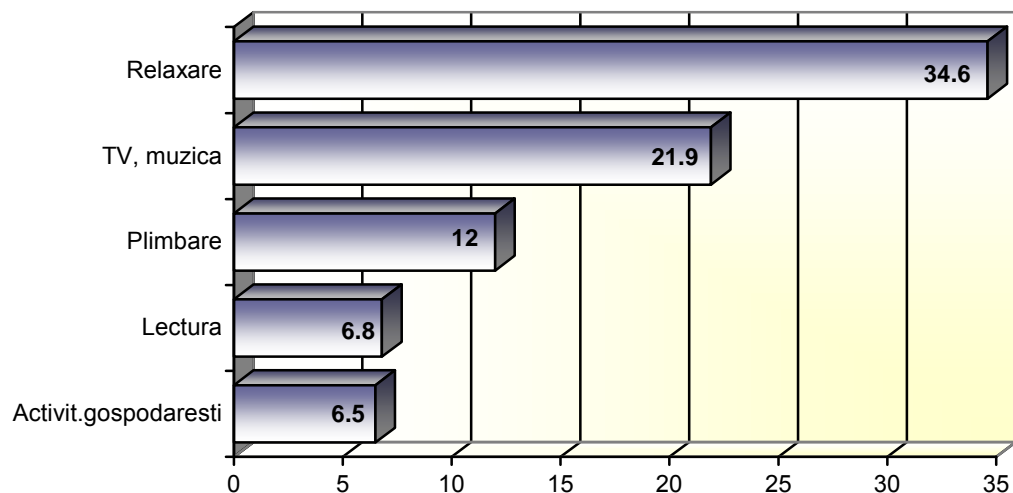
Conform acestei distribuții, pentru municipiul Arad timpul liber disponibil aproximativ 4 ore în timpul săptămânii (valoarea mediei = 4,55 ore) și aproximativ 10 ore la sfârșitul săptămânii (valoare medie = 10,16 ore). Aceasta este doar o evaluare generală, subiecții înțelegând sensibil diferit noțiunea de timp liber (în unele cazuri incluzându-se în acest interval și activități domestice și gospodărești). Dintr-o perspectivă generală, există însă un volum suficient de timp liber disponibil care poate fi acoperit fără nicio problemă și prin activități de natură culturală.

MODALITĂȚI DE PETRECERE A TIMPULUI LIBER

În continuarea acestui subiect un alt item (Q2) a vizat identificarea principalelor modalități de petrecere a timpului liber. Această întrebare, cu caracter introductiv și în același timp pregătitor (pentru conținuturile următoare), a inclus trei variante de răspuns (în format deschis), subiecții urmând a-și prezenta activitățile specifice în ordinea importanței. Pentru o analiză mai pertinentă a ordonării acestor răspunsuri am recurs la o medie ponderată pentru fiecare în parte. Astfel, factorul cantitativ (reprezentat de frecvența răspunsurilor pentru fiecare variantă) a fost corelat cu un factor calitativ reprezentat de importanța acordată acestor opțiuni (cu alte cuvinte s-a delimitat între plasarea unei activități pe prima, pe a doua sau pe a treia poziție). Media ponderată a fost calculată cu ajutorul formulei: $(locul\ I \times 3\ puncte + locul\ II \times 2\ puncte + locul\ III \times 1\ punct) / 6$ obținându-se următoarele distribuții de răspunsuri:

Q2. Care sunt, în ordinea importanței, principalele trei modalități de petrecere a timpului liber?

	I	II	III	VP
Relaxare	34,6	14,1	11,7	24
TV, muzică	21,9	22,7	12,2	21
Plimbare	12	19,8	13,5	15
Lectură	6,8	7,3	5,7	7
Activități gospodărești, cumpărături	6,5	8,3	4,7	7
Cu prietenii	3,1	7,3	6,5	5
PC, Internet	4,9	3,4	2,9	4
Drumeții, excursii, vizite în afara orașului	3,9	3,9	3,1	4
Sport	3,4	5,5	3,6	4
Activități culturale	2,9	2,6	4,2	3
NR		5,2	31,8	7

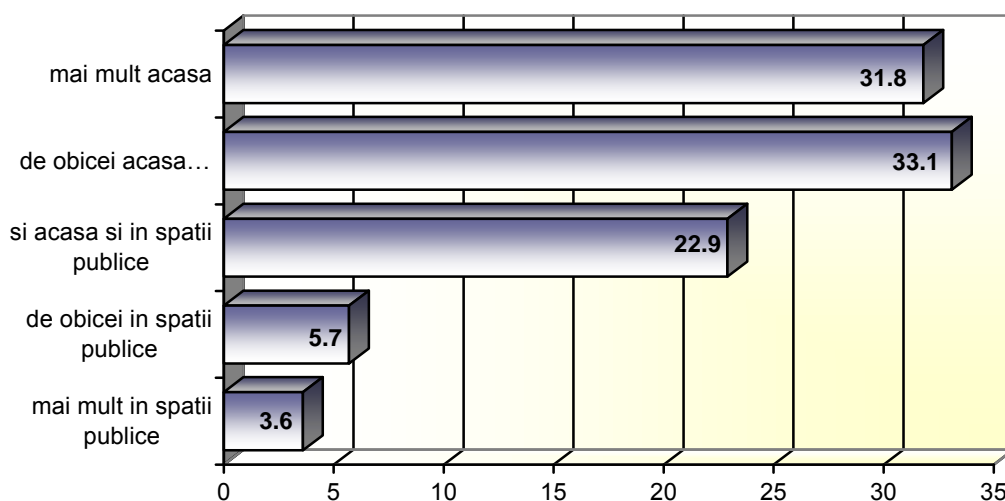

Conform acestor distribuții principalele activități desfășurate în timpul liber de către arădeni sunt (valorii ponderate): *relaxare (în general)* 24%, *vizionare TV, ascultare muzică* 21% și *plimbare* 15%. Au mai înregistrat o frecvență ridicată și următoarele activități: *lectură* (7%), *activități gospodărești* (7%) și *cu prietenii* (5%).

În corelare directă cu întrebarea anterioară, un alt item (Q3) destinat acestei problematice a vizat identificarea orientării public-privat în petrecerea timpului liber. Astfel, pe baza unei scale cu 5 trepte (de la *mai mult acasă* până la *mai mult în spații publice*), subiecții au avut de ales o variantă corespunzătoare specificului lor cotidian.

Q3. În general, unde preferați să vă petreceți timpul liber?

mai mult acasă;	31,8
de obicei acasă și uneori în spații publice;	33,1
și acasă, și în spații publice;	22,9
de obicei în spații publice și uneori acasă;	5,7
mai mult în spații publice.	3,6
NR	2,9

Frecvența cea mai ridicată a răspunsurilor înregistrate este reprezentată de varianta: *de obicei acasă și uneori și în spații publice* (33,1%). Orientarea semnificativă a răspunsurilor spre partea superioară a scalei, adică pentru *mai mult acasă...* (31,8%) și *și acasă, și în spații publice* (22,9%) este reflectată și în valoarea medianei =2. Cu alte cuvinte, variantele de petrecere a timpului liber care implică semnificativ mediul domestic (primele trei opțiuni) cumulează un total de 87,8%, reflectând un trend pro-domestic accentuat:

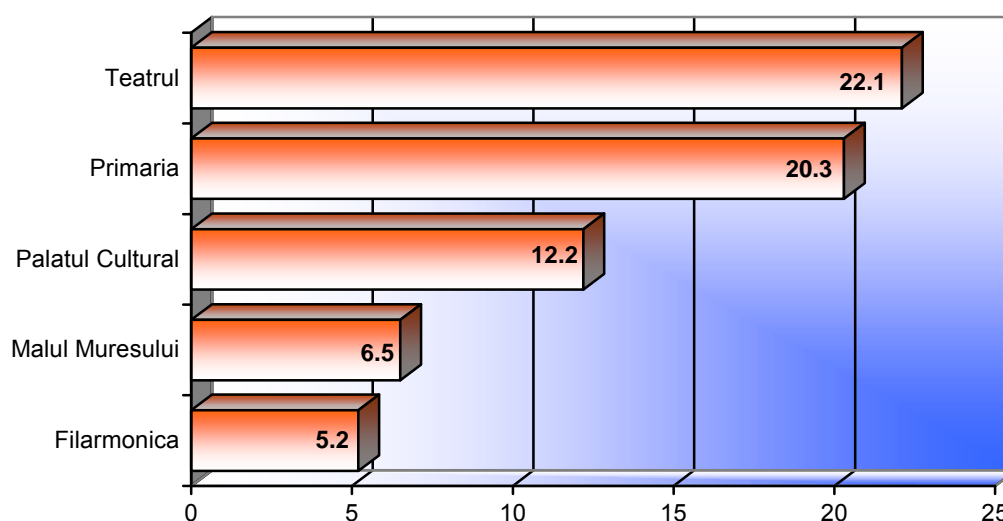
Repere culturale reprezentative

O altă problemă abordată prin chestionarul realizat a urmărit evidențierea reperelor culturale semnificative cu funcție identitară la nivelul municipiului Arad. Astfel, itemul Q4, dedicat acestui subiect, a înregistrat următoarele răspunsuri:

Q4. Vă rugăm să nominalizați un reper cultural (o instituție, un eveniment, un monument, o zonă de arhitectură protejată, o personalitate culturală etc.), care reprezintă cel mai bine specificul orașului Arad (%).

Teatrul	22,1
Primăria	20,3
Palatul Cultural	12,2
Malul Mureșului, ștrand	6,5
Filarmonica	5,2
Vasile Goldiș	3,6
Aurel Vlaicu	3,1
Stadionul și echipa UTA	2,6
Catedrala	2,6
Podgoria	2,6
Cetatea Aradului	2,3
Ioan Slavici	2,1
Parcul Reconcilierii	1,8
Monumentul Eroilor (Avram Iancu)	1,6

Muzeul Arad	1
Palatul copiilor	1
Catedra Catolică	1
Monumentul Generali	13 0,5
Biserica Gloria	0,3
Expo Arad	0,3
Ștefan Cicio Pop	0,3
Aris SA	0,3
Ducadam	0,3
Casa cu lacăt	0,3
Statuia Libertății	0,3
Petrică Pașca – dirijor Rapsozii Zărandului	0,3
Vasile Nan - scriitor	0,3
NR	5,2

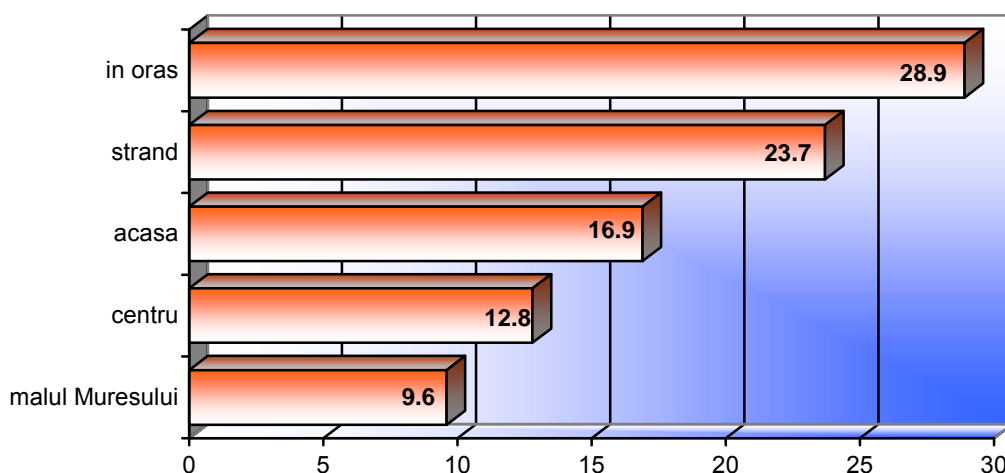
Conform acestor distribuții, cele mai semnificative repere culturale cu rol identitar pentru Municipiul Arad sunt reprezentate de *Teatrul* 22,1%,

Primăria 20,3% și *Palatul Cultural* 12,2%. Alte repere identitare înregistrate mai sunt și: *Malul Mureșului* (și *Ștrand*) 6,5%, *Filarmonica* 5,2%, *Vasile Goldiș* 3,6%, *Aurel Vlaicu* 3,1%, *Stadionul* și *echipa UTA* 2,6%, *Catedrala* 2,6%, *Podgoria* 2,6%, *Cetatea Aradului* 2,3% și *Ioan Slavici* 2,1%

Complementar, direct corelabilă cu aceste problematici, o altă întrebare a vizat comportamentul specific în situația unor musafiri străini de oraș:

Q6. Când aveți invitați persoane străine de oraș unde îi duceți pentru prima dată?

în oraș	28,9
ștrand	23,7
acasă	16,9
centru (Primărie)	12,8
malul Mureșului (faleză)	9,6
stadion	2,6
muzeu	1,6
Teatru	1

Astfel, se remarcă o tendință ridicată de a ieși în spații publice cu musafirii străini de oraș, doar 16,9% dintre respondenți indicând varianta *acasă*. Dintre reperele precizate se remarcă *la ștrand* 23,7, *în centru* 12,8% și *pe malul Mureșului* 9,6%. Această orientare spre petrecerea timpului liber în spații publice, în contextul prezenței unor musafiri străini de oraș, în opoziție cu orientarea uzuală de a rămâne preponderent acasă (în condiții normale, itemul Q2 și Q3) reflectă *existența unui potențial real* de a petrece timpul liber, inclusiv în domeniul activităților culturale.

CONSUM CULTURAL

În continuare vom prezenta profilul, structura și particularitățile consumului cultural aferente instituțiilor culturale investigate. Datele specifice consumului au fost analizate în corelare și cu alte repere specifice: preferințe tipuri de manifestări, evaluare prețuri, motive participare, surse de informații etc. Gruparea tuturor rezultatelor distinct, pentru fiecare instituție în parte va permite conturarea unor imagini de ansamblu relevante.

TEATRU

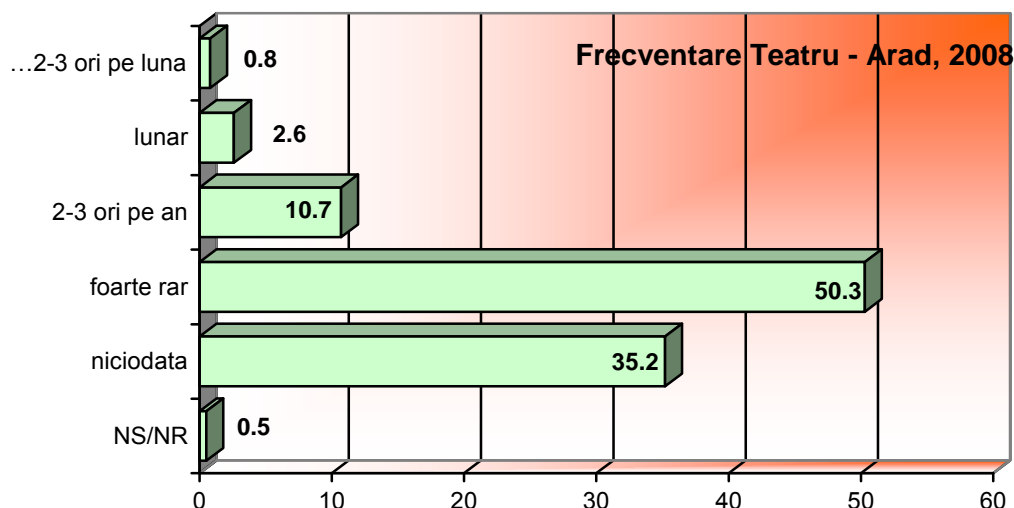
Pentru determinarea gradului de participare la oferta culturală specifică diferitelor instituții de profil a fost formulat un item distinct (*Q5. Cât de des mergeți la...*) vizând cuantificarea directă a acestei tematici. Pentru creșterea acurateței analizei datelor a fost păstrată și delimitarea post-factum prin regrouparea frecvențelor de participare între următoarele categorii de public (delimitare utilizată și în cazul celorlalte instituții culturale analizate):

- ↳ **public constant** - cei care au afirmat frecventarea teatrului „de 2-3 ori pe lună”, „lunar” sau „de 2-3 ori pe an”.
- ↳ **public ocazional** - cei care merg la teatru „foarte rar” (cel mult o dată pe an).
- ↳ **non-consumatori** – generic, restul populației care nu a frecventat niciodată această instituție. Delimitarea pe cele 3 paliere este realizată în funcție de frecvența ofertei existente (variantele „zilnic”, „2-3 ori pe săptămână” și „săptămânal” fiind excluse pentru teatru) și permite o analiză mai pertinentă a itemilor evaluatori.

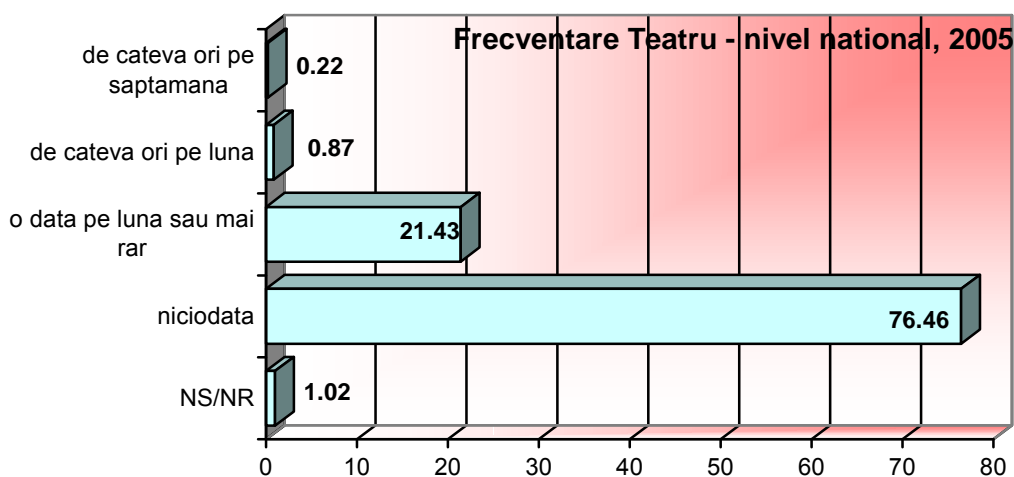
Delimitarea celor trei tipuri de public (consumatori) a fost operată și în cadrul celorlalte instituții culturale, utilizându-se o departajare similară sau una adaptată la profilul activității respective.

Pentru municipiul Arad, frecventarea teatrului a înregistrat următoarea distribuție:

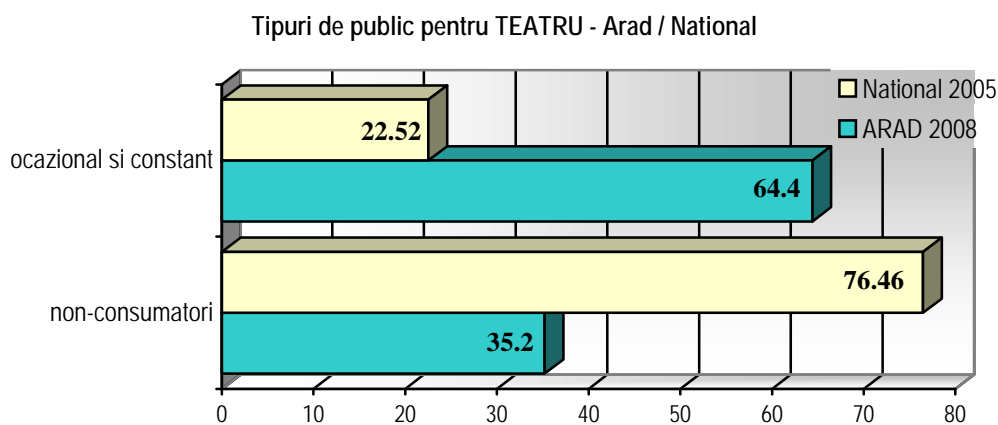
<i>frecventare teatru Arad</i>			
2-3 ori pe lună	0,8%	public constant	14,1%
lunar	2,6%		
2-3 ori pe an	10,7%		
foarte rar	50,3%	public ocazional	50,3%
niciodată	35,2%	non-consumatori	35,2%
NR	0,5%		

La nivel național, în 2005 a fost înregistrată următoarea situație (conform *Barometrul de consum cultural 2005* elaborat de Centrul de studii și cercetări în domeniul culturii):

Conform acestor prezentări frecventarea teatrului în Arad (primul tabel) se structurează pe următoarele paliere: public constant 14,1%, public ocazional 50,3% și non-consumatori 35,2%. Situația este sensibil diferită față de rezultatele obținute la nivel național, așa cum se poate constata și din graficul următor:

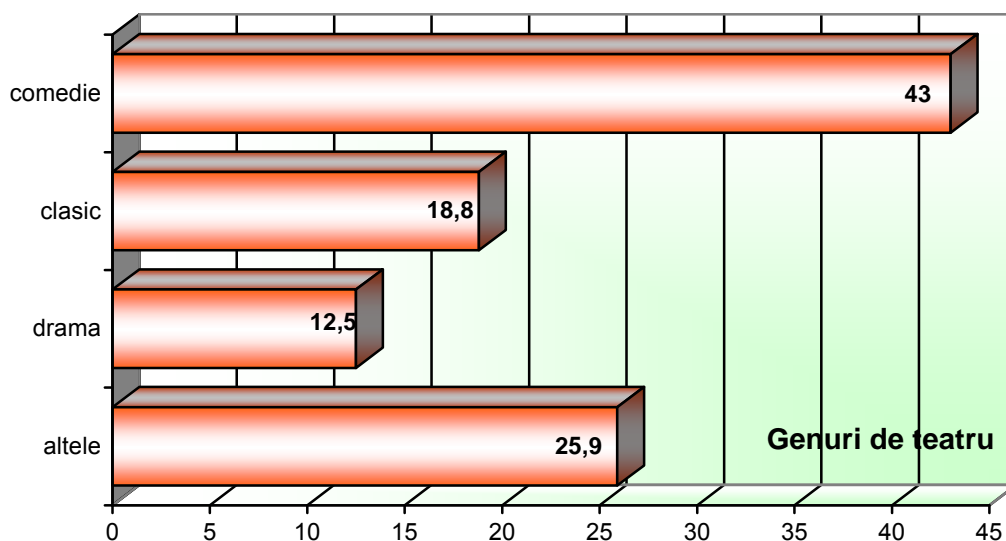

Această distribuție este obținută în urma unor întrebări directe, fiind practic similară cu exprimarea unei opinii personale și implicit imposibil de verificat ca manifestare comportamentală. Cu toate acestea se remarcă diferențele semnificative existente între consumul de teatru din Arad și situația înregistrată la nivel național în cadrul Barometrului de Consum Cultural 2005 elaborat de Centrul de Studii și Cercetări în Domeniul Culturii (Ministerul Culturii și Cultelor), unde s-a înregistrat un procent de 76,46% non-consumatori (față de 35,2% în Arad pentru 2005). Aceste diferențe majore în frecventarea ofertelor de teatru (între Arad și nivelul național) sunt determinate pe de o parte de existența unei tradiții culturale consistente și diversificate (atât în planul ofertei cât și al cererii existente în Arad), iar pe de altă parte de includerea în cadrul Barometrului cultural și a populației din mediul rural, adică fără un acces facil la acest tip de ofertă culturală.

În legătură directă cu frecventarea teatrului a fost analizată și distribuția preferințelor pentru genul preferat de spectacol, în acest sens obținându-se următoarele rezultate:

Q10. Care sunt primele trei genuri de teatru pe care le preferați?

	I	II	III
comedie	43	13,8	4,4
clasic	18,8	7,6	1,6
dramă	12,5	18,8	8,9
liric	2,1	1,3	0,5
pantomimă	1	1,3	1,3
music hall	0,8	3,4	2,1
tragedie	0,8	6,3	5,7
modern	0,8	1,6	0,5
de păpuși	0,3	0,8	1,8
NR	20,1	45,3	73,2

Pe baza acestei distribuții se constată un interes pentru spectacolele de tip divertisment, 43% dintre respondenți exprimându-și o preferință ridicată pentru genul (de teatru) comedie. Următoarele două locuri aparțin genurilor *clasic* (18,8% ca primă opțiune) și *dramă* (12,5% ca primă opțiune). În fine, în privința evaluării prețurilor билетelor de intrare, acestea au fost apreciate preponderent ca fiind *potrivite* (35,9%), conform distribuției următoare:

Q19. *În general, cum considerați că sunt prețurile билетelor de intrare la instituțiile culturale din Arad?*

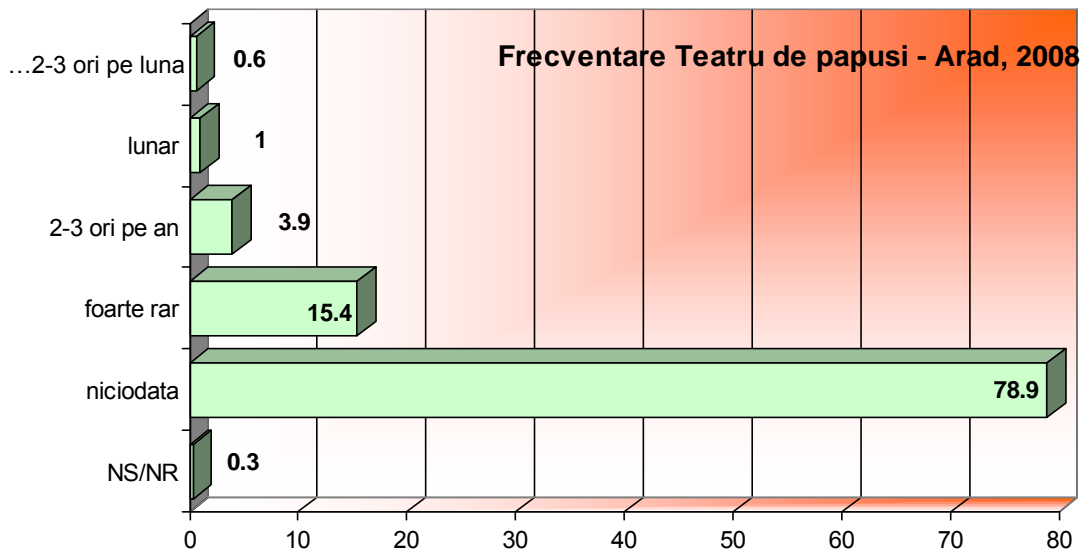
	foarte mari	mai mari	potrivite	mai mici	foarte mici	NS / NR
teatru	19,5	23,4	35,9	0,8	0,3	20,1

TEATRU DE PĂPUȘI

O altă ofertă culturală investigată a vizat instituția teatrului de păpuși:

Q5. Cât de des mergeți la...

	2-3 ori pe săptămâ nă	săptămâ nal	2-3 ori pe lună	luna r	2-3 ori pe an	foart e rar	nicioda tă	N R
Teatru de păpuși		0,3	0,3	1	3,9	15,4	78,9	0,3

Datorită specificului cu totul particular al acestei oferte, ponderea non-consumatorilor este considerabil mai ridicată, 78,9% dintre subiecții investigați afirmând ca nu au participat *niciodată* la acest tip de ofertă culturală. De asemenea, și pentru teatrul de păpuși prețurile au fost evaluate ca fiind *potrivite* (25,3%):

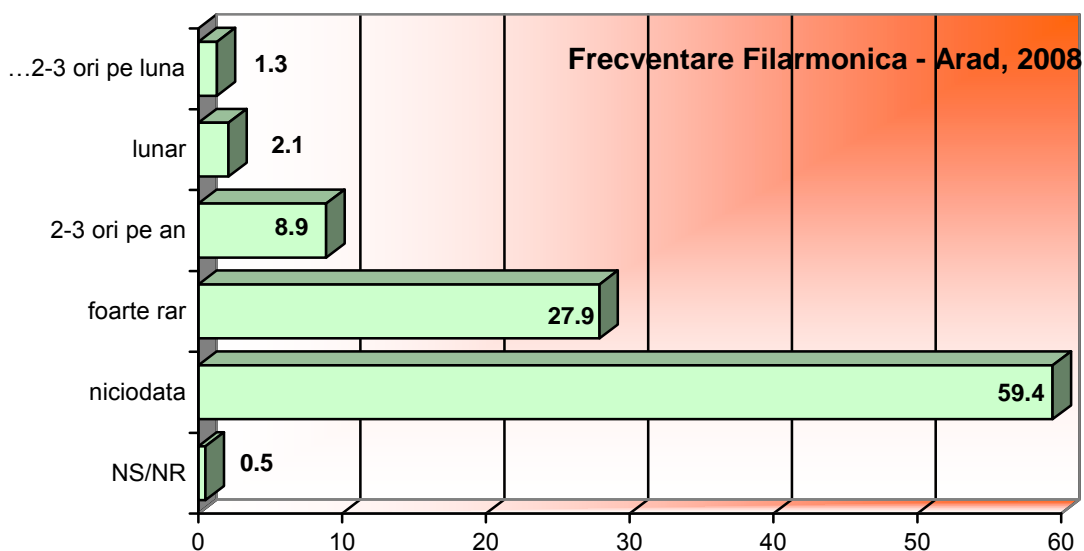
Q19. În general, cum considerați că sunt prețurile билетelor de intrare la instituțiile culturale din Arad?

	foarte mari	ma ri	potrivite	mic i	foarte mici	NS / NR
teatru	19,5	23, 4	35,9	0,8	0,3	20,1
teatru de păpuși	11,2	14, 3	25,3	2,6	0,8	45,7

FILARMONICĂ

Pentru municipiul Arad, frecventarea Filarmonicii a înregistrat următoarea distribuție:

<i>frecventare filarmonică Arad</i>			
2-3 ori pe lună	1,3%	public constant	12,3%
lunar	2,1%		
2-3 ori pe an	8,9%		
foarte rar	27,9%	public ocazional	27,9%
niciodată	59,4%	non-consumatori	59,4%
NR	0,5%		

Și în cazul filarmonicii s-a păstrat tendința de evaluare a prețurilor билетelor, ca fiind potrivite:

Q19. În general, cum considerați că sunt prețurile билетelor de intrare la instituțiile culturale din Arad?

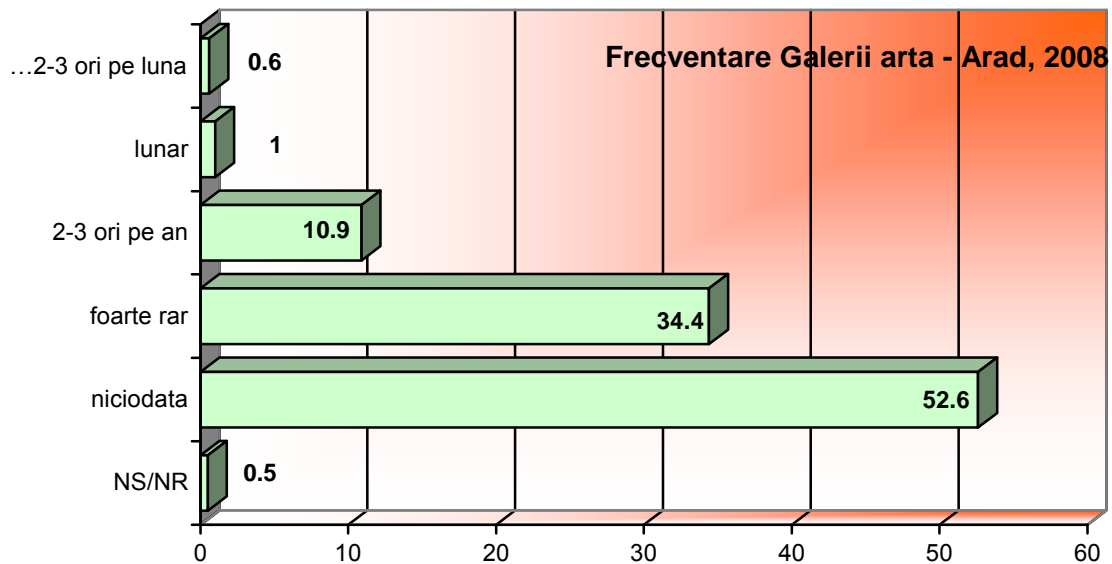
	foarte mari	mari	potrivite	mic	foarte mici	NS / NR
filarmonică	13	14,6	34,1	1,8	0,5	35,9

GALERII DE ARTĂ

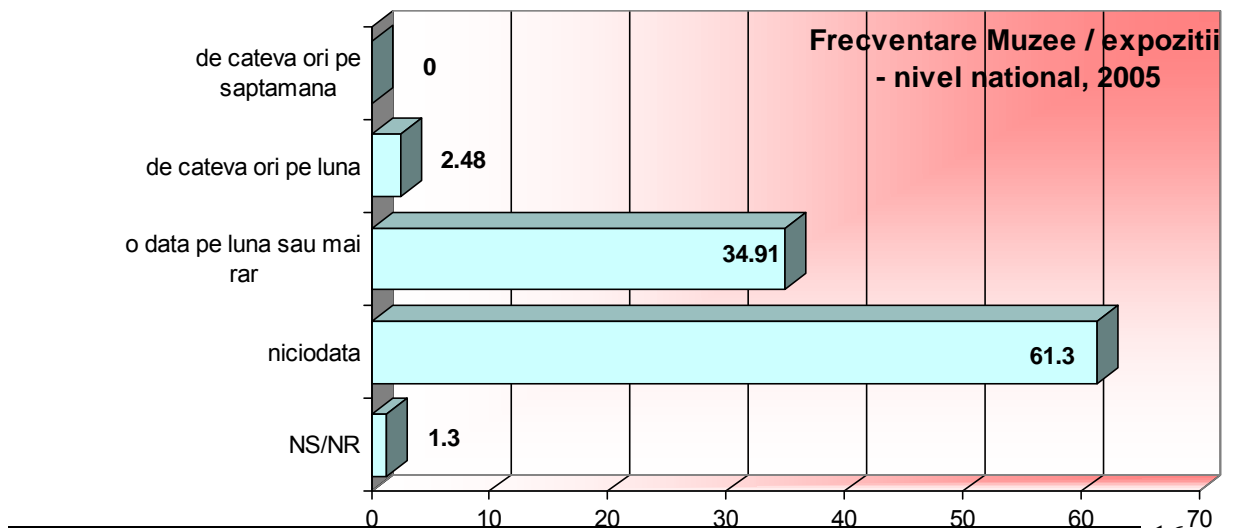
O altă ofertă analizată a fost cea aferentă galeriilor de artă, obținându-se următoarea distribuție:

Q5. Cât de des mergeți la...

	2-3 ori pe săptămână	săptămânal	2-3 ori pe lună	lunar	2-3 ori pe an	foarte rar	niciodată	N R
Galeriile de artă	0,3		0,3	1	10,9	34,4	52,6	0,5

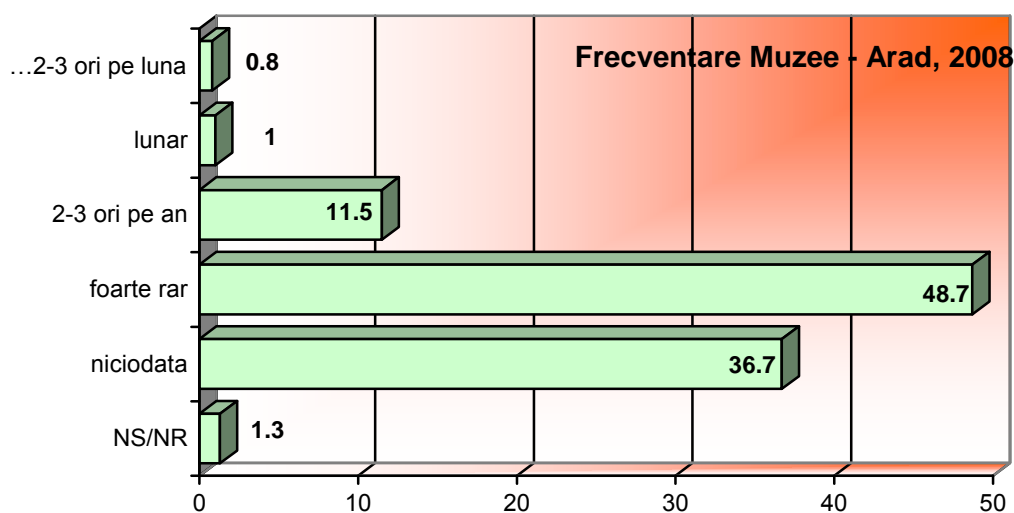

La nivel național, conform Barometrului cultural din 2005, frecventarea muzeelor și expozițiilor a înregistrat următoarele valori:

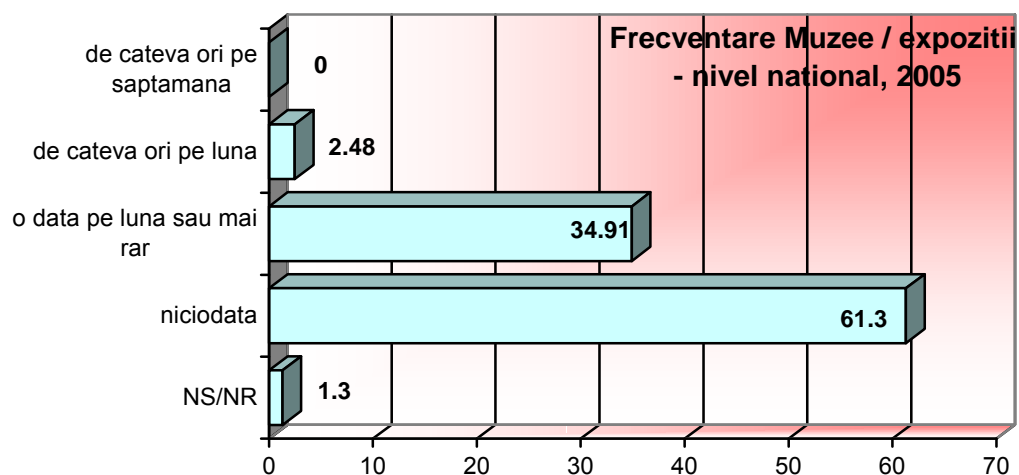

Complementar, frecventarea muzeelor se prezintă astfel:

2-3 ori pe lună	0,8%	public constant	13,3%
lunar	1%		
2-3 ori pe an	11,5%		
foarte rar	48,7%	public ocazional	48,7%
niciodată	36,7%	non-consumatori	36,7%
NR	1,3%		

La nivel național, conform Barometrului cultural din 2005, frecventarea muzeelor și expozițiilor a înregistrat următoarele valori:

Se remarcă astfel existența unei deosebiri semnificative între non-consumatorii acestei oferte de la nivelul municipiului Arad 36,7% față de cei de la nivel național 61,3%. Și în acest caz, accesul mai mult sau mai puțin facilitat contribuie semnificativ la prezența acestor diferențieri.

În privința estimării prețurilor specifice, și pentru această ofertă frecvența centrală este aferentă valorii *potrivite*:

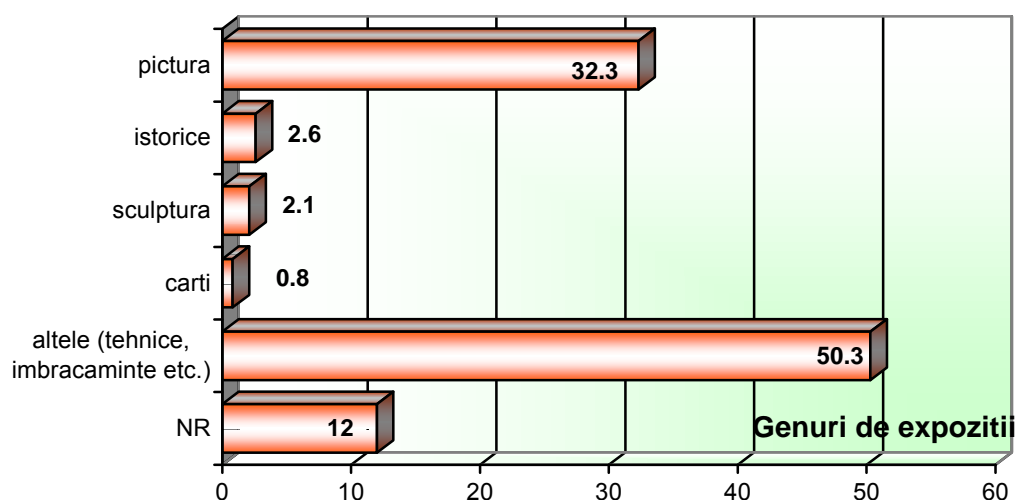
Q19. *În general, cum considerați că sunt prețurile билетelor de intrare la instituțiile culturale din Arad?*

	foarte mari	ma ri	potrivite	mic i	foarte mici	NS / NR
muzee	9,9	14,3	40,4	6,8	1	27,6

Complementar, distribuția preferințelor pentru genuri de expoziții se prezintă astfel:

Q11. *Care sunt primele trei genuri de expoziții pe care le preferați?*

	I	II	III
pictură	32,3	12	4,4
istorice	2,6	1,6	2,6
sculptură	2,1	7,3	2,1
cărți	0,8	2,9	0,5
altele (tehnice, îmbrăcăminte etc.)	50,3	41,1	16,6
NR	12	35,2	73,7

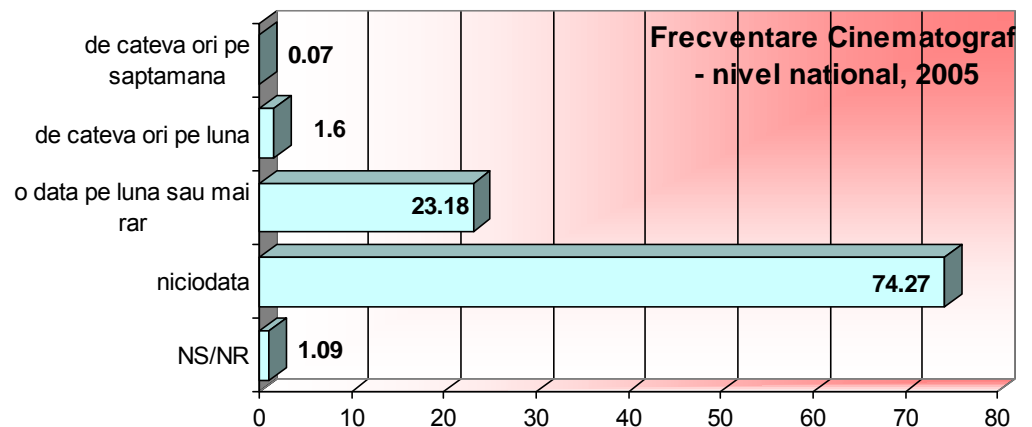
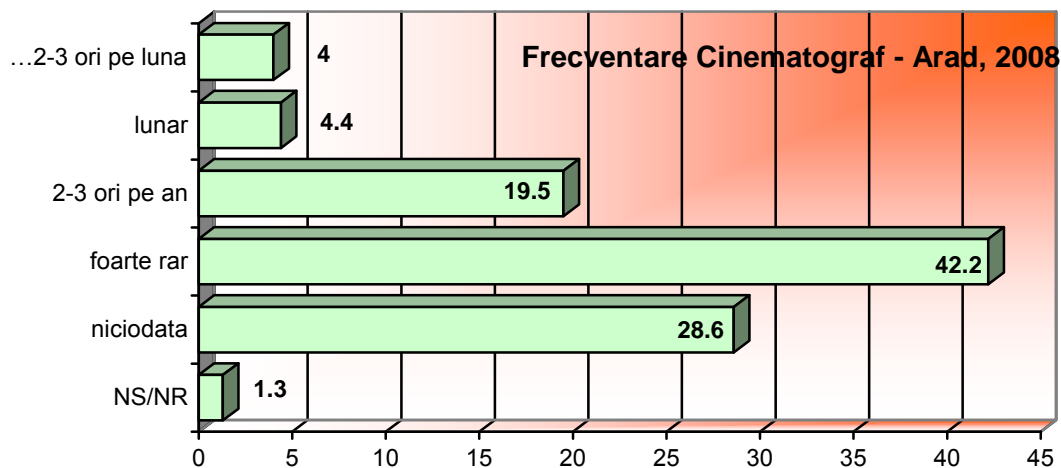
O altă ofertă culturală analizată a fost cea aferentă cinematografelor, în acest caz obținându-se următoarea distribuție:

Q5. Cât de des mergeți la...

	2-3 ori pe săptămână	săptămânal	2-3 ori pe lună	lunar	2-3 ori pe an	foarte rar	niciodată	N R
Cinematograf	0,3	2,1	1,6	4,4	19,5	42,2	28,6	1,3

frecventare cinematografe Arad

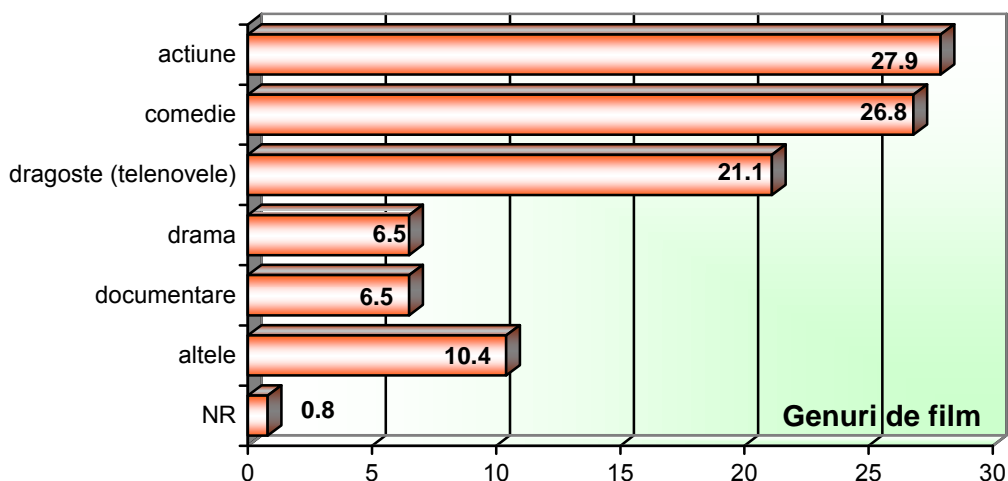
public constant	27,9%
public ocazional	42,2%
non-consumatori	28,6%

Diferențele foarte mari înregistrate între consumul arădean (2008) și cel național (2005) sunt determinate (și în acest caz) și de accesul la acest tip de ofertă (datele de la nivel național incluzând și areale extinse în care cinematografele practic nu mai funcționează). Complementar analizei consumului acestui tip de ofertă, un item distinct a vizat distribuția preferințelor pentru genuri de film, obținându-se următoarele rezultate:

Q13. Care sunt primele trei genuri de film pe care le preferați?

	I	II	III
acțiune	27,9	25,3	7,6
comedie	26,8	22,7	10,9
dragoste (telenovele)	21,1	13,5	5,5
dramă	6,5	7	4,9
documentare	6,5	4,4	3,9
horror	5,2	8,9	7,6
SF	3,1	6,3	6,5
istorice, război	1,6	2,1	1,6
adulți	0,5	0,8	1
NR	0,8	9,1	50,5

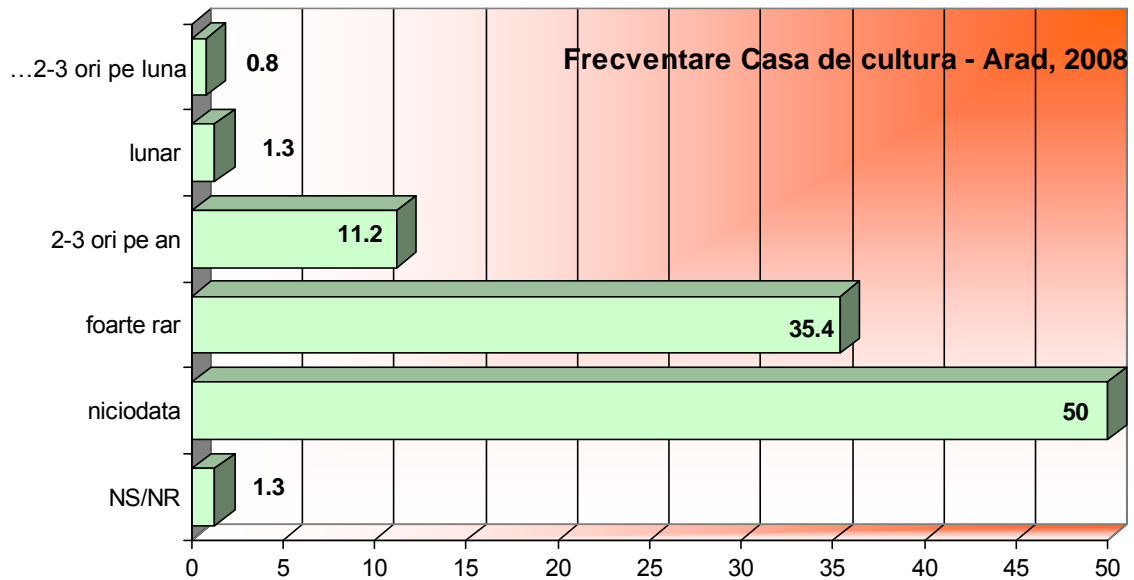
Q19. În general, cum considerați că sunt prețurile билетelor de intrare la instituțiile culturale din Arad?

	foarte mari	ma ri	potrivite	mic i	foarte mici	NS / NR
cinematografe	14,1	30,2	36,5	1	0,3	18

În fine, o altă ofertă culturală analizată este cea aferentă caselor de cultură, pentru acestea obținându-se următoarele distribuții:

Q5. Cât de des mergeți la...

	2-3 ori pe săptămână	săptămânal	2-3 ori pe lună	lunar	2-3 ori pe an	foarte rar	niciodată	N R
Case de cultură	0,3		0,5	1,3	11,2	35,4	50	1,3

Și pentru acest tip de ofertă culturală, evaluarea prețurilor specifice a păstrat trendul median anterior:

Q19. În general, cum considerați că sunt prețurile билетelor de intrare la instituțiile culturale din Arad?

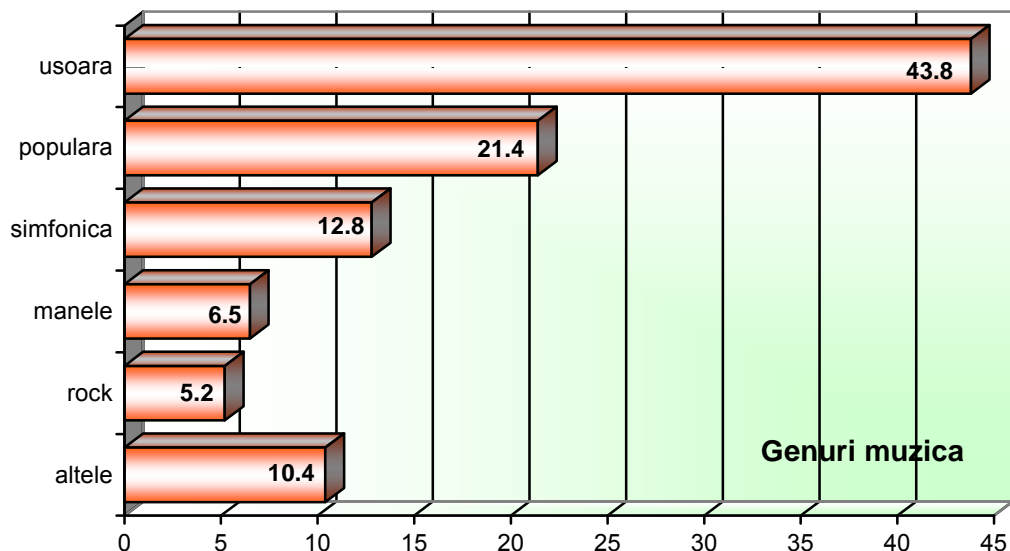
	foarte mari	mari	potrivite	mic i	foarte mici	NS / NR
case de cultură	10,4	12,5	36,7	3,9	0,5	35,9

Preferințe genuri muzică

Complementar analizei consumului cultural pentru instituțiile prezentate anterior, au mai fost abordate și preferințele populației în legătură cu genurile de muzică, de dans și de cărți preferate. Astfel, în legătură cu distribuția preferințelor pentru genuri de muzică au fost obținute următoarele rezultate:

Q8. Care sunt primele trei genuri de muzică pe care le preferați?

	I	II	III
ușoară	43,8	26,6	6,8
populară	21,4	18,2	7,3
simfonică	12,8	14,1	7
manele	6,5	6,8	2,6
rock	5,2	8,9	3,1
religioasă	4,7	1,6	0,5
bluess	2,6	3,4	2,1
jazz	1	0,8	0,3
romanțe	0,3	0,5	1,6
NR	1,8	19,3	68,8

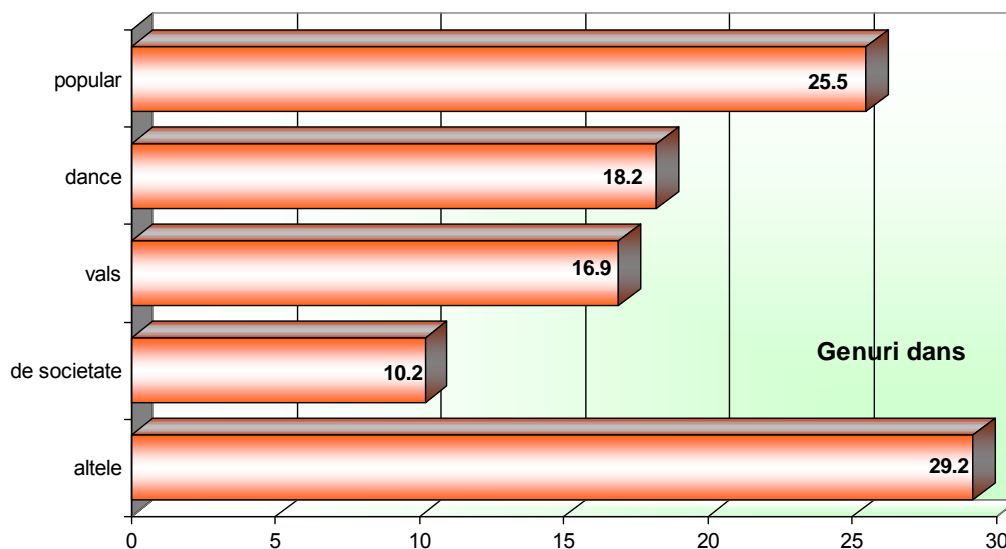

Conform acestor rezultate, primele 3 preferințe pentru genurile muzicale au fost formulate în legătură cu muzica *ușoară* (în general) 43.8%, *populară* 21.4% și *simfonică-clasică* 12,8%.

În privința genurilor de dans, preferințele exprimate se prezintă astfel:

Q9. Care sunt primele trei genuri de dans pe care le preferați?

	I	II	III
popular	25,5	12	11,5
dance	18,2	11,5	4,4
vals	16,9	18,8	6,3
de societate	10,2	8,9	8,9
blues	9,4	5,2	1
tango	7,6	14,8	11,7
balet	1	0,3	1
NR	11,2	28,6	55,2

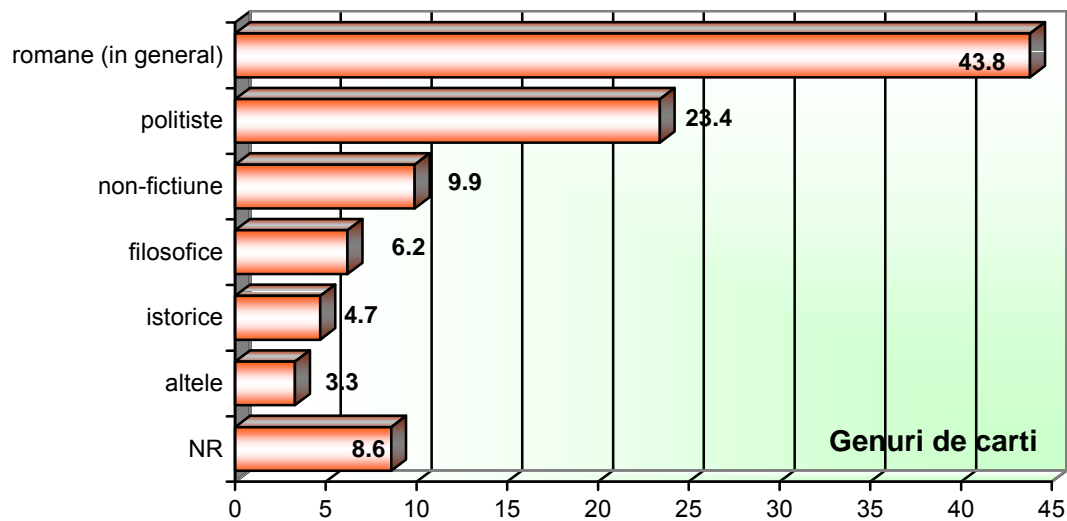
Conform acestor distribuții, primele 3 genurile de dans preferate sunt: *popular* 25.5%, *dance (în general)* 18,2%, *vals* 16,9% și *de societate* 10,2%.

Preferințe genuri cărți

În privința genurilor de cărți, la nivelul eșantionului investigat au fost înregistrate următoarele preferințe:

Q12. Care sunt primele trei genuri de cărți pe care le preferați?

	I	II	III	VP
romane	43,8	16,4	3,4	
polițiste	23,4	17,4	2,9	
non-ficțiune	9,9	10,2	2,6	
filosofice, religioase	6,2	2,9	1,8	
istorice	4,7	4,4	1,3	
literatură clasică	2,3	3,9	1,8	
poezie	1	3,4	1	
NR	8,6	41,4	85,2	

Conform acestor distribuții, primele 3 genurile de cărți, cu cea mai ridicată frecvență în preferințele respondenților sunt: *romane (în general)* 43,8%, *polițiste* 23,4% și *non-ficțiune* 9,9%.

Participare festivaluri

În legătură directă cu evaluarea consumului cultural a fost analizată și oferta specifică festivalurilor organizate în localitate. În acest sens, celor care au afirmat participarea la aceste activități li s-a solicitat și realizarea unei evaluări generale. Distribuția răspunsurilor la aceste întrebări se prezintă astfel:

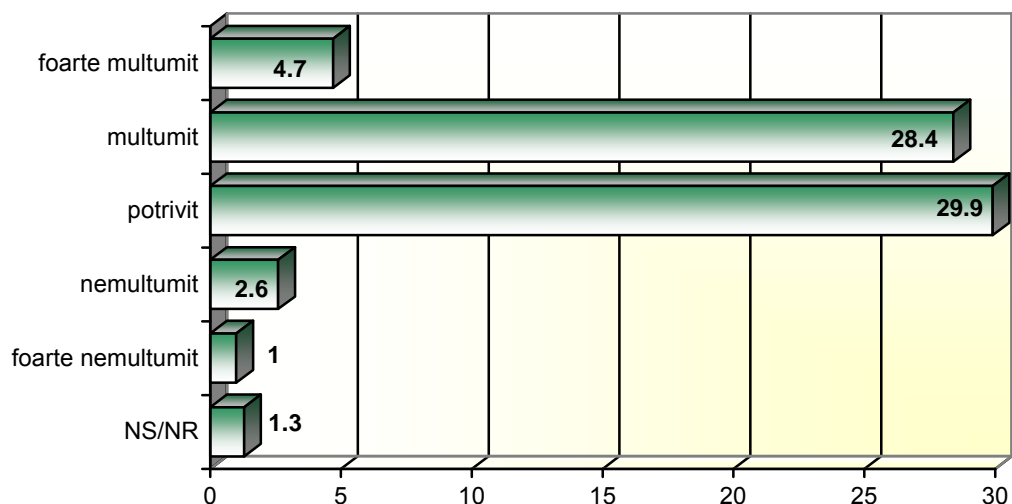
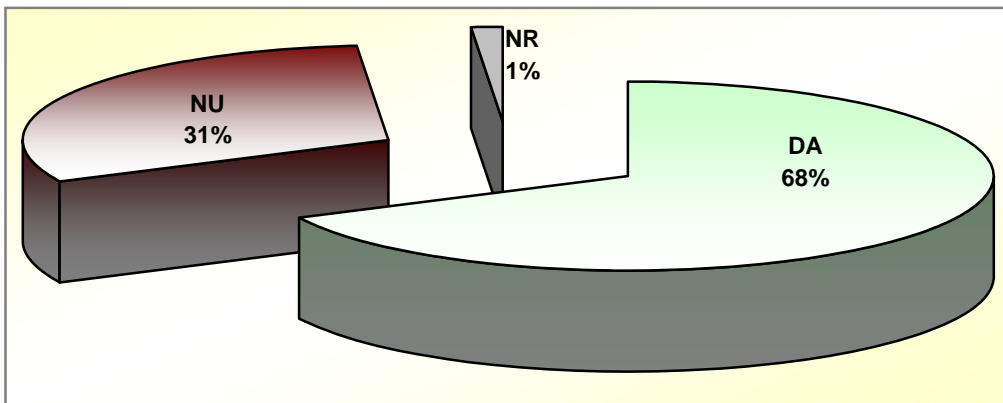
Q14. Participați la festivaluri organizate în localitatea dvs.?

1. DA = 67,9

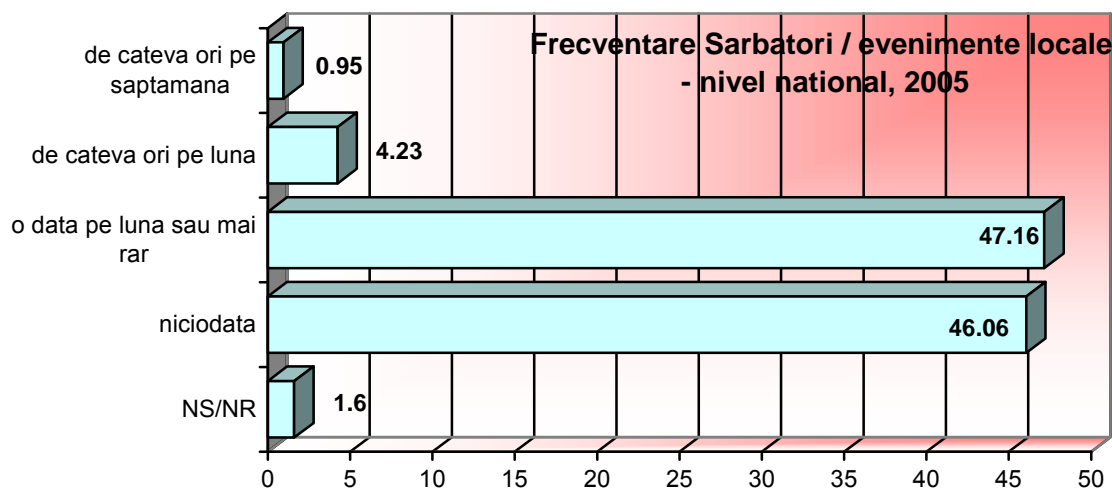
2. NU 30,7

Q18.1. Dacă DA, cât de mulțumit sunteți de oferta culturală a acestora?

1. foarte mulțumit	4,7
2. mulțumit	28,4
3. potrivit	29,9
4. nemulțumit	2,6
5. foarte nemulțumit	1
NR	1,3

Conform acestor rezultate se constată o participare relativ ridicată la acest tip de ofertă culturală, 67,9% dintre subiecții investigați afirmând acest lucru. În privința evaluării acestora, frecvența centrală este aferentă variantei *mulțumit într-o măsură potrivită* (29,9%), dar cu o orientare semnificativă a răspunsurilor spre partea superioară a scalei – *mulțumit* 28,4% și *foarte mulțumit* 4,7% (evaluarea negativă cumulând doar 3,6%). La nivel național, situația înregistrată de Barometrul cultural în 2005 este sensibil diferită:

Și în acest caz, ponderea semnificativ mai ridicată de non-consumatori (46,6% la nivel național față de 30,7% la nivelul municipiului Arad) este determinată și de accesul diferențiat la acest tip de ofertă.

Surse informare evenimente culturale

În legătură directă cu accesarea ofertei culturale specifice instituțiilor de profil, un item distinct a vizat identificarea surselor de informare pentru evenimentele culturale locale:

Q24. De unde vă informați asupra noutăților oferite de instituțiile culturale?

	coduri surse							
	ziare, reviste	TV	radio	afișe	fața locului	prieteni, cunoștințe	Inter net	NR
spectacole, concerte:	48,7	12,2	6,3	24	0,8	2,9	2,3	2,9
muzee, galerii:	28,6	7,3	8,3	28,4	13	6,3	1,8	6,3
case de cultură, centre culturale:	25,3	7,3	3,6	23,7	19	8,3	1,3	11,5
cinematografe :	27,3	3,6	2,9	19,8	26,6	10,4	3,4	6
biblioteci:	18,5	3,9	1,8	5,7	36,2	19,5	1,8	12,5
librării:	17,4	5,5	3,1	5,2	42,7	12	1,6	12,5

Conform acestor distribuții, principalele surse de informare pentru spectacole, concerte, muzee, galerii, case de cultură, centre culturale și cinematografe sunt reprezentate de ziare și reviste (frecvențele centrale, 48,7%, 28,6%, 25,3% respectiv 27,3%) și *la fața locului* pentru *biblioteci* (36,2%) și *librării* (42,7%).

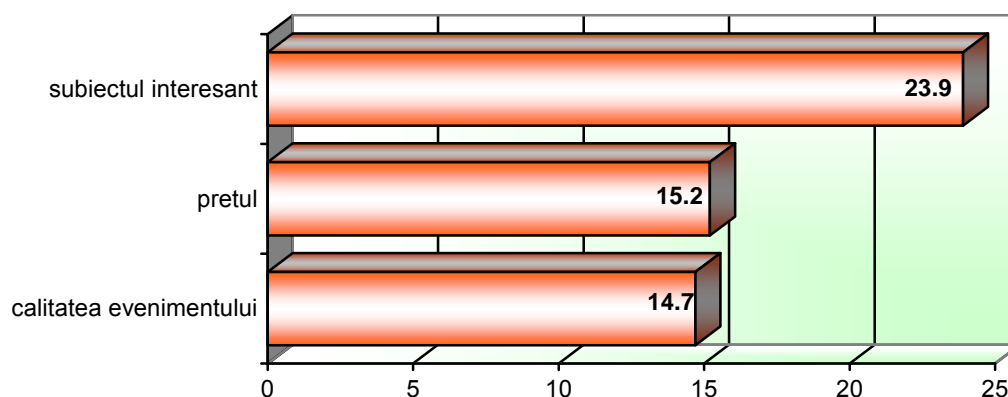
Criterii participare evenimente culturale

În același areal problematic, un alt item a vizat identificarea principalelor criterii de participare la un eveniment cultural (în general). Pentru această problematică au fost obținute următoarele răspunsuri (VP reprezintă valoarea ponderată):

Q22. Care sunt primele trei criterii care vă determină să participați la un eveniment cultural?

	subiectul interesant	amplora eveniment	ineditul eveniment	momentul desfășurării	reumele protagoniș	prețul	calitatea eveniment	atmosferă / ambiant	facilități de	NR
I	37,5	5,7	7,3	4,7	9,9	12,5	15,4	4,9	0,5	1,6
II	9,9	12,8	9,4	9,6	12,5	19	14,8	6,8	2,1	3,1
III	11,2	8,3	7,3	9,9	11,5	15,6	12,5	15,4	4,2	4,2
VP	23.9	8.5	8.0	7.2	11.0	15.2	14.7	7.3	1.7	2.5

**Criterii participare evenimente culturale
(valori ponderate)**

Conform acestor distribuții, principalele criterii care determină participarea la un eveniment cultural sunt reprezentate de: *subiectul interesant* (valoare ponderată 23.9%), *preț* (15,2%) și *calitatea evenimentului* (14,7%).

Un capitol distinct în cadrul chestionarului aplicat a vizat și o serie de aspecte aferente educației culturale a copiilor. Astfel, în legătură cu participarea copiilor sau nepoților la cercuri specifice au fost obținute următoarele răspunsuri:

Q16. Copilul sau copiii (nepotul sau nepoții) dvs. participă la...

	Frecven t	Uneori	Rar	Niciodată	NS/NR
cercuri de dans?	6,8	12	10,2	18,2	52,9
cercuri de muzică?	4,9	9,9	11,7	20,6	52,9
cercuri de desen?	3,6	8,6	10,9	25,3	51,6
cercuri literare?	3,1	11,5	12	20,3	53,2

Conform datelor înregistrate, cele mai frecventate sunt cercurile de dans, 6,8% dintre respondenți afirmând participarea *frecventă* iar 12% doar *uneori*. Complementar, interesul pentru educația culturală a copiilor a înregistrat însă o pondere ridicată, conform distribuției următoare:

Q17. Cât de importantă considerați că este educația culturală pentru dezvoltarea copilului dvs.?

1. foarte mare	36,2
2. mare	32,3
3. potrivită	19
4. mică	2,6
5. foarte mică	1
NR	8,9

Astfel, 68,5% dintre subiecții investigați consideră că acest tip de educație prezintă o importanță *mare* și *foarte mare*, și doar 1% o apreciază ca fiind *foarte mică*. În fine, un alt item dedicat acestui subiect a vizat experiența personală a respondenților în domeniul creației culturale, răspunsurile înregistrate distribuindu-se după cum urmează:

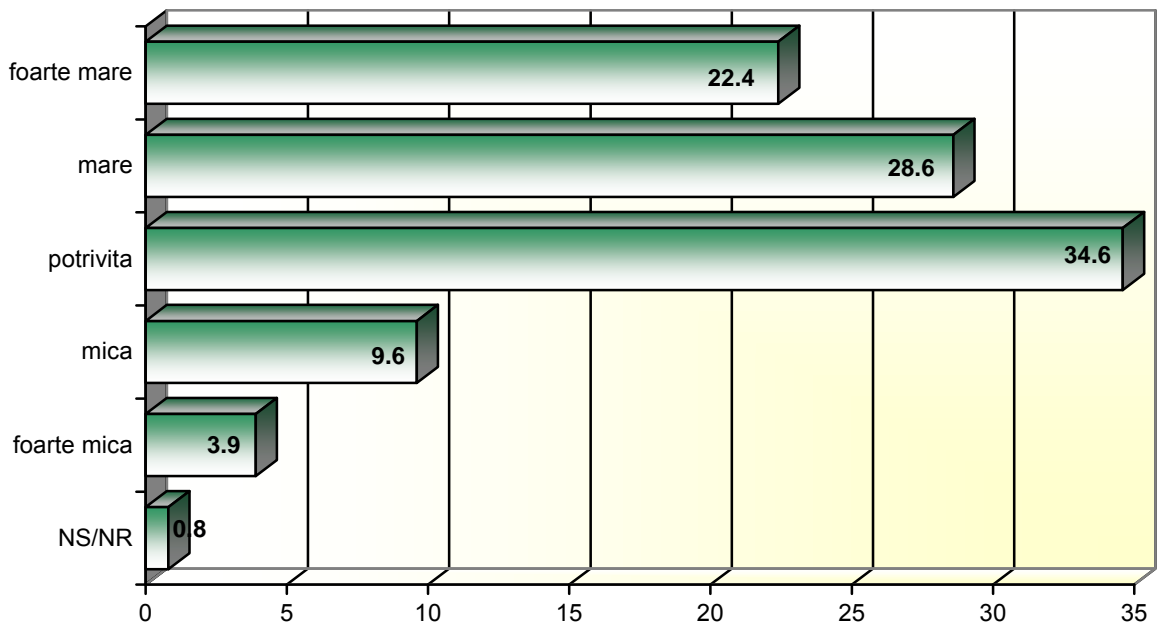
Q18. Ați încercat să vreodată să realizați creații culturale?

1. versuri	14,1	6. pictură	5,3
2. proză	3,7	7. sculptură	0,6
3. piese de teatru	3,3	8. arhitectură	0,6
4. articole de presă	3,4	NR	72,4
5. cântece	7,9		

O problemă distinctă abordată, conform obiectivelor prestabilite, este reprezentată de evaluarea ofertei culturale locale și identificarea principalelor îmbunătățiri așteptate. Astfel, un prim item din această categorie a vizat evaluarea importanței acordată culturii, în general, în zilele noastre:

Q7. Ce importanță are cultura în zilele noastre?

1. foarte mare	22,4
2. mare	28,6
3. potrivită	34,6
4. mică	9,6
5. foarte mică	3,9
NR	0,8

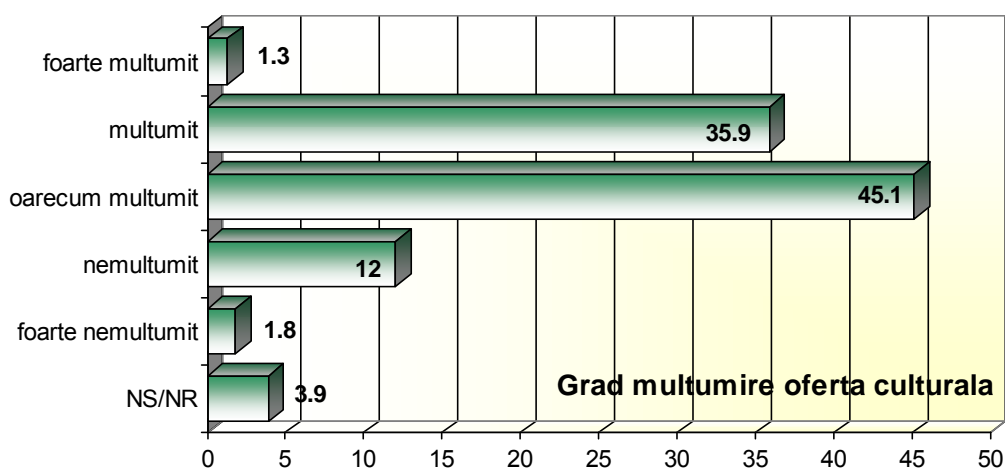

Conform acestor distribuții, deși valoarea centrală este aferentă pentru varianta *potrivită* (34,6%), se constată o grupare a răspunsurilor în partea superioară a scalei, 28,6% optând pentru varianta *mare* și 22,4% pentru *foarte mare*.

Complementar, în evaluarea gradului de mulțumire pentru oferta culturală locală s-au obținut următoarele distribuții:

Q20. Cât de mulțumit sunteți în general de oferta culturală din Arad?

1. foarte mulțumit;	1,3
2. mulțumit;	35,9
3. oarecum mulțumit;	45,1
4. nemulțumit;	12
5. foarte nemulțumit.	1,8
NR	3,9

ARGUMENTE NEMULȚUMIRE	diversitate insuficientă (oarecum mulțumit)	13,8
	mai multe festivaluri concerte (oarecum mulțumit)	4,7
	nivel scăzut, provincial (nemulțumit)	3,6
	destinată tinerilor (oarecum mulțumit)	2,9
	mediatizare deficitară (nemulțumit)	2,6
	prețuri mari (nemulțumit)	1,6
	deranj, gălăgie (nemulțumit)	0,8

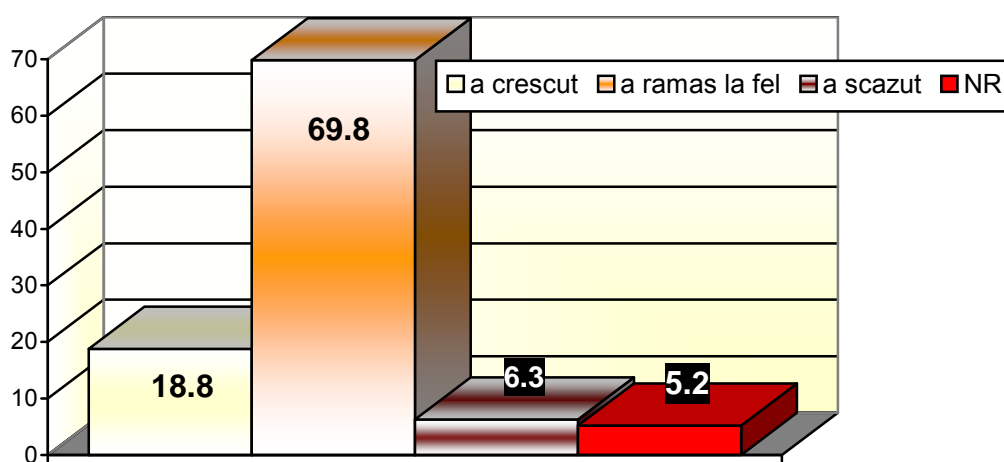
ARGUMENTE MULȚUMIRE	diversitate suficientă (mulțumit)	14,8
	calitate ridicată (mulțumit)	8,3
	prețuri accesibile (mulțumit)	0,8
	bine mediatizată (mulțumit)	0,3
	NR	45,8

Pe baza acestor rezultate se poate constata o tendință mai accentuată spre valoarea de mijloc a scalei, 45,1% optând pentru varianta *oarecum mulțumit*, 35,9% pentru *mulțumit* și 12% pentru *nemulțumit*. Argumentarea gradului de satisfacție este complementară (în oglindă), cei în general mulțumiți apreciind *diversitatea existentă*, în timp cei în general nemulțumiți, solicitând tocmai o astfel de diversificare.

Analiza evoluției ofertei culturale locale (abordată printr-un alt item distinct) a reflectat o relativă stabilitate în timp, conform următoarelor rezultate:

Q26. Comparativ cu anul trecut, cum apreciați oferta culturală actuală din Arad?

a crescut	18,8
a rămas la fel	69,8
a scăzut	6,3
NR	5,2

Motivații:

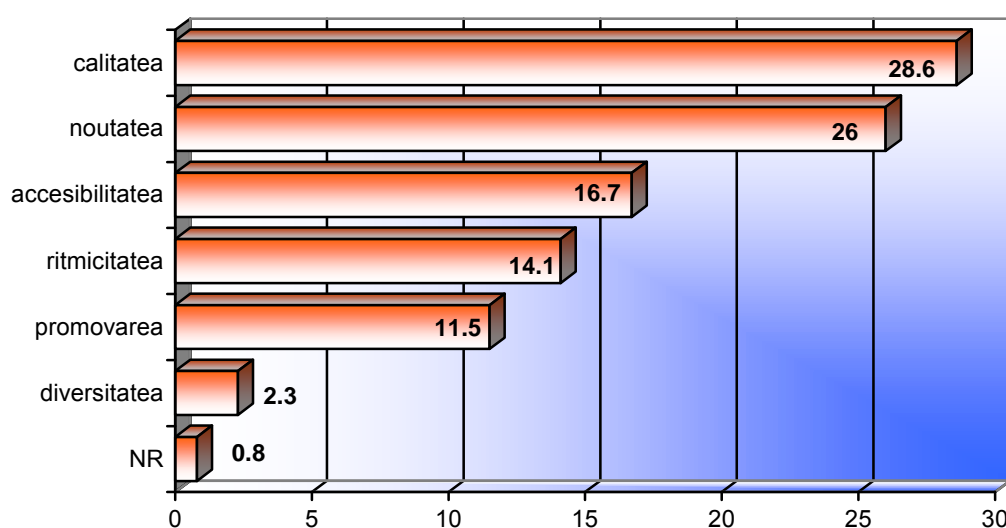
inertie (a rămas la fel)	25,5
diversitate (a crescut)	9,7
lipsă investiții (a scăzut)	5,5
calitate superioară (a crescut)	2,3
calitate scăzută (a scăzut)	2,1
mediatizare adecvată (a crescut)	2,1
mediatizare slabă (a scăzut)	1,6
an electoral (a crescut)	0,3
NR	51

Se constată o grupare majoritară a răspunsurilor pentru varianta *a rămas la fel* (69,8%), jumătate din cei care au și motivat răspunsul susținând faptul că a existat o *inertie* în acest domeniu. Susținerea creșterii (față de anul trecut) este argumentată prin *accentuarea diversității* (9,7%) iar susținerea scăderii prin *lipsa investițiilor* (5,5%).

În legătură directă cu acest item a mai fost formulată și o întrebare privind principalele îmbunătățiri pe care le-ar dori pentru viața culturală locală, cu următoarea distribuție a răspunsurilor:

Q21. Care este principala îmbunătățire pe care ați dori-o pentru viața culturală arădeană?

calitatea	28,6
noutatea	26
accesibilitatea	16,7
ritmicitatea	14,1
promovarea	11,5
diversitatea	2,3
NR	0,8

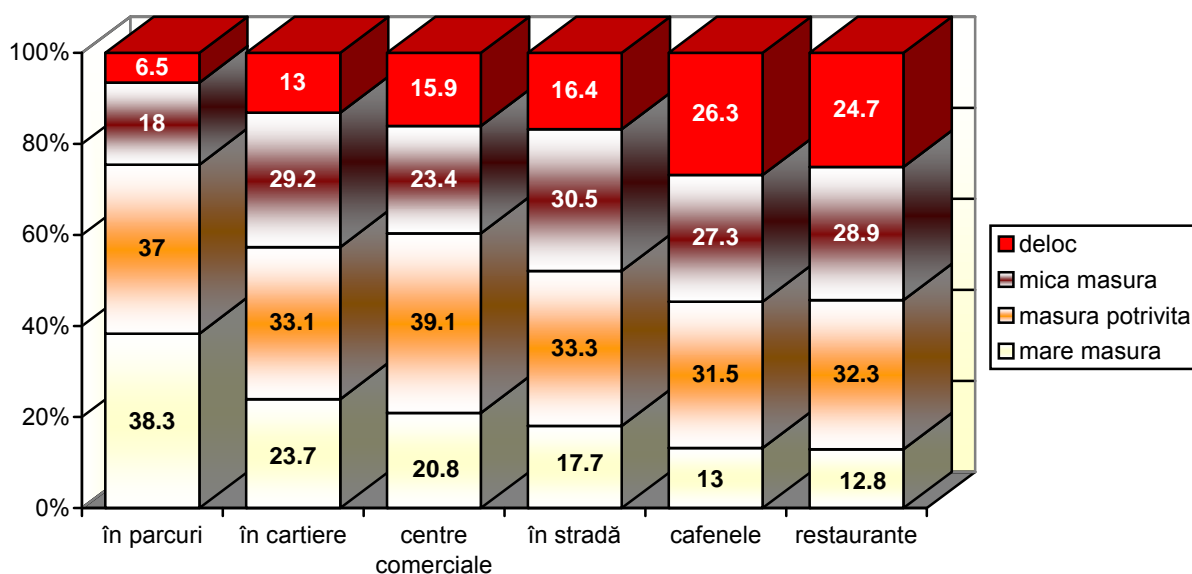

Așa cum se poate constata și din datele prezentate mai sus, pentru îmbunătățirea vieții culturale locale se dorește în primul rând creșterea *calității* (28,6%), *diversitatea*, *noutatea* (26%), *asigurarea unei accesibilități mai ridicate* (16,7%), *asigurarea unei ritmicități mai accentuate* (14,1%) și *îmbunătățirea promovării* (11,5%).

În intenția explorării potențialului cultural pe care l-ar putea deține spațiile neconvenționale, o întrebare distinctă a vizat evaluarea impactului public al acestora:

Q15. În ce măsură considerați că scena culturală ar trebui extinsă și în spații neconvenționale precum:

	în mare măsură	în măsură potrivită	în mică măsură	deloc	NR
cafenele,	13	31,5	27,3	26,3	1,8
restaurante	12,8	32,3	28,9	24,7	1,3
centre comerciale	20,8	39,1	23,4	15,9	0,8
în parcuri	38,3	37	18	6,5	0,3
în stradă	17,7	33,3	30,5	16,4	2,1
în cartiere	23,7	33,1	29,2	13	1

Conform acestor distribuții, spațiile neconvenționale cu cel mai ridicat potențial cultural sunt reprezentate de *parcuri* (38,3% în mare măsură), *cartiere* (23,7% în mare măsură) și *centre comerciale* (20,8% în mare măsură). Complementar, spațiile neconvenționale cu cel mai mic potențial cultural sunt *cafenelele* (26,3% deloc) și *restaurantele* (24,7% deloc).

Din același areal tematic, un alt item inclus în instrumentul de cercetare a vizat identificarea celui mai important eveniment cultural la care subiecții au participat în ultimul an:

Q23. *Care este cel mai important eveniment cultural la care a-ți participat în ultimul an?*

Zilele Aradului	18,5
Concert	11,7
Festivalul berii	6,5
Festivalul vinului	6,5
Revelion	6
Expoziție	6
Teatru	4,9
Film	1
Balul de cristal	0,5
Festivalul minorităților	0,5
Anatecor	0,3
Colocviu public	0,3
Dezvelirea bustului I. Cuza	0,3
Festivalul Mozart	0,3
Meci	0,3
NR	36,5

Așa cum se poate constata și din tabelul de mai sus, cel mai important eveniment cultural la care respondenții au participat în ultimul an este reprezentat de *Zilele Aradului* (18,5%). Acesta este urmat de *participarea la un concert* (11,7%), la *festivalul berii* și al *vinului* (ambele cu câte 6,5%) și de participarea la *revelion* și la *o expoziție* (ambele tot cu câte 6%).

În legătură directă cu evaluarea ofertei culturale locale a fost analizată și estimarea gradului de cunoaștere a sa. Rezultatele înregistrate la acest item se prezintă astfel:

Q25. În ce măsură considerați că oferta culturală arădeană este cunoscută:

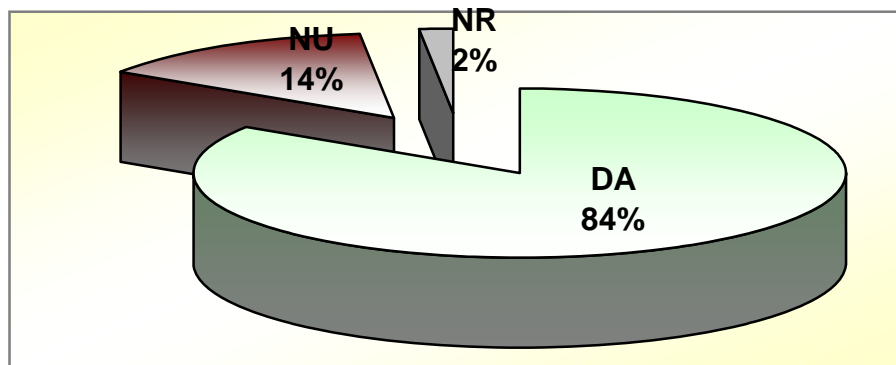
	în mare măsură	în măsură potrivită	în mică măsură	deloc	NR
în oraș	22,7	57	19,3	0,5	0,5
în regiune	7,3	39,3	45,8	6,5	1
în țară	3,4	33,3	49,2	13,3	0,8
la nivel internațional	1,6	14,1	43	38,5	2,9

Astfel, dacă la nivelul orașului, oferta culturală se estimează că este cunoscută *în măsură potrivită* (57%), la nivelul regiunii, la nivel național și internațional aceasta este cunoscută *în mică măsură* (45,8%, 49,2% respectiv 43%).

În legătură directă cu problematica promovării ofertei culturale locale, un ultim item utilizat a vizat evaluarea importanței turismului cultural pentru dezvoltarea economică a Municipiului Arad:

Q27. Considerați că turismul cultural este o oportunitate pentru dezvoltarea economică a municipiului Arad?

1. NU = 14,1%
2. DA = 84,1%
- NR = 1,8%

Marea majoritate a respondenților (84,1%) au afirmat în mod direct importanța economică a promovării orașului ca destinație turistică, evaluând și o serie de dimensiuni specifice unui astfel de program:

Dacă DA, cât de importante sunt următoarele aspecte:

	în mare măsură	în măsură potrivit ă	în mică măsur ă	delo c
restaurarea clădirilor	69	12,8	4,2	1
existența unor servicii turistice de calitate	65,1	17,2	2,9	1
existența unor evenimente culturale de calitate	59,9	19,5	5,7	1,6
existența unor puncte de informare turistică	51,8	28,4	5,7	0,8
existența unor materiale de prezentare a potențialului cultural	44,5	33,9	5,7	2,1
promovarea agresivă a orașului ca destinație turistică	39,1	25,5	16,7	3,1

Astfel, cele mai importante măsuri pentru transformarea Municipiului Arad într-o destinație turistică sunt reprezentate de *restaurarea clădirilor* (69%), *existența unor servicii turistice de calitate* (65,1%) și *existența unor evenimente culturale de calitate* (59,9%), iar cea mai puțin pertinentă este reprezentată de *promovarea agresivă a orașului ca destinație turistică* (doar 39,1% considerând-o importantă în mare măsură iar 16,7% chiar în mică măsură).

- Pentru municipiul Arad *timpul liber disponibil* (în martie 2008) este de aproximativ 4 ore în timpul săptămânii (valoarea mediei = 4,55 ore) și aproximativ 10 ore la sfârșitul săptămânii (valoare medie = 10,16 ore).
- Principalele *activități desfășurate în timpul liber* de către arădeni sunt (valorii ponderate): *relaxare (în general)* 24%, *vizionare TV, ascultare muzică* 21% și *plimbare* 15%.
- Variantele de *petrecere a timpului liber* care implică semnificativ mediul domestic (acasă sau preponderent acasă) cumulează un total de 87,8%, reflectând un trend pro-domestic accentuat:
- Conform acestor distribuții, cele mai semnificative *repere culturale cu rol identitar* pentru Municipiul Arad sunt reprezentate de *Teatrul* 22,1%, *Primăria* 20,3% și *Palatul Cultural* 12,2%.
- Frecventarea *teatrului* în Arad se structurează pe următoarele paliere: public constant 14,1%, public ocazional 50,3% și non-consumatori 35,2%. Se remarcă diferențele semnificative existente între consumul de teatru din Arad și situația înregistrată la nivel național în cadrul Barometrului de Consum Cultural 2005 elaborat de Centrul de Studii și Cercetări în Domeniul Culturii (Ministerul Culturii și Cultelor), unde s-a înregistrat un procent *de 76,46% non-consumatori (față de 35,2% în Arad pentru 2005)*. Aceste diferențe majore în frecventarea ofertelor de teatru (între Arad și nivelul național) sunt determinate pe de o parte de existența unei tradiții culturale consistente și diversificate (atât în planul ofertei cât și al cererii existente în Arad), iar pe de altă parte de includerea în cadrul Barometrului cultural și a populației din mediul rural, adică fără un acces facil la acest tip de ofertă culturală.
- Se constată un interes ridicat pentru *spectacolele de tip* divertisment, 43% dintre respondenți exprimându-și o preferință *în mare măsură* pentru genul (de teatru) comedie. Următoarele două locuri aparțin genurilor *clasic* (18,8% ca primă opțiune) și *dramă* (12,5% ca primă opțiune). În fine, în privința *evaluării prețurilor билетelor de intrare*, acestea au fost apreciate preponderent ca fiind *potrivite* (35,9%), conform distribuției următoare:
- În cazul *filarmonicii*, publicul constant reprezintă 12,3%, publicul ocazional 27,9% iar non-consumatorii 59,4%.
- În cazul *galeriilor de artă*, publicul constant reprezintă 12,5%, publicul ocazional 34,4% iar non-consumatorii 52,6%.
- În cazul *muzeelor*, publicul constant reprezintă 13,3%, publicul ocazional

48,7% iar non-consumatorii 36,7%. Se remarcă existența unei deosebiri semnificative între non-consumatorii acestei oferte de la nivelul municipiului Arad 36,7% față de cei de la nivel național 61,3%. Și în acest caz, accesul mai mult sau mai puțin facilitat contribuie semnificativ la prezența acestor diferențieri.

- Primele 3 preferințe pentru genurile muzicale au fost formulate în legătură cu muzica *ușoară* (în general) 43,8%, *populară* 21,4% și *simfonică-clasică* 12,8%.
- Primele 3 genurile de dans preferate sunt: *popular* 25,5%, *dance (în general)* 18,2%, *vals* 16,9% și *de societate* 10,2%.
- Primele 3 genurile de cărți, cu cea mai ridicată frecvență în preferințele respondenților sunt: *romane (în general)* 43,8%, *polițiste* 23,4% și *non-ficțiune* 9,9%.
- Se constată o participare relativ ridicată la festivalurile organizate în localitate, 67,9% dintre subiecții investigați afirmând acest lucru. În privința evaluării acestora, frecvența centrală este aferentă variantei *mulțumit într-o măsură potrivită* (29,9%), dar cu o orientare semnificativă a răspunsurilor spre partea superioară a scalei – *mulțumit* 28,4% și *foarte mulțumit* 4,7% (evaluarea negativă cumulând doar 3,6%). Și în acest caz, ponderea semnificativ mai ridicată de non-consumatori (46,6% la nivel național față de 30,7% la nivelul Municipiului Arad) este determinată și de accesul diferențiat la acest tip de ofertă.
- Principalele surse de informare pentru spectacole, concerte, muzee, galerii, case de cultură, centre culturale și cinematografe sunt reprezentate de ziare și reviste (frecvențele centrale, 48,7%, 28,6%, 25,3% respectiv 27,3%) și *la fața locului* pentru *biblioteci* (36,2%) și *librării* (42,7%).
- Principalele criterii care determină participarea la un eveniment cultural sunt reprezentate de: *subiectul interesant* (valoare ponderată 23,9%), *preț* (15,2%) și *calitatea evenimentului* (14,7%).
- Cele mai frecventate sunt cercurile de dans, 6,8% dintre respondenți afirmând participarea *frecventă* iar 12% doar *uneori*. Complementar, interesul pentru educația culturală a copiilor a înregistrat însă o pondere ridicată, 68,5% dintre subiecții investigați considerând că acest tip de educație prezintă o importanță *mare* și *foarte mare*, și doar 1% apreciind-o ca fiind *foarte mică*.
- În evaluarea importanței acordate culturii, deși valoarea centrală este aferentă pentru varianta *potrivită* (34,6%), se constată o grupare a răspunsurilor în partea superioară a scalei, 28,6% optând pentru

variantea *mare* și 22,4% pentru *foarte mare*.

- Pentru evaluarea ofertei culturale locale se poate constata o tendință mai accentuată spre valoarea de mijloc a scalei, 45,1% optând pentru varianta *oarecum mulțumit*, 35,9% pentru *mulțumit* și 12% pentru *nemulțumit*. Argumentarea gradului de satisfacție este complementară (în oglindă), cei în general mulțumiți apreciind *diversitatea existentă*, în timp cei în general nemulțumiți, solicitând tocmai o astfel de diversificare.
- În evaluarea ofertei culturale comparativ cu anul trecut se constată o grupare majoritară a răspunsurilor pentru varianta *a rămas la fel* (69,8%), jumătate din cei care au și motivat răspunsul susținând faptul că a existat o *inertie* în acest domeniu. Susținerea creșterii (față de anul trecut) este argumentată prin *accentuarea diversității* (9,7%) iar a scăderii prin *lipsa investițiilor* (5,5%).
- Pentru îmbunătățirea vieții culturale locale se dorește în primul rând creșterea *calității* (28,6%), *diversitatea*, *noutatea* (26%), *asigurarea unei accesibilități mai ridicate* (16,7%), *asigurarea unei ritmicități mai accentuate* (14,1%) și *îmbunătățirea promovării* (11,5%).
- Spațiile neconvenționale cu cel mai ridicat potențial cultural sunt reprezentate de *parcuri* (38,3% în mare măsură), *cartiere* (23,7% în mare măsură) și *centre comerciale* (20,8% în mare măsură). Complementar, spațiile neconvenționale cu cel mai mic potențial cultural sunt *cafenelele* (26,3% deloc) și *restaurantele* (24,7% deloc).
- Cel mai important eveniment cultural la care respondenții au participat în ultimul an este reprezentat de *Zilele Aradului* (18,5%). Acesta este urmat de participarea la un concert (11,7%), la festivalul berii și al vinului (ambele cu câte 6,5%) și de participarea la *revelion* și la *o expoziție* (ambele tot cu câte 6%).
- Dacă la nivelul orașului, oferta culturală se estimează că este cunoscută *în măsură potrivită* (57%), la nivelul regiunii, la nivel național și internațional aceasta este cunoscută *în mică măsură* (45,8%, 49,2% respectiv 43%).
- Marea majoritate a respondenților (84,1%) au afirmat în mod direct importanța economică a promovării orașului ca destinație turistică, cele mai importante măsuri pentru transformarea municipiului Arad într-o destinație turistică fiind reprezentate de *restaurarea clădirilor* (69%), *existența unor servicii turistice de calitate* (65,1%) și *existența unor evenimente culturale de calitate* (59,9%).